HALLDÓR LAXNESS

SUB GHEȚAR

NOBEL

Colecția „Biblioteca pentru toți" merge mai departe. După ce, mai bine de trei ani, „Biblioteca pentru toți" a făcut recurs la România și la valorile literaturii române, pledează, începând de astăzi, pentru literatura străină, într-o serie cu totul excepțională. Ne propunem ca, săptămână de săptămână, să vă oferim cărțile celei mai prestigioase colecții din lume, colecția „Nobel". Marii scriitori care au obținut, din 1901, Premiul Nobel pentru Literatură și cele mai importante cărți ale lor vor face parte acum din „Biblioteca pentru toți". În fond, recursul nostru nu se schimbă, rămâne același recurs la valoare, la marile opere ale literaturii universale.

Marius Tucă
Jurnalul Național

Halldór Laxness

Sub ghețar

Motivația Juriului Nobel, 1955:

„Pentru forța epică vie prin care a reînnoit marea artă narativă a Islandei."

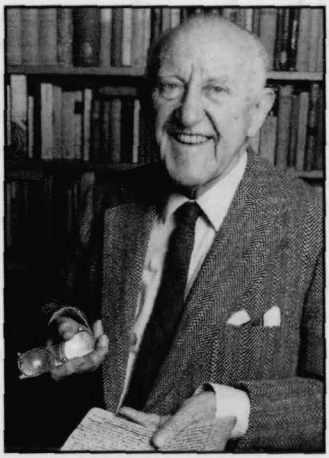

Halldór Laxness
(1902-1998)

HALLDÓR LAXNESS

Sub ghețar

Traducere din limba engleză, prefață și note
de Crenguța Năpristoc

EDITURA
ART

Halldór Laxness, *Kristnihald undir Jökli*

Copyright © 1968 by Halldór Laxness
Published by agreement with Licht & Burr Literary Agency, Denmark

© Editura ART, 2012, pentru prezenta ediție
Credit foto: © Jóhannes Long

Cronologie de Bianca Burța-Cernat

JURNALUL NAȚIONAL

Date despre colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI:
Director: Marius Tucă
Director general: Dan Matiescu
Coordonator colecție: Ana-Maria Vulpescu
www.jurnalul.ro;
www.bibliotecapentrutoti.ro

EDITURA ART

GRUPUL EDITORIAL ART
Comenzi – Cartea prin poștă
C.P. 22, O.P. 84, cod 062650, sector 6, București
Comenzi – online
www.editura-art.ro
Redactor: Raluca Dincă
Tehnoredactor: Florin Paraschiv
Tipărit la Radin Print, prin reprezentantul pentru România
4 Colours Advertising, www.4colours.ro

Radin print 4 Colours Advertising

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LAXNESS, HALLDÓR
Sub ghețar / Halldór Laxness; trad. de Crenguța Năpristoc. – București: Art, 2012
ISBN 978-973-124-757-1
I. Năpristoc, Crenguța (trad.)
821.113.3-31=135.1

Cronologie

23 aprile 1902 – Halldór Gudjónsson se naște la Reykjavík, în Islanda, într-o familie relativ înstărită, ca fiu al lui Guðjón Helgason (născut în 1870) și al lui Sigríður Halldórsdóttir (născută în 1872). La Reykjavík, tatăl este șef al unei echipe de muncitori angajați la construcția de drumuri.

1905 – Familia lui Halldór se mută într-un sat din nordul capitalei (la 12 mile de Reykjavík), unde cumpără o fermă. Satul se numește Laxness (în islandeză: „Peninsula somonului"); de aici și pseudonimul pe care și-l va lua scriitorul. Copilul are o natură contemplativă, ajutată de o sănătate fragilă. Învață de la tatăl său să cânte la vioară, studiază pianul și o vreme visează să devină muzician. În același timp însă, băiatul manifestă înclinații literare, scrie povestiri romantice și legende istorice în versuri. Mai târziu, își va explica precocitatea acestor preocupări și râvna de a scrie cât mai mult, fără a pierde timpul, printr-o la fel de precoce manifestare a spaimei provocate de gândul morții. La doar șapte ani, pretinde că i s-a arătat, pe un deal din împrejurimile fermei, însuși Christos, care l-ar fi avertizat că peste un deceniu va muri. La treisprezece ani, încheie deja un roman de 600 de pagini.

1916 – I se publică primul articol într-un ziar din capitală. După studii elementare, urmează Gimnaziul din Reykjavík, fără a-l absolvi.

1918 – Islanda își proclamă independența (dar va mai avea un rege danez până în 1944).

1919 – La numai 17 ani, debutează cu romanul *Barn Náttúrunnar* (*Copilul naturii*). Un an mai târziu, își va spune (citim în biografia ce-i este consacrată, în 2004, de către un cercetător islandez, Halldór Guðmundsson): „Trebuie să devin un mare scriitor sau să mor".

Pentru Laxness, începe o lungă perioadă de căutări și tatonări, de preumblări prin lumea largă, de experiențe spirituale și politice. Condiția suficient de prosperă a familiei îi permite să călătorească în Europa și mai apoi peste Ocean, în Statele Unite.

Aflat pentru câteva luni în Danemarca, publică o povestire în limba daneză în cel mai important săptămânal din Copenhaga, succes care – după cum îi mărturisește mamei sale într-o scrisoare – îi întărește credința că a pornit pe drumul cel bun, „spre o cunoaștere a oamenilor și a lumii", în virtutea căreia să poată deveni „un scriitor adevărat".

1922 – În peregrinările sale prin Europa, poposește la o abație benedictină din Clervaux (Luxemburg) și decide să rămână o vreme aici.

1923 – Primește botezul catolic, adăugându-și cu acest prilej prenumele Kiljan (după numele unui sfânt martir irlandez, Kiljan). La Clervaux, dedică mult timp studiului; învață franceza și latina, citește cărți de teologie și de filosofie. Literatura rămâne una dintre preocupările sale și în această perioadă, cucerit de teoriile lui André Breton, scrie poezie de influență suprarealistă. Tot acum devine membru al unui grup ce milita pentru revenirea țărilor nordice la catolicism. După plecarea de la Mănăstirea Sf. Maurice de la Clervaux, pașii îl poartă la Londra, unde studiază la o școală iezuită, apoi la Lourdes și la

Roma. Experiențele spirituale din această perioadă își vor găsi expresia în câteva dintre cărțile publicate de Laxness înainte de plecarea în Statele Unite.

1923 – Apare volumul de povestiri *Nokkrar sögur.*

1924 – Publică romanul *Undir Helgahnúk* (*Sub Muntele Sfânt*).

1925 – Publică volumul de poeme *Únglíngurinn í skóginum* și o carte de eseuri, *Kapólsk viðhorf* (*Despre catolicism*).

1927 – După ce e respins de mai multe edituri, apare romanul *Vefarinn Mikli frá Kasmir* (*Marele țesător din Kașmir*), întâmpinat de criticul Kristjan Albertsson ca o carte care marchează o epocă – este primul roman modernist al literaturii islandeze. Roman cu substrat autobiografic, influențat întru câtva și de impresiile suscitate de lectura lui Proust, *Marele țesător din Kașmir* este atipic pentru proza islandeză a epocii, nu foarte deschisă către formule epice mai puțin tradiționaliste. Totuși, și în acest roman, și în cele care vor urma, modernismul lui Laxness este unul moderat.

Pleacă în Statele Unite unde, punându-și între paranteze experiența religioasă, aderă la socialism – influențat probabil și de prietenia cu scriitorul american Upton Sinclair, cu care face cunoștință în California. Îl citește pe Joyce, fiind entuziasmat de romanul *Ulise.*

În cursul celor aproximativ doi ani petrecuți în Statele Unite, scrie scenarii de film pentru studiourile de la Hollywood, în căutarea succesului.

1929 – Oficiul pentru imigrație al Statelor Unite îi confiscă scriitorului islandez pașaportul; Laxness e la un pas de deportare. Îl salvează însă intervenția lui Upton Sinclair și a unei nepoate a lui Stephen Crane.

Publică un volum de eseuri cu caracter satiric, *Alþýðubókin* (*Cartea poporului*), inspirat, în parte, din călătoriile sale.

1930 – Revine în Islanda, hotărât să pună capăt peregrinărilor primei tinereți și interesat să afle mai multe despre viața fermierilor, a pescarilor și a muncitorilor islandezi, fără a deveni însă adeptul vreunei forme de marxism radical. Spiritul său critic se exercită deopotrivă asupra inechităților sistemului capitalist și asupra iluziilor și a derapajelor stângii. În anii '30, va fi privit ca un „apostol al noii generații de scriitori islandezi".
Se căsătorește cu Ingibjørg Einarsdóttir, pe care o cunoscuse în 1924. (Vor avea împreună un fiu, Einar Laxness.)
Pierde casa și ferma din Laxness, dar situația sa materială se îmbunătățește grație unei burse de creație acordate de statul islandez.
Publică un volum de poezii cvasisuprarealiste, *Kvæðakver* (*Poeme*).

1931-1932 – Apar romanele *Þú vinovióur hreini* (1931) și *Fuglinn í fjörunni* (1932), care formează un diptic epic ce transcrie istoria unei tinere islandeze, fiica unui pescar sărac. Traduse în alte limbi, cele două cărți vor fi publicate împreună sub titlul *Salka Valka* (*O istorie din Islanda*).

1932 – Vizitează pentru prima oară Uniunea Sovietică.

1933 – Publică un volum de povestiri, *Fótatak manna*, și un volum de proză eseistică, *Í Austurvegi* (*Drumul din Est*), reunind impresii ale primei sale călătorii în URSS, nu fără a nota, cu detașare, observații despre precaritatea vieții cotidiene, despre deficiențele sociale ori economice ale Imperiului Sovietic.

1934-1935 – Publică un amplu roman în două volume, *Sjálfstætt fólk* (*Oameni independenți*) – *Landnámsmaður Íslands* (*Pionierii islandezi*), 1934, și *Erfiðir tímar* (*Timpuri grele*), 1935 –, o saga ce urmărește destinul micilor fermieri islandezi la începutul secolului XX. Narațiunea, cu discrete ecouri biblice, este construită în jurul unui personaj

puternic care, deși aparent învins în lupta de câteva decenii cu o societate nu întotdeauna dreaptă și, într-un alt plan, cu soarta potrivnică, rămâne până la sfârșit fidel unor valori morale precum demnitatea și libertatea de a acționa conform propriilor convingeri. *Sjálfstætt fólk* este una dintre cele mai cunoscute și mai traduse cărți ale autorului. Aclamat încă de la apariție de comuniștii islandezi, romanul va putea fi totuși tradus și în Germania, în 1937 – ulterior însă, cărțile lui Laxness vor fi interziste în Germania nazistă a lui Hitler.

1935 – Apare volumul de proză scurtă *Þórður gamli halti*.

1936 – O întâlnește pe Auður Sveinsdóttir (cu șaisprezece ani mai tânără).

1937-1940 – În acest interval, apare tetralogia *Ljós Heimsins* (*Lumina lumii*) – compusă din romanele *Ljós heimsins* (*Descoperirea lui Dumnezeu*), 1937; *Höll sumarlandsins* (*Palatul de vară*), 1938; *Hús skáldsins* (*Casa poetului*), 1939; *Fegurd himinsins* (*Frumusețea Cerurilor*), 1940 – frescă islandeză în centrul căreia se află viața unui renumit poet popular.

1938 – Călătorește pentru a doua oară în URSS și are ocazia să înregistreze mai multe abuzuri ale regimului stalinist. Asistă la procesul public înscenat economistului Nikolai Bukharin – în seria proceselor intentate unor vechi bolșevici „deviaționiști de dreapta" – și la executarea acestuia. Publică volumul *Gerska æfintýrið* (*Aventura rusă*).

1939 – Se desparte de Ingibjørg Einarsdóttir. Se mută împreună cu Auður Sveinsdóttir la Mosfellssveit, în casa Gljúfrastein.

1941 – Traduce în islandeză unul dintre romanele lui Hemingway, *Adio, arme!*. Traducerea – apelând, se pare, la neologisme inadecvate – provoacă unele controverse.

1943-1946 – Apare trilogia *Islandsklukkan* (*Clopotul din Islanda*) – cuprinzând romanele *Íslandsklukkan* (*Clopotul din Islanda*), 1943; *Hið ljósa man* (*Fecioara luminoasă*), 1944; *Eldur í Kaupinhafn* (*Pârjol în Copenhaga*), 1946 – inspirată din istoria poporului finlandez. În 1950, va finaliza o dramatizare a romanului.

În 1956, apare traducerea în limba română. Reproducem un fragment dintr-o cronică în care Alexandru Al. Șahighian vorbește despre romanul lui Laxness (Alexandru Al. Șahighian, în *Secolul 20*, an. XV, nr. 9, 1975, pp. 86-87):

Capodopera sa, romanul *Clopotul din Islanda* [...] marchează o dată importantă pentru Islanda: cucerirea independenței naționale în 1944. [...] romanul este tradus în românește de eminentul germanist și traducător Mihai Isbășescu (în 1962 romanul cunoaște o reeditare). [...] traducerea *Clopotului din Islanda* rămâne o creație singulară, prin dificultatea și varietatea sarcinilor la care trebuia să răspundă o asemenea tălmăcire, prin întinsul bagaj cultural pe care îl presupunea de la traducător, căci numai această condiție fiind satisfăcută era asigurată perceperea corectă și fină a elementelor dintr-un plan și proiectarea lor corespunzătoare în plan românesc. Natura acestor greutăți poate fi înțeleasă mai bine dacă răsfoim paginile „Fragmentului autobiografic". Laxness își amintește cum, înainte încă de a ști să vorbească, bunica îi cânta vechile balade islandeze, iar mai târziu cum i-a povestit *saga* ale Evului Mediu și i-a cântat imnurile epocii catolice: „N-am auzit vreodată – scrie el aici – vorbindu-se o islandeză mai pură: limba ei nu era arhaizantă, ca cea din *saga*, nici influențată de latină, precum scrierile mai târzii ale Evului Mediu, nici amestecată cu cuvinte daneze, ca în cazul limbii islandeze din timpul Reformei, ci era limba unei culturi vechi de opt sute de ani, a vechii culturi a țărănimii islandeze, intactă și minunată, păstrând gustul locului de baștină, aidoma unui fruct sălbatic." Această literatură care fusese așternută pe hârtie în timpul Evului Mediu, după ce circulase pe cale orală vreme de secole, poemele *Eddei* și *Saga* aveau să impresioneze puternic imaginația tânărului Laxness. Luptele unor războinici vestiți, despre care povestește *Edda*, luptele sângeroase dintre familiile colonizatorilor Islandei, relatate în *Saga*, lupta unui întreg popor împotriva pământului ostil (solul acestei

insule fiind vulcanic și puțin rodnic), toate aceste lupte, parte din ele aparținând legendelor și istoriei, altele însă, realității prezente, aveau să orienteze decisiv căutările artistice ale scriitorului. Lupta sub diverse forme va constitui centrul de greutate al mai tuturor scrierilor lui Laxness. Monumentala trilogie [...] înfățișează aspirația către libertate a unui popor mic, care a cunoscut timp de mai multe secole oprimarea.

1945 – Se căsătorește cu Auður Sveinsdóttir, cu care convietuia deja din 1939.

1946 – Tradus în Statele Unite cu titlul *Independent People*, romanul *Sjálfstætt fólk* (*Oameni independenți*) este vândut în aproximativ 450 000 de exemplare. Conform unor zvonuri vehiculate de publicații americane, Laxness s-ar afla, în acest an, pe lista scurtă a favoriților la Premiul Nobel pentru Literatură.
Autorul intră în atenția FBI și a CIA.

1948 – Publică *Atómstödin* (*Stația atomică*), roman-parabolă și totodată pamflet la adresa americanilor, care după război refuză să părăsească baza militară strategică din Islanda, de la Keflavik. (În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Islanda fusese ocupată mai întâi de britanici, apoi de americani; aceștia instalaseră aici o bază militară despre care se credea că ar fi putut deveni stație atomică.) Pornind de la acest roman, va scrie ulterior și o piesă de teatru.
Este pentru prima oară propus pentru Nobel.

1950 – Figurează din nou printre autorii propuși să primească Premiul Nobel.

1951 – În timpul Războiului coreean, americanii ocupă Islanda. O parte a intelectualității islandeze protestează față de ocupația americană. (În 1956, încă se află pe teritoriul Islandei circa 5 000 de soldați americani.)

1952 – Publică romanul *Gerpla* (*Fericiții războinici*), critică explicită la adresa ideologiilor totalitare și avertisment cu

privire la mirajul primejdios pe care acestea îl pot exercita asupra oamenilor.

1953 – Primește Premiul Stalin pentru Întărirea Păcii între Popoare. Devine președinte al Asociației Islanda-URSS.

1954 – Se naște cel mai mic dintre cei patru copii ai scriitorului, Guðný Halldórsdóttir, care va deveni regizoare de film.

1955 – I se decernează Premiul Nobel, „pentru forța epică vie prin care a reînnoit marea artă narativă a Islandei". Conferirea acestei distincții unui scriitor suspectat de atașament față de comunism provoacă mari controverse, mai ales peste Ocean, unde din această pricină Laxness va cădea victimă unui complot al tăcerii întreținut vreme de câteva decenii. Boicotarea operei nobelizatului islandez în spațiul american durează până spre sfârșitul anilor '90, când scriitorul e redescoperit odată cu publicarea unei noi ediții din *Oameni independenți* (în 1997).
Îl întâlnește pe Bertolt Brecht în Berlinul de Est.

1956 – Dezaprobă intervenția armatei sovietice în Ungaria.

1957 – Publică *Brekkukotsannáll* (*Peștele știe să cânte*).
Împreună cu Auður Sveinsdóttir, pleacă într-un turneu prin Statele Unite, China, India, Egipt și Italia.

1960 – Apare *Paradísarheimt* (*Paradisul dorit*), roman subsumabil prozei de tip *saga*.

1961 – Vizitează România, unde este foarte bine primit de lumea scriitoricească. Prezența sa la București e înfățișată în mai multe reviste culturale ca un eveniment important. Într-un interviu (apărut în *Secolul 20*, an. I, nr. 7-8, 1961, pp. 172 și urm.), întrebat ce l-a determinat să devină scriitor, Laxness răspunde:

H.L.: De opt sute de ani „scrisul" constituie în Islanda o destindere națională – de la cioban la demnitar. [...]

– Dar personajele din nuvelele dumneavoastră cum ar fi, de pildă, Torfi Torfason, Nabukadneisar?

H.L.: Adevărul e că toți și toate sunt luate direct din viață. Sunt convins însă că oamenii pe care-i descriu, dacă ar trăi, nu s-ar recunoaște. Nu am ceea ce se cheamă un „carnet de scriitor".

– Ce ați scris în ultimii ani?

H.L.: În ultimii cinci ani, am scris două volume de eseuri, două romane mari și o piesă de teatru. Nu demult am terminat o nouă piesă de teatru.

– La ce lucrați în momentul de față?

H.L.: În momentul de față, nu lucrez nimic, dar s-ar putea să mai scriu o carte.

Unui jurnalist de la *Gazeta literară* îi declară prevenitor că, dacă ar reveni cu altă ocazie în România, ar fi dispus să învețe limba lui M. Sadoveanu și a lui Zaharia Stancu. (Acesta din urmă, pe care îl cunoscuse cu ani în urmă la Moscova, vizitase, la rându-i, nu demult, Islanda.) „Eu voi căuta să învăț românește. Faptul că vorbesc alte limbi străine – franceza, spaniola, italiana și știu și latina clasică – îmi va ușura munca. De altfel, înțeleg multe cuvinte, poate chiar fraze întregi. [...] Bucureștiul, chiar pe ploaie, e foarte frumos. Și românii sunt minunați." Reproducem un fragment mai amplu din acest interviu (Sergiu Brand, „De vorbă cu Halldór Laxness", în *Gazeta literară*, an. VIII, nr. 20, 11 mai 1961, p. 6):

...L-am cunoscut luni seara. Kiljan pare glacial, distant, discuția trenează. După două minute, Kiljan se aprinde la față, vorbește repede, un vulcan islandez în erupție. Apoi din nou liniște de gheață. Ciclul se repetă. Și în momentele de „erupție" e greu să notezi totul, cauți să reții cât mai mult fără a pierde din vedere fața, devenită subit mobilă, față care exprimă poate mai mult decât cuvintele.

Dar cine este acest Kiljan? [...]

– Câteva date biografice.

– Biografie? Iat-o (*pe masă apare pașaportul*). N-am nimic de spus în plus. Ce interesează toate aceste amănunte? Important e altceva...

– Ce? (*Aștept încordat răspunsul.*)

– Păsările.

– ?

– Aș vrea să știu ce pasăre e aceea pe care am văzut-o azi la Constanța. Seamănă cu o pasăre neagră care anunță primăvara în Islanda. Toată lumea se bucură, cântă... (*Laxness fredonează o melodie caldă. E visător. Laxness e acum în Islanda lui dragă.*)

După o pauză continuă:

– Dumneata nu te pricepi în ornitologie, iar mie nu-mi plac biografiile. La Oslo a apărut o carte de 1 200 de pagini despre viața mea. Personal, nu am dat nicio dată. Sunt un oarecare. Un meșteșugar. Și, ca orice meșteșugar care-și iubește munca practică, mă feresc să fac teorie. De aceasta se ocupă profesorii de liceu. Nu mă pricep la literatură.

Tot timpul, aceeași reticență. Laxness se ferește de frazele mari, de sfaturi date de la înălțime. Vorbește despre orice – despre păsări, despre hrana care s-a standardizat în lume, despre clima în Filipine și la Constanța –, dar trebuie să întreprinzi adevărate manevre de învăluire pentru a ajunge la literatură.

– Câte romane ați scris până acum?

– Douăsprezece romane mari.

– Dar genul scurt?

– De douăzeci de ani n-am mai scris schițe sau nuvele. Nu am timp.

– O specializare?

– Poate. Nu cred că o schiță e mai greu de scris decât un roman sau invers.

– Ce-ați mai scris?

– Cinci piese de teatru, eseuri și un volum de poezii.

– Mi-ați spus că nu vă place teoria. Totuși, ați publicat câteva cărți de eseuri.

– Mi-a fost greu. Acum câțiva ani, trebuia să țin o conferință despre literatură la Oslo. Am lucrat câteva luni la textul unei singure conferințe. Îți repet: nu mă pricep la teorie.

– Atunci, practic. Ce ați scris în ultima vreme?

– Un roman și o piesă de teatru.

– Cât lucrați pe zi?

– Depinde. Și o oră, și două, și toată ziua. Spre exemplu, la *Clopotul din Islanda* am lucrat optsprezece ani; desigur, în paralel

cu alte cărți. Scriu mai ușor la mașină. Nici nu cred să mai existe scriitori care să nu folosească mașina de scris.

– La ce lucrați în prezent?

– Acum călătoresc. De aici plec în Germania, apoi în țările scandinave.

– Veți folosi impresiile de călătorie într-un viitor roman?

– Nu mai scriu acum romane. Vreau să scriu o comedie.

– Sunteți cumva de părerea acelor câțiva tineri literați francezi care susțin că romanul, cel puțin în forma sa clasică, e demodat?

Pauză. Și, deodată, erupția:

– „Avangardiștii" ăștia din Paris nu știu ce este un roman. Vorbesc despre lucruri pe care nu le cunosc. E sfârșitul artelor. (*Zâmbet.*)

– Credeți?

– Desigur. Va veni vremea când toate pădurile pământului nu vor ajunge pentru hârtia necesară cărților. Toți oamenii de pe pământ vor citi. Să zicem o carte pe zi. Atunci va interveni știința. Poate televiziunea. Îți place acest... „sfârșit"?

– Da. Și vor fi și romane?

– Desigur. Numai pasiunea pentru știință, cu realizările ei spectaculoase, minunate, să nu-i îndepărteze pe tineri de la literatură.

– Și dumneavoastră ați spus că nu vă place literatura.

– Dacă mi-ar fi plăcut literatura, nu m-aș fi făcut scriitor, ci cititor. Iar teorie? (*Ton amenințător.*) Parcă în *Faust* se spune ceva împotriva teoriei.

– Vă place Goethe?

– Nu. Nu-mi place literatura germană. Cu o excepție: Heine. De altfel, mai sunt și alte lucruri – știți la ce mă refer – care nu mi-au plăcut în trecutul apropiat al Germaniei.

– Cred că putem vorbi și de prezent, în această privință, în vestul Germaniei. Ați citit ultimul discurs al lui Adenauer despre înarmarea atomică?

– Cred că numai nebunii citesc discursurile acestui bătrân. I-aș interna într-un azil de alienați.

Vorbesc acum cu Halldór Laxness, luptătorul pentru pace, care spunea:

– Sprijin toate măsurile susceptibile să împiedice acțiunea ațâțătorilor de război. Dat fiind că războiul nu este altceva decât

un asasinat fără seamăn al oamenilor, el nu are nimic comun cu soluționarea problemelor internaționale... Oamenii de bună-credință nu trebuie să dea înapoi în fața niciunui efort pentru a întări frontul luptei contra pregătirilor unui război, contra militariștilor, contra tuturor asasinilor umanității, cunoscuți sau potențiali.

Acesta este mesajul unuia dintre cei mai profunzi și mai originali scriitori contemporani, format în afara și poate chiar împotriva oricăror mode literare.

Iar mesajul său artistic poate fi rezumat în aceste câteva cuvinte adresate tinerilor scriitori:

– Nu pot să le dau niciun sfat. Fiecare să-și descopere „America" sa.

„America" lui Laxness este Islanda, islandezii, o parte a întregului care este umanitatea. Această umanitate o servește Halldór Laxness.

Scrie o piesă de teatru absurd, *Strompleikurinn*, urmată – în 1962 și în 1966 – de alte două, de aceeași factură: *Prjónastofan Sólin* și *Dúfnaveislan*.

1963 – Denunță abuzurile sovietice într-un text autobiografic, *Skáldatimi*.

1968 – Publică romanul fantastic-vizionar *Kristnihald undir Jökli* (*Sub ghețar*).

1969 – Primește Premiul Sonning (instituit în 1950 în Danemarca pentru „contribuții la dezvoltarea culturii europene").

1970 – Apare romanul *Innansveiterkronika* (*Cronica unei comune*).

1972 – Publică *Guðsgjafaþula* (*Poveste despre darurile lui Dumnezeu*).

1987 – Publică două volume de memorii, *Sagan af Brauddinu Dýra* (*Pâinea cea de toate zilele*) și *Dagar hjá Múnkum* (*Zile printre călugări*).

1989 – Fiica scriitorului, Guðný Halldórsdóttir, realizează un film după romanul *Kristnihald undir Jökli* (*Sub ghețar*).

1995 – Bolnav de Alzheimer, se internează într-o clinică din afara Reykjavíkului.

8 februarie 1998 – Se stinge din viață și este înmormântat în Cimitirul Reykjavík.

2004 – Halldór Guðmundsson publică o bigrafie a lui Halldór Kiljan Laxness (apărută în 2008 și în traducere germană, engleză și suedeză).

2005 – Teatrul Național Islandez acordă o distincție dramaturgului Ólafur Haukur Símonarson, autorul unei piese de teatru despre anii petrecuți de Laxness în Statele Unite ale Americii: *Halldór í Hollywood* (*Halldór la Hollywood*).

2011 – Apare un volum de corespondență conținând scrisorile trimise de Laxness primei sale soții, Ingibjørg Einarsdóttir, în perioada 1927-1929: *Skáldid og ástin* (*Romancierul și dragostea sa*).

Discursul lui Halldór Laxness la Banchetul Nobel de la Primăria din Stockholm, 10 decembrie 1955

Călătoream prin sudul Suediei cu câteva săptămâni în urmă, când am auzit un zvon că alegerea Academiei Suedeze [pentru Premiul Nobel – n. trad.] ar putea să cadă asupra mea. Singur, noaptea, în camera mea de hotel, am început, firește, să mă întreb ce va însemna pentru un biet hoinar, un scriitor din una dintre cele mai depărtate insule din lume, să devină dintr-odată distins de o instituție faimoasă pentru promovarea culturii și să fie adus aici, pe scenă, la chemarea acesteia.

Nu e prea ciudat că m-am gândit, atunci pe loc, dar și în acest moment solemn, la toți prietenii și toate cunoștințele mele din tinerețe, la aceia care acum sunt morți și îngropați în uitare. Chiar în timpul vieții lor, aceștia au fost puțin cunoscuți și azi mai sunt pomeniți de foarte puțină lume. Toți aceștia, care m-au format și m-au influențat, au astăzi o înrâurire asupra mea mai mare decât a oricăror maeștri mai vestiți ori a unor precursori iluștri. Mă gândesc la acei minunați bărbați și femei printre care am crescut. E vorba de tatăl și de mama mea și, deasupra tuturor, de bunica mea care mi-a recitat sute de versuri din vechea poezie islandeză înainte ca eu să fi învățat măcar alfabetul.

În camera mea de hotel, în acea noapte, m-am gândit – așa cum o fac și acum – la principiile morale pe care mi le-a insuflat ea: să nu rănesc niciodată o vieţuitoare, să-i aşez de-a lungul vieții mele pe săracii, umilii și marginalii acestei lumi deasupra tuturor celorlalți, să nu uit niciodată de cei care au fost jigniți sau neglijați ori care au suferit nedreptăți, pentru că ei au nevoie, mai presus de ceilalți, de dragoste și de respect, în Islanda sau oriunde în lume. Mi-am petrecut întreaga copilărie într-un loc în care nu aveam altă perspectivă în afara celei din cărțile de povești și din vise. Dragostea și respectul pentru obișnuința umilă a vieții de fiecare zi și pentru cei care duceau această viață a fost singurul percept moral care mi-a modelat convingerile pe când eram copil.

Îmi rechem în minte prietenii ale căror nume lumea nu le va cunoaște niciodată, dar care, în tinerețea mea și apoi în viața de adult, mi-au călăuzit activitatea literară. Deși nu erau scriitori ei înșiși, aveau, nu mai puțin, o judecată literară infailibilă care era în stare, mai bine decât a atâtor maeștri, să-mi deschidă ochii asupra a ceea ce era esențial în literatură. Mulți dintre acești oameni înzestrați nu mai sunt printre noi, dar sunt atât de vii în mintea mea și în gândurile mele, încât, de multe ori, pot să disting cu greu între ceea ce este expresia propriului meu eu și ceea ce mi se transmite prin vocea acestor prieteni ai mei.

Mă gândesc, de asemenea, la comunitatea de o sută cincizeci de mii de bărbați și femei care formează acea națiune iubitoare a cărții care suntem noi, islandezii. De foarte timpuriu, conaționalii mei mi-au urmărit cariera literară, când criticându-mă, când admirându-mi lucrările, dar nelăsând niciodată ca un cuvânt să-mi fie îngropat în indiferență. Ca un aparat sensibil care înregistrează fiecare cuvânt, au reacționat cu plăcere sau neplăcere la fiecare cuvânt pe care l-am scris. Este o mare șansă pentru un autor

să se nască în mijlocul unei națiuni atât de adâncite de secole în poezie și tradiție literară.

Gândurile mele zboară acum către vechii povestitori islandezi care au creat operele noastre clasice, ale căror personalități au fost atât de absorbite de mase, încât numele lor, spre deosebire de lucrările lor, n-au fost păstrate de posteritate. Ei trăiesc prin creațiile lor nemuritoare și sunt la fel de mult o parte a Islandei ca și peisajul ei. Secol întunecat după secol, acești anonimi, bărbați și femei, au stat în colibele lor de lut scriind cărți fără să se întrebe prea mult ce răsplată vor primi, care va fi prețul sau recunoașterea ce li se va da. Nu aveau foc în sărmanele lor adăposturi, ca să-și poată încălzi degetele înțepenite cu care își scriau poveștile. Și totuși, ei au creat nu numai o limbă literară care este printre cele mai frumoase și mai subtile, dar și un gen literar. Cât timp inimile lor au rămas calde, le-au pus să lucreze prin condeiele lor.

Când stăteam în camera mea de hotel din Skåne, mă întrebam în sinea mea: ce poate da faima și succesul unui autor? O parte a bunăstării materiale, măsurabilă în bani? Desigur. Dar, dacă un poet islandez va uita originile sale ca om al poporului său, dacă va pierde chiar înțelesul de a fi alături de cei umili de pe pământ, pe care bunica mea m-a învățat să-i onorez, și se va îndepărta de ei, la ce bun faima lui sau bogăția?

Majestatea Voastră, doamnelor și domnilor, este un mare eveniment al vieții mele faptul că Academia Suedeză a pus numele meu alături de autorii anonimi ai poveștilor [*sagas* în original – n. trad.]. Motivele expuse de Academie pentru a mă singulariza într-un chip atât de spectaculos mă vor încuraja pentru tot restul vieții, dar le vor aduce, de asemenea, bucurie tuturor acelora al căror ajutor a fost la originea faptului că munca mea a putut căpăta valoare. Distincția pe care mi-ați acordat-o mă umple de mândrie

și de bucurie. Mulțumesc Academiei Suedeze pentru toate cu recunoștință și respect. Chiar dacă eu sunt cel care primește astăzi Premiul din mâinile Majestății Voastre, simt nu mai puțin că el aparține numeroșilor mei mentori, părinții tradiției literare islandeze.

Din *Nobel Lectures, Literature 1901-1967*, Editor Horst Frenz, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1969
Copyright © The Nobel Foundation 1955

Traducere de Horia Gârbea

Creștinismul la ghețar

Un tânăr teolog, care, de fapt, nu este exact ceea ce se cheamă un teolog, este trimis de către episcopul Islandei într-o misiune foarte specială la Ghețar. În parohia de la Snæfellsjökull, zice-se, se întâmplă lucruri ciudate și neortodoxe: un cadavru e plimbat în sus și-n jos pe Ghețar, copiii nu mai sunt botezați, biserica e în ruină, iar pastorul își neglijează îndatoririle pastorale și se dedică din tot sufletul potcovitului.

Înarmat cu indicațiile ferme, dar destul de vagi ale episcopului – „Pur și simplu trebuie să spui și să faci cât mai puțin cu putință. Fii cu ochii-n patru. Vorbește despre vreme. Întreabă ce fel de vară au avut anul trecut și în cel dinainte. Spune că episcopul are reumatism. Dacă mai sunt și alții cu reumatism, întrebă unde îi afectează" –, emisarul (pe scurt, Empi) ajunge într-un ținut straniu, dominat de ghețarul Snæfells, despre care, din timpuri străvechi, se crede că ar fi centrul universului. De fapt, totul în parohie pare străvechi, de la casele care se contopesc cu peisajul la cantorul care este „descendentul direct al acelei faimoase ramuri Jónsen care a scris *Istoria Islandei*".

Numai că Tumi Jónsen, un bătrân venerabil, nu este dispus să se complacă în teorii, așa că declară de la bun început că istoria nu este decât un lung șir de povești, zvonuri, credințe și bârfe, fiind de datoria lui să le transmită mai departe așa cum le-a primit de la strămoși. După ce este împărtășit în mod simbolic cu un pocal de vin dulce, lui Empi i se face

repede cunoștință cu o femeie-stafie ce pare să bântuie regiunea din negura timpului, din acel moment zero al creștinismului la Ghețar, fiind prima islandeză îngropată în pământ creștin. Dar, cum vechile credințe mor greu – sau deloc, prin unele părți –, până să ajungă în locul sfințit, femeia, în buna tradiție din *saga* nordice, se scoală din morți și le face ceva de mâncare purtătorilor sicriului, apoi dispare.

Îndopat cu prăjituri, litri de cafea, povești, bârfe și legende, privat de somn și introdus în enigmele învierii, bioinducției și astrotelekineziei, Empi își dă seama că a alunecat prin gaura iepurelui. Singurul lui punct de reper rămâne pastorul Jón Prímus, dar acesta pare să fi îmbrățișat animismul. Bunul pastor îi răspunde în doi peri, îi propune să latre sau să ciripească unul la altul, fiindcă vorbele sunt înșelătoare, și îl hrănește cu pâine și pește, dar în loc de vin îi dă să bea tot cafea.

În ciuda situațiilor bizare și absurde în care este angrenat, forțat de împrejurări să se erijeze în apărătorul creștinismului la Ghețar, Empi reușește să-și păstreze capul pe umeri, ajutat și de faptul că toți în jurul lui sunt atât de prinși în propriile fantasmagorii. În prefața ediției în limba engleză, Susan Sontag scrie: „Comicul este și crud. Acesta este un roman despre umilire – umilirea eroului. Este amăgit, înfometat, ținut treaz. Este trimis la o întâlnire cu o entitate misterioasă, care nu vrea să i se dezvăluie. [...] Orice ar face, nu înțelege și nu este ajutat să înțeleagă. Pastorul este plecat; biserica este închisă. Dar, spre deosebire de K. din *Castelul* lui Kafka, Empi nu suferă. În pofida tuturor umilințelor, nu pare afectat. Romanul are o răceală bizară, fiind în același timp crud și amuzant."

Roman absurd, fantastic, filosofic, *Sub ghețar* este o carte de citit și de recitit, o privire aruncată în universul unei comunități excentrice și fabuloase, întrețesute din credințe și povești vechi de când lumea.

Crenguța Năpristoc

Sub ghețar

1

Episcopul vrea un emisar

Ieri-seară, episcopul a solicitat prezența subsemnatului. Mi-a oferit tutun de prizat. Nu, mulțumesc, mă face să strănut, am spus.

Episcopul: Măi, să fie! Ca să vezi! Pe vremuri, toți tinerii teologi prizau tutun.

Subsemnatul: Oh, dar eu nu sunt exact ceea ce se cheamă un teolog. De fapt, doar mi se spune așa.

Episcopul: Din păcate, nu pot să-ți ofer o cafea, fiindcă doamna nu este acasă. În zilele noastre, nici măcar nevestele de episcopi nu mai stau serile pe la casele lor: societatea se duce de râpă. Ei bine, băiete, pari un tânăr de treabă. Am pus ochii pe tine încă de anul trecut, când te-ai ocupat de minuta sinodului. A fost o capodoperă, nu ți-a scăpat nimic din toată sporovăiala, nici măcar un cuvânt. N-am mai pomenit teolog care să știe stenografie. Și te pricepi și să mânuiești fonograful sau cum s-o chema.

Subsemnatul: Noi îi zicem magnetofon. Fonograf e mai potrivit.

Episcopul: Ce ți-e și cu gramofoanele astea din zilele noastre, Dumnezeule mare! Te pricepi și la televiziune? Asta e mai grozavă ca toate! Exact ca la cinema – după două minute, dorm dus. Unde, Doamne iartă-mă, ai învățat toate astea?

Subsemnatul: Oh, de fapt nu e mare lucru să faci o înregistrare pe bandă. Am ceva experiență dintr-o colaborare la radio. Dar n-am lucrat niciodată în televiziune.

Episcopul: Nu contează. E de-ajuns treaba asta cu banda. Și stenografia. E uimitor cum de învață oamenii să mâzgălească la cozile alea de șoareci. Aduce un pic cu araba. E timpul să fii hirotonisit! Fără îndoială că ai o slujbă stabilă.

Subsemnatul: Dau niște meditații la limbi străine. Și câteva la aritmetică.

Episcopul: Așa, carevasăzică, bun și la limbi străine!

Subsemnatul: Ei bine, am habar de cele cinci sau șase limbi străine care îți trebuie la examenul de admitere; și mai știu ceva spaniolă, fiindcă odată am însoțit un grup de turiști la Mallorca și m-am pregătit un pic.

Episcopul: Și cu teologia totul e-n regulă, nu-i așa?

Subsemnatul: Să zicem. Deși nu sunt cine știe ce credincios.

Espiscopul: Un raționalist? Asta nu prea e bine! Trebuie să fii cu băgare de seamă când vine vorba de asemenea lucruri.

Subsemnatul: De fapt, nu știu cum ar trebui să mi se spună. Doar un caraghios zăpăcit, aș zice. Nimic altceva. Totuși, după părerea mea, m-am descurcat binișor la teologie.

Episcopul: Poate că nici n-oi vrea să fii hirotonisit?

Subsemnatul: Nu m-am prea gândit la asta.

Episcopul: Ar trebui să te gândești! Și pe urmă ar trebui să-ți găsești o nevastă. Cu mine așa s-au întâmplat lucrurile. Și e sănătos să ai copii. De-abia atunci începi să înțelegi lucrarea Creației. Am nevoie de cineva care să plece într-o mică expediție în numele meu. Dacă totul iese bine, curând după aceea o să ai asigurată o viață decentă. Dar nevasta va trebui să ți-o alegi singur.

Începusem de-acum să-l ascult cu interes, dar episcopul s-a apucat să vorbească despre literatura franceză. Literatura franceză este atât de interesantă, spuse el. Nu ești de aceeași părere?

Subsemnatul: Da, cred că da. Dacă-ți găsești timp pentru ea.

Episcopul: Nu ți se pare ciudat că cei mai mari scriitori francezi au scris cărți despre Islanda care i-au făcut nemuritori? Victor Hugo a scris *Han din Islanda*, Pierre Loti a scris *Pescari de Islanda*, iar Jules Vernes a dat lovitura cu acea extraordinară capodoperă despre Snæfellsjökull[1], *O călătorie spre centrul pământului*, romanul în care apare Árni Saknússemm, singurul alchimist și filosof pe care l-a dat vreodată Islanda. Nimeni nu mai poate fi același după ce a citit această carte. Ai noștri n-ar fi putut să scrie niciodată o carte ca asta – cu atât mai puțin despre Snæfellsjökull.

Subsemnatul nu a fost întru totul de acord cu episcopul în privința ultimei cărți de pe listă și a declarat că el, personal, a fost mai impresionat de relatarea făcută de pomenitul scriitor despre călătoria lui Phileas Fogg în jurul lumii decât de cea despre coborârea lui Otto Lidenbrock în craterul de la Snæfellsjökull.

S-a dovedit totuși că ceea ce credeam eu despre literatura franceză n-avea nici cea mai mică importanță pentru episcop.

Episcopul: Ce-ai zice să pornești de-ndată către Snæfellsjökull, ca să desfășori la acel munte faimos în toată lumea cea mai importantă investigație de la Jules Verne încoace? Plătesc la nivelul tarifelor din administrația publică.

Subsemnatul: Nu-mi cereți să fac fapte eroice. În afară de asta, am auzit că isprăvile de felul ăsta nu se săvârșesc niciodată în schimbul unor tarife la nivelul celor din administrația publică. Nu sunt croit pentru acte de vitejie. Dar să expediez o scrisoare la Ghețar pentru Domnia Voastră sau ceva asemănător, asta sigur c-ar sta în puterea mea.

---

[1] Ghețarul Snæfells.

Episcopul: Vreau să te trimit într-o călătorie de vreo trei zile în numele meu. O să-ți dau un rezumat scris cu instrucțiunile misiunii. O să te rog să-i faci o vizită preotului de acolo, pastorul Jón Prímus, din partea mea și să-i ceri să te găzduiască. E ceva acolo, în vest, care trebuie cercetat.

Subsemnatul: Dacă nu vă e cu supărare, ce e de cercetat?

Episcopul: Trebuie să cercetăm creștinismul de la Ghețar.

Subsemnatul: Și cum vă așteptați să facă asta un biet novice ca mine?

Episcopul: Probabil că cel mai bine ar fi să-ncepi prin a-l supune unei investigații pe bătrânul pastor Jón: de exemplu, să stabilești dacă omul e nebun sau nu ori dacă nu cumva e mai inteligent decât oricare dintre noi. A petrecut șase ani la o universitate din Germania, încercând să studieze istoria, pentru ca în cele din urmă să sfârșească ca teolog aici, cu noi. Atitudinea lui a fost dintotdeauna nițel cam îndoielnică. Sunt voci care susțin că și-a pierdut credința.

Subsemnatul: Și să mă amestec eu în așa ceva?

Episcopul: Ce vreau eu să știu în primul rând, fiindcă întâmplarea face să fiu băiatul de serviciu al Ministerului Afacerilor Ecleziastice, este de ce nu păstrează biserica în stare bună? Și de ce nu ține slujba? De ce nu botează copiii? De ce nu îngroapă morții? De ce, de zece sau de douăzeci de ani încoace, nu și-a ridicat stipendiul? Înseamnă cumva toate astea că este un credincios mai bun decât noi, ceilalți? Și ce spun enoriașii? În cursul a trei inspecții succesive, i-am dat bătrânului instrucțiuni să îndrepte lucrurile. Departamentul i-a trimis, în total, cincizeci de scrisori. Și se-nțelege că nu am primit niciodată vreun cuvânt de răspuns. Dar nu poți avertiza un om mai mult de trei ori, ca să nu mai vorbim de amenințări – a patra oară, amenințarea e ca un cântec de leagăn care doar te adoarme; după asta, nu-ți mai rămâne decât să-l caterisești pe loc. Dar care sunt delictele? Exact aici este fondul problemei! Se impune o investigație. Chiar

în momentele astea circulă nişte poveşti gogonate, cum că a permis depunerea unui cadavru în gheţar. Ce cadavru? Este ditamai scandalul! Te rog să verifici! Dacă există un mort, trebuie coborât în aşezare şi îngropat în pământ sfinţit. Şi, dacă e altceva, atunci ce e? În anul care l-a precedat pe ultimul, i-am scris individului care se presupune că este cantor acolo, am uitat cum îl cheamă. Răspunsul a sosit ieri, fix după optsprezece luni; de parcă oamenii ăştia ar avea la dispoziţie tot timpul din lume! Dacă nu ţi-e cu supărare, ce fel de ţărănoi necioplţi sunt ăştia? S-a creat un fel de conspiraţie la Gheţar? Împotriva noastră, a celor de-aici! Un fel de francmasonerie! Iar individul ăsta e de două ori mai nebun decât a fost vreodată pastorul Jón. Cred că n-ar fi rău să-l verifici un pic şi pe el. Uite-i mâzgălitura!

Episcopul îmi înmână o bucăţică de hârtie având colţurile îndoite, despre care cu greu puteai să crezi că a venit prin poştă; arăta de parcă ar fi fost purtată din fermă în fermă şi trecută din buzunar în buzunar prin mai multe regiuni. Cu toate astea, scrisoarea trăda o atitudine mentală, dacă se poate numi aşa, mai adâncă decât lăsa să se înţeleagă la prima vedere şi care exprima ceva din logica locului căruia îi aparţinea, dar care oriunde în altă parte n-ar fi avut poate prea multă noimă. Episcopul a continuat să vorbească, în timp ce eu mi-am aruncat privirea peste scrisoare:

Şi se mai aude că le-ar fi permis unor undiţari şi venetici să trântească o monstruozitate de construcţie aproape peste biserică – să-i spui din partea mea s-o dea jos imediat! În plus, trebuie să-i vină mintea la cap în ceea ce priveşte divorţul. Am auzit că e însurat de mai bine de treizeci de ani, cu mult înainte ca eu să devin episcop, şi încă nu a rezolvat problema divorţului de nevastă-sa, deşi se ştie că nu au împărţit niciodată acelaşi pat sau acoperiş. În schimb, se pare că s-a-ncurcat cu o femeie pe nume Hnallþóra, culmea! Să existe oare o ameninţare la adresa creştinismului?

Scrisoare către episcop de la cantor, un anume Tumi Jónsen din Brún-de-sub-Gheţar. Conţinutul pe scurt: Semnatarul imploră îngăduinţă pentru lâncezeala lui în ale condeiului, alunecarea în senilitate etc., acum punându-se, în sfârşit, pe treabă ca să răspundă scrisorii de la Episcopul Islandei, primită cu forme în regulă în anul care l-a precedat pe ultimul şi care conţine întrebări cu privire la respectarea riturilor creştine la Gheţar şi, de asemenea, cu privire la cât adevăr ar putea fi în zvonurile cum că pastorul şi-a trădat chemarea şi că îndatoririle parohiale sunt neglijate; mai mult, a existat în ultimii ani vreun transport suspect pe gheţar al unui sicriu neidentificat, precum şi orice alte escapade de aceeaşi natură? Cantorul îşi ia libertatea să declare pur şi simplu şi oficial convingerea lui de nezdruncinat că nu există nimeni, nici în această parohie şi nici altundeva în preajma Gheţarului, care să nu recunoască faptul că preotul de la Gheţar, pastorul Jón Jónsson, cunoscut ca Prímus, este un om de aur. Nu există suflet de om în acest loc care să aleagă să se lipsească de pastorul Jón, nici măcar pentru o zi. Un singur fir de păr de pe capul lui nobil să fie atins, şi întreaga comunitate ar fi lovită de durere. Negreşit că au mai existat câteodată unele sugestii cum că pastorul nostru nu prea dă în brânci când vine vorba de îndatoririle parohiale, dar îndrăznesc să afirm, cu mâna pe inimă şi în calitatea mea de cantor parohial, că toată lumea este înmormântată în cele din urmă după toate canoanele şi cu tot ceremonialul de rigoare, la fel ca în alte locuri din ţară. Pe de altă parte, dacă vine vorba de orice unealtă din împrejurimi care suferă vreo stricăciune (fiindcă la noi, în Islanda, ca şi în străinătate, nu se mai fabrică, în zilele noastre, decât porcării), atunci ajungem la esenţa problemei în ceea ce-l priveşte pe pastorul Jón: orice s-ar strica, fie ustensile, fie maşini, polonice sau cuţite vechi, chiar şi vase de pământ sparte, toate devin ca noi sau chiar mai bune în mâinile pastorului Jón. Mă tem că mulţi călăreţi

sau automobilişti de prin aceste locuri ar considera înlăturarea pastorului Jón o tragedie, un aşa om priceput aproape de şosea, la care poţi să apelezi, mereu gata să potcovească un cal, la orice oră din zi sau din noapte, un veritabil artist când vine vorba să cârpească motoarele uzate ale oamenilor, care pe urmă merg din nou ca unse. În concluzie, este foarte adevărat că biserica noastră nu se află în cea mai bună stare, deşi, în realitate, nu au existat prea multe plângeri; dar se spune că Dumnezeu e mare. Nu se cade să mai lungim vorba pe marginea acestui subiect. Servitorul iubitor şi supus al Domniei Voastre, Tumi Jónsen din Brún-de-sub-Gheţar.

2

Emisarul episcopului: pe scurt, Emepi

Când, în cele din urmă, subsemnatul a consimțit să întreprindă călătoria, episcopul i-a spus: Cel mai important este să ai voință; restul ține de tehnică.

Subsemnatul a continuat, din inerție, să aducă, drept argumente potrivnice, tinerețea și lipsa lui de experiență care nu-l califică să cerceteze un bătrân venerabil pentru neglijarea datoriilor sale pastorale sau să reformeze creștinismul în locuri în care până și cuvintele episcopului însuși au trecut nebăgate în seamă; or, la ce fel de „tehnică" te poți aștepta din partea unui tânăr ignorant într-o astfel de situație dificilă? Ce-o să spun? Ce-o să fac?

Episcopul: Pur și simplu trebuie să spui și să faci cât mai puțin cu putință. Fii cu ochii-n patru! Vorbește despre vreme. Întreabă ce fel de vară au avut anul trecut și în cel dinainte. Spune că episcopul are reumatism. Dacă mai sunt și alții cu reumatism, întreabă unde îi afectează. Nu încerca să îndrepți nimic – asta e treaba noastră, la Ministerul Afacerilor Ecleziastice, cu condiția să știm ce este în neregulă. Îți cerem doar un raport, nimic mai mult. Indiferent ce convingeri sau legende vei auzi, să nu-ncerci să-i convertești sau să reformezi ceva sau pe cineva! Lasă-i să vorbească; nu-i contrazice! Iar dacă sunt tăcuți, ce anume trec sub tăcere? Notează orice e relevant – în rezumatul misiunii o să includ ce trebuie să urmărești. Să nu fii personal – fii sec! Nu vrem să auzim nimic amuzant din vest; aici, în sud, râdem pe propria noastră socoteală. Scrie cât

mai mult la persoana a treia. Fii pretențios, da, dar cu moderație! Ia exemplu de la fonograf.

Emepi (de aici înainte, Empi): Ei bine, dacă e adevărat că pastorul nu se oprește din peticit motoare vechi sau din cârpit tigăi și uită să îngroape morții și de-aia cadavrele sunt urcate pe ghețar, pot face eu ceva ca farsa asta să sune mai puțin comic decât este în realitate?

Episcopul: Îți cer doar fapte. Restul este treaba mea.

Empi: Înseamnă că nici măcar nu pot să spun ce părere am?

Episcopul: Nu, nu, nu, dragul meu! Nu ne pasă câtuși de puțin ce crezi tu despre toate astea. Vrem să știm ce vezi și ce auzi, nu ce părere ai. Ți se pare cumva că noi am fi niște copilași și că am avea nevoie ca alții să gândească în locul nostru, să tragă concluzii și să ne pună pe oliță?

Empi: Și dacă se apucă să-mi îndruge numai minciuni?

Episcopul: Te plătesc pentru înregistrări. Atâta doar să nu mintă prin tine. Trebuie să fii atent, să nu începi să te minți singur!

Empi: Dar trebuie să verific cumva ceea ce-mi spun.

Episcopul: Niciun fel de verificare! Dacă oamenii spun minciuni, așa să fie! Dacă scornesc vreo credință sau altceva, cu atât mai bine! Să nu uiți că puțini sunt cei care ar mărturisi mai mult decât o mică parte din adevăr: nimeni nu spune prea mult, cu atât mai puțin întregul adevăr. Cuvintele rostite constituie fapte prin ele însele, fie că sunt adevărate, fie că sunt false. Când vorbesc, oamenii se dezvăluie pe ei înșiși, fie că mint, fie că spun adevărul.

Empi: Și dacă îi prind cu minciuna?

Episcopul: Să nu ponegrești pe nimeni în raport! Ține minte, orice minciună care ți se spune, chiar și premeditat, poate fi adesea o faptă mai importantă decât orice adevăr spus cu toată sinceritatea. Nu-i corecta și nici nu încerca să-i tălmăcești! Asta e responsabilitatea noastră. Cel care caută să-i aducă înapoi pe drumul cel bun – să se păzească să nu-și piardă propria credință.

3

Călătoria din capitală la Ghețar

Am călătorit cu autobuzul, cu lucrurile împachetate într-un sac de marinar. 11 mai: ultima zi din sezonul de pescuit de iarnă. Este perioada din an numită „între fân și iarbă", din punctul de vedere al oilor, când s-a terminat fânul, iar iarba nu a răsărit încă. Este o vreme grea pentru rumegătoare: într-adevăr, în Islanda, primăvara a fost dintotdeauna anotimpul în care se sting și animale, și oameni.

Puținii călători care pornesc la drum în această perioadă a anului sunt cam la fel de obișnuiți ca și subsemnatul; neinteresanți și insipizi; se preling din autobuz în cele mai neașteptate locuri și dispar în ținutul mlăștinos de-a lungul șoselei, de parcă ar locui într-una dintre bălțile de pe-acolo; sau șoferul oprește undeva aiurea, în mijlocul pustietății, și azvârle pe fereastră câte un fleac care de multe ori aterizează într-o băltoacă: un teanc de ziare, o punguță, un pachet.

Munții din dreapta șoselei au culmile negre. Din loc în loc, troiene de zăpadă, versanți arși, vaste ținuturi mlăștinoase, cenușii, între munte și țărm. Dar există pe râuri și lacuri o lucire stranie, care îl iluminează pe călător chiar dacă vremea este posomorâtă, iar misiunea lui, una nu prea plăcută. Soarele e sus pe cer în această perioadă a anului și nici pomeneală de întuneric noaptea, dar încă nu e nici pe de-a-ntregul lumină. Oile par un pic apatice, așa cum se văd rumegând prin mlaștini; dar lucrurile o să se îndrepte în curând. Pe de altă parte, păsările zboară vioaie pe deasupra uscatului și a mării, sunt mereu primele creaturi care găsesc câte ceva de

ciugulit. Cufundarii (marii scafandri ai Nordului) sunt deja pe lacuri, plonjând sub apă, unde stau vreme îndelungată, ceea ce-nseamnă că în mod sigur au dat peste ceva; lebede, strălucitor de albe, în perechi pe baltă sau adunate în stoluri pe mal şi curăţându-şi penele. O rândunică de mare se abate pe deasupra uscatului şi apoi ia din nou drumul mării.

Ce ciudat să vezi o rândunică de mare zburând de una singură, remarcă cineva; n-am văzut rândunele de mare decât cu miile. Atunci se băgă în vorbă o femeie cu vocea piţigăiată, zicând că aceea era o iscoadă trimisă de celelalte rândunele de mare, ca să vadă dacă uscatul mai este încă deasupra apei.

Şi de unde ştie ea asta? întrebă cineva.

Oricine poate să-şi dea seama, răspunse femeia, fiindcă azi suntem în 11 şi rândunica de mare nu soseşte niciodată înainte de Ziua-termen, care este pe 14.

Întrebare: Şi cine spune că toate rândunicile de mare, cu excepţia ăsteia, sosesc în ziua de 14?

Femeia: Aşa scrie-n ziare.

Lupul-de-mare atlantic este o pasăre sinistră. Zboară cu un calm netulburat, ca o bucată de hârtie purtată de vijelie, cu aripile aproape nemişcate. Lasă aerul să facă toată treaba, iar el doar pilotează; uneori se preface că zborul i s-a frânt sau chiar că nu mai stăpâneşte deloc meşteşugul şi atunci planează şi tot planează, până cade cu fundul lui alb în sus; începe să se zbată la pământ; e ca şi cum ar avea aripile rupte sau scoase din ţâţâni; când încearcă s-o ia din loc, se împiedică de ele şi aproape că se dă peste cap. Care este rostul acestor bizarerii? Sunt făcute doar pentru a ademeni doamnele?

E ciudat că păsările nu zboară toate la fel. La urma urmelor, aerul este exact acelaşi în acelaşi loc şi în acelaşi timp. Am auzit că aripile avioanelor sunt toate modelate după aceeaşi formulă, în timp ce păsările se conformează fiecare formulei sale proprii. Fără îndoială că a fost nevoie de ceva mai mult decât de puţină ingeniozitate pentru echiparea atâtor păsări cu formula lor proprie şi că nu s-au precupeţit niciun fel de

cheltuieli. Și totuși, probabil că nu a existat niciodată o pasăre care să zboare la fel de corect precum un avion; cu toate acestea, păsările care pot să zboare cât de cât zboară mai bine decât avioanele. Probabil că toate păsările greșesc un pic fiindcă nu s-a descoperit formula absolută și infailibilă pentru păsări și, tot așa, toate romanele sunt proaste fiindcă nu s-a descoperit încă formula corectă pentru roman.

4

Seara la Ghețar

Suntem la Ghețar; șoferul îmi spune că aici mă dau jos. În partea dinspre mare a șoselei, în spatele unui dâmb verde, se găsește un petic de pământ sterp acoperit cu pietriș. Pe el, o baracă veche și dărăpănată din tablă ondulată, de vreo doi metri pe trei. E încuiată. Seară; pe crestele munților s-a lăsat ceața. În afara barăcii, singurul semn care indică o așezare omenească este o bancă de lemn putred, făcută din trei scânduri înfipte în pământul din fața ușii. Subsemnatul se așază pe bancă, cu sacul de marinar lângă el, și scoate o hartă. Ceața a decupat vârfurile munților și are cea mai mare densitate în partea unde, conform hărții, ar trebui să fie ghețarul. Burnițează fin. Dâmbul are o strălucire verde în lumina amurgului, iar din loc în loc se ițesc niște degete de lavă. Când am tras din nou de ușa încuiată, am observat plăcuța agățată deasupra ei; unele litere fuseseră desenate demult cu negru de fum sau smoală, și, chiar dacă scrisul era șters și slinos, iar plăcuța, degradată, se mai puteau descifra cuvintele: AICI REPARAȚII MAȘINI DE GĂTIT[1].

Drumul de țară care ducea către casa parohială o lua în semicerc pe după dâmb. Lângă drum era priponit un vițel într-o stare jalnică; avea pântecele umflat, suferea de diaree, avea fața pocită, fruntea năclăită, capul îi atârna fără vlagă și

[1] Joc de cuvinte între *primus*, „mașină de gătit" (engl.) și porecla pastorului, Jón Prímus.

nu scotea un muget. Vizitatorul se opri pe lespezile din fața ușii. Latura lungă a casei stătea cu fața la mare, iar pajiștea se-ntindea până la marginea unei stânci care ieșea din valuri și pe deasupra căreia planau păsări albe.

Sunteți episcopul? întrebă o femeie, apropiindu-se de ușă.

Empi: Nu, mă tem că nu. Dar am o scrisoare din sud.

Femeia: E ca și cum ați fi episcopul și a existat o telegramă care anunța că veniți încoace. Vă poftesc înăuntru. Dar pastorul nu-i acasă.

Este o casă ca un labirint, asamblată din mai multe elemente; o clădire lungă în față, care se întinde de la est la vest, făcută din plăci de lemn și tablă ondulată; pe lateral, ferestre și uși care dau spre mare. Apoi un șir de coșmelii hidoase de lemn, contopite într-o infinitate de barăci dărăpănate și acoperite de mușchi; cele mai îndepărtate se făcuseră una cu dâmburile verzi de pe pajiște; acest tip de arhitectură, cu mai multe șoproane unul după altul, aduce puțin cu felul de a se înmulți al coralilor sau al cactușilor. Femeia m-a invitat în camera de zi. După care a dispărut.

M-am pus pe așteptat. Toate ușile erau date de perete, lăsând să intre valuri de aer umed și rece, iar tânguitul straniu al păsărilor de mare de pe stânci invada casa larg deschisă în amurg. Ușa de la intrare era scoasă din balamale; ușa de la camera de zi dădea în coridor și, dacă încercai s-o miști, scârțâia îngrozitor. Camera fusese zugrăvită pe vremuri în albastru-deschis, dar vopseaua se cojise pe alocuri, lăsând să se vadă porțiuni de un roșu-închis de la vreun strat de vopsea încă mai vechi, straturi peste straturi; ultimele erau de un verde turbat. În camera de zi exista o masă enorm de lungă, cu bănci de lemn de-o parte și de alta; totul era făcut din scânduri de brad negeluite, prinse laolaltă prin cuie de patru inci. Mobila se compunea dintr-un scrin, un secreter și o masă de lucru, toate foarte uzate; nu era prea clar ce se întâmplase cu sertarele scrinului, unde dispăruseră toate.

După vreo oră de stat jos, emisarul episcopului a început să simtă efectul frigului și al umezelii. Ce trebuia să facă trimisul Domniei Voastre într-o atare situație? Ar fi trebuit poate să se ducă s-o caute pe femeie și să-i spună că-i este frig? Intrase oare într-o casă străină doar ca să se plângă cu privire la propria-i soartă? A ajuns la concluzia că nu are niciun drept să se plângă. A fost trimis aici doar ca să caute fapte. Și, dacă ar fi să stea aici nemâncat toată noaptea, atunci și ăsta ar fi un fapt, la fel de bun ca oricare altul, de inclus în raportul său. Nu ar fi doar neștiințific, ci și necinstit să oprești un proces aflat în plină desfășurare din motive subiective – de exemplu, fiindcă ți-au înghețat picioarele.

Emisarul Domniei Voastre și-a ocupat prima oră cu realizarea unei stenograme a relatării călătoriei din timpul zilei, dar s-a oprit din cauza frigului și a luminii atât de slabe încât de-abia vedea să scrie, acestea fiind motivele pentru care călătoria se termină cu lupii-de-mare atlantici din regiunea Kolbeinsstaðir. Se ridică, se întinde, se luptă un pic cu ușa care scârțâie, apoi iese afară și se îndreaptă spre mare. Stă în picioare pe marginea unei stânci – cu o înălțime medie de patruzeci de stânjeni, de cel puțin șaizeci în câteva locuri. Aceste stânci negre ca smoala păreau acoperite de zăpadă, atât de multe erau păsările albe care se înghesuiau acolo pe înserat. Pe o margine de stâncă de mărimea unei palme de om trăiesc mai multe familii. Este o colonie de pescăruși.

În această perioadă a anului, momentele de liniște într-o colonie de pescăruși sunt rare și țin puțin, chiar și la miezul nopții. Deși par a-și fi spus cu toții rugăciunea de culcare, dintr-odată careva rupe tăcerea cu un *falsetto* strident ca o alarmă de incendiu. Uneori, vocea e ascuțită și îndurerată, precum scheunatul unui câine care s-a trezit fiindcă a fost călcat pe coadă; alteori, parcă ar fi un prunc care începe să țipe îngrozit, trezit din cel mai adânc somn de vreun vis fără cuvinte a cărui cauză a fost, în cel mai rău caz, o arsură la

stomac. Colonia de pescăruși s-a trezit dintr-odată și se mai foiește o bucată de vreme, până hotărăsc cu toții să spună încă o dată rugăciunea de culcare și să aștepte următorul semnal de deșteptare. Intenția subsemnatului a fost să se încălzească un pic, dar, când asculți tânguielile unor păsări într-o noapte umedă și rece de primăvară, te trec și mai mulți fiori.

5

Povestea Hnallþórei și a berbecului fermecat

Este ora 00.00, miezul nopții. Pe ce-am mai scump, nu cumva ceea ce adie acum dinspre casă este miros de cafea! Înăuntru masa fusese acoperită cu o bucată de pânză și fuseseră aduse o mulțime de prăjituri de diverse forme și culori; cred că nu greșesc dacă spun că erau sute de prăjituri așezate pe vreo douăzeci de platouri. Și, ca să pună capac, femeia a mai adus și trei plăcinte-de-război, numite așa pentru că deveniseră populare în timpul războiului, fiecare având un diametru de aproximativ douăzeci de centimetri și o grosime de șase până la opt centimetri. În cele din urmă, a adus și cafeaua și a aprins lumina, un bec chior de 15 wați spânzurat de o liță din tavan.

Femeia, scuzându-se: O să aprind totuși chestia asta, deși noi nu ne prea omorâm după asemenea lucruri. I-au vârât-o pe gât pastorului Jón acum un an sau doi, când au conectat toate fermele după noile reglementări, fără să țină seama dacă oamenii vor sau nu.

La început, subsemnatul nu a fost foarte sigur cu privire la ce anume era „chestia asta", căreia nu i se putea spune pe nume. Treptat, mi-am dat seama că femeia vorbea despre electricitate.

Empi: Nu trebuie s-o folosiți doar de dragul meu. O lumânare ar fi mai mult decât suficient.

Femeia: Ba, așa ceva n-ar fi deloc demn de un episcop!

Și totuși, urmarea a fost că femeia a stins lumina cu nume de nerostit și a aprins o lumânare; aceasta s-a dovedit a fi de fapt cu mult mai festivă decât becul chior de 15 wați. Femeia

i-a turnat vizitatorului o ceașcă de cafea și l-a poftit să se servească, după care s-a postat lângă ușă cu o expresie rigidă pe față. Cafeaua avea gust de mucegai și, drept să spun, eram paralizat de imaginea cantității impresionante de prăjituri aranjate în jurul acelei băuturi îngrozitoare. Am simțit că femeia mă supraveghează cu același simț al datoriei pe care îl ai când vrei să te asiguri că animalele mănâncă nutrețul pe care l-ai pus pentru ele.

Este o femeie demnă, taciturnă; poate tânjește după tăcerea veșnică și se simte descumpănită până în adâncul ființei ei atunci când i se adresează cineva; e mai bine să înaintez cu prudență. Poate că are doar un gărduleț de protecție în jurul ei, ca o statuie dintr-un scuar. O femeie îngrijită. Nu mult peste șaizeci. Bine făcută, mai degrabă greoaie.

Empi: Probabil că pastorul s-a dus la culcare.

Femeia: Asta n-am de unde să știu.

Empi: Să-mi fie cu iertare, dar nu sunteți dumneavoastră soția pastorului?

Femeia: Până acum n-am mai fost categorisită ca atare.

Empi: N-am văzut în viața mea atât de multe prăjituri la un loc. Dumneavoastră le-ați pregătit pe toate?

Femeia: Păi, cine altcineva? De-aia prin împrejurimi mi se zice Hnall-þóra (Pisăloaga[1]-Thóra).

Empi: Un nume cam neobișnuit.

Domnișoara Hnallþóra: Poate fiindcă oamenii m-au văzut mai mereu cu pisăloaga în mână și cu piulița în față.

Empi: Cu siguranță, o imagine dinamică.

Domnișoara Hnallþóra: Să știți că se găsesc destui invidioși pe-aici. Doamnele care au mixere spun tot felul de lucruri despre piulița mea. Da', dacă mă-ntrebați pe mine, nucșoara nu e nucșoară de-adevăratelea până nu-i trecută prin piuliță! Mai luați prăjituri!

---

[1] Unealtă casnică cu care se pisează alimentele în piuliță sau în piuă.

Empi: Mă iertaţi, dar nevasta pastorului nu este şi ea acasă?

Domnişoara Hnallþóra: Nu ştiu. Mai degrabă aş zice că nu. Ar dori episcopul să schimbe o vorbă cu dumneaei?

Empi: Nu, nu neapărat. Era doar o-ntrebare.

Domnişoara Hnallþóra: Chiar şi-aşa. Puteţi să întrebaţi la Neðratraðkot (Ferma-de-la-râpa-joasă). Se crede că e bântuită, mai ales primăvara, sau cel puţin aşa umblă vorba.

Empi: Dar dumneavoastră sunteţi menajera, nu-i aşa?

Domnişoara Hnallþóra: Sunt pur şi simplu aici. Ţin de casa parohială.

Empi: Eraţi aici când a venit pastorul Jón?

Domnişoara Hnallþóra: Da, sunt de sus, de la munte.

Empi: De la munte?

Doamna a oftat, a închis ochii şi a tras în piept, cu toată puterea, un fel de „da" inutil – un fel de daaa inhalat, cum ar veni.

Empi: De la munte? Dintr-o familie anume?

Domnişoara Hnallþóra: Nu mă trag din nicio familie anume. Asta-i pentru alţii.

Empi: Cunoaşteţi, pesemne, toate poveştile care circulă prin partea locului?

Domnişoara Hnallþóra: Pe-aici nu se-ntâmplă mare lucru. Nu i se-ntâmplă nimănui nimic niciodată. Nimeni nu a văzut niciodată nimic.

Empi: Nici cu dumneavoastră nu s-a-ntâmplat niciodată nimic? N-aţi văzut nimic niciodată?

Domnişoara Hnallþóra: Nimic de spus.

Empi: Poate ceva ce nu puteţi să spuneţi? De exemplu, n-aţi avut niciodată un cal?

Domnişoara Hnallþóra: Nu, slavă Domnului! Alţii au cai, dar eu, din fericire, nu.

Empi: Al cui e viţelul?

Domnişoara Hnallþóra: Viţelul! Chestia aia care de-abia se mai ţine pe picioare? Habar n-am de ce-a ajuns la mine.

N-avem pe-aici nimic cu care să hrănim un viței, în afară de niște cafea din când în când și ceva prăjituri vechi pe care le înmoi în ea. Pe de altă parte, n-o să ascund faptul că odată, demult, mi s-a întâmplat un lucru. Am văzut ceva. Dar nimic altceva de-atunci.

Empi: Lucrurile iau o întorsătură mai bună decât mă așteptam.

Domnișoara Hnallþóra: Bineînțeles, n-aș povesti nimănui despre asta!

Empi: Asta nu e bine!

Domnișoara Hnallþóra: Mă duc să mai fac niște cafea.

Empi: Mulțumesc, dar chiar nu mai e nevoie. Nu sunt obișnuit să beau mai mult de jumătate de ceașcă. Și sunt sigur că în ibric încape cel puțin un litru și jumătate.

Deși nivelul cafelei din el nu putea să fi scăzut până-ntr-atât, ar fi fost imposibil s-o oprești să iasă și să realimenteze ibricul. În timp ce doamna este plecată, emisarul episcopului cu greu își poate lua ochii de la cele trei plăcinte-de-război plesnind de mirodenii și măsurând în total șaizeci de centimetri în diametru. Pe frunte îmi apăruseră câteva broboane de sudoare.

În speranța că răbdarea mea va fi răsplătită și că voi obține astfel ceva informații de la ea, am acceptat, contrar obișnuințelor mele, și a treia ceașcă de cafea. A mers. Îmbibarea cu cafea a vizitatorului a început să aibă un efect relaxant asupra acestei femei închise în sine. Reacțiile ei au devenit mai omenești și s-a lăsat în voia acelei ușurări a inimii și a acelei descoperiri în fața lui Dumnezeu și a oamenilor care vin odată cu spunerea unei povești. S-a întors la acel singur lucru care i s-a întâmplat vreodată în viață, la acel unic moment în care a văzut ceva. S-a întâmplat acum aproape cincizeci de ani, a spus ea, dar îmi amintesc ca și cum ar fi fost ieri. Nu-i așa că episcopul ar mai dori o bucată de prăjitură?

Empi: N-aș mai putea înghiți nici măcar o firimitură, dar, în fine, da, mulțumesc.

Domnișoara Hnallþóra: Nu doriți câte o bucată din fiecare? Mi-ar părea așa de rău să le arunc la câini!

Vizitatorul a rugat-o frumos să taie dintr-una singură, de preferat din cea cu glazură de zahăr, fiindcă nu era atât de însiropată și plină de fructe conservate ca celelalte. Așa că mi-a tăiat o bucată care ar fi săturat cu ușurință șapte persoane și mi-a așezat-o în farfurie.

Domnișoara Hnallþóra: Eram doar o fetișcană pe vremea aia. Am fost trimisă până la Bervík, cu niște treburi. În loc s-o iau drept pe drumul de coastă de-a lungul țărmului, am apucat-o în sus, pe ruta turmelor de oi, chiar pe deasupra morenelor glaciare. Sunt o mulțime de vâlcele încântătoare acolo sus, pline de mușchi și de arbuști. Și-atunci, cum mergeam eu așa pe una dintre culmi, văd dintr-odată un berbec cafeniu care avea coarnele drepte și care stătea acolo de unul singur, că nu mai era alt animal în apropierea lui, și se uita din vale în sus la mine. De când mă știu, n-am fost așa de speriată, eram înlemnită, o fetiță neajutorată, fiindcă știam că aici, la Ghețar, nu exista niciun berbec cafeniu care să aibă coarnele drepte. O strălucire aurie izvora din el. În viața mea n-am văzut așa o lână la vreun animal viu. Am simțit că mă transform în stană de piatră. Mult timp n-am putut să-mi iau ochii de la acel animal frumos, despre care știam că nu există aici, în vale, nici jos, în apropierea țărmului, și nici în vreo altă parte din Islanda. Berbecul stătea pur și simplu acolo și se uita lung la mine. Ce era să fac? Într-un târziu, mi-a dat prin gând să fug din calea privirii lui. Am coborât și am ocolit culmea de departe, apoi am rupt-o la fugă de-a lungul văilor către mare, până am ajuns la drumul principal. Slavă Domnului!

Empi: Un berbec fermecat?

Femeia își trase zgomotos răsuflarea, negreșit aflată încă sub impresia acelei zile: Nu știu.

Empi: Și nu i-a dat nimeni de cap până acum?

Domnișoara Hnallþóra: Nu, bineînțeles că nu i-a dat nimeni de cap până acum! Toată lumea știa la fel de bine ca

mine că prin părțile astea nu există niciun berbec cafeniu care să aibă coarnele drepte. Niște flăcăi de la o fermă din apropiere s-au dus să arunce o privire, dar firește că n-au văzut nimic. Și de-atunci nici eu însămi n-am mai văzut niciodată nimic care să merite pomenit. Și de-atunci nu mi s-a mai întâmplat niciodată nimic.

6

Dimineața la Ghețar

Emisarul Domniei Voastre s-a dat jos din pat dis-de-dimineață. Lumina nu era favorabilă somnului, mai ales că nu exista nicio draperie la fereastra odăii de un albastru-spălăcit în care domnișoara Hnallþóra mă cazase în noaptea precedentă, după cafea; de fapt, chiar atunci începea să se crape de ziuă.

Camera era în dreapta holului, cum veneai dinspre ușa de la intrare, pe partea opusă camerei de zi. Ușa avea doar o balama și se lega cu o bucată de sfoară. Era clar că fusese bătută în cuie pe timpul iernii și că va fi din nou bătută în cuie la toamnă.

Ceața începea să se ridice, lăsând să se vadă pajiștea foarte verde după burnița de peste noapte. Oile intraseră pe pajiște; nimeni nu se obosise să le gonească. La fereastră erau câteva muște albastre. Mi-era un pic rău după consumul excesiv de prăjituri și de cafea. E-adevărat că nu reușisem să termin nici măcar acel litru și jumătate pe care femeia mi-l adusese în prima rundă; dar oare ce s-ar fi ales de mine dacă aș fi golit ibricul de cafea de două ori, așa cum se aștepta ea – în total trei litri!

În încăpere exista un pat, desigur, dar asta era singura piesă de mobilier: niciun fel de ustensile sau alte obiecte sau vase. Se presupunea oare că vizitatorul care băuse trei litri din cafeaua aia o să folosească patul, ca un sugar? La o cercetare mai atentă, am descoperit într-un colț un lavabou ruginit din acelea atât de căutate astăzi de muzeele de artă populară și

despre care mi s-a spus că încă se găsesc în gospodăriile din Anglia. Este un fel de stativ care are loc pentru lighean, cană de apă și savonieră. În cană, niște apă maronie. E posibil ca această apă să mai fi fost folosită și altă dată pentru spălat? Și de câte ori? Oare vizitatorii dinainte au mai folosit cana de apă și în alte scopuri, după ce vor fi băut trei litri de cafea iarna trecută, pe când ușile casei erau bătute în cuie?

Un prosop jerpelit atârna de un cui din mijlocul peretelui; te ducea cu gândul la o lucrare de artă, chiar dacă una cât se poate de abstractă, de-ale lui Duchamp. Se nasc de aici niște întrebări derutante. Cum se face că unui obiect ordinar, atât de uzat și de zdrențăros, i se dă o asemenea importanță încât se poate spune că domină întreaga încăpere? Oare acest prosop țipător ar trebui interpretat ca o mănușă aruncată înspre mine – un simbol? Să nu uit să menționez că încăperea fusese dereticată din podea până-n tavan cu mare atenție, cu o zi înainte, frecată, fără îndoială, cu leșie, care lăsase în urmă o duhoare de putrefacție foarte asemănătoare cu cea a urinei de vacă. Duhoarea asta se amesteca acum cu un alt iz dezgustător, de lemn putrezit și de pământ mucegăit, de la peretele de mușchi din spatele panoului de lemn. La acestea se adăuga mirosul mușteloor albastre, ciudat de persistent, dar, într-un fel, nici pe departe la fel de neplăcut ca mirosul multor vertebrate. Am uitat să menționez că mi-a fost imposibil să deschid fereastra noaptea trecută, înainte să mă bag în pat. Felul în care aceste muște grase și puternice intraseră în încăpere era un mister pentru mine. Un lucru era sigur: de ieșit, nu mai puteau ieși; dar poate că asta fusese și intenția. Era oare posibil ca acele muște să fi fost aduse înăuntru după ce fusese terminată curățenia? Și, dacă da, cu ce scop? Se aflau acolo pe post de obiecte decorative? Sau pe post de opere de artă? Se aflau acolo pe post de peștișori sau de canari? Poate că toate la un loc. Arta plastică este o amăgire a ochiului, pe când muștele sunt ornamente vii și, în plus, sunt mult mai animate decât florile, fiindcă florile

au mişcări lipsite de vlagă şi sunt tăcute. Chiar şi peştişorii sunt tăcuţi, dar musca albastră este canarul omului sărman, înzestrată fiind cu o voce cântătoare care stârneşte în minţile vizitatorilor amintiri îndepărtate. Muştele albastre îi amintesc subsemnatului de vremea însorită a copilăriei, dar dau naştere şi unor dileme de ordin etic ce se cer rezolvate, dar care, din cunoştinţele mele, nu au fost pe deplin soluţionate de moraliştii sau de învăţaţii Lumii. Iată în continuare îndoielile care mă chinuie acum la Gheţar. Întreb:

1) Este îndreptăţit, din punct de vedere moral, să ucizi muşte, luând în considerare toate circumstanţele?

2) Deşi poate fi un fapt scuzabil în anumite circumstanţe; de exemplu, dacă se dovedeşte că muştele aduc boli în casă, este totuşi corect, din punct de vedere moral, ca un oaspete să ucidă aceste creaturi? N-ar fi comparabil cu a ucide câinele gazdei?

7

Două clădiri

Emisarul Domniei Voastre a ieșit afară, unde alte sarcini îi solicită atenția. Ceața se ridică și, din loc în loc, se ițesc în depărtare niște fâșii însorite. Pentru prima dată, am zărit, printre fuioare de ceață și umbra norilor, acea albă calotă-castron a lumii, Snæfellsjökull. Ieri-seară, când emisarul Domniei Voastre a ieșit din casă, să-și mai omoare timpul, ceața se contopise cu întunericul și nu se mai vedeau decât păsările albe. În dimineața aceasta, în mijlocul potecii aproape năpădite de iarbă, o păpădie aruncă scântei dintre dale, iar un fir de pintenul-cocoșului se pregătește să se deschidă. Toate acestea se petrec între casa parohială și biserică.

Și acum se adeveresc spusele episcopului, care l-a pus în gardă pe emisarul său cu privire la o monstruozitate care a fost ridicată aici, în vest: în orice caz, biserica arată oarecum neînsemnată pe lângă acest edificiu. În primul rând, nu au reușit să poziționeze hardughia paralel cu biserica, ci perpendicular pe ea. Fie oamenii care au construit-o n-au observat că exista o biserică acolo, fie au dorit s-o calce în picioare: de-abia dacă există spațiu cât să se strecoare o persoană între această clădire și biserică.

Ajunge să spunem că, în ceea ce-o privește, biserica e construită din cherestea și că, inițial, a fost placată cu tablă ondulată, din care nu s-au mai păstrat decât niște foițe ici și colo. Am remarcat, de asemenea, că biserica, actualmente, ca să zicem așa, nu prea pare pregătită să atragă o congregație. Ferestrele sunt acoperite cu scânduri din lemn tare de scoruș,

iar ușa de la intrarea principală este bătută zdravăn în cuie. Cimitirul se găsește și el într-o stare jalnică; nu e nici măcar o cruce care să se ridice dreaptă din fundația ei; hotărât lucru, aceste monumente comemorative, unele din fier ruginit, altele din lemn putrezit, arată ca și cum ar fi cherchelite. Buruienile au năpădit spațiul dintre morminte și au crescut mai înalte decât am văzut eu vreodată prin alte părți. În schimb, cântecul păsărilor, mai precis trilul fluierat al mierlei de pe frontonul bisericii și behăitul tânguitor al păsărilor de mare de pe stâncile din apropiere, răsună cu putere.

Ne îndreptăm acum privirea de la această sărmană Casă a Gloriei către edificiul deja menționat. Structurilor din lemn de acest tip li se zice bungalouri, deși n-aș putea spune din ce limbă vine cuvântul și ce înseamnă. De obicei, el desemnează niște case de țară cu un singur nivel pe care și le ridicau albii înstăriți din colonii ca să imite stilul arhitectural băștinaș, cu deosebirea că le construiau din cel mai bun lemn și le dotau cu accesorii de ultimă oră.

Pe jumătate ca într-un vis, emisarul Domniei Voastre s-a îndreptat către această mostră de arhitectură de avangardă din incinta unei gospodării compuse exclusiv dintr-un vițel suferind.

Nu exista niciun fel de drum către această clădire din nicio direcție, nici măcar o potecă. Ferestrele erau oblonite cât se poate de bine, neexistând nicio crăpătură pentru ochiul curios al vreunui nepoftit. Pe laturile dinspre sud și dinspre vest se găseau verande cu streșini late, pesemne ca să țină umbră. Totul închis și ferecat.

Interogarea cantorului

Din întâmplare, emisarul Domniei Voastre a aruncat o privire în camera de zi și a văzut că toate acele nenumărate și prezentabile prăjituri erau din nou expuse, de data aceasta, pe post de mic dejun, împreună cu cele trei plăcinte-de-război de seara trecută. Am presupus că preaputernicul ibric de cafea își va face în curând apariția, așa că m-am strecurat din nou afară de-a-ndăratelea, având grijă să nu ating ușa care scârțâia așa de zgomotos.

Pe harta regiunii, ferma cantorului parohial, numitul Brún, este indicată ca fiind la poalele muntelui, la vreo doi sau trei kilometri depărtare. N-ar fi rău să am o discuție cu cantorul înainte ca pastorul Jón să se întoarcă din peregrinările sale.

O parte din drum am parcurs-o în jeepul unui fermier. Bărbatul a întrebat dacă emisarul Domniei Voastre călătorește de plăcere, iar eu i-am răspuns că da. Dar nu e cumplit de plictisitor să bați șoselele la pas în felul ăsta? a întrebat bărbatul. Am spus că nu. Odată ce începi cu minciuna, e greu să începi să spui din nou adevărul. Dacă aș fi zis că fusesem trimis de Ministerul Afacerilor Ecleziastice sau de către episcop, aș fi fost considerat o creatură mai degrabă periculoasă. Oamenii de la țară nu pot înțelege de ce emisarii creștinătății nu călătoresc cu mașina; într-adevăr, probabil că Sfântul Pavel n-ar mai fi fost biciuit în Tesalonic dacă ar fi avut la îndemână un jeep în bună stare de funcționare.

Ferma este un fel de casă-vagon construită pe același principiu al recifului de corali ca și casa parohială. După cum arată, nu i s-au adus prea multe îmbunătățiri în secolul ăsta, exceptând o verandă de beton cu trepte abrupte de ciment, care a fost alipită la vechea casă de lemn, această remarcabilă structură ieșind în afară pe la mijlocul peretelui lateral. Poate că la un moment dat cuiva i-a venit ideea să intre în casă prin alt loc decât pe ușa principală, oriunde s-o fi găsit aceasta inițial. Ce muncă o fi fost să construiești o asemenea excrescență pe o casă de lemn învelită cu tablă ondulată! Pietrișul folosit pentru beton era de proastă calitate și era prea mult nisip în comparație cu cimentul, iar nisipul avea probabil prea multă argilă sau chiar pământ amestecat în el, fiindcă betonul este tot numai crăpături, iar printre fisuri crescuse iarbă, precum și niște măcriș și studeniță cu flori mici și albe, căreia i se spune urechea-șoarecelui-alpin. În curând, din verandă nu va mai rămâne decât o grămadă de moloz pe caldarâm, iar urmarea va fi o gaură cât toate zilele în această casă de la începutul secolului.

Fermierul și-a întrerupt lucrul și, după ce i-am explicat cine sunt, m-a poftit în casă.

Empi: Sunteți Tumi Jónsen, cantorul congregației?

Fermierul: Așa se zice. Eu doar dau mai departe ce mi s-a spus și mie.

Empi: Sunteți danez?

Fermierul: Mă tem că n-am fost așa de norocos. Sunt descendentul direct al acelei faimoase ramuri Jónsen care a scris *Istoria Islandei*.

Tumi Jónsen are mult peste șaizeci de ani, poate șaptezeci sau optzeci, iar în trăsăturile lui se citesc truda și bunătatea. Are creștetul chel, de culoarea pergamentului, dar sprâncenele sunt blonde, iar ochii, albaștri și un pic urduroși. Întreabă ce vești am din sud și pe urmă dacă drumurile sunt acum mai bune. Apoi: L-ați lăsat bine, sănătos, pe episcopul nostru, Dumnezeu să-l țină în paza Lui?

Empi: Da, mulțumesc, deși îl cam supără reumatismul. Îmi revine datoria să vă transmit salutările lui, precum și mulțumiri pentru scrisoare. M-a rugat să mă interesez dacă și pe dumneavoastră vă supără reumatismul.

Tumi Jónsen: Scumpă lumină din ceruri! Așa este el! Are un suflet nobil. Dacă-mi permiteți, sunteți și dumneavoastră o față bisericească?

Empi: Nu, doar un emisar.

Tumi Jónsen: E frumos că ești modest, băiete! Te rog să iei loc. Mă tem că femeile din familia mea nu sunt acasă; au plecat la oraș să cumpere săpun. Au zis c-a venit primăvara. E timpul să-nceapă curățenia. Sper să se-ntoarcă repede ca să facă niște cafea.

Cantorul a deschis un cufăr și a scos din el o sticlă de vin de Porto și un pocal; a umplut paharul, l-a golit și a spus: Beau eu primul, pentru că sunt mai în vârstă. Dar, dac-ai fi fost vreo față bisericească, ți-aș fi dat întâietate.

A șters interiorul paharului cu degetul mare, l-a umplut din nou și mi l-a întins în tăcere. Pe urmă a băgat sticla și pocalul înapoi în cufăr și l-a închis.

Empi: Așadar, dumneavoastră sunteți cantorul?

Tumi Jónsen: Poți să dai un nume la orice, băiete.

Empi: Da – ei bine, nu prea știu cum să abordez subiectul. Am numai douăzeci și cinci de ani. Nu am nici cea mai vagă idee despre tămăduirea sufletelor. Nu pot să-mi dau seama cum de mi-a ieșit așa ceva pe gură.

Tumi Jónsen: Să te mai servesc cu un pahar?

Empi: Nu, mulțumesc, m-am îndulcit suficient. Mă întreb de ce pastorul nu e acasă. E-n străinătate, poate?

Tumi Jónsen: Nu, nu mi-l imaginez deloc pe pastorul nostru Jón plecat prin străinătăți. Presupun că ieri pe seară a fost chemat la Nes să potcovească o herghelie de cai. Probabil c-a durat toată noaptea.

Empi: Credeam că repară mașini de gătit.

Tumi Jónsen: Omul ăsta știe să facă de toate. Dar majoritatea mașinilor de gătit au fost scoase din uz după ce-a venit electricitatea.

Empi: Nu există și mașini de gătit electrice?

Tumi Jónsen: Eu unul n-am auzit de așa ceva.

Empi: Dar ce sunt mai exact mașinile de gătit? Cum arată o mașină de gătit?

Tumi Jónsen: O mașină de gătit, cum să-ți explic, are un cap care este încălzit cu alcool metilic inflamabil. Petrolul lampant este pompat din canistră în capul încins la roșu, aprinzi un chibrit și pe urmă se formează un gaz care începe să ardă. O flacără albastră. Da, așa merge. Drăcoveniile din zilele noastre au înlocuit vechile mașini de gătit pe bază de petrol lampant.

Empi: Și sunt mulți oameni prin locurile astea cu mașini de gătit care trebuie reparate, nu-i așa?

Tumi Jónsen: Cred c-ar fi o afirmație un pic cam exagerată. Mașinile astea sunt o mare pacoste; și-n afară de asta, noi aici avem electricitate. Dar n-aș băga mâna în foc că pastorul Jón nu are și el mașina lui de gătit. În ziua de azi, face mai ales reparații electrice – pentru alții, adică, fiindcă el personal nu folosește electricitatea.

Empi: Există motive care să justifice părerea că uneori își neglijează îndatoririle pastorale, cum ar fi, de exemplu, îngropatul morților și altele asemenea?

Tumi Jónsen: Sunt unii care pretind că nu se grăbește câtuși de puțin când e vorba de înmormântat.

Empi: Dar toată lumea e mulțumită?

Tumi Jónsen: E-adevărat, poate fi un pic cam supărător pentru cei care n-au nevoie să fie îngropați. Pentru ceilalți, contează mai puțin. Pe de altă parte, este singura persoană de prin părțile astea care știe să potcovească un cal așa cum trebuie. Nu cred să existe un singur cal în împrejurimi pe care să nu-l fi încălțat pastorul Jón.

Empi: Așadar, nu contează dacă uită de înmormântări?

Tumi Jónsen: Poate că unora li pare un pic ciudat. Dar, din câte știu eu, toată lumea ajunge până la urmă în locul potrivit.

Empi: Predicile lui sunt conforme cu dogma?

Tumi Jónsen: Ei bine, nu există teama că pastorul nostru Jón ar spune mai mult decât s-ar cuveni.

Empi: Pe ce pune accentul cel mai mult în doctrina lui?

Tumi Jónsen: Nu ne-am dat seama niciodată că pastorul Jón ar avea vreo doctrină anume, și așa ne și place.

Empi: Atunci ce fel de predici ține?

Tumi Jónsen: Întrebările mari, băiete, primesc adesea răspunsuri mici. Pastorul Jón n-a predicat prea mult nici în trecut, iar în prezent predică chiar mai puțin – din fericire, ar spune mulți. Dar nu pentru că noi, cei de-aici, am fi împotriva doctrinelor, cu atât mai puțin dacă nu trebuie să le urmăm. Dintotdeauna am fost de părere că doctrinele sunt pentru distracție. Într-o parohie, nu departe de-aici, era un pastor care ținea o grămadă de predici. Oamenii au început să ia în serios ce zicea el. N-a ieșit bine. Oamenii au tendința să facă pe dos față de ce li se spune.

Empi: Sunt mulți copii nebotezați în parohie?

Tumi Jónsen: Nu i-am numărat.

Empi: Și nu vă deranjează deloc?

Tumi Jónsen: Poate că unora li se pare un pic ciudat; dar copiilor le merge bine.

Empi: Acum aș vrea să vă pun o întrebare la care să-mi răspundeți în calitatea dumneavoastră de cantor: v-ați gândit să întreprindeți ceva în privința Casei Domnului din parohia asta?

Tumi Jónsen: Biserica? Așa, băiete, carevasăzică, ai fost și-ai aruncat o privire și pe-acolo!

Empi: Biserica e bătută-n cuie.

Tumi Jónsen: Da, ce păcat, biserica bătută-n cuie! Da, ai dreptate, balamalele chiar trebuie reparate. Și mai trebuie și geamuri pentru ferestre. Avem o grămadă de vizitatori buni

care vin vara să vadă împrejurimile. Şi atunci nu e bine ca biserica să fie bătută-n cuie.

Empi: Dar ce părere au enoriaşii? Nu li se pare ceva rău că biserica nu poate fi deschisă?

Tumi Jónsen: Oh, n-aş merge până-ntr-acolo!

Empi: La Crăciun, de exemplu?

Tumi Jónsen: Există atâtea distracţii în zilele noastre!

Empi: Poate că nici nu se ţine o slujbă de Crăciun?

Tumi Jónsen: Nicio slujbă specială la Crăciun, nu, nu se poate spune una ca asta.

Empi: Mă întreb cine a spart geamurile de la biserică...

Tumi Jónsen: A, bănuiesc că a fost vorba de nişte puşlamale; tineri fără scrupule din alte regiuni. Sau poate le-a distrus vreo vijelie, geamurile alea nenorocite... Aici, la Gheţar, se stârnesc nişte vijelii cumplite, băiete!

9

Femeile aduc săpun

Un jeep intră mugind pe aleea de sub fereastră: o tobă de eșapament fisurată sau o țeavă de eșapament lipsă. Femeile s-au dat jos cu săpunul. Cea mai în vârstă avea acea înfățișare stoarsă, tolerantă, care mult timp a reprezentat profitul net al oamenilor mai în vârstă de la țară de pe urma muncii de-o viață; cealaltă era într-o formă bună, cu cel puțin douăzeci și cinci, până la treizeci de ani mai tânără, și purta o rochie cu imprimeu floral. Cantorul le-a prezentat pe femei de la fereastră.

Tumi Jónsen: Iat-o pe scumpa mea soție, dacă mi se permite să vorbesc atât de aspru la adresa oricărei ființe umane. Cealaltă este fiica noastră vitregă, Jósefína. Ea, cu peria ei de frecat, ne aduce primăvara din sud. Ea este cea care face curățenie pentru toată lumea.

Mama și fiica vitregă și-au făcut apariția în ușa de la bucătărie și prezentarea a continuat.

Tumi Jónsen: Vizitatorul pe care-l aveți aici, în fața ochilor, scumpele mele fete, nu este de fapt episcopul Islandei, dar e ca și cum ar fi. A fi *ca și cum* – asta, în mintea mea, e același lucru cu a fi mai mult decât episcopul. Un asemenea om este în același timp ceea ce episcopul este și, în plus, ceea ce el însuși este: un tânăr de treabă.

Gospodina îi întinse vizitatorului o mână moale și lipicioasă, fără nicio schimbare de expresie; fără îndoială că renunțase de mult să mai asculte cu atenție, după atâția ani, trăncănelile soțului ei. Cât despre fiica lor vitregă cea înflorată,

ea avea o palmă cărnoasă, cu mușchiul degetului mare puternic, și, salutându-mă, s-a prezentat așa cum se obișnuiește în sud: dna Fína Jónsen, văduvă, din Hafnarfjöður. Cafeaua va fi gata imediat. Și biscuiți Prince Polo din belșug.

Tumi Jónsen: Da, citești mereu în ziare despre risipa din zilele noastre. Biscuiții Prince Polo sunt un lux pe care ni l-am permis și noi pe-aici după ce ne-a ajuns prosperitatea. Poate că ăia care scriu pe la ziare nici n-au biscuiți Prince Polo.

Subsemnatul a refuzat politicos oferta de cafea și de biscuiți Prince Polo, deși aceștia din urmă ar putea fi semnul bunăstării în Islanda zilelor noastre. Dar pe la țară nu se obișnuiește să iei în serios oamenii care refuză politicos cafeaua și prăjiturile; așa că dna Fína Jónsen a ieșit să pună ibricul pe foc. Fără să-nchidă ușa în urma ei, a continuat să sporovăiască în timp ce-și făcea de lucru pe dincolo.

Dna Fína Jónsen: Ce zici, am auzit că Undițarul a ieșit din nou pe râuri. E rost de aur! Să sperăm că păstrăvul de mare s-a pus în mișcare. Da, ce bărbat! Iar noi, mamă, o să frecăm în continuare tavanul de la bucătărie ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Văduva a început să prepare apă cu săpun într-o copaie, în ușa bucătăriei, și a continuat, cu un glas care venea parcă din fundul copăii: Și dumneata, tinere, cu ce te-alegi dacă tot cutreieri țara pentru episcopi?

Empi: Cu mai nimic, doamnă, cu mai nimic.

Dna Fína Jónsen: Păi, și-atunci, la ce mai există episcopii ăștia, dacă tot nu se-aleg cu nimic? Și profesorii? Citeam în ziar, în *Vísir*, zilele trecute că spălătoresele câștigă mai bine decât episcopii și profesorii.

Empi: Se prea poate.

Dna Fína Jónsen: Evident, motivul nu poate fi decât acela că nu beneficiază nici de plata pe oră și nici de plata orelor suplimentare. Urcă-te pe scaunul ăsta, mamă, și șterge rafturile până pregătesc eu apa cu săpun. Da, închipuie-ți: s-a-ntors

Undițarul! Cine știe, poate-l convingem să închirieze cabana de pescuit diseară, cu plata pe oră!

Dna Fína Jónsen se afla încă în pragul ușii, aplecată deasupra copăii, și amesteca apa cu săpun. Dacă emisarul Domniei Voastre nu ar fi fost oaspete în acea casă, ar fi închis ușa dintre bucătărie și camera de zi, fiindcă nu dorea defel să se uite prea insistent la șezutul și coapsele femeii îndoite de mijloc. S-a ridicat, a mulțumit pentru primire și s-a pregătit să-și ia rămas-bun. Aparte, către cantor: După cum vedeți, domnule, sunt mai degrabă necopt. Ca să fiu sincer, nu prea pricep eu mare lucru din toate astea. Poate ne mai întâlnim o dată, mâine sau poimâine, după ce voi fi vorbit cu pastorul Jón. Dar ar mai fi o mică întrebare, poate două, care în momentul ăsta îmi stau pe limbă...

Tumi Jónsen: Dă-i drumul, băiete, întreabă-mă ce vrei tu! Nu faci nimic rău dacă pui întrebări. Dar mulți ți-ar spune că nu puteai să găsești la Ghețar un interlocutor mai nefolositor ca Tumi Jónsen.

Empi: Prima întrebare – e ceva adevărat în zvonul că acum câțiva ani a fost urcat pe ghețar un sicriu misterios?

Cantorul s-a scărpinat cu degetul pe sub guler: Fína dragă, tu ai auzit ceva despre asta?

Dna Fína Jónsen: Ce s-aud?

Cantorul: Cum c-a fost urcat ceva pe ghețar?

Dna Fína Jónsen: De unde să știu eu? Ce prostii se mai spun!

Gospodina, tot din bucătărie: Pastorul Jón ce-a avut de zis despre una ca asta?

Cantorul: Depinde de ce părere are episcopul.

Empi: În scrisoarea dumneavoastră către episcop, se face referire la un „transport suspect pe ghețar al unui sicriu neidentificat", fără nicio explicație.

Cantorul: N-am putut să mă abțin să nu-l menționez în scrisoare, ca bârfă indecentă.

Empi: Înainte să vorbesc cu pastorul Jón, aș prefera să am ceva mai solid decât o bârfă. Apropo, ce anume se consideră bârfă? Este bârfa o vorbire oportună sau inoportună despre evenimente care au avut într-adevăr loc? Sau este o minciună de la un capăt la altul?

În bucătărie, gospodina mormăie cu o voce joasă, adâncă și tărăgănată, pe același ton: Nu se poate să fie și una, și alta, și amândouă? Pe de altă parte, cum ziceau bătrânii, câteodată e bine să lași adevărul în pace. Caii sălbatici și presurile de zăpadă ar trebui să știe cel mai bine ce fel de om e pastorul Jón; chiar așa, creaturile astea se țin după el peste tot, în cârd. Chiar și corbii vin la el dacă-l văd că e pe-afară; dar asta nu-mi prea place, întrucât corbii au fost văzuți făcând lucruri rele.

Dna Fína Jónsen, urcată pe lavița din bucătărie, cu rochia ei înflorată ridicată, se apucase să frece tavanul: La fel de bine aș putea crede că erau monede de aur în sicriul ăla. Să sperăm că nu e vreo femeie.

Empi: E posibil să cunoască cineva de-aici numele și adresa cuiva care știe cum s-au petrecut faptele respective?

Dna Fína Jónsen: Poți să-ncerci să-l întrebi pe Jódínus. De undeva tot trebuie să fi luat el comoara aia de galbeni, șmecherul!

Empi: Jódínus? Al cui e și unde locuiește?

Dna Fína Jónsen: Al cui e Jódínus Álfberg? Până acum nici nu mi-a trecut prin cap c-ar fi al cuiva anume. E pur și simplu un drăguț de camionagiu. Și poet, pe deasupra. De parcă eu n-am încercat să-l descos ca să aflu ce e în sicriu! Dacă-i spui că te-am trimis eu, mă omoară. Mamă, a dat ibricul în clocot. Cine știe, poate are Undițarul vreo idee, numai să-i dea cuiva mâna să-l întrebe.

Empi: Cine este undițarul?

Dna Fína Jónsen coborî de unde era cocoțată și își netezi rochia cu imprimeu: E ditamai episcopul, sau ca și cum ar fi, și n-a auzit de Undițar! E cel care a prins în cârlig somonul

de patruzeci de livre în râul Bláfeldará și l-a scăpat. Peștele a rupt undița. Ce fel de oameni cunoașteți voi, episcopii?

Empi: I-a scăpat barosanul, hm? Peștii cei mari mai și scapă din când în când. Dar de multe ori e dificil de dovedit.

Dna Fína Jónsen: Dar, în aceeași zi, Undițarul și-a prins din nou peștele în cârlig. Nimeni n-a crezut c-a pierdut un somon așa de mare. Dar în seara aia s-a arătat peștele. L-au găsit din nou la gura râului și avea undița și toate cele în fălci. Patruzeci de livre! În Islanda n-a existat niciodată un bărbat ca el. Și nici așa un pește. Sau femeile care roiesc în jurul lui, închipuie-ți! Se zice că are câte o nevastă în nu știu câte capitale. Dar cea mai fantastică a fost cea pe care a prins-o în cârlig chiar aici, la Ghețar.

Empi: Ce fel de femelă era aceea?

Dna Fína Jónsen: Era una dintre acelea cu carnea fragedă.

Empi: Și ce s-a întâmplat?

Dna Fína Jónsen: Poate fi întrebat pastorul Jón.

Cantorul: Fína dragă, mă tem că povestea nu e chiar așa cum o spui tu. Pe de altă parte, e foarte adevărat că un bărbat vestit a construit aici o cabană de pescuit, practic chiar sub nasul pastorului Jón.

Dna Fína Jónsen: Zece ani am fost măritată în Hafnarfjöður, tăticule. În Hafnarfjöður, toată lumea spune adevărul. Nu e ca aici. Pentru cine crezi că a construit Undițarul o cabană de vânătoare aproape peste pastorul Jón? Nici n-a fost terminată bine, că femeia a dispărut – dar asta-i altă poveste. Moartă. Toată lumea știe. Dar somonul s-a întors, chiar așa.

Empi: Mai devreme ați pomenit ceva de niște carne fragedă, doamnă. Vă cer scuze, dar n-am înțeles prea bine dacă vă refereați la o ființă umană sau la un somon. Necesită lămuriri. Se poate vorbi de carne fragedă în cazul unui pește sau al unui animal, dar n-am mai auzit vorbindu-se de carne fragedă de om. Care este etalonul?

Dna Fína Jónsen: Ei bine, de exemplu, să luăm carnea mea – este carne inferioară și de proastă calitate. Nimeni nu

dorește o asemenea carne, după cum nimeni nu vrea carne stricată. Și nici nu s-a construit vreo cabană de pescuit pentru ea. Dar, dacă ar fi s-o facă cineva vreodată, cred că ăla ar fi prăpăditul de Jódínus.

Empi: Și totuși, conform propriei dumneavoastră relatări, ați fost măritată timp de zece ani cu un bărbat din Hafnarfjöður.

Dna Fína Jónsen: Da, răposatul meu soț, Dumnezeu mi-e martor, a fost un om minunat, încântător. Dar nu era cel mai mare undițar din lume.

Mama, din bucătărie: Nu exagera!

Dna Fína Jónsen: Nici măcar un camionagiu, ca Jódínus. Pe de altă parte, am fost îndeajuns de bună pentru bărbatul meu, cu toate că am avut dintotdeauna carnea cam proastă, iar pielea nu prea grozavă și cu toate că nu sunt fără de cusur pe dinăuntru.

Empi: Era vânător de balene?

Dna Fína Jónsen: Nu era nici măcar vânător de rechini. Dar, chiar dacă nu prindea el prea multe, vădea un mare interes pentru pescuit. Era singura persoană din toată țara care asculta la radio știrile despre hering și era la curent cu falimentele fabricilor de congelare rapidă. Și mai priza tutun din când în când. Ieșea și cumpăra *Visirul*. Și tot așa. Dar eu eram cea care stăpânea peste peria de frecat.

10

Curajoasele femei de la Ghețar

Ajunși aici, s-ar cuveni să nu mai lungim vorba. Emisarul Domniei Voastre nu dorește să mai tărăgăneze expunerea unui rezumat al poveștilor care au circulat din vremuri străvechi prin această parte a țării, despre o femeie misterioasă: câteodată una singură, câteodată mai multe. Uneori, această femeie a luat forma unei poveri mai degrabă stânjenitoare.[1] Tumi Jónsen a început să istorisească diferitele saga islandeze într-un stil caracterizat în principal prin faptul că aruncă umbre de îndoială asupra poveștii pe care o spune, nu face niciun efort să descrie lucrurile, alunecă pe lângă punctele principale ale subiectului, le găsește justificări personajelor principale pentru înfăptuirea unor acte care vor dăinui atâta timp cât va dăinui lumea, le tăinuiește pe cât posibil înfățișarea – dar îi curăță bine, pentru orice eventualitate. Prin urmare, ceea ce se conturează aici nu e nicidecum o poveste, cel mult un subiect pentru un poem. Femeile își văd mai departe de curățenie. A fost o dimineață lungă.

Prima femeie din regiune, acea Þórgunna care în vremurile de demult a sosit aici din Dublin, era o făptură misterioasă, care, în zilele *Sagăi Eyrbyggja*, a stat la originea Minunilor de la Fróðá[2]. Þórgunna era înaltă de stat și extraordinar de bine

---

[1] Femeia, pe nume Þórgunna în *Saga Eyrbyggja* din secolul al XIII-lea, a cauzat mari probleme când trupul ei neînsuflețit a fost transportat de la Snæfellsnes la eparhia din Skálholt (n. a.).

[2] Numele fermei din preajma Ghețarului Snæfells la care locuia Þórgunna.

făcută, întotdeauna somptuos gătită, spune Tumi Jónsen, şi era cea mai curajoasă dintre femei, deşi se apropia de cincizeci de ani; în vremurile alea, femei care astăzi ar fi numite excepţionale erau numite curajoase. Din cărţile vechi nu rezultă prea clar de ce naţionalitate era Þórgunna, dacă se trăgea din scoţieni, cimbri, celţi sau irlandezi, doar că nu era nordică. De aceea e puţin probabil ca numele ei să fi fost Þórgunna. Pe de altă parte, spune Tumi Jónsen, nu ştim care era numele ei real. Totuşi, un lucru e sigur – a provocat mai multe întâmplări nefireşti la Gheţar decât oricare altă femeie.

Femeia asta era pricepută mai ales la folosirea runelor, iar poveştile despre puterea ei supranaturală sunt încă un subiect important de cercetare pentru istorici, deşi mulţi îl consideră o chestiune mai degrabă delicată. Femeia a provocat moartea, pe uscat şi pe mare, a nouăsprezece bărbaţi şi i-a sculat pe toţi din morţi ca să ia parte la propriile lor ceremonii funerare. Cei care se înecaseră în mare s-au aşezat lângă foc, uzi până la piele, şi au început să se usuce, iar cei care fuseseră îngropaţi sub lespezi şi-au scuturat hainele şi au împroşcat pe toată lumea cu ţărână. Desigur, spune Tumi Jónsen, se poate să fi fost pur şi simplu nişte puşlamale, tineri din altă regiune, poate, care se deghizaseră ca să le joace oamenilor o festă. Când a murit, femeia a fost depusă în propriul ei cufăr de călătorie, că aşa i se zicea la portmantou în vremurile de demult. Fusese creştină, iar asta se întâmpla în anul 1000. La cererea ei, a fost transportată pentru înmormântare la Skálholt, fiindcă la vremea aia nu mai exista alt cimitir în ţară, doar cel de-acolo. Þórgunna a fost înmormântată în cimitirul respectiv, prima persoană îngropată în pământ sfinţit de care pomenesc poveştile. Dar sunt şi unii cărturari care susţin că acest cimitir nu a fost înfiinţat decât cu aproape cincizeci de ani mai târziu, spune Tumi Jónsen.

Drumul de la Gheţar la Skálholt se face în cinci zile. Purtătorii sicriului au avut parte de o călătorie obositoare, trecând cu povara lor peste creste de munţi şi râuri cu ape repezi, şi

s-au aflat adesea în situații dificile. Islandezii din saga nu sunt deosebit de ospitalieri și această reputație s-a menținut mult timp, deși lucrurile s-au mai îmbunătățit odată cu descoperirea cafelei; fermierii n-au ridicat un deget ca să le ușureze călătoria prin țară celor care purtau în spinare un cadavru creștin. La Neðranes, în Stafholtstungur, nu li s-a dat nici măcar de mâncare, dar li s-a permis să doarmă în camera de oaspeți și să țină cadavrul într-o dependință. În timpul nopții, cadavrul uriaș al femeii s-a ridicat în picioare, gol-pușcă, s-a dus la cămară și a luat niște făină, apoi a mers la bucătărie și a copt o franzelă în stil irlandez, pe care a tăiat-o în felii subțiri și a împărțit-o purtătorilor sicriului.

Cât despre explicația acestui fenomen, iată ce are de spus povestitorul, Tumi Jónsen: E posibil să fi fost, de fapt, azimă. După toate probabilitățile, în vremurile alea, azima era mai răspândită decât franzela. Unii cred că incidentul pomenit adineauri a avut loc în visele purtătorilor sicriului. Alții susțin că bărbații au fost amăgiți și că nu Þórgunna, ci o altă femeie ar fi fost la mijloc. Strămoșii mei, acei Jónsen de care am pomenit, credeau tot ce se spune în saga, iar eu mă iau după ei, mai mult sau mai puțin, deși nu sunt bărbatul care erau tatăl și străbunii mei.

11

Povestea lui Úrsalei

Emisarul episcopului i-a adresat cantorului a doua întrebare, după cum urmează:

Întrebarea nr. 2: Este ceva adevărat în povestea cum că, în tinerețe, pastorul Jón s-a însurat, dar că nevasta lui a fugit de la el și că de-atunci pastorul nu a întreprins niciun demers pentru a divorța legitim de ea?

Răspunsul lui Tumi Jónsen, în conformitate cu stenograma emisarului (prolixitatea inutilă, eliminată):

Se spune că în Islanda a venit o femeie, unii zic că din Anglia, alții zic că din Irlanda sau chiar din Spania, pe numele ei Úrsúla Englezoaica sau Úrsa, cunoscută ca Úrsalei-de-la-Gheţar. Asta se-ntâmpla pe vremea negustorului Þorleifur *Ríki* (Puternicul) din Stapi, fiul lui Árni, fermier și șerif al Reykjavíkului, fiul lui Ingibjörg, fiica lui Narfi din Narfeyri. Zic unii că, într-una dintre călătoriile lui de afaceri în Scoția, numitul Þorleifur a sedus-o pe această fecioară de viță nobilă, descendentă a unor familii de seamă, engleze și spaniole, și a luat-o cu el în Islanda, la Gheţar. N-aș îndrăzni să bag mâna-n foc pentru adevărul acestei povești, dar nu contest părerea general acceptată că, fără discuție, Úrsalei era o femeie de viță nobilă irlandezo-spaniolă, rezultatul, în ceea ce privește carnea, al unei încrucișări atente, de ambele părți și că era, prin urmare, un pursânge. Se spune că masculii, cu excepția câtorva aleși pe sprânceană, erau castrați, iar femelele acestui clan erau alăptate de doici până la vârsta măritișului. Eu doar duc mai departe ce mi s-a spus și mie. Dar există

savanți demni de încredere care au afirmat, cu toată responsabilitatea, că datele trupești din familia lui Úrsalei erau de asemenea natură, încât doamnele respective pot fi cel mai bine asemănate cu acele femei cărora ziarele din zilele noastre le spun „bombe", numite așa după canistrele pline de praf de pușcă menite să producă o explozie.

O altă „tradiție", în care Tumi Jónsen spune că el crede la fel de mult ca în prima: Úrsalei a simțit de tânără un impuls, considerat de către savanți ca fiind foarte rar întâlnit printre aristocrați, mai precis o dorință arzătoare de a deveni însoțitoare de bord pe o corabie. I s-a îndeplinit dorința. Într-una dintre călătoriile ei, a debarcat în Islanda, la Ghețar. Unii ar zice că-i un pic cam ciudat. Ca să nu lungesc vorba – nici n-a pus bine Úrsalei piciorul pe țărm, la Stapi, că bărbații de la Ghețar, cu vederile lor largi, s-au și pus pe treabă și, iertați-mi expresia, i-au făcut fetei un copil. Nimeni nu poate fugi de soartă. Potrivit acestei versiuni a poveștii, ăsta a fost motivul pentru care Úrsúla Englezoaica s-a stabilit pe aceste meleaguri. *Cronicile* spun că ulterior s-a măritat cu negustorul Þorleifur *Ríki* din Stapi. Din nefericire, numele ei nu a fost găsit în registrele parohiei, dar a existat o anahoretă nevoiașă cu acest nume care a trăit într-un adăpost lângă Búðir, în secolul al șaptesprezecelea. Lumea e nesigură și pământul – bălegar, cum spune poetul. Și, deși îi sfătuiesc pe oameni să nu creadă orbește ce spun *Cronicile,* nu există nicio îndoială că o femeie străină a procreat pe aceste meleaguri; descendenții ei trăiesc și azi. O grămadă de nume de locuri din regiune, cele mai încântătoare, sunt asociate cu ea.

Dna Fína Jónsen cântă:

Úrsúlasprânceană și Úrsúlabuclădepăr
Úrsúladegetdelapicior și Úrsúlașosetă
Úrsúlaalbiedetorent și Úrsúlachei
Tot ce e sub soare e pus gaj.

Empi: Ce fel de poezie e asta, doamnă?

Dna Fína Jónsen: E un cântec de leagăn de la Gheţar. Toate au legătură cu Úrsúla Englezoaica. Ăsta e regatul ei, deşi nimeni din Hafnarfjöður n-a auzit de ea.

Empi: Nici cei de la biroul episcopului n-au auzit. Şi mă tem că nici nu prea ştiu la ce ne-ar folosi aceste informaţii în viitorul apropiat.

Arunc o privire peste notiţe şi rezum: Întrebat cu privire la biserică şi la viaţa parohială; răspuns – despre alimentaţia presurilor de zăpadă şi potcovirea cailor. Întrebat cu privire la călătorii suspecte, posibile funeralii sus, pe gheţar; răspuns – despre un cadavru care s-a sculat din morţi gol-puşcă şi a copt pâine pentru cei care-i purtau sicriul. În ceea ce priveşte starea civilă a pastorului din parohie, mi se dau informaţii despre o nobilă spaniolă care a fost alăptată toată viaţa, până când bărbaţii de la Gheţar i-au făcut un copil. Răspunsuri instructive, dar mai degrabă tangenţiale la problemele pe care am încercat să le ridic. Ar putea fi cam dificil pentru oamenii de la Ministerul Afacerilor Ecleziastice să dea de capul sau de coada unor informaţii de felul acestora.

Tumi Jónsen: În linii mari, există diverse lucruri la Gheţar pe care e greu să le-nţelegi dacă nu le-nţelegi pe aceste femei.

Empi: Dacă aceste femei n-au caracteristici umane, există riscul ca ele să n-aducă prea multă lumină asupra lucrurilor din raportul meu.

Dna Fína Jónsen: Se spune despre Úrsúla Englezoaica şi despre aceste femei, Þórgunna fiind, fără îndoială, una dintre ele, că nu se spălau niciodată.

Empi începe să se plictisească de toate astea: Păi, şi nu le miroseau subsuorile?

Dna Fína Jónsen: Întotdeauna curate. Cele mai curate femei de la Gheţar. Nu le-a văzut nimeni mâncând, dar erau mereu sătule. Nu le-a văzut nimeni dormind, dar erau gata de orice, chiar şi la trei dimineaţa. N-au fost văzute citind vreo carte, dar n-au fost puse niciodată în încurcătură de nimeni, oricât de învăţat. Dar, şi mai ciudat, nu îmbătrânesc niciodată.

Într-o bună zi își iau zborul ca păsările, dar nu se sting niciodată; întotdeauna curajoase ca Þórgunna; ba chiar se întorc din mormânt ca strigoii.

Tumi Jónsen: Ca neveste, nu s-au bucurat de o reputație prea bună; nu era ușor să le faci față, în ciuda cărnii bune. Se prea poate ca bărbații lor să nu fi avut întotdeauna calitățile care să li se potrivească unor asemenea femei.

Dna Fína Jónsen: Toată lumea care e cât de cât informată a căzut de acord că au burice peste măsură de frumoase.

Post-scriptum: E o însărcinare primejdioasă pentru laponi, le-a spus Ingimundur Înțeleptul finlandezilor în *Saga Vatnsdœla*, când i-a trimis într-o călătorie fermecată de explorare a Islandei. Un meditator neînsemnat și amărât din sud nu are nici măcar o șosea care să-l ghideze când se trezește pe urmele extraordinarului Otto Lidenbrock, care în urmă cu niște ani a plecat în căutarea islandezului Árni Saknússemm. Profesorul Lidenbrock a refăcut traseul acestui filosof și alchimist prin craterul de la Snæfellsjökull, până în centrul pământului; acolo a găsit cuțitul ruginit al lui Saknússemm zăcând pe pământ. Dacă-mi amintesc bine, profesorul Lidenbrock a ieșit din nou la suprafață prin Stromboli. Poate că sărmanul meditator cu jumătate de normă care scrie toate astea trebuie să mai treacă și prin centrul pământului înainte ca creștinismul de la Ghețar să fie în întregime explorat. Dar eu pe unde voi ieși oare?

12

Fierarii

Soarele strălucea pe gheţar, iar uşa atelierului de reparat maşini de gătit era larg deschisă. Tot aici erau potcoviţi şi caii. La 18 iunie 1857, când profesorul dr. Otto Lidenbrock a venit prin părţile astea, pastorul parohiei era ocupat cu potcovirea unui cal; acelaşi lucru se întâmplă şi azi, dar, de data asta, există şi un ajutor. Calul era priponit de cârligul de la uşa şopronului. Ca şi predecesorul său, fierarul şi-a văzut de potcovit până a terminat treaba şi abia după aceea l-a salutat pe vizitator. Calul era un animal mare şi osos, care năpârlise inegal şi ieşise din iarnă într-o formă nu prea bună. Un fermier stătea pe vine, ţinându-i piciorul cu copita în sus, pregătită pentru potcoavă; fierarul o prindea în caiele. Purta haine de lucru şi avea părul ciufulit şi brăzdat de fire albe. Caielele le ţinea în gură. Un cal aşa de mare ar fi putut să smulgă cu uşurinţă cârligul din tocul uşii sau chiar să zgâlţâie şopronul din încheieturi.

Fierarul: Ar putea să ţină vizitatorul calul un moment, până termin eu? Nu ne-a lăsat inima să-i punem căpăstru. N-ar strica să-l scarpini după urechi. Din păcate, nu am nicio scărpinătoare de cai.

Subsemnatul a apucat frâiele şi a început să scarpine animalul după ureche. Calul a acceptat şi s-a liniştit, aşa că subsemnatul a început să contemple gheţarul. În realitate, acesta e o apariţie prea simplă ca să ţină de ceea ce se cheamă frumos, al cărui sens nu-l cunoaşte nimeni şi prin care fiecare înţelege ceva diferit de toţi ceilalţi: este unul dintre acele cuvinte pe

care e mai bine să nu le folosești, nici în privința unui ghețar, nici pentru orice altceva.

Subsemnatul nu mai văzuse niciodată acest ghețar decât de la foarte mare depărtare, dar acum era pe punctul de a se familiariza cu el pentru o vreme. Muntele aduce uneori cu o strachină de pământ întoarsă cu gura în jos, cu smalțul un pic albăstrui, iar alteori cu porțelanul chinezesc translucid, cu margini aurii, mai ales dacă soarele a coborât la apus peste mare, fiindcă atunci razele se joacă pe ghețar din două direcții. De aici, ghețarul pare cumva făcut din niște granule mari, ca o gravură care nu e îndeajuns de bine executată; gheața e pătată de ploaie în multe locuri din regiunile mai joase și a căpătat niște dâre, ca o acuarelă mânjită. Probabil că de-abia după ce-o să se topească jumătate dintre troienele de zăpadă de pe ghețar o să se poată spune că a venit vara. Un anumit magnetism, pe care încă nu mi-l pot explica, atrage privirea spre vârf. În vârf e o vale, din spatele căreia se ridică două creste glaciare de un alb strălucitor, scăldate într-o lumină rece, năucitoare. Între creste se cască gura craterului în care, la sfatul alchimistului Árni Saknússemm, a coborât grupul de trei persoane – profesorul Lidenbrock din Hamburg și ruda sa, Axel, precum și islandezul Hans Bjelke, a cărui limbă datora primejdios de mult unui dicționar obscur apărut în Franța la mijlocul secolului al nouăsprezecelea și care ar fi putut fi, de fapt, suedez; așa cum s-a mai menționat, acești tovarăși de expediție au descoperit centrul pământului.

Pastorul Jón Prímus a terminat cu potcovitul. Se îndreaptă de spate și-și freacă palmele una de alta ca să le curețe, vine spre mine și mă salută: un bărbat înalt, zvelt, viguros, murdar de pilitură de fier, rugină, funingine de forjă și ulei de motor. De sub toată această murdărie impregnată în piele, strălucește o pereche de ochi plini de viață, albaștri ca apa de izvor la soare.

Pastorul Jón Prímus: Halal mod de-a trata vizitatorii la Ghețar – să-i pui să scarpine un cal! Păcat că n-am reușit să

iau o scărpinătoare de cai acceptabilă de la Reykjavík, deşi încerc de multă vreme. N-au decât scărpinători simple, de vaci.

Subsemnatul a băgat mâna în buzunar şi a scos scrisoarea episcopului. Pastorul Jón Prímus şi-a pus o pereche de ochelari ca de croitoreasă şi a citit-o. Scrisoarea era foarte scurtă.

Pastorul Jón Prímus: Speram să vină episcopul în persoană. E un tip tare simpatic. Întotdeauna mi-a plăcut să trăncănesc cu bătrânul. Nu cădem de acord în nicio privinţă. Dar totul e să cazi de acord să nu cazi de acord. Sper c-o duce mai bine cu reumatismul. Dar, ca s-o spun pe-aia dreaptă, habar n-am cum s-ar cuveni să vă tratez. Dacă nu vă e cu supărare, care este statutul dumneavoastră?

Empi: Dau meditaţii la aritmetică şi la daneză.

Pastorul Jón Prímus: Aş vrea să faci cunoştinţă cu cineva care nu este din parohie şi care a venit aici dintr-o regiune îndepărtată în căutarea a doi cai rătăciţi, unul roib, celălalt sur. L-a găsit pe cel sur şi a primit veşti despre cel roib. Este bunul meu prieten Helgi de Torfhvalastaðir din Langavatnsdalur, ofiţerul districtual al acestei regiuni. Are cei mai mari cai din regiune. Helgi, hai, vino de-l salută pe emisarul episcopului!

Helgi de Torfhvalastaðir este un bărbat rumen, cu părul roşu, faţa lată şi cinstită şi o strălucire vie în ochelari; a venit spre mine cu un zâmbet radios, direct din spaţiul cosmic, şi, tot zâmbind, mi-a spus cu o voce subţire şi catifelată: Am avut dintotdeauna o slăbiciune pentru caii mari. Ce plăcere ar fi pentru mine să stau şi să discut cu oameni învăţaţi şi să nu fiu nevoit să umblu după potcoave de cai vii!

Pastorul Jón: După ce-l găseşti pe cel roib, o să ai destul timp pentru discuţii cu episcopii, dragul meu Helgi.

Helgi de Torfhvalastaðir din Langavatnsdalur (de aici înainte, numit Langvetningur în text): Întâmplarea face c-am arvunit amândouă mârţoagele pentru o excursie la gheţar, mâine-dimineaţă.

Pastorul Jón: O să ţi-l potcovesc şi pe cel roib când o să mi-l aduci. Dar asta-i tot ce-o să capeţi de la mine. N-o să mai

pomenim nimic de cealaltă chestiune pe care am discutat-o, prietene; o să cădem de acord să nu fim de acord în ceea ce-o privește și o să rămânem prieteni la fel de buni ca înainte, fără să ținem seama de ea.

Langvetningur: Ei bine, de-acum nu mai trebuie să mă bazez pe tine, dragul meu pastor Jón. Acum pot să-l rog pe însuși episcopul, care se-ntâmplă să fie aici cu noi, din câte-am înțeles, *per analogiam*. Dar, să nu uit, pastore Jón, cât îți datorez pentru potcovit?

Pastorul Jón: Hai să zicem 25 de aurari[1] de picior, *per analogiam*, din moment ce potcoavele le-ai adus tu.

Langvetningur: Se zice că nu se mai bat monede de 25 de aurari, pastore Jón.

Pastorul Jón: Atunci, vino oricum, după ce-l găsești pe cel roib.

Langvetningur, către mine, căci probabil se certase de multe ori cu pastorul pe această temă: De fapt, mâine-dimineață facem o excursie pe ghețar ca să aducem ceva și se prea poate să avem nevoie de biserică.

Pastorul Jón: Acuma, prietene, e mai bine să-ți vezi de drumul tău și să nu-l ispitești pe diavol, cum spunea răposatul pastor Jens de Setberg.

---

[1] În original, *aurar*. Moneda islandeză se numește *króna* (*krónur*, la plural), iar o *króna* este compusă din 100 de *aurar* (*eyrir*, la singular).

13

O funcție de mare răspundere

Pastorul Jón: Te rog să-l scuzi dacă n-a folosit latina în locurile potrivite. E o persoană unică în lume. Dar el nu trebuie să știe. Are o teorie; sau, mai corect, o născocire. Crede c-a descoperit praful de pușcă. Sper să-l țină uscat. Dar, când îmi zice că are nevoie de biserică, atunci zic și eu pas, și nimic n-o să mă facă să mă răzgândesc.

Empi: Ce nevoie are de biserică?

Pastorul Jón: Au de gând să încerce reanimarea.

Empi: Îmi pare rău, dar nu cred că știu despre ce vorbiți.

Pastorul Jón: Ideea e să primească omnipotență de la galaxii. Se zice că Snæfellsjökull beneficiază de comunicare astrală. Cu atât mai bine. Dar biserica, ei bine, n-o vor căpăta – nu cu permisiunea mea! Și-apoi, e bătută-n cuie.

Empi: Bine că mi-am adus aminte, pastore Jón! Bătută-n cuie? Biserica! Astea nu sunt vești prea bune. Cine a bătut această biserică în cuie? Și ce se poate face?

Pastorul Jón: Ghețarul e deschis.

Empi: Cineva mi-a spus că nu se țin slujbe religioase de Crăciun. E-adevărat?

Pastorul Jón: Ceea ce e dincolo de cuvinte rămâne tăcut și la Crăciun, prietene. Dar ghețarul e acolo, cu siguranță.

Empi: Episcopul m-a trimis să ofer ajutor în rezolvarea problemelor cu care crede el că se confruntă această congregație.

Pastorul Jón: Puțini își dau seama de responsabilitatea ce apasă pe umerii unui om care trebuie să se îngrijească de creștinism la Ghețar. Nu e o chestiune ușoară. Toată noaptea

am potcovit o herghelie de cai care nu ține de parohie. Mulți mă critică fiindcă țesal caii sălbatici care nu sunt de prin părțile astea și fiindcă potcovesc hergheliile din afara parohiei. Întreb și eu: ce este o herghelie din afara parohiei și ce este o herghelie din interiorul parohiei?

Empi: Condițiile de viață ale cailor sunt ele atât de presante încât vindecarea sufletelor trebuie să treacă pe locul al doilea?

Pastorul Jón: Când vine vorba de cai, un lucru e sigur: nu țin de nicio biserică parohială, sunt nebotezați, nemântuiți și mai cară și câte-un bețivan în spinare. Pe de altă parte, n-ar mai fi nevoie de ei pe pământ acum, când atât omul beat, cât și cel treaz conduc mașini. Și totuși, oamenii continuă să pună stăpânire pe aceste creaturi ca să se laude cu ele, să le tortureze, să scrie elogii la adresa lor și să le mănânce. Dar nu e îndeajuns să torturezi caii și să-i elogiezi, așa cum se face pe-aici: trebuie să-i potcovești, ca pe urmă să-i mâni la abator. Eu consider potcovitul ca ținând de vindecarea sufletelor. Dar biserica n-o vor căpăta, nici măcar pentru cai.

Empi: Probabil că proprietarii cailor nu sunt aceiași cu cei care doresc comuniunea cu galaxiile?

Pastorul Jón: Ba da, sunt aceiași oameni.

Empi: Episcopul este foarte îngrijorat din cauza acestei situații. Ce putem face pentru dumneavoastră?

Pastorul Jón: Ai vrea să cureți staulul în locul meu?

Empi: Nu face parte din atribuțiile mele. Pe de altă parte, am fost învățat că diferența de rang n-o face munca în sine, ci doar meșteșugul lucrătorului.

Pastorul Jón Prímus râde ca un băiețel care le spune ghicitori adulților, dar nu pune preț pe perspicacitatea lor, fiindcă știe și el răspunsurile: N-am nicio vacă, să știi! M-am descotorosit de vaci mai demult. Dar acum avem un vițel pe care l-a primit Hnallþóra.

Empi: Vițelul acela l-a întâmpinat pe subsemnatul când a sosit, noaptea trecută.

Pastorul Jón: Nu ţi s-a părut că are un aer cam filosofic? Hnallþóra crede c-o să moară. Eu cred c-o să trăiască. Primăvara ţine cu viţeii.

Empi: Într-un fel, un mesager reprezentativ.

Pastorul Jón: În mod sigur mai aproape de Creaţia lumii decât orice pastor de parohie.

Empi: Nu mă-ndoiesc că viţelul îndeplineşte şi el un rol în Creaţia lumii, chiar dacă moare de foame. Pastorul, pe de altă parte, are rolul de a le ţine predici fermierilor. De ce nu îşi îndeplineşte acest rol?

Pastorul Jón: Fermierii au vite şi rubedenii.

Empi: Vitele mor, rubedeniile mor.

Pastorul Jón: Nu contează.

Empi: Şi noi înşine suntem muritori.

Pastorul Jón: Allah este Allah.

Empi: Nicio revelaţie?

Pastorul Jón: Crinii de pe câmp.[1]

Empi: Da, crinii de pe câmp! Exact! N-ar fi un subiect ideal pentru o predică – la Crăciun, de exemplu?

Pastorul Jón: O, nu, e mai bine să păstrezi tăcerea. Asta face gheţarul. Asta fac crinii de pe câmp.

Empi: Sunteţi sigur că florile sunt tăcute? Dar dacă s-ar instala un microfon foarte sensibil în apropierea lor?

Pastorul Jón: Te poftesc să urci la amvon, tinere! Scoatem cuiele din uşa bisericii cât ai clipi din ochi.

Empi: Desigur că pot să urc la amvon în locul dumneavoastră, din moment ce se presupune că sunt teolog; dar nu

---

[1] Trimitere la Noul Testament, *Evanghelia după Matei* 6: 28–30: „Şi de ce vă îngrijoraţi de îmbrăcăminte? Uitaţi-vă cu băgare de seamă cum cresc crinii de pe câmp: ei nici nu torc, nici nu ţes: totuşi vă spun că nici chiar Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei. Aşa că, dacă astfel îmbracă Dumnezeu iarba de pe câmp, care astăzi este, dar mâine va fi aruncată în cuptor, nu vă va îmbrăca El cu mult mai mult pe voi, puţin credincioşilor?"

înțeleg în ce fel ar servi asta la soluționarea problemelor. Am fost trimis aici ca să vă servesc de fapt pe post de vicar și, în plus, nici n-am fost hirotonisit. Investighez viața parohială și sustragerea de la datoriile pastorale. Și am instrucțiuni să fac o inspecție a bisericii.

Pastorul Jón: Atunci, va trebui să fac rost de o rangă cu gheare. Dar mai întâi îți propun să servim o ceașcă de cafea și niște Thunderer autentică. Să spun drept, de mult n-am mai pus nimic în gură. Te superi dacă-mi aprind tiza, mașina de gătit?

N-ar fi fost deloc politicos din partea mea să refuz ospitalitatea unui om care îmi era superior ca ani și ca prestigiu. Într-adevăr, în dimineața aceea ținusem deja piept cu succes la două valuri de cafea cu tot cu fluxul de prăjituri aferent. Probabil că hotărâtor a fost faptul că l-am auzit pe pastor pomenind de simpla și buna pâine de secară, deși el i-a dat un nume în conformitate cu propriile lui principii ortodoxe limitate. A intrat în șopron, iar eu l-am urmărit umblând la mașina de gătit: a turnat alcool metilic în rezervor, l-a aprins și a așteptat până când arzătorul s-a încălzit, a închis aerul în container și apoi a început să pompeze petrolul lampant cu toată puterea prin arzătorul încins la roșu; s-a format o flacără violetă; aceasta era acompaniată de sunetul romantic al unei cascade; întreaga procedură arăta exact așa cum mi-o descrisese în linii mari cantorul parohiei, Tumi Jónsen. Pastorul ținea apă într-o găleată și niște cafea într-o gamelă. Când a început să fiarbă apa, a presărat la întâmplare cafeaua măcinată din gamelă în ibric. A amestecat cafeaua înspumată cu o pilă, ca să nu dea în foc. Apoi a scos la iveală un ditamai codrul de pâine neagră coaptă pe vatră, a băgat mâna în buzunar după un briceag și a tăiat câteva felii generoase, niciuna mai subțire de trei centimetri. Într-un vas de pământ din mijlocul unei grămezi de fier vechi ruginit ținea niște unt și mi-a spus că fierul îl ține rece, așa că nu se topește nici în zilele de vară, când

se încinge şopronul. A săpat în vas cu o daltă, după o porţie de unt; una deloc sărăcăcioasă. Mi-a zis să-l întind cu briceagul şi, dacă n-am aşa ceva, să folosesc degetul în felul următor: degetul mare de la mâna dreaptă este aşezat oblic pe felia de pâine, astfel încât să formeze un unghi de aproape treizeci de grade cu ea. Şi-a cerut scuze că are mâinile prea murdare şi nu poate să facă el operaţiunea în locul meu. Apoi a turnat cafea în două vase vechi de pământ, în care mai mult ca sigur că fusese ţinută dulceaţă daneză, din aceea care se importa la începutul acestui secol. Aceste recipiente au aproape jumătate de litru. Dintr-o cutie pătrată de cositor a luat cu un cuţit de chituit o cantitate enormă de zahăr nerafinat şi a pus-o în cafeaua care aproape că a dat peste marginea vaselor, apoi a amestecat în amândouă cănile cu un cui de şase inci. Ne-am aşezat din nou pe banca de lângă şopron, cu faţa spre gheţar, şi am început să dăm pe gât acel ibric de cafea din cale-afară de dulce şi să muşcăm din feliile groase de pâine cu munţii aceia de unt, înalţi cât piscurile din Danemarca. Apropo, poate că era margarină. Sau nu? Nici că-mi pasă; a fost un ospăţ pe cinste, indiferent ce s-ar spune, şi nu m-am putut abţine să nu exclam: Ce pâine fără pereche!

Pastorul Jón Prímus: Bătrânele de pe-aici mă aprovizionează cu pâine coaptă pe vatră. În realitate, calitatea variază un pic, dar nu e niciodată de-a dreptul proastă; cel puţin, nu mi s-a făcut niciodată rău. Asta pe care o avem azi e o femeie foarte bună, poate o s-o avem şi mâine. (Arătând cu degetul spre pantofii mei): Apropo, ce pantofi frumoşi ai! Cât mai costă în zilele noastre o pereche de pantofi din ăştia în sud?

I-am aproximat un preţ şi i s-a părut mult.

Pastorul Jón: Dar e o plăcere să ai pantofi frumoşi. Am avut şi eu odată o pereche de pantofi frumoşi şi o fată.

Empi: Şi acum?

Pastorul Jón: Am gheţarul şi, bineînţeles, crinii de pe câmp: ei sunt cu mine, iar eu sunt cu ei; dar, mai presus de

toate, gheţarul. Nu-i de mirare că le molipseşte pe toate fetele astea minunate din împrejurimi! Pe vremuri, când eram obosit, de-abia aşteptam să adorm seara cu gheţarul. Şi de-abia aşteptam să mă trezesc dimineaţa lângă el. (Aici, pastorul zâmbeşte melancolic şi se uită la mine.) De-acum încep s-aştept cu nerăbdare ca moartea să mă elibereze din această funcţie de mare răspundere şi să intru în gheţar.

14

Inventarul bisericii parohiale de la Ghețar

Vegetație. Peste tot în jurul bisericii, până la temelia ei, iarba a crescut înaltă și e veștejită toată. Poarta cu acoperiș a cimitirului e formată din bucăți de lemn șubrezite de vreme, putrezite, abia vizibile pe deasupra ierbii uscate de anul trecut. Ceea ce se spune în *Edda*[1] cu privire la potecile care duc la case pe care nu le mai vizitează nimeni este valabil și în cazul potecii care duce la biserică. Starea exterioară de abandon a bisericii a fost descrisă mai devreme; nu e necesară o elaborare suplimentară.

Intrarea. Mai întâi, pragul. Acest prag, așa cum a fost măsurat el de către subsemnatul, se ridică la patruzeci și opt de centimetri deasupra solului. Nu e deloc limpede cum ar putea membrii congregației, cu excepția gimnaștilor aflați în floarea vârstei, să intre în Casa Domnului. Din motivul pomenit, se pare că ologii sau reumaticii, femeile mai în vârstă și bărbații cu barba albă n-ar fi prea încântați să vină aici. În replică, pastorul Jón spune că a existat cândva o scară cu câteva trepte, care a fost scoasă, probabil, pentru a fi folosită în alte scopuri. Nimeni nu s-a plâns de aranjamentul respectiv. Nu s-a simțit lipsa scării.

Deasupra ușii bisericii se găsește un soi de fronton sau de grindă făcută din două scânduri, pentru ornament și

---

[1] Colecție de vechi poeme scandinave care au circulat în două versiuni, una în versuri, datând din secolul al IX-lea și intitulată *Edda Veche,* iar cealaltă în proză, datând din secolul al XI-lea și intitulată *Edda Nouă.*

protecție. Grinda aceasta s-a aflat într-un soi de raport arhitectonic cu ușa de la intrare și amândouă au fost odată maro, dar se decoloraseră treptat ca urmare a putrezirii și a intemperiilor. Zăvorul de la ușă, defect. Broasca, lipsă. Balamalele, ieșite din monturi, iar monturile, mâncate de rugină. Trei scânduri formează o barieră peste ușa bisericii, iar capetele lor au fost fixate în cuie de stâlpii laterali, scopul fiind, fără îndoială, prevenirea deschiderii accidentale, pe timp de furtună, a acestei uși duble.

Pastorul îmi dezvăluie că, acum câțiva ani, episcopul însuși s-a uitat la aceste uși de biserică și le-a găsit în regulă – sau cel puțin n-a ridicat nicio obiecție –, dar n-a trecut dincolo de ele. După care adaugă: În numele Tatălui și al celor Patruzeci de Mucenici, hai să încercăm să deschidem biserica asta!

Pastorul își face acum de lucru cu ciocanul cu vârful despicat. Imediat ce desprinde o scândură, scoate cuiele ruginite și le bagă în buzunar. Reușește să desprindă încet ușa de stâlpi, deși balamalele sunt într-o stare proastă. Pe interior, ușa e pictată într-o culoare deschisă, cu un model de frunze de stejar, și scârțâie cu răutate când e deschisă. În biserică, întuneric; un miros de putred și părăsit s-a repezit să ne întâmpine. Subsemnatul cere ca obloanele de lemn de la una sau două ferestre să fie crăpate, iar pastorul se conformează și astfel o rază de lumină pătrunde în biserică. O pală de vânt mătură clădirea în ruină. Podeaua umflată, ca o mlaștină. În mod evident, apa s-a infiltrat în fundație și a dus la putrezirea scândurilor podelei. Niște ciuperci albe prosperă în peticele de mucegai negru de pe podea și idem pe panourile pătate de umezeală care căptușesc peretele și care inițial se pare că au fost pictate în albastru.

Grilajul altarului (în latină, *gradus*). Grilajul altarului se bălăbănește pe patru stâlpi de balustradă. Scăunelul de rugăciune, menit să asigure confortul celor care se împărtășesc, a fost la un moment dat tapisat cu o stofă roșie, dar acum este

făcut praf, sfâşiat şi ros de şoareci, cu umplutura de păr de cal la vedere şi probabil locuit de creaturi vii; mai degrabă insecte, decât şoareci.

Empi: Ce s-o fi întâmplat cu stâlpii de balustradă care lipsesc din grilajul altarului?

Pastorul Jón: I-au şterpelit nişte copii pe vremea când biserica era descuiată.

Empi: Şi n-aţi făcut nimic în această privinţă?

Pastorul Jón: Li se pare distractiv să bată vacile cu un băţ strunjit şi frumos ornamentat.

Caliciul şi discul de împărtăşanie. În ceea ce priveşte aceste lucruri de preţ, pastorul răspunde cum că, în urmă cu mult timp, nişte hoţi au luat toate obiectele de felul acesta. Dar mai există pe altar un sfeşnic de alamă vechi, cam grosolan. Dacă-l vrei, spuse pastorul, o să-nchid un ochi. Eu n-am furat nimic de-aici. Dar îmi asum responsabilitatea pentru dispariţia stranelor bisericii.

Stranele bisericii.

Empi: Aşadar, dumneavoastră, pastore Jón, aţi dispus îndepărtarea stranelor?

Pastorul Jón: Am fost nevoiţi să facem asta în timpul crizei de lemne de foc din primăvara marilor zăpezi. Eram la două sute de kilometri de cel mai apropiat depozit de cărbuni. Toate mijloacele de transport erau imobilizate până în mai.

Empi: Şi ce-au zis enoriaşii?

Pastorul Jón: O, păi, chiar enoriaşii au cărat stranele în spinare prin nămeţii de zăpadă. De fapt, cu permisiunea mea.

Empi: Am crezut că oamenii de aici sunt înstăriţi!

Pastorul Jón: Nimeni, cu atât mai puţin cei avuţi, nu se consideră prea bun să-şi facă drum prin nămeţi cu strana lui în spinare. Bogătaşilor nu le dă mâna să refuze ceva care e pe degeaba. Eu, personal, n-am avut nimic să bag sub ibric, cu excepţia mobilei personale şi a cărţilor mele, iar în ultimă instanţă, uşile casei parohiale. Da, funcţia asta a mea e o funcţie înaltă.

Panourile din spatele altarului etc. Peretele dinspre răsărit se află în stare proastă. Igrasia a atacat iconostasul, care este un triptic foarte vechi; odată au existat trei imagini, cea principală în mijloc. Tablourile laterale sunt prinse în balamale și ar trebui să se închidă peste piesa centrală și așa s-a și întâmplat, mai mult ca sigur, timp de sute de ani, ori de câte ori nu se ținea slujbă în biserică. Igrasia atacă acum lemnul din spate și s-a întins la pictură, așa că imaginile arată ca și cum ar fi fost mânjite cu catran.

Empi: Ce reprezentau imaginile astea?

Pastorul Jón: Erau imagini mărețe, imagini biblice.

Empi: Nimic special?

Pastorul Jón: Oh, ba da, ba da, cum să nu! Din ce-mi amintesc eu, piesa centrală era Răstignirea pe Cruce.

Empi: Dar pe tablourile laterale?

Pastorul Jón: Erau niște sfinți. Ca să-ți spun drept, nu m-am uitat niciodată prea bine. Erau imagini frumoase și vechi.

Empi: Acum sunt într-o stare destul de proastă.

Pastorul Jón zâmbește: Sunt pregătit să garantez că n-au fost niciodată așa de bine ca acum.

Amvonul. La un moment dat, o legătură de scânduri, odinioară pictate, fusese așezată pe podea și sprijinită de unul dintre pereți; se mai pot desluși încă niște rămășițe de cifre și de litere.

Empi: Ce e cu legătura asta de scânduri, dacă nu vă e cu supărare?

Pastorul Jón: Ăsta e amvonul.

Empi: Într-o formă cam stranie, nu-i așa?

Pastorul Jón: O, nici chiar așa! Oare nu ajung toate amvoanele așa, ca ăsta? Nu cred că are prea mare importanță. Un fermier înstărit din apropiere a rămas fără surcele de foc, ca atâția alții în primăvara marilor zăpezi. Își cam plângea de milă, amărâtul! A zis că toată lumea a primit lemne, numai el nu. Așa că i-am zis că poate să ia el amvonul. Terminase de

demontat, despicase scândurile și le legase cu o sfoară, urma să le ia a doua zi. Dar pe urmă a venit dezghețul, s-au deschis drumurile și se puteau aduce lucruri din oraș.

Candelabrul (în daneză, *lysekrone*). Într-un colț, fragmente de ornamente din argint, sau mai degrabă dintr-un metal cu poleială gri, probabil cupru amestecat cu argint, unele bucăți lucrate în *repoussé*[1] și altele, în relief. O mare cantitate de zale și fărâme de agățători desfăcute, împreună cu un număr potrivit de sfeșnice decorate cu capete de lei cu un aer tâmp; pe deasupra, aripi, capete și picioare de îngeri: mai exact, barocul germanic târziu (*spätbarok*). Pastorul Jón a oferit de bunăvoie informația că acela este candelabrul bisericii, i-a zis pe numele danez și a folosit cuvântul „ea" la adresa numitelor fragmente.

Pastorul Jón: Ea atârna de tavan. Era prea grea. A căzut pe podea.

Empi: Și n-a avut nimeni timp să-l agațe la loc?

Pastorul Jón: Din păcate, zace fărâmată în 133 de bucăți. Dar prietenul meu, episcopul, e invitat s-o agațe la loc.

Empi: Și mai umblă vorba, pastore Jón, că sunteți atât de priceput la repararea mașinilor de gătit!

Pastorul Jón: Și tot pe atât de nepriceput la arta barocă.

Empi: De unde știți că sunt 133 de bucăți? Cine a avut timp să demonteze această operă de artă cu atâta grijă? Sau să numere piesele?

Pastorul Jón: Nimeni nu e atât de ocupat încât să n-aibă timp să demonteze o operă de artă. Savanții se trezesc și numără piesele. De-a lungul veacurilor au existat mii de biserici colosale în Islanda, toate pline cu opere de artă. Și unde sunt acum aceste opere de artă? Toate 'palte, cum spun copiii.

Empi: Cu alte cuvinte, copiii au distrus totul!

---

[1] Tehnică folosită pentru crearea de forme sculpturale prin ciocănirea unei foițe de metal peste o matriță sculptată în lemn.

Pastorul Jón: De fapt, mai sunt și alții gata să dea o mână de ajutor. De exemplu, Vremea; mai este și Legea Gravitației; și, nu în ultimul rând, Timpul. Ăștia sunt tovarăși rezistenți. Zi și noapte, mereu la datorie. Și tot așa. Nimeni nu le poate ține piept.

Instrumentele muzicale. Pastorul spune că toată lumea e de acord că aici a existat odată o orgă. A dispărut. Nimeni nu știe unde. Nimeni nu știe cine a văzut-o ultima oară.

Clopotul bisericii. Nu este posibilă examinarea clopotului; scara care duce la clopotniță a fost demontată în primăvara marilor zăpezi.

15

Le cimetière délirant, *i.e. cel mai bun cimitir din țară*

Am intrat în cimitirul cherchelit și ne-am așezat pe o piatră de mormânt, sub o cruce care se clătina și făcea eforturi să nu cadă pe spate în iarba veștejită. Soarele strălucește pe ghețar; a venit din nou mai aproape. E jucăuș în dimineața asta, sfâșiind ultimele fuioare de ceață; până la amiază s-a apropiat destul de mult și totuși ai vrea să se mai apropie încă. Dar, când e atât de aproape ca acum, e ca și cum ai vedea dintr-odată porii deschiși ai unei fete pe care ai iubit-o de la distanță. Nu mai vrei să te apropii. Speri doar să nu ajungi să simți dispreț! În orice caz, ochiul devine insensibil, iar gândul stă locului.

Empi (folosindu-se de un magnetofon de buzunar și de caietul de stenograme): Știu că nu e nevoie să mai subliniez, pastore Jón, că acest cimitir nu e nici prea-prea, nici foarte-foarte, și asta, ca să mă exprim cu îngăduință.

Pastorul Jón: Cel mai bun cimitir din țară.

Empi: Vă dați seama, pastore Jón, că e de datoria mea să-i descriu episcopului biserica și cimitirul, cât mai fidel cu putință și cum mă pricep mai bine și așa cum le văd.

Pastorul Jón: N-ai decât!

Empi: Cred c-ar trebui să consemnez răspunsurile dumneavoastră la câteva întrebări cu privire la viața congregațională și la administrarea parohiei. Ar fi mai ușor să le aflu din gura dumneavoastră decât să le pun cap la cap de ici și de colo. Acuma, cimitirul și biserica sunt așa-și-așa, după cum știm. Dar s-a înălțat o clădire acolo, care este atât de aproape de biserică încât colțul ei aproape se ciocnește de ea, iar dacă

ar exista o fereastră în acel loc, vederea și lumina soarelui în Casa Domnului ar fi blocate. Cine a construit acea casă?

Pastorul Jón: Nu ți-a trecut niciodată prin cap că acest cuvânt, *casă*, nu înseamnă *casă* și că n-are nimic de-a face cu o casă?

Empi: Sper că dumneavoastră sunteți totuși pastorul Jón?

Pastorul Jón: Fără-ndoială.

Mai întâi, Empi spune: Ei bine, asta complică lucrurile; apoi oftează și adaugă: Ce putem face în această privință?

O vreme, ne-am uitat amândoi cu nedumerire în gol. Într-un final, pastorul Jón a spus: N-ar trebui să ajungem la o înțelegere, cum fac copiii mici când încep să se joace? Altfel, ar putea să existe o neînțelegere. N-ar trebui să spunem, să ne facem că asta e o casă? Și eu să mă fac că mă cheamă pastorul Jón?

Empi: Mulțumesc foarte mult, pastore Jón. E o idee excelentă. Acum o să fie totul în regulă. Aș putea, prin urmare, să întreb cum se face că-l cheamă pe omul care a construit acea casă?

Pastorul Jón: Godman Sýngmann.

Empi: Vreo legătură cu Sýngmann Rhee?

Pastorul Jón: Profesor și doctor.

Empi: Neamț?

Pastorul Jón: Ce, Mundi Mundason? Oh, nu, nu! Se pot spune multe despre Mundi, și bune, și rele, dar, din câte știu eu, neamț n-a fost niciodată.

Empi: Profesor doctor este un titlu german.

Pastorul Jón: Poate că titlurile astea se obțin cu banii jos și prin alte părți. Răposatul pastor Jens de Setberg nu le răspundea niciodată celor care îl strigau „pastore".

Empi: Omul ăsta este islandez? Și, dacă da, din ce familie se trage și de unde este?

Pastorul Jón: Eram camarazi, deși era cu aproape zece ani mai mare decât mine, și, până să termin și eu, în sfârșit, facultatea, el era deja inginer și un inventator cunoscut în

toată lumea. Se trage din nişte prăvălii şi tot felul de reprezentanţe comerciale deţinute de secole în Vestfirðir (Fiordurile de Vest). Deţinem gheţarul împreună, fiecare dinspre partea lui. Nimeni de pe-aici nu se îndoieşte că gheţarul este centrul universului. Pe urmă, eu am fost numit pastor aici, la Gheţar. În acea primăvară, el era acasă, în concediu. L-am invitat ca, după instalarea şi căsătoria mea, să vină să-şi ridice cortul lângă biserică. După ce mi-am preluat funcţia de-aici, m-am întors în sud ca să-mi aduc mireasa şi oaspetele. Dar el nu mai era. Nu l-am mai văzut decât treizeci şi trei de ani mai târziu, când a apărut ca din senin în casa mea, cu o undiţă de pescuit şi o puşcă, zicând c-a venit să-şi ridice cortul.

Empi: Ce doriţi să declaraţi cu privire la această clădire bizară ridicată pe pământul bisericii?

Pastorul Jón: În ceea ce mă priveşte, pot să ia chestia aia şi să plece cu ea oricând şi oriunde doresc ei. Din punctul meu de vedere, este un cort.

Empi: Se poate consemna că această clădire a fost ridicată fără acordul pastorului şi că autorităţile bisericeşti o pot demola oricând doresc?

Pastorul Jón: Poţi să consemnezi ce vrei!

16

Starea civilă a pastorului Jón

Empi: Încă ceva: au existat niște discuții în forurile superioare cu privire la starea civilă a pastorului Jón Prímus. N-am de gând să mă amestec în asta. Dar cum se face că un cleric poate atrage bârfe necuviincioase cu privire la viața lui personală?

Pastorul Jón: N-am viață personală. Ca să nu mai vorbim de secrete. Ce-ncerci să mă-ntrebi?

Empi: Ați spus că v-ați dus în sud ca să vă luați mireasa.

Pastorul Jón: Când am fost hirotonisit, acum treizeci și cinci de ani, mai aveam trei ani până să împlinesc treizeci și am cunoscut o fată. Era unul dintre acele fenomene despre care e greu să spui dacă sunt miracole sau ființe pământești și care n-au putut fi niciodată explicate decât în lumina basmelor populare ale lui Jón Arnason.

Empi: Englezoaică, spanioloaică, irlandeză?

Pastorul Jón: De la o fermă mică de pe coasta de est. Când ajung la vârsta confirmației, aceste fete sunt trimise de părinți în capitală ca să-și câștige pâinea ca Cenușărese. Apoi, brusc, se ivește credința că sunt ființe supranaturale. Când scapă de zdrențe, devin regine. Oriunde s-ar duce, pun stăpânire pe tot ce se găsește în jurul lor. Nu pot altfel. Sunt mai presus de toți ceilalți oameni. Bărbații sunt fericiți să îngenuncheze în fața lor; stăpâna casei se trezește că le golește oala de noapte. O astfel de fată era ea. Se numea Úa.

Empi: De la ce vine?

Pastorul Jón: Unii zic că era compus din prima și ultima literă ale numelui Úrsúla, care înseamnă *ursoaică*; sau chiar Úranía, care este zeița lumii astrale. Un teolog a crezut că erau literele grecești alfa și omega – în ordine inversă. Sau poate că numele a apărut fiindcă, atunci când dau cu ochii de aceste femei, bărbații încep să facă *u-a*, ca rățoii sălbatici.

Empi aruncă o privire peste însemnările sale de dimineață, stenografiate nedeslușit și cu paginile date peste cap: Este una dintre acele femei despre care se spune că nu se spală niciodată?

Pastorul Jón: Era întotdeauna curată.

Empi: Care n-a citit o carte?

Pastorul Jón: Știa totul.

Empi: Pe care n-a văzut-o nimeni mâncând?

Pastorul Jón: Întotdeauna sătulă. Întotdeauna fericită.

Empi: Ați văzut-o dormind, pastore Jón?

Pastorul Jón: Nu, așa ceva n-am văzut.

Empi: Hm, nici adormită?

Pastorul Jón: Întotdeauna trează.

Empi: O să notez.

Pastorul Jón: N-ai decât!

Empi: Dacă am înțeles eu bine, a fost mireasa dumneavoastră?

Pastorul Jón: Da, a fost mireasa mea.

Empi: Și, prin urmare, soția dumneavoastră în fața legii?

Pastorul Jón: Ei bine, n-aș merge așa departe. N-a avut loc nicio noapte a nunții. Asemenea femei sunt un miracol.

Empi: Alfa și omega ale puterii poftei trupești!

Pastorul Jón: În același fel ca pântecul mamei.

Empi: Nu pot să scriu una ca asta. Episcopul și-ar închipui c-am înnebunit.

Pastorul Jón: Aș dori s-ajungi s-o cunoști cândva pe această femeie, tinere.

Empi: Pentru ce?

Pastorul Jón: Ai înțelege viața.

Empi: Viața? Care viață?

Pastorul Jón: Care viață? Da, tocmai asta e! Nici eu n-am înțeles până când mireasa mea n-a fugit cu prietenul meu.

Empi: Un miracol – este același lucru cu un semn din ceruri?

Pastorul Jón: Dacă vrei!

Empi: Cu alte cuvinte, Sýngmann a furat tunetul?

Pastorul Jón: La drept vorbind, n-a furat-o. Câteodată îl mai ispitim pe diavol, după cum spunea răposatul pastor Jens; și n-ar trebui, fiindcă, drept urmare, am putea fi luați la Domnul. Și probabil că nu asta era intenția.

Empi: Eu sunt tânăr și e ușor să-mi împuiați capul cu minciuni. Dar sper să existe măcar un sâmbure de adevăr în povestea pe care mi-ați spus-o.

Pastorul Jón: Nu așteptați oare prea mult de la pastorul Jón Prímus?

Empi: Dar ați studiat istoria!

Pastorul Jón: O, de asta nu s-a ales mare lucru!

Empi: O ultimă chestiune, care nu prea privește funcția dumneavoastră decât poate în mod indirect: se spune că acum câțiva ani a fost urcat pe ghețar un sicriu. E ceva adevăr în povestea asta? Și, dacă da, ar fi ceva necurat la mijloc? Ce e în sicriu?

Pastorul Jón: Nu știu. N-am auzit niciodată.

Empi: Nu sugerez c-ar fi fost vreo crimă la mijloc – dacă ar fi fost, de mult ar fi venit poliția în locul meu. Dar aș vrea s-aud din gura dumneavoastră dacă există ceva adevărat în zvonurile că cineva ar fi depus un cadavru în ghețar fără știința pastorului din parohie.

Pastorul Jón: Cantorul meu, Tumi Jónsen, și toți oamenii ăia sunt istorici. Eu sunt teolog.

Empi: Ați fost la universitate, pastore Jón!

Pastorul Jón: Când am descoperit că istoria este o născocire, și încă una proastă, am început să caut o născocire mai bună și am găsit teologia.

17

Filosofia la Gheţar

Se pare că, fără să vrem, am alunecat în filosofie, aşa că vă propun să ne ocupăm de lucrurile banale de pe ordinea de zi. Când ne-am băut cafeaua, am remarcat c-aţi spus că sunteţi un adept al crinilor de pe câmp şi al gheţarului. Sunt şi ele miracole? Sau o cheie pentru teoria germană a percepţiei? Poate tot o revelaţie?

Pastorul Jón: Ce păcat că nu fluierăm unii la alţii, ca păsările! Cuvintele sunt înşelătoare. Eu tot timpul încerc să uit cuvinte. De-aia şi contemplu crinii de pe câmp, dar mai ales gheţarul. Dacă te uiţi cât trebuie la gheţar, cuvintele încetează să mai aibă vreun înţeles pe întinderea pământului lui Dumnezeu.

Empi: Dar nu-i aşa că lumina orbitoare cauzează paralizia sistemului nervos parasimpatic?

Pastorul Jón: Am avut odată un câine care rătăcea de atâta timp, încât uitase cum îl cheamă. N-a răspuns când l-am strigat. Când am lătrat, a venit la mine imediat, dar nu mă recunoştea. Eu semăn un pic cu câinele ăla.

Empi: Să-mi fie iertat dacă nu sunt întru totul de acord cu comparaţia la care v-aţi supus, pastore Jón! Mai degrabă mi se pare că aduceţi cu acele făpturi senine din picturile religioase – oamenii aceia care zâmbesc în timp ce sunt ciopârţiţi. În alte privinţe, n-aş îndrăzni să vă contrazic spusele.

Pastorul Jón: Câteodată, mi se pare că e prea devreme să folosim cuvintele, ar trebui să aşteptăm până când lumea va fi fost creată.

Empi: Adică lumea n-a fost creată?

Pastorul Jón: Credeam că Geneza e în plină desfășurare. Ai auzit tu să se fi încheiat?

Empi: Indiferent dacă lumea a fost deja creată sau este pe cale de a fi, n-ar trebui, din moment ce tot ne aflăm aici, să fluierăm unul la altul în acea stranie dizarmonie numită vorbire umană? Sau ar trebui să păstrăm tăcerea?

Pastorul Jón: Departe de mine gândul de a-i cere reprezentantului episcopului să păstreze tăcerea! Cred doar că vorbele, vorbele, vorbele și Creația lumii sunt două lucruri diferite, două lucruri incompatibile. Nu văd cum s-ar putea transforma Creația în cuvinte, cu atât mai puțin în litere, ca să nu mai vorbim de o poveste! Istoria este întotdeauna complet diferită de ceea ce s-a întâmplat în realitate. Faptele au fugit cu toatele de la tine înainte ca tu să începi povestirea. Istoria este pur și simplu un fapt de sine stătător. Și, cu cât încerci să abordezi faptele mai îndeaproape prin istorie, cu atât te afunzi mai adânc în ficțiune. Cu cât e mai mare atenția cu care explici un fapt, cu atât e mai absurdă născocirea pe care o pescuiești din haos. Același lucru se aplică și istoriei lumii. Diferența dintre un romancier și un istoric este următoarea: primul spune minciuni în mod deliberat și doar în joacă; istoricul, în naivitatea lui, spune minciuni și își închipuie că spune adevărul.

Empi: O să consemnez atunci că toată istoria, inclusiv istoria lumii, este o născocire.

Pastoral Jón: Tot ceea ce se supune legilor născocirii este o născocire.

18

Despre Creația lumii, numele Domnului printre teutoni etc. la Ghețar (rezumat)

Acum o să ne ocupăm un pic de comprimare și de redactare, pentru a rupe formatul de dialog al înregistrării, fiindcă acesta singur nu prezintă valoare substanțială și nici formală într-un raport; conversația va fi acum transformată în vorbire indirectă, după cum impune situația, și toate digresiunile, repetițiile și incongruențele vor fi excluse; dar nu până într-acolo, sper, încât să nu mai rămână nicio urmă din personalitatea pastorului Jón.

Emisarul episcopului deschide această parte a interviului cu un comentariu neutru, o conexiune cu ceea ce s-a discutat mai înainte: Există o vorbă veche care spune că omul trebuie să știe ceva, în ciuda tuturor celorlalte.

Pastorul Jón răspunde: N-ar fi de mirare dacă, la urma urmelor, omul s-ar apropia mai mult de Creație prin născociri decât prin poveștile adevărate. (Niciun comentariu din partea mea.)

Pastorul se explică: „unii oameni", așa cum le zice fără să dea nume, consideră că Epoca de Piatră a fost epoca de aur a omenirii. Indivizii ăia știau tot ce aveau nevoie să știe, ca păsările. Cunoșteau principiul care stă la baza rulmentului și foloseau aceste cunoștințe ca să mute stâncile din loc (probabil că se referă la blocurile eratice de la Stonehenge). Dar nu aveau alfabet și, prin urmare, nu au lăsat nicio istorie în urma lor, cu excepția mormintelor. Timp de mii de ani, India a fost locuită de înțelepți. Cu câteva secole înainte de nașterea lui Platon, ei scriseseră deja *Bhagavad Gita*, cea mai mare carte

a lumii. Au stat și au meditat cu ochii în albastrul cerului, dar n-au nicio istorie. Din acest motiv nici n-au avut habar când a venit Alexandru Macedon și a cucerit India; nici n-au observat. Au aflat din străinătate, două mii de ani mai târziu. Emisarul întreabă dacă poate consemna că principiul rulmentului este mai aproape de Creație decât istoria. Pastorul Jón spune că probabil omul se apropie cel mai mult de Creația lumii prin formulele matematice, dar adaugă: Din păcate, nu știu deloc matematică.

Empi: Dumnezeu știe trigonometrie?

Pastorul Jón Prímus: Creația lumii, aș zice, se întemeiază pe adunare.

Empi: E limpede că aici, la Gheţar, s-a terminat de mult și definitiv cu tot ce e supranatural!

Pastorul Jón spune că acestea nu au fost – exact – vorbele lui. E de părere că există cel puțin un lucru pe care omul nu-l înțelege.

Empi: Supranaturalul?

Pastorul Jón e de părere că timpul este acel unic lucru pe care cu toții am cădea de acord să-l numim supranatural. Nu este nici energie, nici materie; nici dimensiune; cu atât mai puțin funcție; și, cu toate acestea, este începutul și sfârșitul Creației lumii.

Subsemnatul întreabă dacă aici, la Gheţar, există ceva vești recente sau neașteptate despre Dumnezeu. Pastorul Jón zâmbește și mă întreabă dacă știu ce înseamnă cuvântul acesta. Când îi întorc propria întrebare pastorului, îmi povestește că, atunci când era tânăr, la universitate, autoritățile l-au pus odată să studieze germana literară veche. Atunci a ieșit la iveală că *zeu*[1], așa cum spunem în limbile germanice, nu servește, la origine, ca nume pentru nimic. Nu este nici măcar substantiv. Este participiul trecut al unui verb care înseamnă *a adora*; pe măsura trecerii timpului, a devenit un substantiv verbal: *zeu*

[1] *God*, în engleză.

este ceea ce este adorat, *das angebetene*; „adoratul". Într-un poem din germana literară veche, chiar se zice despre Dumnezeu: „El este cel mai bun dintre bărbaţi." De fapt, noi, teutonii, nici nu avem conceptul de Dumnezeu, nu ştim ce este.

Empi: Nu văd ce importanţă ar avea asta.

Pastorul Jón: Nu, chiar niciuna. Doar că Dumnezeu are însuşirea că poate fi localizat oriunde, în orice.

Empi: Într-un cui, de exemplu?

Pastorul Jón, cuvânt cu cuvânt: În dezbaterile academice, s-a pus uneori problema dacă Dumnezeu poate sau nu să creeze o piatră atât de grea încât să n-o poată ridica. De multe ori mă gândesc că Atotputernicul e ca o presură de zăpadă abandonată în mijlocul tuturor intemperiilor. O astfel de pasăre cântăreşte aproape cât un timbru poştal. Şi totuşi, când se află în plină furtună, nu e luată de vânt. Ai văzut vreodată ţeasta unei presuri de zăpadă? Ţine piept vijeliei cu capul ei fragil, cu ciocul la pământ, cu aripile strânse în jurul corpului şi cu coada îndreptată în sus; iar vântul nu poate s-o apuce şi se despică. Nici în cele mai cumplite furtuni pasărea nu se clinteşte. Este calmă. Nu-i tremură nici măcar o singură pană.

Empi: De unde ştiţi că pasărea, şi nu vântul, este Atotputernicul?

Pastorul Jón: Pentru că viscolul din timpul iernii este cea mai puternică forţă din Islanda, iar presura de zăpadă este cea mai slabă dintre toate creaturile Domnului.

Subsemnatul întreabă dacă această din urmă dovadă nu e un raţionament circular facil, ca argumentele despre piatra care era prea grea. Oricum, sunt gata să consemnez că revelaţia pastorului include, *inter alia*, crinii de pe câmp, gheţarul şi presurile de zăpadă.

Pastorul Jón: Ţi-ai amintit să consemnezi că, în ceea ce-l priveşte pe Atotputernicul, avem libertatea de a-L localiza unde ne place şi de a-L numi cum vrem noi?

Empi: Desigur!

În sfârșit, îl întreb pe pastorul Jón dacă ar avea ceva de adăugat. E de părere că n-ar mai fi mare lucru, dar mai dezvoltă un pic ideea, chiar dacă fără prea mare tragere de inimă: Pentru cel care adoră un munte, așa cum fac nenumărați oameni, muntele este dumnezeul său; o piatră, dacă adori o piatră; un trunchi de copac, dacă tu crezi într-un trunchi de copac; și tot așa: râurile, apa de izvor, apa dintr-o strachină; peștele, pâinea, vinul; un vițel, care nu e mai prejos de un berbec fermecat, așa cum nici Fecioara Maria din lemn pictat nu e mai prejos de văduva bătrână, cu paranteza ei mare cu tot, doamna Libido, sau de baba-cloanță jupuită, Revoluția, care se hrănește cu sacrificii umane.

19

Douăsprezece tone

Camionul de douăsprezece tone mugește în timp ce traversează ograda, direct peste izlazul înverzit, făcând pământul să se cutremure și vițelul să dea din picioare. Monstrul își oprește motorul printre păpădiile și florile de pintenul-cocoșului de pe poteca năpădită de iarbă dintre casa parohială și biserică. Din el coboară un bărbat bine făcut, cu mers crăcănat (cam fudul, cum s-ar zice), față lată și cu niște mustăți lungi ca de pisică. Favoriții îi ajung până la lobii urechilor.

Din camion sunt descărcate următoarele articole:

1) trei bărbați purtând niște poncho-uri pe post de pelerine, cu o deschizătură în mijloc prin care le ies capetele oarecum neîngrijite. Acest articol de îmbrăcăminte pentru vreme rece și-a luat numele după indienii bronco din America de Sud, care îl purtau când călăreau pe caii lor bronco[1] și mânau vitele lor bronco; astfel, toate își iau numele de la bronco – caii, oamenii și hainele de lucru. Ca să-mi fie mai ușor, o să-i numesc pe acești oameni păstori de vreme rea, fiindcă ăsta a fost primul tip de ființă umană care mi-a venit în minte când i-am văzut;

2) bidoane și cutii din lemn, tinichea și plastic; mărfuri, pesemne provizii;

3) dna Fína Jónsen, cu peria de frecat și săpunul.

Păstorii de vreme rea se reped pe câmp ca să vadă vițelul. Unul dintre ei scoate de sub poncho un instrument cu coarde

---

[1] În engleză, *bronco* mai înseamnă și cal sălbatic sau pe jumătate îmblânzit din vestul Statelor Unite.

și bază convexă și începe să zdrăngănească la el ca să distreze juncanul; este o lăută cam prost acordată. Adoptă poziții lotus, așezați pe pajiște, în jurul bietului animal cu copitele despicate; unul dintre ei își desprinde o floare din păr și i-o oferă, dar juncanul refuză (o fi fost vreo floare de plastic).

Bărbatul cu umerii largi care se ocupa de tot a condus-o pe dna Fína Jónsen pe lângă biserică și până la ușa principală a bungaloului; a scos la iveală o cheie și a descuiat misterioasa casă ca și cum ar fi locuit în ea. Doamna cu peria de frecat a intrat. Pe urmă bărbatul care se ocupa de tot a băgat încărcătura camionului în casă, bucată cu bucată. După ce și-a terminat treaba, a scos o sticlă din buzunarul hanoracului, a tras o dușcă și a urinat din abundență în cele patru zări. Din întâmplare, aruncă o privire și spre casa parohială; vede un om așezat pe ruinele unui zid care odată împrejmuia o grădină de legume – subsemnatul, emisarul episcopului. Nici nu-l vede bine pe respectivul om, că nou-venitul se și repede spre el.

Nou-venitul: Salut, amice, ești episcop, mă căutai?

Empi: Și cine sunteți dumneavoastră, domnule, dacă se poate știi?

Nou-venitul: Eu? Eu sunt doar un simplu om al muncii, dacă nu ți-e cu supărare! Fără formalități cu mine – eu și cu Dumnezeu, și cu câinele meu vorbesc în același fel. Așa că de ce n-ar fi la fel și cu tine, cu toate că ești episcop?

Empi: Nu sunt episcop.

Nou-venitul: Atunci cine naiba ești?

Empi: Mă scuzați, dar dumneavoatră sunteți proprietarul acelui vehicul?

Nou-venitul: Sunt doar un islandez de rând, dacă-mi dai voie! Vrei o țigară? Vrei ceva de băut? Nu, nu vrei nimic. Cam cu nasul pe sus, eh? Așa cum mă vezi, eu, deși sunt doar un islandez de rând, am aprovizionat cu nisip și pietriș și ciment și balast multe comunități și parohii din jurul golfului; am făcut rost de toate materialele pentru fabricile de congelare rapidă din această țară și nu mă refer doar la una sau două,

alea pentru care statul îți împrumută bani ca să le construiești și să le pui în funcțiune, apoi plătește pierderile și pune umărul la falimente, în timp ce tu speli putina cu tot cu câștiguri; prosperitatea sau declinul Islandei depind de aceste construcții și cine n-ascultă la radio programele despre falimentele fabricilor de congelare rapidă nu este islandez. Și o să ai de-a face cu mine fiindcă nu vrei să bei ceva cu un om, fie el și islandez, și om al muncii!

Empi: Deși ați putea fi ceva de care vă e rușine, eu, personal, nu mă prea sinchisesc de poziția socială a oamenilor, pesemne fiindcă nici eu nu am vreuna. Eu doar întreb, aș putea schimba o vorbă cu dumneavoastră, domnule?

Nou-venitul: Cum îndrăznești să fii formal cu un islandez de rând și muncitor! Eu operez un utilaj industrial care are douăsprezece tone și optsprezece roți și care uzează drumurile în ritmul a treizeci și cinci de mii de autoturisme. Da' mașina ta unde e?

Empi: N-am avut niciodată mașină. Iar acum e prima oară când vorbesc cu un om care conduce un camion de douăsprezece tone. Întâmplarea face c-am fost trimis aici de către autoritățile bisericești, într-o mică misiune. Cu toate astea, e foarte limpede că dumneavoastră, cu aceste douăsprezece tone, sunteți mult mai aproape de Omnipotență decât mine.

Nou-venitul: În buzunarul de la șold am niște akvavit danez din ăla adevărat, e grozav și e călduț. Vino și așază-te pe un mormânt! Apropo, nu suntem rude?

Empi: O să vă rog să mă scuzați.

Nou-venitul: Ești episcop. Ai Duhul Sfânt. Dar ce Dumnezeu mai avem noi, islandezii de rând, în afară de acest akvavit danez călduț, și asta fără să mai punem la socoteală spirtoasa Moarte Neagră? Vrei să-ți trag un pumn în nas?

Empi: Bătaia n-ar schimba cu nimic situația. Pur și simplu nu pot să-nghit akvavit călduț. E ca uleiul lubrifiant. Ți se lipește de gât. Dar, dacă pe moment vă găsiți într-o dispoziție proastă, aș dori să vă iau numele și adresa pentru mai târziu.

Nou-venitul: Sunt fiul unor oameni de rând.

Empi: Nu e o adresă cam vagă?

Nou-venitul: Te crezi prea grozav ca să fii islandez?

Din motive demagogice, subsemnatul se lasă în cele din urmă convins să accepte sticla și-și toarnă în palmă câteva picături de akvavit călduț pe care și le trece prin păr. Asta nu-i place omului de douăsprezece tone; îmi smulge sticla din mână și mă înjură din nou în termeni deloc echivoci, dar își încheie comentariile pe o notă resemnată, cu propoziția „n-ai decât să faci ce-ți place", trage o dușcă din sticlă și o pune la loc în buzunar.

Nou-venitul: Mă cheamă Jódínus Álfberg. Sunt poet. O să-ți recit acum *Balada palisandrului*, scrisă de mine.

Empi: Din păcate, nu am destulă bandă ca să înregistrez un poem.

Jódínus Álfberg: N-ai pic de vână de islandez în tot scheletul ăsta al tău! Dar, fie vorba între tine și mine și stâlpul porții, eu și nevastă-mea avem o bucătărie din lemn de palisandru cum aveți voi toți, ăia din sud. Am atât de mult palisandru, că-mi vine să vomit. Neveste-mii, la fel. Am vopsit bucătăria în alb de zinc.

Empi: De unde vine tot palisandrul ăsta?

Jódínus Álfberg: Sunt reprezentantul Marelui Industriaș care stăpânește peste cer și pământ.

Empi: Oh? A apărut un nou mare industriaș care e stăpân peste toate astea?

Jódínus Álfberg: Marele meu Industriaș – el este marele industriaș în numele căruia am transportat astăzi aici, la această adresă, trei mântuitori, ca să spun așa, ca să izbăvească lumea. Uite-i acolo, așezați lângă viței. Pot să scoale din morți tot cimitirul ăsta și să le spună ocupanților s-o întindă acasă, fără un cuvânt. Dar numai eu în toată țara asta am cheia de la casă și nimeni altcineva! Pot să intru în casă oricând vreau eu și să șterpelesc orice vreau. Oricând poftesc, pot s-aduc aici o femeie. În fiecare primăvară și

toamnă o aduc pe Fína să facă curățenie, cu plata pe oră, deși nu există nicăieri vreun fir de praf sau murdărie: totul se decontează în California, în schimbul unei chitanțe. Și am controlul total asupra periei de frecat.

Empi: Cred că-ncep să înțeleg despre cine vorbiți, deși mi-e un pic cam greu să-mi imaginez cum arată această persoană. Ce aș vrea eu să știu acum este de unde face el rost de bani?

Jódínus Álfberg: Bani! Marele Industriaș! Nu știi că are un lanț de magazine peste tot în lume? Nu știi că el a inventat secretul submarinului și al parașutei?

Empi: Nu.

Jódínus Álfberg: Nu-ți dai seama, omule, că înainte să inventeze el secretul, submarinele nu puteau ieși la suprafață? Iar parașutele nu puteau ateriza pe pământ? Acuma toate submarinele pot să iasă la suprafață și toate parașutele pot să aterizeze pe pământ. Brevetele le vinde la generali, în cantități uriașe. Toate națiunile militare îi datorează viața. În schimb, toate stabilimentele militare trebuie să-i plătească anual drepturi de autor pentru patente. Și, când toți comercianții de pește și pâine o să dea faliment, magazinele lui o să rămână în picioare. Acum patentează o metodă de înviere a morților.

Empi: Ca să nu uit, dacă tot ați menționat-o pe dna Fína Jónsen, mi-a dat de înțeles azi-dimineață că dumneavostră ați putea fi persoana care știe ceva despre un anumit transport care se spune că ar fi avut loc acum câțiva ani sus, pe ghețar. Știți ceva despre asta?

Jódínus Álfberg: Cum era împachetată umplutura?

Empi: Asta nu știu.

Jódínus Álfberg: Și adresa?

Empi: Exact de-aia întreb și eu.

Jódínus Álfberg: Mottoul meu este: împachetat solid, adresă clară.

Empi: Mă interesează conținutul.

Jódínus Álfberg: Dacă împachetatul și adresa nu sunt în regulă, șterpelesc conținutul. Așa fac toți camionagiii.

Empi: Ce păcat că nu suntem amândoi la fel de beți, ca să ne-nțelegem unul cu altul! În fine, aș vrea să vă supun atenției faptul că, dacă ați transportat un cadavru sus, pe ghețar, și l-ați îngropat acolo, asta contravine legilor ecleziastice.

Jódínus Álfberg: Sunt un om al muncii ajuns la sapă de lemn.

Empi: Chiar și-așa!

Jódínus Álfberg: Oamenii muncii nu fac nimic în schimbul a nimic. Numai oamenii cu ștaif fac ceva în schimbul a nimic.

Empi: Cu alte cuvinte, nu vreți să vorbiți decât în schimbul unei sume de bani?

Jódínus Álfberg: Vreau să-ți spun doar atât, amice, că sunt la fel de bun ca un episcop, chiar dacă sunt un islandez de rând needucat. Cât poți să-mi dai?

Empi: Chiar trebuie să tot facem comparații personale? Știm amândoi cum ies eu din ele. N-am bucătărie de palisandru. N-am niciun fel de mobilă, cu excepția unui dulap pentru cărți pe care l-am făcut din lemn de scoruș. Punct.

Jódínus Álfberg: Ești doar o târâtoare prăpădită, așa că aș putea să mă-ndur de tine și să-ți spun adevărul: este un cadavru în sicriu. Na, c-ai aflat! Un cadavru. Cadavrul unei femei. Un afurisit de cadavru. Hai, ia o dușcă! Ha, ha, ha! Hai să ne zicem pe numele mic și să bem pentru asta și să ne simțim bine! Și o să-ți recit poemul despre palisandru!

Empi: Pentru numele lui Dumnezeu, nu!

Subsemnatul n-a fost totuși destul de prompt ca să închidă magnetofonul de buzunar înainte ca poetul să reușească să transmită prima strofă a *Baladei palisandrului*:

Lemnul de palisandru e de bonton,
Îți face bucătăria s-arate beton;
Fiindcă eu pot să alung întunericul cel mai adânc
Vopsind tot negrul în alb de zinc.

20

Rezumat provizoriu

Pastorul Jón Prímus, chemat în după-amiaza asta „cu treburi oficiale" undeva spre nord. Seară. Emisarul Domniei Voastre s-a ocupat câteva ore cu pregătirea raportului: și-a organizat notițele, a făcut însemnări pe marginea casetelor, a schițat câteva comentarii și explicații. După cum stau lucrurile, emisarul Domniei Voastre nu vede mari avantaje în prelungirea ședерii sale aici. S-a anexat o variantă preliminară cu descrierea bisericii și a cimitirului. Starea casei parohiale, conservarea proprietății bisericii și așa mai departe sunt chestiuni care în acest loc frizează absurdul. De exemplu, șeptelul de aici e compus exclusiv din vițelul menajerei. Mâncare în adevăratul sens al cuvântului nu se servește în această casă; de fapt, nici nu există un cămin de-adevăratelea. Pastorul parohiei își câștigă existența ca băiatul bun la toate al regiunii.

Să recapitulăm mai departe:

Respectarea doctrinei creștine. După câte poate observa subsemnatul, respectarea dogmelor este la un nivel minim în această regiune. Pe lângă starea în care se află biserica, mai există mărturia cantorului parohiei, Tumi Jónsen din Brún, chiar dacă depusă cu simpatie și totală loialitate față de pastorul Jón; mai mult, există interviul cu clericul însuși, amândouă înregistrate pe bandă. Din aceste dovezi documentare va reieși limpede că datoriile clericale nu sunt îndeplinite aproape deloc în parohie, cu excepția cazurilor în care sunt chemați preoți din afară. Înmormântările – neglijate. Fără slujbe la Crăciun etc.

Starea civilă. Cercetările conform instrucțiunilor au scos la lumină următoarele cu privire la situația maritală a pastorului Jón: a fost probabil căsătorit formal, preferă să arunce un văl peste împrejurare, poate doar o formalitate fără acoperire și fără *consummatio.* Numele femeii – diverse derivări din cuvântul *Úrsúla*, pastorul însuși spune că femeia se numea Úa. S-a întâmplat, sau mai degrabă nu s-a întâmplat, cu circa treizeci și cinci de ani în urmă. Cine a oficiat slujba nupțială, dacă a fost oficiată, nu este limpede. Are subsemnatul autoritatea de a-i solicita unui pastor de parohie o dare de seamă asupra unei chestiuni personale, care n-a fost niciodată prilej de controverse în interiorul parohiei sau în afara ei, dar care în mod sigur ar constitui un caz pentru poliție dacă ar fi abordată oficial? Nu prea poate fi vorba despre bigamie. Viața fără de pată a pastorului Jón este confirmată de toată lumea, împreună cu dragostea și respectul enoriașilor; ceva unic, probabil. Cu privire la femeia pe care, în prezența subsemnatului, pastorul JP a numit-o „mireasa" lui, singurele informații pe care le am despre ea sunt că este originară din unul dintre acele sate de pescuit străvechi, mai jos pe coastă, spre est, care aduc mai mult cu poveștile cu stafii decât cu realitatea: pe acele meleaguri trăiesc niște prințese cu trăsături fizice ieșite din comun care iau naștere ca urmare a faptului că sunt hrănite la sân de doici de lapte (probabil că nu există vaci la fermă); se spune că, după moarte, aceste femei se ridică și umblă etc. În prezența mea, atât menajera pastorului, cât și cantorul TJ au numit locul Neðratraðkot (Ferma-de-la-râpa-joasă). Nimeni nu cunoaște exact domiciliul actual al „miresei". Pastorul Jón spune că, în tinerețe, s-a împrietenit cu un inginer de origine islandeză, care cu mult înainte făcuse avere pe alte continente și care-și zicea profesor doctor Godman Sýngmann (Mundi Mundason, alias Guðmundur Sigmundsson, spune pastorul Jón). NB: Parcă scria ceva în ziare, acum câțiva ani, despre un islandez din Australia sau Argentina sau California care ar fi scris vreo șase volume despre viața pe alte planete – exobiologie –,

publicate în ediții limitate, cred, parțial în spaniolă și parțial în engleză, locuri de publicare cam îndepărtate și ciudate, din câte îmi amintesc. Subsemnatul nu cunoaște pe nimeni care să le fi citit, dar se spune că există un pamflet în limba noastră care conține un rezumat al evangheliei acestui compatriot; din păcate, nu l-am văzut. (Ar putea fi acesta încă un exemplu al omului originar de pe o insulă îndepărtată? E vorba de un om inteligent și educat la universități străine. Reușește să facă bani din sărăcia Orientului Îndepărtat și a Polineziei. După aceea se stabilește în cele mai tumultuoase și frenetice metropole pe care le-a cunoscut vreodată lumea – Paris, Buenos Aires, New York, Los Angeles. Și totuși, insularul din el continuă să-i domine sufletul și cu fiecare an se simte din ce în ce mai atras de gaura din Snaefellsjökull în care s-a afundat profesorul doctor Otto Lidenbrock în căutarea lui Árni Saknússemm, alchimistul.)

Casă de lux, lemn oriental la discreție. Ca exemplificare a lipsei de armonie pomenite mai sus, care este înnăscută la oamenii din insule îndepărtate și care constă în a fi inegali ca mărime și formă față de toate lucrurile din jurul lor, îmi iau libertatea de a aminti casa de lux pe care prof. dr. Godman Sýngmann a construit-o perpendicular pe biserică (ilustrația anexată). De trei ani, casa stă goală, în grija lui Jódínus Álfberg. Cu privire la această clădire, se poate afirma că nici pastorul, nici altcineva din parohie nu are cunoștință de vreo autorizație pentru ridicarea unui asemenea edificiu pe terenul aflat în folosința pastorului și în proprietatea bisericii. Pastorul Jón își amintește totuși, în mod vag, de un fel de promisiune pe care i-a făcut-o cu mult timp în urmă unui prieten de a-i permite să-și instaleze cortul aici. La momentul scrierii, se spune că proprietarul acestei clădiri se află prin apropiere, pescuind păstrăvi de mare. Subsemnatul consideră că această clădire nu-l privește nici pe el și nici misiunea lui. Autoritățile bisericești ar face mai bine să se adreseze justiției pentru a obține o hotărâre cu privire la legalitatea sau ilegalitatea respectivei case și după aceea să ia măsurile care se impun.

Doctrina pastorului Jón Prímus. Doctrina acestui cleric se regăsește pe casetele însoțitoare. Dar nu e nici pe departe întreaga poveste. În mod regretabil, casetele nu sunt foarte relevante. Emisarul Domniei Voastre a încercat să afle de la pastor care este atitudinea sa cea mai intimă cu privire la chestiunile de credință – fără niciun rezultat. Totuși, din cele văzute de mine, se prea poate ca unele dintre ideile pastorului să aducă o ușoară atingere, pe alocuri, teologiei creștine – dar ce idei nu fac asta? Îmi lipsesc cunoștințele ca să analizez modul de gândire care se desprinde din aceste casete. În chestionarele mele încerc să urmez cât mai multe dintre indicațiile confesiunii din care fac parte. Deși subsemnatul se consideră un liberal în profesiunea teologică, aș putea să clasific, nu fără rezerve, modul de gândire al pastorului Jón drept liberalism, în sensul dat de protestanți acestui concept. Mă îndoiesc că pastorul Jón este măcar unitarian, așa cum înțelege Biserica – cu atât mai puțin altceva.

Spre sfârșitul conversației noastre de azi, din cimitir, am avut impresia că pastorul Jón crede că toți zeii pe care îi adoră oamenii sunt în mod egal buni. În *Bhagavad Gita*, pe care o pomenește pastorul Jón, dacă-mi amintesc eu bine, Krishna face următoarea afirmație: Sunteți liberi să vă adresați rugăciunile oricărui zeu; dar cel care răspunde rugăciunilor, acela sunt eu. La asta se referă pastorul Jón când spune că toți zeii sunt în mod egal buni, cu excepția celui care răspunde rugăciunilor, pentru că acela nu e nicăieri? Niciunul dintre aceste puncte de vedere nu-și poate găsi locul în cadrul confesiunii noastre. Zeul care vorbește prin cuvintele lui Krishna nu e nici el prea fermecător, fiindcă vrea să controleze singur jocul de cărți, iar ceilalți zei sunt doar niște marionete, el fiind cel care face jocurile cu cărțile lor. În orice caz, acest zeu este la mare distanță de bunicul de șaptezeci de ani, cu barbă mare, care a venit să ia micul dejun cu Avraam din Ur, însoțit de doi îngeri, slujitorii săi, și s-a așezat lângă el și pe care l-au moștenit evreii și pe urmă Papa și, într-un final, saxonii. Când

Krishna spune că el este unicul zeu care răspunde la rugăciuni, atunci, de fapt, acesta este zeul nostru ortodox din Catehism, cel care spune: Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, nu vei avea niciun alt dumnezeu înaintea mea. Pastorul Jón spune, pe de altă parte: Vei avea orice alt zeu înaintea Domnului Dumnezeului tău. Care este răspunsul la asta?

Dar, lăsând acum teologia la o parte, oamenii de aici, de la Gheţar, glumesc cu privire la faptul că, în luna februarie, ori de câte ori pastorul Jón bate drumurile din fermă în fermă, îl urmează herghelii de cai sălbatici şi stoluri de presuri de zăpadă şi chiar corbi, fiindcă el le asigură hrana acestor creaturi. Codul etic care ordonează comportamentul pastorului Jón poate fi identificat în teologia compasiunii a secolului al doisprezecelea.

Cu privire la o înmormântare pe Snæfellsjökull. Nu e limpede dacă această înmormântare a avut loc fără ştiinţa pastorului sau într-o oarecare măsură cu ştirea lui, fiindcă pastorul parohiei nu are nimic de spus în această privinţă. Cantorul parohiei, dl Tumi Jónsen din Brún, ocoleşte întrebarea. De la fata cantorului, o văduvă între două vârste, s-au obţinut numele şi adresa unui bărbat despre care se spune că ar fi urcat pe gheţar în numele prof. dr. Sýngmann, căruia oamenii de la Brún îi spun Undiţarul. Cu privire la decese secrete la Gheţar în momentul când se presupune că ar fi fost făcută această călătorie – niciun fel de veşti. Toată lumea a intrat în pământ după obicei, adică cei care au fost chemaţi, deşi de multe ori pastorul Jón le pasează altora sarcina de a oficia la înmormântările enoriaşilor săi, aşa cum s-a mai spus anterior; poate că din această cauză oamenii de-aici nu sunt obişnuiţi cu predicile funerare lungi, deşi în alte privinţe sunt sănătoşi şi trăiesc mult.

Conversaţie cu omul bun la toate al „Marelui Industriaş". În această după-amiază, emisarul Domniei Voastre a schimbat două vorbe cu bărbatul de care pomenise văduva Jósefína Jónsen, poetul Jódínus Álfberg. Se pare că acest om este mare

mahăr în regiune și conduce un vehicul care cântărește douăsprezece tone și are optsprezece roți și care uzează drumurile în ritmul a treizeci și cinci de mii de autoturisme obișnuite. Acest om pare a avea o conștiință mai sensibilă decât media și este rușinat de moarte de trei crime pe care și le justifică sieși și celorlalți ori de câte ori are ocazia, și anume:

1) faptul că este om al muncii,
2) faptul că este om de rând și
3) faptul că este islandez.

Cu toate astea, Jódínus Álfberg își spune cu încântare poet. A compus o *Baladă a palisandrului*. Pretinde că este reprezentantul mai-sus menționatului Sýngmann, pe care îl numește Marele Industriaș. Mi-a spus că a fost plătit să-și țină gura, dar ar accepta niște bani ca să vorbească, din moment ce e doar un salariat. La despărțire, mi-a spus următoarele cuvinte: E un cadavru în sicriu. Dar, din moment ce n-a fost plătit, e foarte probabil să nu fi spus adevărul.

De părere că cercetarea acestei chestiuni ține de responsabilitatea altor părți decât emisarul episcopului. Sub demnitatea biroului episcopului să se ocupe de bârfe. Sugerează ca Ministerul Afacerilor Ecleziastice să înainteze cazul către Ministerul Justiției, împreună cu raportul corespunzător; să declanșeze ei, din partea lor, o investigație polițienească în nume propriu, dacă li se pare necesar.

În sfârșit, subsemnatul nu vede niciun motiv pentru prelungirea ședерii sale în zonă, din moment ce, așa cum s-a mai spus, această casă parohială nu este prevăzută cu dotări pentru primirea de oaspeți. Alte activități, cum ar fi adulmecarea de cadavre pe ghețari, s-ar putea constitui într-o însărcinare pentru poliție sau pentru gruparea cercetașilor, dar e o sarcină nedemnă de autoritățile spirituale ale țării. Mai mult, din ce-am înțeles eu, am fost programat să petrec doar această zi aici, în vest, pentru a-mi duce misiunea la bun sfârșit. Conform orarului, autobuzul urmează să plece mâine-dimineață la 11.45.

21

De Pisteria

Pește fiert? De două ori pe ziua de azi, emisarului Domniei Voastre i s-a părut că a detectat miros de pește adiind dinspre „casa bătrânească", acea parte a fermei cu pereții din chirpici. Acest miros a stârnit foamea vizitatorului, pe care gazdele sale nu l-au invitat nici măcar o dată la masă, pe tot parcursul zilei. E posibil ca femeia să mănânce pește pe furiș? Pește fermecat?

Seara târziu, chiar când emisarul Domniei Voastre punea în ordine raportul său și făcea un rezumat al materialului (a se vedea capitolul precedent), dra Hnallþóra s-a ivit în ușa camerei de oaspeți, spunând: N-ați dori o ceșcuță de cafea?

E greu să renunți la speranța că s-ar putea servi și niște pește sau măcar o bucată de pâine. Subsemnatul o urmează pe femeie în camera de zi. Vai, dar niciun fel de pește! Doar masa enormă, care parcă ar fi fost lucrată de niște uriași. Iat-o încărcată din belșug cu tot felul de dulciuri ca în *Saga Fecioarei Maria* – totul, cu excepția unei singure delicatese: mâncarea ca lumea. Prin simpla ei prezență, o masă de o asemenea bogăție îi provoacă unui om care moare de foame același tip de greață pe care fără îndoială că-l provocau rădăcinile de gușa-porumbului și limba-peștelui odinioară în Islanda, pe timp de foamete. A se adăuga la asta mirosul de cicoare, care se fierbe în bucătărie ca surogat de cafea. Totuși, este evident cât de mult s-a redus, față de seara trecută, folosirea unor substanțe colorante țipătoare pentru prăjituri. Nu numai că prăjiturile erau

mai uscate și mai simple decât înainte, dar începeau să joace un rol rezonabil și prăjiturile pentru ceai democratice, cum ar fi, de exemplu, așa-numiții biscuiți evreiești, care au o formă destul de drăguță, aceeași grosime ca stridiile și un strop incolor de albuș de ou și zahăr deasupra – îți aduc aminte de ceva uscat, care nu trebuie pomenit. Erau, de asemenea, și nenumărate gogoși, pe care nu le văzusem ieri, și atât de vulgare, aproape obscene, mai-mai că-ți șochează simțul decenței și-ți amintesc de mama-gogoașă din China, care, potrivit ziarelor, are aproape o jumătate de metru în lungime și proporțional în circumferință și este umplută de trei ori peste capacitatea normală. În total, față de seara trecută, șase noi sortimente de prăjituri fuseseră adăugate la colecție. Și, deși descrierea detaliată a unui astfel de banchet nu privește în mod direct prezentul raport, nu pot să nu subliniez schimbarea crucială care a avut loc de aseară încoace, și anume că o nouă senzație a detronat plăcintele-de-război – niște napolitane străine cu glazură de ciocolată topită. Aceștia sunt biscuiții Prince Polo, din care i s-au oferit și subsemnatului în această dimineață, în casa cantorului parohiei, și care sunt fabricați special în Polonia pentru islandezi. Cu privire la acest aliment, mă raportez la Tumi Jónsen, cantorul parohiei. În fond, e un mare compliment la adresa principiilor morale ale unei națiuni când se punctează faptul că, după ce a devenit prosperă și nici nu mai știe cât de bogată este, nu a copiat exemplul altor națiuni prospere de a mânca în timpul săptămânii mai multe tipuri de fripturi și pateuri, iar duminica fazani condimentați, asezonați cu ienibahar și vin roșu de Bordeaux ca să alunece mai ușor pe gât; în schimb, după secole de caltaboș și carne de balenă, națiunea își îngăduie, ca unică extravaganță, acești biscuiți Prince Polo, pe post de îndulcitor.

Dra Hnallþóra: Am observat aseară că episcopul nu se prea dă în vânt după prăjiturile încărcate cu mirodenii, așa că

am preparat nişte prăjituri uscate simple şi am comandat de la Akranes nişte biscuiţi Prince care sunt acum la modă şi care în sud sunt consideraţi culmea rafinamentului.

Empi: Mulţumesc, dar cred că o s-aştept până se aşază şi stăpânul la masă.

Dra Hnallþóra: Stăpânul? Pastorul Jón? Unde să se aşeze?

Empi: Sper că pastorul va avea amabilitatea de a lua masa cu mine.

Dra Hnallþóra: E doar o ceaşcă de cafea.

Empi: Mulţumesc, dar nu obişnuiesc să beau cafea decât după masă.

Dra Hnallþóra, uimită: Masă? Despre ce vorbeşte episcopul?

Empi: Peşte, de exemplu.

Dra Hnallþóra: Aici, la Gheţar, n-avem obiceiul să servim oamenii sus-puşi cu peşte. N-o să fiu eu prima care îi oferă peşte unui domn învăţat! Aş fi de râsul întregii regiuni!

Empi: De ce?

Dra Hnallþóra: De ce? Nu e politicos.

Empi: Ce nu e politicos?

Dra Hnallþóra: Aici, să serveşti mai puţin de şaptesprezece feluri e socotit nepoliticos.

Empi: Dar pastorul mai mult ca sigur mănâncă peşte din când în când.

Dra Hnallþóra: Pastorul, oriunde s-ar afla, mănâncă ceva din ce găseşte prin buzunare. Doamnele îi mai trimit din când în când câte o bucată de pâine de secară; aşa îşi arată ele dragostea pentru el. Câteodată, şi şoferii mai lasă ceva în baracă. Cei care ies la pescuit pe pământurile bisericii îi mai dau din când în când câte o găleată de peşte, partea lui din captură, pe care el o pune la uscat cu mâna lui pe vechile grătare de peşte de colo, din lavă; uneori, mai primeşte şi câte o plătică, pe deasupra. Iarba de mare o usucă pe stânci. Iar apă se găseşte în izvoare. Se poate spune că pastorul trăieşte din bogăţia pământului.

Empi: Dar și dumneavoastră mai gustați pe ascuns din... ăăă... chestia asta.

Dra Hnallþóra: Ce chestie?

Empi: P-pește.

Dra Hnallþóra: Aici, la Ghețar, s-a crezut dintotdeauna că nu se cade ca femeile mai sus-puse să se îndoape cu pește în public.

Femeia a ieșit și mi-am dat seama că am jignit-o. De data asta, n-a mai stat lângă mine, așa cum se obișnuiește la țară, ca să-mi îndese prăjiturile pe gât, ci m-a lăsat să mă descurc singur. Poate că acest aranjament era un pas în direcția bună. Poate că exista speranța ca mâine sau poimâine să primesc o simplă bucată de pâine. Mi-a părut rău că, pomenind de pește, am bruscat modestia feciorelnică a femeii. Dar cel puțin acum era mai ușor de înțeles de ce o asemenea femeie era convinsă că a văzut un berbec fermecat și, tot așa, de ce Úrsalei și femeile de felul ei n-au fost văzute niciodată mâncând.

22

Un moment straniu

Ora 04.15: soarele e deja sus și strălucește pe fața oaspetelui somnoros al pastorului. Sare din pat, hotărât să plece cât mai curând posibil, și începe să se îmbrace. Nu mă consider în niciun fel obligat să mai îndur, nici măcar pentru o zi, foamea și chinul de-aici, de dragul unei afaceri care nu cred că-i interesează pe mulți, cu atât mai puțin pe părțile implicate; în afară de asta, e foarte puțin probabil ca o zi să aducă ceva în plus în ceea ce privește șansele de mântuire pentru sufletele din această parte a lumii. Încep să-mi așez echipamentul, casetele și notițele stenografiate în sacul de marinar, cu speranța, în primul rând, că nu m-am băgat în ceva pentru care să sufăr mai târziu; și, în al doilea rând, că nu voi fi niciodată considerat altceva decât un reporter imparțial al creștinismului de la Ghețar.

Dacă pastorul Jón Prímus a fugit de la fermă din cauza mea, îi transmit salutări. Dacă dra Hnallþóra este supărată pe mine din cauza atitudinii neînduplecate față de prăjituri, n-are decât să se frământe singură. Nu mă consider îndatorat față de nimeni de-aici, dar sper ca, în cele din urmă, vițelul să capete prăjiturile amestecate cu lături. Am hotărât să-mi petrec dimineața într-o scurtă plimbare până la marginea stâncilor din fundul curții, ca să aud ce are de spus colonia de pescăruși, acea colonie în care totul e înmulțit de un milion de ori în comparație cu ceea ce poate fi citit în raportul meu. Pastorul Jón crede că pe stâncile care ies din mare pe această fâșie de coastă, cu care curtea pastorului face atingere într-un

punct, ajungând până la marginea stâncii, așa cum s-a spus mai devreme, trăiesc un milion de pescărușI. Dar mie mi se pare că ai putea la fel de bine să înmulțești cu șapte numărul locuitorilor albi ai stâncilor negre. Majoritatea acestor păsări își fac acum cuiburi și au început să depună ouă – și găinați. Stâncile negre ca smoala sunt albe. Cei care nu iubesc metropolele lumii ar considera, fără îndoială, că e o salvare să li se permită să stea aici pentru tot restul vieții.

Țipetele acestor păsări sunt o funcție a zborului, fiindcă atunci când stau locului sunt tăcute. Chiar acum domnește în tânguirea lor acea mulțumire care este proprie acestui straniu moment, la limita dintre revărsatul zorilor și dimineață. Întunericul este în același timp blând și cuprinzător; copleșitor, infailibil, ritmic. Sau descriu oare percepțiile unei anumite persoane care s-a trezit, tânăr și sănătos, în timp ce dimineața n-a sosit încă în mod oficial și toată omenirea doarme? Din când în când, se lasă o tăcere de moarte. E o tăcere artistică? Sau vestirea subită a vreunui dezastru?

Oul care se află chiar la marginea stâncii reprezintă pentru aceste familii contul lor bancar, simbolul statutului social și confesiunea lor. Femela continuă să stea alături de bărbatul ei, orice s-ar întâmpla. E ca și cum simțurile ei ar fi fost deconectate. Mulți dintre ei stau nemișcați ore-n șir și par a face socoteli aritmetice în gând. Câțiva planează fără efort pe deasupra adâncimilor din fața peretelui prăpastiei, cu o misiune enigmatică, precum fulgii de zăpadă care plutesc pe timp de acalmie. Poate că iscodesc după dușman, furtunarul de ghețuri. Pescărușul este *larus* și are titlul de *tridactylus*, ceea ce înseamnă pescăruș cu trei degete. E ca și cum ai arunca o privire în altă lume. E ca și cum ai avea o viziune a unor ființe conștiente de prin galaxii îndepărtate. Ici-colo, are loc o lectură dintr-o carte neinteresantă, cineva ține o prelegere sau chiar bâiguie câte o omilie; din loc în loc, o bătrână se ceartă cu ea însăși, pe șoptite. Dar, chiar când toată lumea e

pe punctul de a aținpi, pe vreme frumoasă, se găsește întotdeauna câte unul care să dea tonul, deși probabil nu neapărat același, și care s-a gândit la ceva neobișnuit în vreme ce stătea lângă nevastă-sa și lângă ou; cine știe, o fi simțit o undă de patriotism pe când îl fura somnul și izbucnește acum cu *O, Islanda, deșteaptă-te!*. Altul devine brusc idealist și vrea să salveze neîntârziat lumea și își ia zborul cu aceste cuvinte: Orice e mai bine decât să stai cu mâinile-n sân! Altul se face auzit peste toată zarva, doar ca să spună un banc. Un moment mai târziu, pe stâncă domnește din nou extazul.

23

Păstorii de vreme rea

Să reluăm de unde am rămas, când trei păstori de vreme rea au sosit aici din țări foarte îndepărtate: subsemnatul i-a zărit ieri de la depărtare când au coborât din camionul de douăsprezece tone al lui Jódínus Álfberg și s-au așezat pe pajiște în jurul vițelului Hnallþórei. Nu este treaba subsemnatului să-i urmărească pe bărbații bărboși. Bungaloul și oamenii săi nu intră în câmpul meu de cercetare.

Cum stau eu acolo, în capul golfulețului spre care dă curtea, cu vedere la stânci din ambele părți, mi se pare că o ploaie de pietre lovește în mijlocul coloniei de păsări. Pietrele sunt aruncate de pe marginea stâncii, de la vest de golfuleț, către fața estică a acestuia, unde este cea mai mare concentrație a populației. Unele dintre pietre ratează ținta, dar în cele din urmă o pasăre este lovită și cade rănită dintr-o deschizătură în piatră, nu reușește să se salveze și își dă duhul în mare. Două sau trei păsări care stăteau lângă ea și-au luat surprinse zborul, dar s-au așezat din nou, iar accidentul a trecut fără să stârnească mare vâlvă pe stâncă. Și totuși, o pasăre tocmai a fost ucisă acolo. Când mă uit în jur după cauza morții, văd trei oameni așezați pe marginea stâncii.

Suntem maimuțe iubitoare, care dau flori în dar, spune bărbosul care este purtătorul lor de cuvânt și care vorbește o engleză academică, dar din colțul gurii, în stilul american. Lângă el stă un bărbat cu o coroniță de flori pe cap, iar interlocutorul meu smulge o floare din coroniță omului și o aruncă spre mine. Nu era o floare adevărată. Zâmbetul

absent al purtătorului florii, pe de altă parte, era adevărat, dinții, parcă sculptați cu dalta, drepți și albi ca ai oamenilor care zâmbesc din umbra arborelui de mango în regiunile în care foametea e la ordinea zilei. Albul ochilor negri, strălucitori, era de același tip; barba avea o tentă albăstruie; tenul oscila între culoarea ciocolatei și cea a cafelei. Stătea la marginea stâncii în poziție lotus, cu coronița în păr, cu spatele la ocean și cu fața la ghețar.

Al treilea bărbat cu barba creață se ghemuise în genunchi, cu călcâiele sub șezut, zdrăngănind încet la un fel de lăută și holbându-se insistent la instrument în timp ce cânta, întrebându-se ce va ieși, apoi și-a ridicat ochii spre cer și a privit sunetul îndepărtându-se, pe urmă și-a pironit privirea în instrument, bombănind de parcă ar fi pierdut ceva, înainte de a încerca din nou, deși niciun moment nu se oprise de-a binelea din cântat.

E de mirare cum de asemenea oameni neîngrijiți, prost încălțați și înfășurați în zdrențe au trecut de serviciul de imigrație! În Islanda, asemenea bărbați există numai în cărțile vechi și în basme, iar în romanele și piesele de teatru moderne apar numai dintr-un anacronism atribuit autorilor. Ei mână turmele de oi prin furtunile de zăpadă și se luptă de Crăciun cu stafiile și devin strigoi după ce-au murit fiindcă Baba-Cloanța le-a rupt șira spinării. În Islanda, ei stau la originea cererii de a li se da oamenilor de mâncare, fără alte formalități. Deși stafiile violente și-au încheiat existența cu secole în urmă, stă în firea noastră de islandezi să-i recunoaștem pe acești oameni oriunde i-am vedea, chiar dacă sunt îmbrăcați în zdrențe de cerșetori, cu lăute și ghirlande.

Emisarul episcopului le întreabă pe aceste maimuțe iubitoare care dăruiesc flori dacă nu cumva sunt păstori de vreme rea.

Primul păstor de vreme rea: Eu sunt Saknússemm al II-lea, faimosul alchimist, singura persoană care cunoaște secretele lui Snæfellsjökull – reîncarnat în California. Cel cu florile

este Epimenides. Nu vorbește. Doarme de cincizeci și șapte de ani. Nu vorbește nici măcar în somn. Dar în somn cheamă la viață sau ucide insectele cu ochii. Când se va trezi, va vorbi. Și Shiva va înceta să danseze. Muzicianul cu lăuta este Picătură; o picătură geofizică.

Empi: Cine v-a botezat, dacă nu vă e cu supărare?

Saknússemm al II-lea: Lordul Maitreya, care ne-a însuflețit în formă umană prin inducție cosmobiologică și ne-a conectat la geofizic atât în sens teologic, cât și istoric. Și tot el ne-a botezat. El este domnul și stăpânul nostru.

Empi: Acest lord este om sau ce?

Saknússemm al II-lea: Este *bodhisattva*.

Empi: Are vreo gâlceavă cu aceste păsări?

Saknússemm al II-lea: Sunt ale lui.

Empi: De ce le deranjați?

Saknússemm al II-lea: Sunt acolo.

Empi: V-au făcut vreun rău aceste păsări?

Saknússemm al II-lea: Nu le-am mai văzut până acum.

Empi: Știți ce păsări sunt?

Saknússemm al II-lea: N-am mai auzit de ele.

Empi: De ce vreți să omorâți aceste păsări?

Saknússemm al II-lea: Pentru că le iubim, domnule.

Empi: Nu-nțeleg.

Saknússemm al II-lea: De ce culeg oamenii flori? Au oamenii vreo gâlceavă cu florile? În cele mai profunde adâncuri ale ființei noastre există ceva care este analog cu ele. Sunt prea bune pentru a trăi. Le culegem și ne facem ghirlande din ele pentru că le iubim.

Empi: E, fără îndoială, instructiv să vă aud cum predicați, domnule.

Saknússemm al II-lea: De ce împușcă oamenii animalele? Pentru că oamenii le iubesc, le iubesc ca pe ei înșiși, le iubesc atât de mult, încât le-ar mânca. Floarea sălășluiește fără apărare în adâncurile ființei tale.

Empi: Și ăsta ar trebui să fie un argument pentru uciderea păsărilor?

Saknússemm al II-lea: Dacă cineva nu înțelege este din cauză că nu-l înțelege pe Shiva.

Empi: Cine este Shiva?

Saknússemm al II-lea: Shiva semnifică crearea lumii și distrugerea lumii. A crea înseamnă a distruge. A insufla viață înseamnă a distruge viața.

Empi: Unde scrie?

Saknússemm al II-lea: Cele două lucruri se întâmplă simultan; se numește Dansul lui Shiva, dumnezeul nostru.

Empi: După accent, pari a fi din America. De ce-ai venit aici?

Saknússemm al II-lea: Noi, frații, suntem creatori de viață. (NB: În realitate, a zis „bioinductori", un cuvânt pe care subsemnatul nu l-a mai auzit niciodată și nici nu l-a văzut tipărit. Sper că acest om nu este profesor universitar în Los Angeles.) Am venit aici să-l bioinducem pe Snaefellsjökull.

Empi: Prin uciderea unor păsări?

Saknússemm al II-lea: Uciderea păsărilor este un joc, ca războiul.

Empi: Voi, americanii, călătoriți în alte țări ca să ucideți păsări?

Saknússemm al II-lea: Războiul a fost dintotdeauna principala distracție a omenirii. Celelalte distracții sunt un surogat al războiului. Ce sunt jocurile olimpice? Un rahat.

Empi: Este monstruos să te distrezi omorând creaturi fără apărare.

Saknússemm al II-lea: Atacarea celui slab s-a bucurat dintotdeauna de popularitate. Este o mare ispită să te iei de cineva – indiferent dacă sunt albi, negri sau roșii. O cruntă dezamăgire când se dovedește că pot să se apere singuri; tragic; ca și cum te-ai înțepa într-un trandafir.

Empi: Aici, în această țară, atacarea celui slab este considerată a fi un act laș și demn de dispreț!

Saknússemm al II-lea: Rahat. Cel slab – el este cel care sălășluiește cel mai adânc în ființa mea intimă. El și floarea ta sunt una. Atâta vreme cât acea floare sălășluiește în tine, ești fără apărare. Oamenii nevoiași nu cunosc altă distracție decât uciderea oamenilor nevoiași. Dintre toate creaturile pe care omul le ucide pentru propria-i distracție, există una pe care o ucide din ură – alți oameni. Omul nu urăște nimic așa cum se urăște pe sine. De aceea războiul este numit lepra sufletului uman.

Empi: Mă tem că acesta este doar jumătate din adevăr, prietene. Cel puțin, nu-mi place formularea. Eu sunt teolog. Sufletul nu are carne.

Saknússemm al II-lea: Sufletul iubește leproșii într-atât, încât e gata să-și dea osteneala să-i ucidă pe toți, dacă așa se poate ucide în același timp pe sine. De ce mărșăluiesc germanii spre Stalingrad cu râsete și cântec? Pentru că germanii speră ca rușii să fie singurul popor mai nenorocit decât sunt ei. De ce se deplasează americanii jumătate de glob, cu cele mai sofisticate arme de foc din istoria lumii, ca să împuște niște țărani despuiați dintr-o țară al cărei nume nici măcar nu-l știm? Pentru că îi iubim pe acești oameni ca pe noi înșine. Îi adorăm. Plătim bucuroși un milion de dolari doar ca să putem să împușcăm un țăran. Suntem gata să cheltuim și ultima monedă de aur din trezorerie, doar ca să ni se permită să împușcăm un țăran.

Empi: V-aș sfătui să nu spuneți așa ceva cu voce tare.

Saknússemm al II-lea: Nu ne înțelegi fiindcă uiți că în adâncurile sufletelor noastre suntem noi înșine niște țărani despuiați de aiurea, de peste mări și țări necunoscute. Tânjim să ucidem țăranul despuiat din interiorul nostru. Credința noastră este că acela care ucide un țăran despuiat cu o armă de foc sofisticată n-are egal în lume.

Empi: Eu am auzit că războiul are două cauze: cea rea și cea bună.

Saknússemm al II-lea: Rahat!

Empi: Dacă se poate ști, domnule, sunteți cumva anarhist?

Saknússemm al II-lea: Fotbalul constă într-o minge și o înțelegere. Doi câini care se bat împart același ideal; aceeași credință. Nu există nicio cauză pentru război, cu excepția cauzei războiului, și anume aceea de a purta un război. Cauza leprosului este să fie lepros. Lepra nu are altă cauză decât lepra. Shiva dansează. Pentru că te iubesc. Sunteți martori, fraților!

Îmi era deja limpede că stăteam de vorbă cu un dialectician.

Muzicianul care poartă numele de Picătură se apleacă și mai mult peste instrument și încearcă să-i distingă tonul jos în mijlocul țipetelor păsărilor. Yoghinul Epimenides, cel care doarme de cincizeci și șapte de ani și al cărui chip frumos poartă pecetea eternei foamete a Indiei, se ridică solemn în picioare de parcă ar avea de gând să pornească într-o călătorie importantă. Dar face doar un semicerc. Apoi se așază din nou pe marginea stâncii și zâmbește în somn peste tot oceanul, ascunzând ghețarul în spatele lui.

24

Cel roib găsit, cel sur scăpat din nou

Cu ceva mai bine de o jumătate de oră înaintea urcării planificate într-un autobuz de cursă lungă, îl zăresc pe ofițerul districtual din Langavatn, fermierul Helgi de Torfhvalastaðir, care-și târăște picioarele pe pavajul din fața casei, ducând de hățuri un cal roib. În cele din urmă, se decide să bată la ușa casei parohiale, dar sunetul nu se face auzit până în „casa bătrânească", sau cel puțin nu ajunge la urechile tăbăcite ale drei Hnallþóra. Așa că oaspetele de peste noapte al pastorului merge să deschidă ușa și-l întâmpină pe ofițerul districtual din Langavatn.

Langvetningur: Salutări și binecuvântări, viceepiscope! Ce noroc pe capul meu că nu toate autoritățile ecleziastice au dispărut fără urmă! Și, deși ești cu totul apatic, eu tot contez pe tine. Revin la chestiunea minoră de care i-am pomenit pastorului Jón ieri-dimineață.

Empi: Felicitări pentru găsirea celui roib.

Langvetningur: Vreau să-ți spun c-a fost o întreagă tărășenie! Când m-am trezit azi-dimineață pe coastă, unde am înnoptat cu cei doi cai, cel sur fugise din nou, dacă-ți vine să crezi! Caii se îndreaptă întotdeauna către locurile în care suferă cel mai mult, către văi izolate sau către promontorii unde nu se găsește de mâncare nici cât să-și umple o presură ciocul. Acuma plec din nou să-l caut pe cel sur, fiindcă sunt arvuniți amândoi pentru o excursie pe ghețar, mâine-dimineață. Așa se-nvârte lumea. Dar, slavă Domnului, cel puțin

l-am cunoscut pe ca-şi-episcopul! Şi acuma zic şi eu, cum zice şi *Biblia*, nu te las până nu-mi dai binecuvântarea.

Empi: Mă pregătesc să plec în sud.

Langvetningur: E groaznic că nu găsesc niciodată un moment de răgaz ca să vorbesc cu voi, ăştia din sud, deşi am atâtea de împărţit; frăţeşte, desigur!

Empi: Vă rog să intraţi la mine-n cameră, doar ce terminam de împachetat. Scaune nu se prea găsesc, dar puteţi să luaţi loc pe marginea patului. Mă tem că nu v-aţi alege cu mare lucru dintr-o discuţie cu cineva care n-are nicio revelaţie specială, nici măcar un crez aşa cum s-ar cuveni. Nu sunt de folos nici când vine vorba să ajut oamenii să găsească un animal rătăcit.

Langvetningur: După cum ştii, în regiune a sosit Maestrul.

Empi: Ce maestru?

Langvetningur: Marele Maestru.

Empi: O! Nu mai spuneţi!

Langvetningur: Ultima oară când a fost aici, Maestrul a pus doi oameni de încredere, sau cel puţin să sperăm că aşa sunt, să urce o cutie mică pe gheţar. Un sicriu. Unul dintre aceşti oameni eram eu cu caii mei, iar celălalt era Jódínus.

Empi: Ştiu ce era în sicriu. Aş vrea să ştiu când a dat Ministerul Afacerilor Ecleziastice permisiunea pentru acest transport.

Langvetningur: Cui să-i fi dat prin cap să se gândească la asta?

Empi: Această persoană a fost ucisă sau ce?

Langvetningur: Asta nu era treaba mea. N-am avut permisiunea să mă uit în sicriu. Dar ce importanţă are? Ce contează, după mintea mea, e că Maestrul s-a întors, împreună cu submaeştrii săi, trei bioinductori – reîncarnări superioare, sper că pot spune aşa – ca să ducă la bun sfârşit misiunea. Avem nevoie de o biserică pentru lucrare. Dar pastorul Jón refuză să deschidă biserica.

Empi: A deschis-o ieri.

Langvetningur: A bătut-o iar în cuie. Nu văd altă soluție decât să fac cerere la episcop.

Empi: N-o să reușiți să-mi puneți greutatea asta-n cârcă, cum a spus omul care a refuzat să-l adăpostească pe Grettir Nelegiuitul[1]. Și, în afară de asta, n-am niciun fel de autoritate să împrumut această biserică. Cu atât mai puțin într-un asemenea scop. Creștinismul și-a cunoscut învierea o dată pentru totdeauna. Și, pe deasupra, din câte-mi dau eu seama, ceea ce se va îndeplini aici este un fel de înviere mecanizată, o inginerie. Bisericile nu sunt făcute pentru așa ceva. Dacă i-aș trimite Episcopului Islandei o telegramă sau dacă i-aș cere așa ceva la telefon, ar crede că mi-am pierdut mințile.

Langvetningur: Adică episcopul nu a citit cărțile dr. Guðmundur Sigmundsson?

Empi: N-am nici cea mai vagă idee.

Langvetningur: Mulți ți-ar spune că biserica ar ieși binișor din afacere, adică dacă ar fi folosită pentru un experiment care, fără exagerare, va afecta viața viitoare de pe pământ. Dacă s-ar putea duce la îndeplinire o înviere într-o biserică ca asta, aș zice că ar fi foarte bine.

Empi: Nu e mare lucru de capul bisericii ăsteia.

Langvetningur: Pot să garantez că episcopul n-are decât să spună un cuvânt și Maestrul va pune să se construiască aici o biserică demnă de numele de Catedrala de la Ghețar și de comuniunea cu galaxiile.

Empi: De fapt, dumneavoastră, personal, ce fel de comuniune aveți?

Langvetningur: Am aceeași comuniune cu Maestrul, pe care o are luna cu soarele.

Empi: Și de unde l-ați scos pe maestrul ăsta?

Langvetningur: Când Guðmundur Sigmundsson a sosit aici, la Snæfellsnes, de peste hotare, după mai bine de treizeci

---

[1] Trimitere la *Saga lui Grettir cel Puternic*, care a circulat în limba islandeză începând cu secolul al XIV-lea.

de ani de absență, am fost angajat să-l însoțesc în expedițiile de pescuit, să-i arăt râurile, să-i semnalez iazurile și apa stricată și să-i car bagajele.

Empi: Imaginea pe care mi-am făcut-o despre acest om pe parcursul unei zile seamănă acum suspect de mult cu cea a unui elefant pe care patru bărbați orbi l-au făcut să le apară în fața ochilor, nu demult, cred că în India.

Langvetningur: Și eu am crezut că individul e doar un undițar și angrosist ordinar, până când a scos la iveală broșura, care pe-atunci era încă în manuscris – și în momentul ăla am priceput cum stau lucrurile. Adică cel care a contribuit la elucidarea ei a fost un învățător de țară de școală veche și neinițiat; fiindcă Maestrul se dezobișnuise, după atâția ani, să mai compună în limba lui natală. Tot eu am fost cel care în acea toamnă a dus broșura la Reykjavík, având grijă să fie tipărită și plătind în întregime costurile de tipar. Tot eu am fost cel care urma să vândă broșura și să păstreze câștigurile pentru deranj. Din nefericire, n-a vrut nimeni s-o cumpere. Așa cum se spune în broșură, în Islanda au câștig de cauză protomoria și heteromoria și dysexelixia. Nimeni nu înțelege bioradiofonia sau astrotelekinezia. Iar diexelixia nu e deloc pe placul guvernului. Eu sunt singurul om ales să înțeleagă această broșură și prin aceasta am fost mântuit și m-am născut a doua oară.

Empi: Dar cu poetul Jódínus Álfberg cum stă treaba?

Langvetningur: Jódínus a construit casa și a făcut rost de palisandru. Dar puțini s-ar încumeta să transporte o raclă în sus pe Snæfellsjökull într-un camion de douăsprezece tone. Pentru așa ceva, ai nevoie de un om micuț cu un cal. Pe de altă parte, garantez, chiar dacă sunt doar un ofițer districtual dintr-o regiune uitată de Dumnezeu, că episcopul va primi orice fel de chirie va dori să stabilească pentru biserică.

Empi: Discuția pe această temă e încheiată. Mai bine duceți-vă să vă căutați caii.

Zâmbetul radios al ofițerului districtual e mai înrudit cu vara decât cu anotimpul incert dintre fân și iarbă. Subsemnatul

crede că cineva care caută cai n-ar trebui să piardă vremea aiurea. Dar el se lungește la vorbă.

Langvetningur: Se prea poate ca în cursul zilei de mâine sau poimâine istoria omenirii s-o apuce pe un nou drum aici, la Ghețar.

Empi: Cu condiția să dați de urma cailor.

Langvetningur: Sunt încrezător că dumneata, ca tânăr creștin și episcop, o să te gândești de două ori înainte de a exclude un asemenea eveniment din biserică; fiindcă, la urma urmelor, este un loc sfânt.

Empi, acum un pic răstit din cauză că i se tot spune episcop: Stimate, cinstite, onorabile șerif, învățător, proprietar de pământ și turbărie, acolo, în Langavatnsdalur! Dacă credința prin care ai fost mântuit predică o înviere diferită de cea predicată de *Noul Testament*, de ce nu-ți îngropi balena în turbăriile de la Torfhvalastaðir și n-o faci să se ridice din morți acolo?

Langvetningur: Maestrul face anumite cereri în numele vieții înseși și care nu cred că sunt total necunoscute Ministerului Afacerilor Ecleziastice.

Empi: Și ce fel de cereri ar fi acestea?

Langvetningur: În broșura lui Guðmundur Sigmundsson se pune accent pe dreptul sacru al vieții pământești la o parte din puterea cerurilor.

Empi: Din ce-mi amintesc eu, astea sunt cererile pe care fermierii le adresează statului din când în când.

Langvetningur: Discipolii și adepții săi iubitori îi spun stăpânului meu Lord Maitreya.

Empi: Atunci, probabilitatea ca acest caz să fi fost adus în atenția Ministerului Afacerilor Externe e cu atât mai mare. Apropo, ar fi edificator să auzim de ce indienii ăștia nu stau la ei acasă, în jurul Ecuatorului sau cel puțin în zona tropicală, unde superstițiile mincinoase nu îngheață apele.

Langvetningur: Clarvăzătorii știu de mult timp că unele locuri sunt mai predispuse la prezențe spirituale decât altele. Din locurile în care s-a stabilit Numai-gândul, inteligența umană are acces la Supracomuniune, dacă are înclinații și

dacă se străduieşte cu adevărat. Islanda este una dintre sferele pentru această prezenţă specială; oamenii ştiau asta încă din Evul Mediu, pe când iadul se afla încă în Islanda. Sunt locuri speciale aici, în care Numai-gândul se manifestă în elementele însele, locuri în care focul devine pământ, pământul devine apă, apa devine aer, iar aerul devine spirit.

Empi: Credeam că este exact invers.

Acest Langvetningur este un produs al vechii Şcoli Normale şi a învăţat algebra după o carte daneză a lui Pedersen: Ordinea factorilor este irelevantă. Principalul este că aici, la Gheţar, boul divin al nemuririi va fi înhămat la plugul sufletului: suntem în supracomuniune şi originile vieţii sunt în puterea noastră.

Empi: Am pierdut autobuzul din cauza dumitale şi acum m-am împotmolit aici. Dar, cu toate astea, vom ajunge la o înţelegere. Voi aştepta până mâine să cobori sicriul de pe gheţar. Îl vei deschide. Şi dacă ceea ce conţine are vreo legătură cu teologia, mă voi ocupa să primească tratament ecleziastic. Şi acum du-te de caută gloabele!

Langvetningur: Iau asta ca pe o promisiune din partea episcopului şi fii binecuvântat că ai făcut-o, să te răsplătească Dumnezeu şi sper să mă pot baza mereu pe tine!

Fermierul Helgi de Torfhvalastaðir îl sărută pe subsemnat de despărţire şi porneşte călare pe cel roib în căutarea celui sur. Mă uit lung şi cu invidie după acest om combativ, dar deloc plictisitor, care şi-a pierdut caii, fără îndoială, şi care, în schimb, a pus mâna pe un cal considerabil mai mare decât au mulţi oameni. Să sperăm că nu va ateriza pe vreuna dintre acele stele care sunt de 100 000 de ori mai mari decât pământul şi pe care, în consecinţă, este de 100 000 de ori mai greu să ţii caii laolaltă, ca să nu mai vorbim de căutarea lor în cazul în care ar fugi.

Şi acum probabil că nu-mi mai rămâne altceva de făcut decât să mă duc şi să beau cafea şi să mănânc prăjituri cu dra Hnallþóra.

25

Banchetul halibutului uscat

Seara, pastorul Jón Prímus a schimbat două vorbe cu oaspetele de peste noapte, în timp ce acesta stătea pe marginea patului, aruncând încă o privire peste notițe:

Niște oameni din sud mi-au dat halibut uscat; n-ai vrea și tu o bucată din acesta? întrebă pastorul parohiei.

Ciudat să spui „acesta" despre niște halibut uscat. Desigur, islandeza nu are un articol partitiv ca franceza, dar ar fi fost mai politicos și ar fi sunat mai islandez să fi spus, de exemplu: Am primit niște pește; pot să-ți ofer o parte din el?

Pastorul Jón Prímus: Un kilogram costă 10 £, ziceau ei – cea mai scumpă mâncare din lume, în afara cărnii de mamut din tundră.

M-a condus în camera de zi, care căpătase ecou de când sertarele de la mobilă fuseseră folosite ca lemne de foc în timpul primăverii marilor zăpezi. Apoi mi-a întins o fâșie din acest minunat pește alb uscat.

Empi: Mi se pare că pentru o delicatesă care costă 10 £ kilogramul s-ar fi putut găsi un cuvânt mai puternic decât „acesta".

Am mestecat halibutul uscat cu poftă.

Pastorul Jón: Sper că există loc în raport și pentru niște pește de calitate ca acesta.

Empi: Nu s-a stabilit că dieta reporterului ar avea vreun loc în raport. Luca a înregistrat *Faptele Apostolilor*, dar nu există nicio mențiune nicăieri cu privire la ce a mâncat între timp.

Pastorul Jón: Cu atât mai rău.

Ne-am așezat pe niște bănci de lemn fără spătar, pe câte o parte a mesei din scânduri de brad pe care dra Hnallþóra, atunci când servea cafea și prăjituri, o acoperea cu o pânză. Din fericire, nu există niciun obicei care să spună că peștele uscat se servește pe o față de masă; în spațiu, peștele uscat se află la nord de tacâmuri, iar în timp aparține Epocii de Piatră sau cel puțin Evului Mediu. Nici dra Hnallþóra nu s-a putut abține când a intrat în cameră și a văzut cele ce se întâmplau.

Dra Hnallþóra: Să-l ajute și să-l ierte bunul Dumnezeu pe pastor fiindcă a servit cu pește un om de treabă, care mai e și din sud, da, și ca și cum ar fi episcop! Iar acum profesorul-doctor e și el aici, poate c-o să fie și el obligat să roadă niște pește uscat și tare ca piatra! Asta chiar că-ntrece orice limită! Nici nu mă gândesc să-i deschid dacă o fi să bată la ușă; nici prin cap nu mi-ar trece, dacă n-aș avea cel puțin treizeci și cinci de feluri! Și aș mai dori să adaug că afară se găsește o oaie rătăcită care se îndoapă cu păpădiile și florile de pintenul-cocoșului dintre pietrele pavajului; și-a pierdut mielul, iar profesorul a început să se plimbe de colo-colo pe pajiște și să-mi sperie vițelul, ca să nu mai vorbesc de toți savanții danezi ai omenirii care sunt deja aici.

Pastorul Jón: Din milostenie, dragă Hnallþóra, au existat întotdeauna oi prin preajmă de câte ori a fost salvată omenirea.

Dra Hnallþóra: Din partea mea, dacă profesorii și doctorii o să vină aici peste episcopi și savanți și nefericitul de vițel o să moară, atunci o să încui ferma și nimeni n-o să scoată nimic de la mine, vie sau moartă – asta ca să știi, pastore Jón!

26

Comunicare intergalactică

Prof. dr. Godman Sýngmann, la origine Guðmundur Sigmundsson, se trage, așa cum s-a mai spus, din niște negustori și comisionari sau șerifi din avanposturile comerciale din vestul îndepărtat. Este un bătrân voinic, bine legat, nu foarte gras, dar lat în umeri și un pic gârbovit; dacă ar sta drept, probabil că ar măsura șase picioare în cap. Are platfus și își ține capul băgat între umeri, ca unele păsări de mare, cum ar fi alca nordică sau, mai precis, pinguinul. Când merge, nu există niciun indiciu că ar avea genunchi. Are o față enormă. Ochii au o sclipire umedă, ca de șarpe. Pentru un om în vârstă, are părul ondulat și plin de vitalitate, de culoarea castanei și cu o viață proprie, precum barba Sfântului Olaf după moarte; o mustață căruntă ca o periuță de dinți. Într-o parte, buza de jos e răsfrântă într-un fel de buclă; la câini asta se numește a-și arăta colții; se prea poate ca profesorul să fi avut acolo un colț care ieșea în afară și care a fost extras, lăsând în urmă o buză deformată; se prea poate și ca, la un moment dat, profesorul să-și fi încleștat dinții prea tare. Camera goală a pastorului se umple prin prezența acestui om, cu toate că nu se mișcă prea mult, cel puțin nu mai mult decât e necesar; până și mișcările mâinilor sunt reținute, poate ca urmare a exercitării îndelungate a autocontrolului sau doar ca semn de vârstă înaintată. Are, de asemenea, tendința de a se exprima în propoziții scurte. Vorbele îi sunt acompaniate de o grimasă abia perceptibilă, ca și cum vorbitorul s-ar aștepta ca ascultătorul să nu-l ia prea în serios. Își mijește ochii și se uită pieziș la

persoana cu care vorbeşte, ca un om de ştiinţă care conduce un experiment şi care, în timp ce prepară diverse amestecuri, nu pierde din ochi indicatorul unui cadran. Dr. Sýngmann e îmbrăcat cu o manta lungă şi largă şi are o pălărie veche uzată, decolorată, intrată rău la apă şi mult prea mică, împodobită cu muşte, linguri[1] şi plevuşte colorate de tinichea.

Salut, John! Cu aceste cuvinte îşi face intrarea dr. Sýngmann; gura i se mişcă ca aceea a oricărui american în vârstă, iar vocea e un pic răguşită.

Pastorul Jón Prímus: Mundi? Vasăzică, ai sosit! Măi, să fie! A avut dreptate Hnallþóra. Şi picioarele tot plate le ai!

Dr. Sýngmann: Şi tu degetele de la picioare tot întoarse înăuntru le ai!

Pastorul Jón: Da, îmi împing mereu degetele de la picioare către călcâie. Răposatul pastor Jens de Setberg obişnuia să spună că oamenii cu degetele de la picioare întoarse înăuntru se închid în cele din urmă în sine, iar cei cu platfus ies în cele din urmă afară din sine. Te servesc cu o bucată de halibut uscat, ca să mănânci împreună cu mine şi cu tânărul acesta?

Dr. Sýngmann: Nu, John.

Pastorul Jón: E 10 £ kilul.

Dr. Sýngmann (în engleză): *Skip it, John.*[2]

Pastorul Jón: N-are niciun rost să-mi vorbeşti în engleză.

Dr. Sýngmann: Apropo, cine e tânărul acesta arătos?

Pastorul Jón: Este emisarul episcopului.

Doctorul îmi întinde absent o mână şi îmi spune: Avântă-te în necunoscut, tinere!

Empi: Mulţumesc.

Pastorul Jón: Stai jos, dragă Mundi!

Dr. Sýngmann are un baston de felul celor pe care le iau cu ei englezii din clasele de sus când se duc la cursele de cai; aceste drăcii se numesc bastoane de vânătoare. Pot fi

---

[1] Lingură de pescuit.

[2] „Las-o baltă, John" (engl.).

transformate în scaune pentru stat afară. Mânerul bastonului e compus din două urechi care pot fi deschise în orice parte ca să formeze un scaun; alte dispozitive folosesc pentru a-l stabiliza la celălalt capăt. Pe ele se așază oamenii la cursele de cai. În loc să accepte un loc pe băncile de lemn ale pastorului Jón, dr. Sýngmann manevrează bastonul și se așază pe el. Pastorul Jón Prímus se îndrăgostește pe loc de baston; se ridică și-l examinează de sus până jos și spune că trebuie să facă și el rost, neapărat, de un asemenea baston; întreabă cât costă, dar dr. Sýngmann nu mai știe. După ce a cercetat minuțios bastonul și a observat atent cum îl potrivește doctorul și cum se așază pe el, pastorul spune: Ei bine, bătrâne prieten, de unde vii?

Dr. Sýngmann: Din Ojai.

Pastorul Jón: Se lucrează bine pământul pe-acolo?

Dr. Sýngmann: Da și nu.

Pastorul Jón: Și tu cu ce te ocupai?

Dr. Sýngmann: Câțiva ani am avut o casă acolo.

Pastorul Jón: Ce te-a atras într-acolo?

Dr. Sýngmann: Lumina lumii.

Pastorul Jón: Spune-ne și nouă povestea, bătrâne!

Dr. Sýngmann: *Nada*, John, *nada*!

Dr. Sýngmann și-a mutat bastonul de vânătoare la fereastră, fiindcă afară behăia pacostea aia de oaie: Ce frumos e să auzi behăitul unei oi! În Ojai nu prea avem oi.

Subsemnatul nu este îndeajuns de priceput la limbi străine ca să poată identifica fără greș un accent străin, de exemplu, la un bărbat așa de complex ca acesta. Emite adesea un sunet american distinct. Alteori, dimpotrivă, apare câte un *r* guttural care la origine ar putea fi un defect de vorbire islandez, ale cărui rădăcini merg până la negustorii ambulanți danezi care călătoreau pe timp de vară și care este cunoscut ca pronunțare velară a lui *r*. Apoi răsare deodată sunetul grec *chi*, ca în cuvântul *chiparos*. În spaniolă, acest sunet este denotat

printr-un *j* ca acela din numele de localitate pe care l-a pomenit doctorul: Ojai.

Pastorul Jón Prímus: Unde e Úa?

Doctorul a fost luat un pic prin surprindere; s-a întors în scaun şi s-a uitat scrutător la pastorul parohial. Úa? întreabă, ca şi cum habar n-ar avea despre cine e vorba. A murit de mult. Nu ţi-am spus atunci? Mi-a trimis o telegramă şi mi-a spus că e moartă. Să sperăm că nu se ascunde pe undeva pe la Paris sau prin Elveţia.

Pastorul Jón: Din câte-mi amintesc eu, ultima oară când ai fost aici ai zis c-ai de gând să faci o minune cu ea.

Dr. Sýngmann: Am spus eu una ca asta?

Pastorul Jón: Cum a ieşit?

Dr. Sýngmann: Am preschimbat-o într-un peşte.

Pastorul Jón: Ai făcut pe dracu-n patru! Cum ai reuşit?

Dr. Sýngmann: *Nous sommes en route pour l'épagogique et l'astrobiologie.*

Pastorul Jón: Nu vorbesc franţuzeşte.

Dr. Sýngmann: Cultiv epagogia şi astrobiologia.

Pastorul Jón: Nu mai spune!

Dr. Sýngmann: Noi insuflăm viaţă. Transferăm viaţă dintr-un corp în altul: biotelekinezie. Sau, între planete, astrobioradiofonie. Călătoresc cu determinanţi din trei colţuri ale globului, eu fiind reprezentantul celor patru. Am făcut experimente pe peşti. Suntem pe punctul de a transfera oameni în peşti şi peşti în oameni. Progresele noastre au fost de aşa natură încât nu numai că am readus insecte moarte la viaţă, ci şi icre vechi de o săptămână, ba chiar şi plevuşte. În America, avem o întreagă colecţie de creaturi, de la insecte la vertebrate inferioare, pe care le-am readus la viaţă. Sperăm să reuşim să conservăm viaţa prin metode speciale, până la cel mult trei mii de ani. Poate că într-o zi o să trezim la viaţă mumiile din Egipt. Totul e aşezat pe fundaţii cosmobiologice. Am reuşit comunicarea intergalactică.

Pastorul Jón: Cred c-o să mai iau niște halibut uscat. (Către subsemnatul.) Mai ia niște halibut uscat, tinere, înainte să se scoale din morți! Da' tare priceput mai ești la turnat gogoși, măi Mundi! Te rog, continuă!

Dr. Sýngmann scoate o casetă de piele care conține niște țigări lungi de foi: Te servesc cu un Henry Clay, John?

Pastorul Jón: Rămân la pește. Cum ziceai că se spune la halibut uscat în greacă? Măi, să fie, bătrâne prieten! Dar, dacă Úa e acum pește și în același timp se învârte pe la Paris și prin Elveția, cum e posibil s-o reasamblezi?

Dr. Sýngmann: Poți să fii propria ta fantomă și să rătăcești de colo-colo prin diverse locuri, câteodată în mai multe locuri simultan. Poate că nu m-am exprimat tocmai corect. O stafie este întotdeauna rezultatul unei lucrări făcute de mântuială; o stafie înseamnă o reînviere nereușită, umbra unei imagini care poate că a fost vie odată, un fel de avorton în univers.

Pastorul Jón: Ah, da, universul, copiii mei, după cum obișnuia să zică răposatul pastor Jens... asta e într-adevăr ceva. Ar trebui să-i oferi acestui tânăr teolog ceva bun de fumat.

Din fericire, în privința asta, subsemnatului nu i se acorda niciun fel de atenție; într-adevăr, dacă m-aș fi apucat să pufăi dintr-o țigară lungă de foi Henry Clay, aș fi sfârșit într-o stare jalnică. Într-o companie care până acum îmi era superioară, m-am bucurat de privilegiul de a-mi fi fost îngăduit să mă evapor și să fuzionez cu elementele aerului de îndată ce am fost salutat cu un îndemn în mod adecvat fără noimă. M-am așezat puțin în spatele vizitatorului, iar magnetofonul silențios a continuat, între două schimbări de role, să înregistreze fără probleme din buzunarul hanoracului meu. Din păcate, la intervale de treizeci de secunde se aude un behăit pătrunzător – este oaia de afară, de pe pavaj, care-și caută mielul.

Pastorul Jón: Ei bine, bătrâne, ca-ntotdeauna, te-așteaptă întreprinderi deloc ușoare, dacă pot spune așa. Învierea unui pește, asta-i tot?

Dr. Sýngmann: Da, domnule, învierea peştilor! A fost acum trei ani de zile. S-a întâmplat să fiu la Bláfeldará, când a sosit telegrama care zicea că Úa a murit. Firește că am continuat să pescuiesc. Câteva minute mai târziu, aveam în cârlig cel mai mare somon care a mușcat vreodată din momeala mea în orice râu, de oriunde din lume. A mușcat cu atâta poftă, încât mi-a rupt undița și a înotat mai departe, cu tot cu vârful undiței. În acea seară, am găsit peștele departe în aval, unde guta se înfășurase în jurul unei pietre ieșite în afară. Era o peștoaică. Cântărea 40 de livre. Am pus-o la conservat. Mi-am dat seama imediat că era un pește special, care avea o misiune specială. Iar acum iată-mă aici, cu cei trei determinanți ai mei.

Pastorul Jón: E adevărat că acești bărbați sunt mântuitorii omenirii? Sau sunt doar niște apostoli?

Dr. Sýngmann: Acesta ar fi un termen impropriu. Eu îi consider oameni de știință. Recrutez laboranți, nu pierde-vară. Cercetăm legea determinanților și pentru asta avem un laborator în California. Ne inspirăm din experiența a cel puțin trei mari religii și din toate metodele cunoscute de verificare științifică.

Pastorul Jón: O întreprindere măreață, dragă Mundi, o întreprindere măreață!

Dr. Sýngmann: Așa ar putea deveni. Îndeosebi la Gheţar. Locul ăsta e unic pe pământ.

Pastorul Jón: Da, noi, aici, avem Gheţarul Snaefells. Măcar atâta lucru e limpede.

Dr. Sýngmann: Islanda ar putea da tonul în acest domeniu.

Pastorul Jón: Da, de pildă, are un efect benefic asupra oamenilor care stau aici, chiar la nord de dâmbul de pe pajiștea unde se află baraca mea, și contemplă gheţarul când e vreme frumoasă.

Dr. Sýngmann: Clarvăzătorii din toată lumea cunosc acest loc, au știut dintotdeauna de el. Aici, în gheţar, se află una dintre cele mai remarcabile centrale de energie naturală din acest sistem solar, unul dintre centrele de inducție ale

Numai-gândului. Această energie poate fi canalizată prin legea determinanților.

Pastorul Jón: Iartă-mă, Mundi, dar despre ce vorbești?

Dr. Sýngmann: Vorbesc despre singura calitate pentru care lumea merită să fi fost creată, singura energie care merită a fi controlată.

Pastorul Jón: Úa?

Dr. Sýngmann, cu o voce joasă, tracasată, grav: Te aud pomenind încă o dată numele care nu este niciun nume. Știu că mă învinuiești; mă învinuiesc și eu singur. Úa era pur și simplu Úa. N-aveam ce să fac în această privință. Știu că nu ți-ai revenit niciodată, John. Nici eu.

Pastorul Jón: Acest cuvânt ar putea însemna totul și nimic, iar când a încetat să răsune a fost ca și cum toate celelalte cuvinte și-ar fi pierdut înțelesul. Dar n-a contat. A revenit treptat.

Dr. Sýngmann: A revenit treptat? Ce anume?

Pastorul Jón: Acum câțiva ani, în cascadele de la Goðafoss a căzut un cal. A fost adus de ape aproape de mal, viu, pe stâncile de dedesubt. Animalul a stat mai mult de douăzeci și patru de ore nemișcat, cu capul spânzurat sub îngrozitoarea cădere de apă care-l luase pe sus. Poate că încerca să-și amintească cum se numește viața. Sau poate se întreba de ce a fost creată lumea. N-a dat niciun fel de semne c-ar vrea să mai pască vreodată. Până la urmă, totuși, s-a târât singur până pe malul râului și a început să rumege.

Dr. Sýngmann: Doar un lucru contează, John: accepți?

Pastorul Jón: Floarea câmpului este cu mine, după cum spunea psalmistul. Nu e a mea, desigur, dar trăiește aici; în timpul iernii, trăiește în mintea mea până când învie din nou.

Dr. Sýngmann: Nu accept așa ceva, John! Există limite la indolența Creatorului. Refuz să mai car în spinare acest univers, de parcă ar fi vina mea că există!

Pastorul Jón: Chiar așa! Pe de altă parte, eu sunt precum calul acela care a stat împietrit douăzeci și patru de ore. Mult

timp am crezut că nu voi suporta faptul că am supraviețuit. Pe urmă m-am întors pe pășune.

Dr. Sýngmann: De fapt, tu ești un mahomedan, John.

Pastorul Jón: Pe-aici, mașinile de gătit sunt reparate.

Dr. Sýngmann, precipitat și un pic irascibil: Da, dar e imposibil! Nu accept.

Pastorul Jón: În timpul ultimelor luni de iarnă, de îndată ce primul pescăruș vine planând pe deasupra uscatului, încep să aștept cu nerăbdare să vină primăvara. Vara cresc floricele care mor. Toamna încep să aștept cu nerăbdare să vină iarna, când se așterne tăcerea peste toate, mai puțin peste valuri, broaștele ruginite, oalele de prisos și cuțitele rupte adunate grămadă în jurul acestui băiat bun la toate. Poate că i se va îngădui să moară la lumina lumânării, de Crăciun, în vreme ce pământul vâslește în întunericul universului unde trăiesc Dumnezeu și toți spiridușii Crăciunului.

Dr. Sýngmann: Ți-am tot spus și răspus, John, că nu accept! În centrul acesta de aici, de la gheţar, vom produce bioinducție interstelară științifică. Aici și acum vom stabili comuniunea cu planete îndepărtate, pe care viața este atât de avansată încât nu poate muri. Auzi ce-ți spun eu ție, John? Nu ne vom opri până când nu ne vom atinge, cu ajutorul legii determinanților, scopul de a produce, aici, viață care nu poate muri, ci poate numai să crească mai puternică și mai frumoasă.

Pastorul Jón: Nu mă speria, prietene!

Dr. Sýngmann: Noi, aici, locuim la marginea spațiului. Se face de fapt o încercare de a se trăi aici. Experimentul nu a mers mai departe de-atât până acum. Poate experimentul va da greș cu totul. Trăim într-o lume în care triumfă demonii; ei trăiesc pentru armele de ucidere, credința lor este crima, dar, în ceea ce privește tot restul, spun minciuni. Și, când zic că lumea este guvernată numai de demoni, care vor continua să fie demoni până la distrugerea lumii, nu folosesc blasfemii; dimpotrivă, *demon* este un termen științific, o formulă care

acoperă o compoziție chimică specifică, fără conotații din politică, religie sau morală.

Pastorul Jón: Tu chiar crezi că Creatorul ne-a părăsit de tot, Mundi?

Dr. Sýngmann: Am scris o revelație în șase volume. E totul acolo. În cartea mea despre bioastrochimie se explică ce sunt demonii din punct de vedere chimic și de ce s-au înmulțit excesiv pe pământ. Nu există mijloace de distrugere a acestei substanțe letale decât cu ajutorul ființelor conștiente superioare de pe stele mai dezvoltate. Într-o altă carte, am explicat legea determinanților și am arătat cum comunicarea intergalactică depinde de cunoașterea cosmobiologiei și a biodinamicii. Obiectivul este eliminarea timpului și a distanței. Am identificat elementele fundamentale ale epagogiei și ale epigenezei și am explicat cum nu numai protomoria, ci mai ales heteromoria este condiția umanității în prezent, iar cursul ei este unul fatal: dysexelixia contra diexelixia. Și anume, demonii care se pregătesc să distrugă cu totul viața pe pământ; și, dacă nu vor fi împiedicați din puncte din spațiu în care viața a atins un plan superior, vor reuși.

Pastorul Jón: E îngrozitor ce puțină greacă îmi mai amintesc, Mundi! Totuși, aș vrea să știu un lucru: cum reușește prietenul meu, Helgi de Torfhvalastaðir, să înțeleagă ceva din toate astea? Eu unul nu m-aș aventura în veci să citesc o carte de-a ta, Mundi.

Dr. Sýngmann: Cărțile mele nu sunt încă citite pe pământ. Cu excepția lui Helgi de Torfhvalastaðir, n-am cunoscut pe nimeni care să fi citit un singur cuvânt de-al meu. Aici, printre noi, pe treapta cea mai de jos a lumii vieții, nu se dă nicio atenție cărților decât dacă sunt scrise de către demoni atestați chimic sau cel puțin pentru ei. Poeții și filosofii sunt respectați proporțional cu disprețul și dezgustul pe care îl simt pentru creația lumii. Războiul nostru cel de toate zilele dă-ni-l nouă astăzi, asta este rugăciunea celor care guvernează țările. Ucideți, ucideți, a spus nelegiuitul Skuggasveinn. *Das Leben ist*

Etwas das besser nicht waere[1], spune un alt obscurantist, unul dintre profeții Germaniei; și atunci ciripește și Ketill Screech, lacheul lui, care nu vrea să rămână mai prejos: *Der Mensch ist Etwas das überwunden werden muss!*[2] Bomba atomică a fost făcută în concordanță cu această formulă. Și acum te întreb eu, John, există vreun motiv pentru acceptarea acesteia?

Pastorul Jón: Ei bine, Mundi, tu ești ăla care stă toată ziua pe râu și face tot ce poate ca să omoare pești.

Dr. Sýngmann: Tocmai de aceea și fiindcă toată viața am lucrat la îmbunătățirea armelor de ucidere și fiindcă știu din experiență că armele de ucidere sunt singurele lucruri care sunt luate în seamă aici pe pământ – tocmai de aceea!

Pastorul Jón: Îmi pare rău dacă neînsemnatul pastor Jón Prímus nu înțelege o vorbă din ce spui: aceste ființe conștiente superioare din alte galaxii, cele care o să ne dea viață eternă, sunt ele mai aproape sau mai departe de noi decât Dumnezeu?

Dr. Sýngmann: Dumnezeu... Nu e El evreu?

Pastorul Jón: Oh, asta e El? Aproape uitasem. Dar, dacă ar fi așa – și chiar dacă ar fi așa –, se schimbă ceva?

Dr. Sýngmann: Nu, nu se schimbă chiar nimic. Pe de altă parte, n-avem nevoie de un evreu – și cu atât mai puțin de cei care L-au furat pe Dumnezeu de la evrei, cum ar fi Papa și Mahomed.

Pastorul Jón: N-am știut că ai ceva împotriva evreilor, Mundi.

Dr. Sýngmann: Dumnezeu este dumnezeul evreilor, am zis! De-aia ar trebui să-L lași în pace, John. Ceea ce ai furat nu poate fi niciodată al tău. Evreii ar putea să-i dea în judecată pe acești hoți-de-dumnezeu și să obțină condamnarea lor la închisoare în conformitate cu Convenția de la Berna, care prevede pedepse grele pentru furtul de brevete și idei. Ca să nu mai vorbim de scandaluri, cum ar fi acela al creștinilor fără

---

[1] „Viața e ceva ce mai bine nu ar exista" (germ.).

[2] „Omul e ceva care trebuie depășit!" (germ.).

scrupule care le-au furat evreilor cartea lor națională și au lipit la ea, în prelungire, o lucrare greacă pe care au numit-o *Noul Testament* și care este, în cea mai mare parte, o denaturare a *Vechiului Testament* și, mai mult, o carte antisemită. Mottoul meu este: lăsați-i în pace pe evrei! Cei ce se fălesc cu dumnezei furați nu sunt fiabili.

Pastorul Jón: Ce drăguț că ai folosit cuvântul „fiabil", pe care automobiliștii noștri au început să-l folosească cu privire la un nou tip de antigel. Ia spune-mi, Mundi, noi, eu și cu tine, suntem fiabili? Este lumea în care locuim fiabilă și autentică?

Dr. Sýngmann: Cel puțin eu nu le cer părerea evreilor și cu atât mai puțin Muftiului din Constantinopole sau Vaticanului sau Patriarhului din Antiohia.

Și atunci doctorul a observat că i s-a stins țigara și a început să se scotocească după chibrituri și era un pic neîndemânatic, de parcă ar fi avut mâinile amorțite, și pe urmă a spus: Dar cineva trebuie să fi făcut toate astea. Nu ești de aceeași părere, John?

Pastorul Jón: Îl vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima și așa mai departe, spunea răposatul pastor Jens.

Dr. Sýngmann: Ascultă, John, cum e posibil să-L iubești pe Dumnezeu? Ce motive există? Să iubești, nu e ăsta preludiul la culcatul cu cineva, ceva legat de organele genitale, cel mult o tragedie maritală printre maimuțe? Ar fi ridicol! Oamenii țin la copiii lor, de acord, dar dacă ar zice cineva că ține la Dumnezeu n-ar fi o blasfemie?

Pastorul Jón face încă o dată refefererire la acel „ceva" misterios și spune: Accept.

Dr. Sýngmann: La ce te referi când spui că-L accepți pe Dumnezeu? Ți-ai dat consimțământul când a creat El lumea? Chiar crezi că lumea e așa de bună sau ce? Lumea asta! Sau ești chiar așa de împăcat cu tine însuți?

Pastorul Jón: Ai observat că oaia care behăia la fereastră a tăcut? Și-a găsit mielul. Și cred că vițelul de aici, de pe pajiște, va supraviețui.

Dr. Sýngmann: Știu la fel de bine ca tine, John, că animalele sunt perfecte în limitele lor și că omul este cea mai de jos treaptă în evoluția-pe-dos a vieții pământești: ca să-ți dai seama de asta, nu trebuie decât să compari imaginile unui împărat și ale unui câine sau ale unui fermier și ale calului pe care îl călărește. Dar eu, unul, nu vreau să accept.

Pastorul Jón: Să nu vrei să accepți – ce se-nțelege prin asta? Sinucidere, sau ce?

Dr. Sýngmann: În acest moment, când alinierea la umanitatea superioară ne este la îndemână, în istoria pământului începe, în sfârșit, un capitol care poate fi luat în serios. Epagogia furnizează argumentele pentru a-I dovedi Creatorului că viața, dacă nu este eternă, nu e altceva decât o șmecherie fără noimă.

Pastorul Jón: Și cine o să-și asume riscurile?

Dr. Sýngmann: În ceea ce privește epagogia, se pledează pentru un caz totalmente logic. Mi-am dovedit teza în șase volume, cu argumente irefutabile; chiar și din punct de vedere juridic. Dar evident că nu este suficient să faci uz de argumente la rece. Îmi iau libertatea de a face apel la onoarea acestui Ziditor înzestrat. Îl întreb: cum de Ți-a venit să lași pământul pe mâna demonilor? Unicul ideal care-i unește pe demoni este pornirea de războaie. De ce le-ai permis demonilor pământului să-și mărturisească dragostea pentru Tine prin slujbe și rugăciuni, ca și cum ai fi Dumnezeul lor? O să-i lași pe oamenii cinstiți să Te numească demiurg, pe Tine, Creatorul lumii? A cui este înfrângerea, acum, că demonii pământului au făcut rost de o mașinărie cu care să radă orice urmă de viață? A cui este înfrângerea dacă permiți ca viața de pe pământ să moară în mâinile Tale? Se poate ca Ziditorul cerurilor să se înjosească până-ntr-atât încât să le permită filosofilor germani să-I ordone ce să facă? Și în sfârșit: eu sunt creatura pe care ai creat-o. Și de aceea sunt aici, ca și Tine. Cine Ți-a dat dreptul să mă razi de pe fața pământului? Este justiția ridicolă în ochii Tăi? Cărțile pe

față! (Murmură pentru sine.) Ai cel puțin obligația să mă scoli din morți!

În acest punct s-a terminat banda, așa că nu am mai prins ultimele argumente cu privire la necesitatea unor subterfugii juridice pentru a-I băga Creatorului mințile în cap și nici rezumatul înțelepciunii lui Schopenhauer și Nietzsche. Am schimbat banda cât de repede am putut, sperând că bătrânii ăștia doi sunt suficient de în vârstă încât să le țiuie urechile și că nu o să observe vânzoleala mea.

Banda pornește din nou și înregistrează, în momentul în care se pare că pastorul Jón Prímus a început să conteste epagogia cu argumentele care îi sunt caracteristice: nu face nicio deosebire între teorie și basm, atâta doar că basmele sunt pentru adormit copiii, iar teoriile au scopul de a-L convinge pe Dumnezeu de vreo absurditate ori alta sau sunt folosite ca pretext și cal de bătaie pentru dreptul de a vâna.

Continuă să vorbească.

Pastorul Jón Prímus: Oh, e aceeași mâncare de pește în aceeași oală. Numai că, în vremurile noastre, filosofii și predicatorii au început să-și spună ideologi; la fiecare două propoziții, teoriile și religiile și în special basmele de adormit copiii se cheamă ideologii. Eu am o singură teorie, Mundi.

Dr. Sýngmann: Așa mai merge! Poate că într-o zi va salva lumea.

Pastorul Jón: Cel puțin nu e mai rea decât alte teorii.

Dr. Sýngmann: Ia s-o auzim, John!

Pastorul Jón: Teoria mea e că apa este bună.

Dr. Sýngmann: Pentru răcoritoare sau cum?

Pastorul Jón: Categoric. Dacă nu ți-e sete, nu trebuie să te ghidezi după teoria mea.

Dr. Sýngmann: Asta-i poezie, John, scoasă de mult din uz. Chiar se zice în Goethe: *grau ist alle Theorie.*

Pe casetă e acum tăcere. Mai târziu îți poți da seama că discuția a fost reluată, pe un ton jos și rar; este pastorul Jón. Speram că va face din nou referire la psalmul lui David despre

floare, care este atât de frumos. O astfel de discuție liniștită, cu pauze lungi, îți aduce în minte cercurile de păstrăvi din apele liniștite în amurg. Dar nu erau *Psalmii* lui David.

Pastorul Jón Prímus: Mai ții minte când și-a scuturat Úa zulufii? Mai ții minte când s-a uitat la noi și a râs? Nu accepta ea Creația? A respins ea ceva? A fost ea împotriva a ceva? A fost o victorie pentru Creator, o dată pentru totdeauna. Odată cu venirea ei, tot ce era prozaic și ordinar, tot ce avea limitări a încetat să mai existe: lumea era perfectă și nimic nu mai conta. Ce intenții are Úa când le trimite oamenilor telegrame în care spune că a murit?

Dr. Godman Sýngmann s-a ridicat în picioare și și-a strâns scaunul. A început să privească afară pe fereastră. Oaia s-a culcat pe caldarâm și rumegă, iar mielul stă culcat lângă ea și mestecă și el, la întrecere. Întors cu spatele și uitându-se pe fereastră, îi dă răspunsul pastorului Jón Prímus: Ei bine, e nevasta ta.

27

Păpădia și albina

Pastorul Jón Prímus: E poate cam mult să spui că era nevasta mea, Mundi. Cine stăpânește o femeie ca Úa? Cine stăpânește floarea de pe câmp?

Dr. Godman Sýngmann stătea în picioare în lumina de la fereastră și se uita la oaie, aproape întunecând camera cu umerii lui lați în acea manta pe care o purta: Se spune că bărbatul care a comparat prima dată o femeie cu o floare a fost cu siguranță un geniu. Următorul care a repetat-o, ca un papagal, a fost, fără îndoială, un cretin. Cum să-i zicem ăluia care o rostește a treia oară?

Un pungaș, a replicat pastorul Jón, și se va angaja să fie toți trei la un loc. Dar sper să nu schimbe cuvintele psalmistului în niciun fel. Nu ți-a trecut niciodată prin cap să gândești frumos despre Dumnezeu, fiindcă a creat crinii de pe câmp?

Dr Sýngmann: Florile? Eu sunt un om cu frica lui Dumnezeu în sensul deplin al cuvântului. Mă tem de Dumnezeu de când mă știu. Mi-a fost așa de frică de El, cum niciunui sfânt din Evul Mediu nu i-a fost de diavol. Înspăimântător este Dumnezeul care a creat o femeie ca Úa. Se ocupa de trei ani de un bordel pe care îl dețineam în America de Sud, când am trimis-o la mănăstire. Când am revăzut-o, devenise mamă cu mulți copii în America de Nord, despărțită de bărbați și de copiii morți.

Pastorul Jón Prímus: Mundi, te pricepi așa de bine la cititul și la scrisul cărților, că asta e o poveste pe care ar trebui s-o

scrii; mereu mi s-a părut foarte bună. Este povestea păpădiei şi a albinei. Vrei să ţi-o spun?

Dr. Godman Sýngmann s-a întors şi l-a fixat uimit pe bătrânul său prieten, pastorul, cu ochii săi umezi şi cu cearcăne roşii, umflate, în acelaşi timp acuzatori şi rugători, îndureraţi şi cinstiţi, umili şi aprigi, ca ochii unui copoi, acel câine care poartă un nume aşa de groaznic şi care este totuşi cel mai inofensiv dintre câini.

Pastorul Jón Prímus: A fost odată o păpădie şi o albină...

Dr. Sýngmann: Dacă o să-mi spui povestea păpădiei şi a albinei, o să-ţi trag una, John. Poezia lirică este cea mai dezgustătoare porcărie de pe faţa pământului, fără să punem la socoteală teologia. Mă duc să mă culc.

Pastorul Jón Prímus: Când o păpădie ademeneşte o albină cu parfumul ei ca să-i dea miere, iar albina pleacă de la floare cu polenul şi îl seamănă undeva departe... asta numesc eu Supracomuniune. Ar fi remarcabil dacă s-ar putea stabili o supracomuniune mai intensă, făcând abstracţie de comunicaţiile intergalactice.

Dr. Sýngmann se întorsese din nou cu faţa la fereastră: Ce ciudat e că nu te saturi niciodată de privit o oaie. Oare cum se face?

O tăcere lungă, cu excepţia bârâitului de la banda mea, care ar putea fi la fel de bine un bâzâit în urechi. Doctorul s-a întors cu spatele la fereastră şi s-a pregătit de plecare: un uriaş în declin, epuizat de traiul pe piscuri de munte şi de traversatul râurilor repezi în drumul spre casă, cu răsuflarea grea şi poate cu o durere la inimă. A încetat să mai vorbească în calitate de inventator al epagogiei, şi vocea i-a devenit aspră şi seacă.

Dr. Godman Sýngmann: Mă duc până la baracă să prind câteva ore de somn înainte să plecăm spre gheţar. John, vrei să te rogi cu mine?

Pastorul Jón Prímus: Mai bine nu, prietene! Sunt cu totul în afara tuturor lucrurilor de felul acesta. Timpurile moderne se spală pe dinţi seara, în loc să-şi spună rugăciunile.

Dr. Godman Sýngmann: Poate că nici nu-i corect. Doar că așa mi-a venit. Fiindcă am cunoscut-o amândoi pe Úa. Păpădia și albina, zici tu. Tocmai asta e, păpădia și albina. La atât se reduce totul. Și totuși, eu am crezut că ar fi fost posibil să spunem această rugăciune împreună.

Pastorul Jón Prímus: Ce rugăciune?

Dr. Godman Sýngmann: Oh, nu știu. Poate chestia aia a Sfântului Pavel.

Pastorul Jón: „Mereu credincios"! Cum e posibil să-ți amintești după ce-ai fost plecat atât de departe și atâta vreme?

Dr Sýngmann: Nu știu, John. Poate că sunt un pic obosit. Sper să nu mi-o iei în nume de rău, John.

Pastorul Jón Prímus: Am renunțat de mult. Răposatul pastor Jens de Setberg n-a spus niciodată vreo rugăciune, dar era un sfânt și un prooroc. Dumnezeu ar râde în hohote dacă m-aș apuca eu să spun rugăciuni.

Dr Sýngmann: Îți cer încă o dată iertare, John. Și dă-mi de știre dacă ai nevoie de vreun mărunțiș care nu se găsește aici, în Islanda. Îl cumpăr și ți-l trimit prin poștă.

Pastorul Jón Prímus: Este o ofertă generoasă și te caracterizează, Mundi, bătrâne prieten. Dar pot cu ușurință să-ți dau banii, știi asta. Problema e că nu duc lipsă de nimic. Totuși, mi se năzare că, dacă dai vreodată peste vreo scărpinătoare de cai de calitate, oriunde în străinătate, cumpăr-o, te rog, și trimite-mi-o prin poștă! Aici, la noi, n-au decât scărpinători simple, de vaci.

Dr. Sýngmann: Scărpinătoare de cai, da, da. O să încerc să țin minte, John. Noapte bună, John! Iar tu, tânărul meu prieten, tu ești pe cale de a te avânta în necunoscut: avântă-te în necunoscut!

Dr. Godman Sýngmann iese, trăgând după el ușa care scârțâie.

28

Gheţarul

Când descrii creştinismul la Gheţar, nu trebuie să uiţi de gheţar, cel puţin nu pentru mult timp. Poate că unele dintre consideraţiile continue ale subsemnatului pe marginea acestui subiect, după cum urmează, nu sunt în întregime deplasate, deşi poate că nu se leagă toate, în mod special, de această zi; dar toate celelalte zile au fost, într-un moment sau altul, această zi, exact ca cele care urmează să vină.

Acest gheţar nu seamănă deloc cu un munte obişnuit. Aşa cum s-a mai spus, e doar o umflătură care nu ţinteşte foarte sus spre cer. E ca şi cum muntele ăsta nu ar avea niciun punct de vedere. Nu afirmă nimic. Nu încearcă să impună nimic nimănui. Nu te inoportunează niciodată. Alpiniştii experimentaţi vin întins aici, fiindcă este unul dintre cei mai cunoscuţi munţi din lume, iar când dau cu ochii de el, se miră cu voce tare. Doar atât e de capul lui? Iar urcatul nu le dă nicio bătaie de cap. În lanţul muntos care se continuă la est de gheţar sunt nenumăraţi munţi, la fel de variaţi ca oamenii dintr-o fotografie; aceşti munţi nu sunt de tipul totul sau nimic, precum gheţarul, dar sunt înzestraţi cu detalii. Se spune că, atunci când bate vântul dinspre nord, unii dintre ei se umflă şi încep să vâjâie. Tot alpiniştii experimentaţi spun că gheţarul nu e interesant, spre deosebire de Helgrindur, şi că oamenii ar trebui să se caţăre mai degrabă pe Helgrindur, care înseamnă Poarta Iadului.

Se spune adesea despre clarvăzători că sufletul le părăseşte trupul. Aşa ceva nu i se întâmplă gheţarului. Dar, când

te uiți iar la el, corpul a părăsit ghețarul și nu mai rămâne nimic decât sufletul înveșmântat în aer. Așa cum a menționat subsemnatul mai devreme în raport, în anumite momente ale zilei ghețarul e iluminat de o iradiere specială și se scaldă într-o strălucire de aur cu o puternică aureolă de raze, și totul, mai puțin el, devine insignifiant. Apoi e ca și cum muntele nu mai ia parte la istoria geologiei, devenind ionic. Berbecul fermecat pe care l-a văzut Hnallþóra nu era de fapt ghețarul? Un munte remarcabil. Noaptea, după ce soarele a coborât de pe munți, ghețarul devine o siluetă liniștită care s-a retras în sine și răsuflă peste oameni și animale cuvântul *niciodată*, care poate că înseamnă *mereu*. Vino, adiere a morții!

29

Miracol amânat

Trebuie relatat acum că emisarul Domniei Voastre a fost trezit din somn dis-de-dimineață, după ce în seara precedentă fusese martorul acelei conversații citate mai sus. Se bătea cu pumnii strânși la mine în ușă, nu cu degetele îndoite totuși, ci cu dosul mâinii, în felul în care își folosesc femeile pumnii pentru a lovi.

Empi sare din pat alarmat, pe jumătate dezbrăcat: Ce s-a întâmplat?

O voce de femeie: Undițarul nu poate fi trezit.

Empi: Eu sunt musafir aici. Mai bine vorbiți cu pastorul Jón.

Femeia: A fost chemat la Nes ca să deblocheze o broască.

Empi: Sunteți dra Hnallþóra?

Femeia: Nicio afurisită de Hnallþóra, numele meu este dna Fína Jónsen din Hafnarfjöður!

Empi: Ce treabă aveți cu mine?

Dna Fína Jónsen: Păi, cum? Trebuie să trezim omul din somn!

Empi: N-a fost un anume camionagiu pe-aici seara trecută?

Dna Fína Jónsen: Jódínus vrei să zici? Din câte știu eu, mai toată noaptea l-am avut între genunchi. Nu mai am nimic să-i zic nenorocitului ăluia. Și-n afară de asta, acum e pe spate, sub camion, și a început să cârpăcească.

Empi: Și păstorii de vreme rea?

Dna Fína Jónsen: Ăia cu părul și bărbile? I-a apucat o criză de râs pe pajiște, lângă viței. Șoferul englez știe că sunteți episcop și m-a trimis după dumneavoastră.

Empi: Unde e bărbatul din Langavatnsdalur? El e mai aproape de funcția de episcop decât sunt eu.

Dna Fína Jónsen: Helgi de Torfhvalastaðir a umblat toată noaptea după cai. Nu e nimeni în toate mințile pe-aici.

Limuzina profesorului, un Imperial negru lucios, e parcată pe poteca năpădită de iarbă care duce la biserică, colectând roua din fuioarele de ceață.

Emisarul Domniei Voastre a crezut că-l va găsi pe Godman Sýngmann în pat, având în vedere că trebuia trezit, dar profesorul nu ajunsese mai departe de camera de zi. Nu avusese timp să-și dea jos haina lui mare, reușise doar să-și lărgească gulerul de la cămașă. Pălăria veche și mototolită, împodobită cum era cu muște și momeală de tinichea colorată, zăcea în mijlocul podelei de parcă ar fi fost aruncată acolo. Omul se lăsase pe un divan dublu, simțise pesemne o durere și începuse să înghită niște pastile pe care le avea în buzunar, fiindcă pe măsuța de lângă el se aflau două flacoane deschise, unul conținând pastile galbene, celălalt, unele maro. Era prăbușit cu capul într-o parte, cu ochii ficși și gura fără vlagă. Omul era mort. În moarte, peruca îi căzuse de pe cap și zăcea pe podea.

„Șoferul" s-a dovedit a fi omul care superviza partea administrativă a expediției. M-a salutat și s-a prezentat ca fiind dl James Smith, Majordomul. Acest majordom dorea mutarea cadavrului din camera de zi în dormitor. La țară, telefonul nu se deschide până la ora 08.00, așa că nu era posibil să fie chemat imediat un doctor care să constate decesul. Subsemnatul l-a întrebat pe majordom dacă nu s-ar cuveni să fie chemați cei trei colegi ai profesorului.

Majordomul James Smith: Cine sunt ăștia?

După ce am reușit să-l fac să înțeleagă la cine mă refer, a spus: Nu sunt bine-veniți. Dacă intră aici, eu ies!

Empi: Și totuși, ar fi politicos să vorbim și cu ei.

Majordomul: Vă privește!

În ceea ce-i privește, nu era drept să se spună că păstorii de vreme rea erau în mijlocul unei crize de râs; de fapt, se aflau

pe pajişte şi făceau exerciţiile de dimineaţă în conformitate cu hatha yoga, ce constă în deşteptarea zeului Kundalini, care sălăşluieşte în coccis şi care, dacă e îmblânzit în mod corect, guvernează în cel mai înalt grad viaţa şi sufletul omului. Bărbaţii stăteau alternativ în poziţii lotus sau cădeau în genunchi şi făceau încontinuu plecăciuni atât de joase, încât dădeau cu fruntea de pământ, sau stăteau întinşi, cu faţa în jos; şi asta luase dna Fína Jónsen drept criză de râs.

Când au auzit aceşti bărbaţi ce se întâmplase şi că se aştepta de la ei să care corpul maestrului lor câţiva paşi, dintr-o cameră într-alta, Saknússemm al II-lea, care vorbea în numele lor, a zis că el şi fraţii săi nu iau în considerare moartea şi că nu vor da nicio mână de ajutor la treaba pentru care fuseseră solicitaţi; asemenea treabă nu intra în sfera lor. Purtătorul de cuvânt al păstorilor de vreme rea a mai spus că era de mult vremea ca stăpânul şi maestrul lor, Lordul Maitreya, să se ocupe de lucrarea sa de-acasă, din acel cer în care sălăşluieşte Buddha al cincilea şi unde îl aşteaptă mai multă treabă decât aici; abandonase acum carcasa unui om de afaceri american, pe care o folosise o vreme pe post de învelitoare. Ei trei, pe de altă parte, au întreprins călătoria la acest Pol Nord de-aici cu scopul de a scula din morţi o reîncarnare feminină înaltă, care doarme în zăpadă, şi nu se vor ocupa de nicio altă treabă până nu-şi îndeplinesc misiunea. Cea mai urgentă nevoie pentru aceşti bărbaţi era să-şi întărească omnipotenţa cu acel foc care zace ascuns în fiinţele umane, la capătul de jos al coloanei vertebrale, şarpele-foc Kundalini. În ceea ce-l priveşte, cel care cânta la lăută a vrut să compenseze indiferenţa care putea fi dedusă din declaraţia făcută de conducător, Saknússemm al II-lea, şi a început să murmure ceva, de-abia perceptibil, într-o engleză cam stricată, amestecată cu propoziţii în spaniolă:

Señores, propun, *porque yo amo vosotros*, să-i micşorăm capul. Îl micşorăm până devine tare ca piatra şi de mărimea unui cartof. Pe urmă o să-l folosim pe post de giruetă la catedrala Polului Nord. Şi-aşa cel care l-a avut cu împrumut şi care

acum s-a dus acasă în al cincilea cer poate să vorbească în continuare cu el, prin el și pentru el cu noi, *también muchas gracias*.

Maestrul adormit Epimenides s-a ridicat în picioare zâmbind, s-a întors cu spatele și s-a îndepărtat la trei pași de ceilalți. Coronița zăcea pe iarbă. Aproape toate florile din ea căzuseră și, din păcate, probabilitatea ca altele noi să crească în locul lor nu prea exista. S-a pus apoi în patru labe și și-a lipit fruntea de pământ.

Atunci a ieșit la iveală ceva ce nimeni nu băgase de seamă din cauza evenimentelor dimineții: ghețarul, pe care oameni din cele patru colțuri ale pământului stabiliseră să se cațăre chiar în dimineața aceea, dispăruse de-a binelea. Totul era învăluit în ceață, până la ferme și la Helgi de Torfhvalastaðir, care umbla prin ceață căutându-și caii.

Jódínus Álfberg, poetul: Marele Industriaș este mort, dar se achitase deja. A plătit bine, fiindcă era un Supermare Industriaș. Dar acum, că Helgi de Torfhvalastaðir nu-și găsește caii și s-a pierdut și el în ceață, iar ghețarul e la dracu-n praznic, care mai e rostul celor douăsprezece tone și optsprezece roți? Spune-i, te rog, șerifului englez că Jódínus o să se care acum, cu cele douăsprezece tone și cu peria de frecat, și o să se-ntoarcă după ce se mai înseninează. Spune-i șerifului că, deși nu sunt un domn, ci doar un muncitor de rând și islandez, bașca poet, eu nu trag în piept un mort care a plătit deja.

S-ar mai putea spune că era una dintre acele dimineți când toate găurile și faliile pământului parcă ar fi fost astupate și blocate, fără să mai rămână nici măcar o crăpătură pentru un miracol.

30

Patru văduve sau o doamnă împătrită

Subsemnatul a fost prezent la examinarea cadavrului de către doctor și i-a tradus majordomului certificatul de deces. De îndată ce s-a încheiat această treabă, a compus patru telegrame urgente către New York, Sydney, Londra și Buenos Aires. Toate telegramele erau adresate aceleiași persoane, „Dnei prof. dr. Godman Sýngmann", în stilul american de atribuire de titluri soțiilor. Dl Smith m-a rugat să le expediez prin telegraf. Telefonistul s-a plâns că toate telegramele par a fi pentru o singură persoană, deși adresele specifică țări diferite: oficiul poștal nu poate trimite aceeași telegramă aceluiași destinatar de la același expeditor către mai multe adrese. Textul telegramei era după cum urmează: „Dr. Godman Sýngmann a murit noaptea trecută stop atac de cord stop vă rog trimiteți instrucțiuni stop James Smith majordom." Angajații de la telegraf au spus că ei își iau libertatea de a acționa cu bun-simț și au susținut că, din moment ce destinatarul nu pare a fi o societate comercială internațională, ci soția unui bărbat pe care telegrama îl descrie ca fiind decedat, atunci cu siguranță că această femeie poate fi găsită doar într-un singur loc.

Conversație între subsemnat și dl Smith (denumit în continuare „majordomul" sau chiar „majordomul gospodăriei"):

Empi: Angajații de la telegraf refuză să trimită aceeași telegramă aceleiași persoane în patru țări deodată.

Majordomul: Se va achita.

Empi: Nu știu nimic despre starea civilă a decedatului și nici nu mă privește. Dar parcă mi-a ajuns ceva la urechi, cum

că dr. Sýngmann era văduv. Dacă nu vă e cu supărare, cine este femeia care are aceste patru adrese?

Majordomul: Asta e problema mea.

Empi: Eu vă spun regulamentul oficiului poștal.

Majordomul: Întâmplarea face să fiu majordomul acestei gospodării.

Empi: Eu sunt emisarul Episcopului Islandei.

Majordomul: Ghinion! Cu toate acestea, telegramele pe care le-am semnat sunt responsabilitatea mea proprie.

Empi: Deși un caz special ca acesta nu intră în sfera mea de interes, nu e niciun secret faptul că nu ne lasă rece ce înmormântăm pe-aici. Nu e ca și cum ai arunca o grămadă de bolovani peste un cal. Judecând după cele patru telegrame ale dumneavoastră, dr. Godman Sýngmann pare să fi fost un bărbat însurat oarecum peste tot. Deși această chestiune nu mă privește în mod direct, există obiceiul aici, în Islanda, ca la moartea și înmormântarea străinilor să se facă niște cercetări cu privire la vârsta, adresa, naționalitatea și starea lor civilă.

Majordomul: Străini? Despre ce vorbiți? Acesta e unul dintre cei mai mari oameni din lume!

Empi: Să lăsăm asta deocamdată. Să revenim la telegrame: dacă această adresă ar fi numele unei societăți comerciale care are sucursale în mai multe țări, povestea ar sta cu totul altfel. Dar de ce nu are „cu răspundere limitată" sau „pe acțiuni" în coadă? Dacă, pe de altă parte, omul a avut patru neveste, așa cum se subînțelege din telegrame, aș zice că ele cu siguranță trăiesc separat pe undeva, izolate și închise. În toate țările menționate în telegrame, poligamia este o infracțiune gravă.

Majordomul: Domnule, vreți să expediați telegramele, da sau nu?

Emisarul episcopului l-a sfătuit pe bărbat să vorbească cu conducerea oficiului poștal, iar urmarea a fost că telegramele au fost trimise.

31

Noile instrucțiuni ale Domniei Voastre și un raport de lucru

Pastorul Jón, lăcătușul, mă roagă să nu plec până ce nu se vor fi îndeplinit toate cele de trebuință. Clericul îmi spune, încă o dată, ce greu îi apasă responsabilitatea funcției pe umeri. Spune că speră ca avioanele din cele patru colțuri ale lumii să sosească în curând ca să împartă în sferturi carcasa lui Mundi și să ia fiecare partea corespunzătoare pentru continentul său. Axlar-Björn, tâlharul la drumul mare, cel mai faimos bărbat care a trăit vreodată la Ghețar, a fost înmormântat separat sub trei lespezi de piatră, spune pastorul, și, tot așa, a auzit că regii dinastiei Ming își dorm somnul de veci fiecare în câte douăsprezece mausolee.

Ziua se scurge fără niciun răspuns de la cele patru văduve. Majordomul pleacă cu limuzina Imperial ca să facă niște cumpărături; camionul de douăsprezece tone, cu Jódínus poetul la volan, îl urmează ca un câine. Eu și pastorul Jón rămânem în urmă și așteptăm evenimentele, iar eu nu-i scap din ochi pe păstorii de vreme rea, de teamă ca nu cumva să ia capul cadavrului și să-l micșoreze. Spun că o să iau drumul sudului, fiindcă misiunea mea aici s-a încheiat, iar asta îl deprimă un pic pe pastorul Jón, până când îi vine ideea de a mă invita la baracă, zicând că o bătrână din Nes i-a dat niște piept afumat. A pus ibricul pe foc și a fiert cafeaua lui turcească tare, a scos pâine de secată din belșug și unt și mai mult halibut uscat, de vreo 20 £ în total. În cele din urmă, a sosit o telegramă și ne-am ținut amândoi răsuflarea, neștiind ce va spune femeia împătrită a lumii.

Dar aceasta era o telegramă de la Preasfinția Voastră, episcopul Islandei, adresată mie. Anexată alăturat:

„În numele Ministerului Afacerilor Ecleziastice, vă rugăm să supravegheați funeraliile inginerului australian de origine islandeză care a decedat în această dimineață la Ghețar și care trebuie înmormântat acolo, conform cererii telegrafiate primite de la Mowitz & Cattleweight Ltd., Solicitors & Brokers, Securities Corporation Londra W.C. etc., după cum urmează: Dl Sýngmann din Australia a decedat în această dimineață în Islanda. Vă rugăm să-l înmormântați imediat. Se solicită certificate de la autoritatea competentă. Costurile achitate de acest birou din Londra. Încheiat citat. Delegați responsabilitatea pentru pregătirea și executarea legitimă a ceremoniei dorite. Vor fi prezenți, pe lângă reprezentanții străini, toți oficialii interesați. Episcopul Islandei."

Empi: Probabil că cel mai bine ar fi să începi să pui geamuri la biserică, pastore Jón.

Pastorul Jón: Oh, biserica nu mai are niciun fel de fonduri.

Empi: O să plătească cei de la Londra.

Pastorul Jón: Ce mare deranj ar fi pentru ei dacă l-ar lua la Londra? După aia ar putea să-l ducă în Australia, dacă tot zic că acuma aparține de ei. Ce spun cei trei colegi ai lui?

Empi: Vor să-i micșoreze capul. Este singura propunere pe care au făcut-o. Mai bine nici să nu le dăm atenție.

Pastorul Jón: Oare n-ai vrea dumneata să-l îngropi?

Empi: Ce-ți veni! Nu sunt hirotonisit. După lege, n-am voie nici măcar să arunc un pumn de țărână. Pe de altă parte, am instrucțiunile mele de la episcop, aici, într-o telegramă în bună regulă. Se declară negru pe alb că sunt responsabil pentru executarea legitimă a acestei chestiuni. Din ce-mi dau eu seama, dumneata, în calitate de pastor, ești autoritatea competentă implicată și nimeni altcineva.

Pastorul Jón: Chiar nu ți se pare comic să fie înmormântați oameni în biserica mea? În cimitirul meu?

Empi flutură telegrama: Iată instrucțiunile mele!

Pastorul Jón: Întâmplarea face că nu mă trage deloc ața să țin o slujbă de înmormântare pentru acest om. Eram rivali în dragoste. Era așa un vrăjitor, că a transformat-o pe drăguța noastră într-un pește.

Seară. Majordomul sosește din sud la volanul Imperialului și Jódínus rulează din greu în spate, cu sicriul în cele douăsprezece tone și cu nicio altă încărcătură, cu excepția dnei Fína Jónsen, pe scaunul din față. În remorcă se mai găsește și un constructor, a cărui sarcină este să vadă ce trebuie făcut ca să îmbunătățească starea bisericii; zice că mâine vor fi trimiși tâmplarii. Pastorul parohiei se pune pe căutat o rangă cu gheare, fiindcă ferestrele vor fi redeschise; mai mult, scândurile care blochează ușa vor fi smulse – iar el le bătuse ieri în cuie, cu atâta grijă, după ce emisarul episcopului și-a terminat inspecția. Dna Fína Jónsen așteaptă afară cu peria de frecat, iar intrarea în biserică este acum liberă. Pragul se înalță la patruzeci și opt de centimetri, după cum s-a declarat anterior în acest raport, dar dna Fína Jónsen spune că nu are nicio importanță, că poate păși cu ușurință peste orice prag de mărimea acestuia. Dar în biserica aceasta niciun fel de perie de frecat sau săpun nu sunt de ajutor, nici măcar o perie din păr de porc; în schimb, Jódínus zice că o să aducă el mâine un om cu o lopată. Constructorul ia notițe, promite și el că o să se întoarcă mâine cu o echipă de muncitori și pleacă acasă.

Cadavrul trebuia așezat în sicriu. Am cărat sicriul în bungalou. Păstorii de vreme rea se întinseseră pe verandă ca să se odihnească, sub portic, unde nu plouă; nu au obiceiul să intre în locuințele oamenilor decât pe vreme câinoasă, cf. vulpile își au vizuinile lor etc. Mai aruncă câte o privire din sacii de dormit, fără a da bună seara, și se ghemuiesc la loc sub înveliș. Am împins în lături mobila din camera de zi și am îngrămădit o parte din ea la perete, apoi am așezat catafalcul în mijlocul camerei. Dna Fína Jónsen a spălat cadavrul acolo unde zăcea, pe pat, iar noi îl ridicam cum și când ne cerea, ca să-i ușurăm treaba; era foarte țeapăn. Articulațiile genunchilor, care câtă vreme fusese în viață nu puteau fi deslușite, erau acum tari ca

blocurile de gheață. Dna F.J. a scos un giulgiu din geantă și a zis: L-am cusut dintr-un material pentru o cămașă de noapte pe care voiam să mi-o fac. Apoi am primenit cadavrul. Când am terminat, femeia a zis: Așa e viața, vrând să spună că o cămașă de noapte pe care avusese de gând s-o facă pentru ea era acum folosită pentru cel mai mare undițar al lumii. Pe urmă am cărat cadavrul în camera de zi și l-am așezat în sicriu, iar subsemnatului i s-a permis să sprijine capul acestui bărbat faimos. A fost destul de dificil să-i încrucișez brațele pe piept. Acum zace acolo. Fața nu mai e albastră ca marmura, ci ciocolatie, de la vechii sori din țările calde. Apoi are loc următorul schimb de replici:

Majordomul: Nu spune nimeni o rugăciune?

Pastorul Jón Prímus, cu o voce cam pierită: Dumneata ești majordomul.

Atunci majordomul s-a apucat să murmure o rugăciune englezească cu o voce scăzută, dar foarte repede, așa că subsemnatul nu prea poate să spună dacă era Rugăciunea Domnului sau *It's a Long Way lo Tipperary*[1]. Emisarului Domniei Voastre i s-a părut că pastorului Jón i s-a făcut pielea de găină la auzul cântecului. Dna Fína Jónsen s-a uitat la bărbați ca și cum i-ar fi întrebat dacă la atât se reduce contribuția lor. Așa se părea. Așa că femeia a făcut rost de o veche carte de cântări, cam uzată, dar cu margini aurite, și a așezat-o pe pieptul decedatului. A făcut semnul crucii peste față, cu deosebită pricepere, mai întâi cu o mișcare perfect dreaptă a mâinii în sus și în jos, prin aceasta trasând verticala, apoi a format transversala cu mâna întinsă, cu palma îndreptată în jos. La sfârșit a întins vălul peste fața bărbatului, spunând: Lăudat fie Domnul pentru viața ta.

Asta a fost tot și, într-adevăr, nu mai era nevoie de altceva. Pastorul Jón a anunțat că dra Hnallþóra servește cafea și prăjituri în casa parohială.

---

[1] Un cântec din timpul Primului Război Mondial.

32

Priveghiul de noapte

La cererea Domniei Voastre, îmi voi prelungi șederea cu câteva zile, câtă vreme cadavrul dr. Godman Sýngmann se află pe catafalc, deși nu îndrăznesc să-mi asum responsabilitatea pentru cele ce s-ar putea întâmpla aici. În această afacere sunt implicați agenți neprevăzuți. Totuși, promit să fac tot ce-mi stă în putere ca să împiedic transportul cadavrului pe ghețar, îndepărtarea și micșorarea capului etc.

Am observat că Ministerul Afacerilor Ecleziastice cooperează cu majordomul decedatului, dl Smith, un domn englez, precum și cu un comisionar islandez din regiune, Jódínus Álfberg. Pesemne așa se explică faptul că au fost puse geamuri la biserică, a fost reparat acoperișul și altele. Subsemnatul ține, de asemenea, să noteze, cu recunoștință, că biserica a fost curățată în întregime și ușile au fost reparate un pic, deși nu s-au vindecat în întregime de scârțâit. Au existat și niște reparații minore în jurul altarului. Mi se pare, de asemenea, important că de pragul bisericii au fost proptite niște trepte, înalte de 48 cm, astfel încât majoritatea enoriașilor care sunt într-o stare de sănătate rezonabilă și care au o lungime normală a picioarelor și un strop de mobilitate vor putea să intre de-acum în Casa Domnului de la Ghețar – asta dacă ușa bisericii nu va fi bătută din nou în cuie, mai repede decât ne-am aștepta. În plus, în clopotniță a fost plasată o scară mobilă, astfel încât nimeni să nu trebuiască să facă escalade pentru a trage clopotele.

În ceea ce privește lucrarea de artă care împodobește altarul și pe care am mai pomenit-o în acest raport, aș vrea să precizez

că am împiedicat curățarea vechilor picturi cu sodă caustică și cu acea perie de frecat folosită de populația din Hafnarfjöður pentru curățarea solzilor de pe egrefini. Dacă s-ar găsi un expert calificat pentru această sarcină, lucrarea de artă care împodobește altarul ar putea fi curățată cu materiale special preparate.

În ceea ce privește scândurile de la amvon, care fuseseră legate anterior într-un snop, și, de asemenea, candelabrul valoros în stilul barocului german, care zăcea pe podea sfărâmat în 133 de bucăți, mai mult ca sigur că aceste articole au fost luate cu lopata când a fost curățată biserica, iar subsemnatul nu a fost îndeajuns de rapid ca să pună mâna pe ele.

Cei trei păstori de vreme rea sunt tot aici, instalați pe veranda bungaloului, și zic că, din cauza cețiii, misiunea lor bate pasul pe loc: odată încheiată respectiva misiune, „majordomul casei" se va ocupa de călătoria lor spre casă.

Acești oameni au fost întrebați la ce confesiune aderase dr. Godman Sýngmann; și, mai mult, dacă exista posibilitatea ca vreun reprezentant al Bisericii respective să dorească să facă un drum până în Islanda și să se ocupe de funeralii, în cazul în care pastorul de-aici ar invoca dificultăți, pe motiv de credință, în ceea ce privește implicarea luteranilor în afacere.

Nu toate replicile acestor oameni sunt agreabile. Despre cadavrul dr. Godman Sýngmann spun că este carcasa unui *om de afaceri internațional; stăpânul lor a luat acest container* cu împrumut. Lăsați-o baltă! Stăpânul lor n-avea nicio religie. Era el însuși Buddha. Buddha apare des aici, pe pământ, cu treburi importante, fără a se fi reîncarnat; de data asta, a venit ca să pună în practică o revelație specială în șase volume și să dea de cap unui mister de înviere cam urgent. Revelația a fost îndeplinită, dar miracolul va avea loc de îndată ce se va opri ploaia. Lordul însuși a lepădat acum containerul cel inferior și s-a dus acasă, în cerul lui. De acolo va veni ca imagine reîncarnată, ca al cincilea Buddha, după vreo trei mii de ani și mai bine, ca să răscumpere lumea și să termine lucrarea de mântuire începută prin cărți și miracole.

Subsemnatul nu poate judeca în ce măsură această doctrină este budism, și nu altceva. Singurul lucru cert este că recunosc frânturi, deși nu sunt budist. Subsemnatul nu încearcă să explice sau să adauge nimic, dar, după judecata mea, cadavrul mai sus pomenit este, conform acestei doctrine, îndreptățit a fi înmormântat în concordanță cu credința creștină universală, cu orice ajustări necesare. O altă problemă ar fi că unul dintre păstorii de vreme rea, cântărețul la lăută, se trage în mod evident din vânătorii de capete din America de Sud și că și-a propus obținerea capului dr. Sýngmann ca să-l micșoreze.

I-am explicat dlui Smith necesitatea unui priveghi atent al cadavrului, în numele domnilor Mowitz & Cattleweight Inc., Solicitors & Brokers etc., și i-am încredințat această sarcină pentru perioada cât cadavrul se mai află în bungalou; dar, de îndată ce biserica va fi în ordine, subsemnatul va priveghea cadavrul în numele Ministerului Afacerilor Ecleziastice, în conformitate cu instrucțiunile și în acord cu pastorul parohiei.

Seara dinaintea funeraliilor. Tâmplarii au plecat și groparii s-au apucat de lucru. Sicriul a fost mutat în biserică. Doar un singur lucru mai e de lămurit în ceea ce privește aceste funeralii, și anume dacă vor avea loc sau nu. Pastorul Jón Prímus încă nu și-a dat consimțământul în mod răspicat; a dispărut azi-dimineață, înainte ca lumea să se scoale, și de-atunci nu l-a mai văzut nimeni. Au fost date telefoane în toată regiunea, dar în zadar.

Noapte; întuneric și burniță. Păstorii de vreme rea dorm pe veranda bungaloului, sub portic. Cadavrul e la locul lui și sicriul e deschis în dreptul capului, iar capacul nu va fi închis definitiv până când autoritățile competente nu-l vor fi comparat cu documentele lor. Mă hotărăsc să mă întind o oră și să uit de griji, cu speranța că Creatorul va găsi într-un fel sau altul o ieșire din încurcăturile care au început dis-de-dimineață.

Eram în pat de un minut, când am auzit niște pași grăbiți pe pavajul fermei. Or fi păstorii de vreme rea care au luat-o la sănătoasa cu capul? Dar, când am ieșit afară să cercetez, s-a

dovedit că erau niște oi care fugeau; și-au anunțat prezența prin behăituri. Noaptea era umedă și grea. Era acea ploaie care îți dă fiori în tot corpul, indiferent de temperatură: ploaia sufletului. Mă întind din nou, extenuat de grijile care s-au dovedit premature. De data asta, am ațipit, dar aproape imediat a început un coșmar. Se făcea că uitasem să sting lumânarea de la capul sicriului, lumânarea căzuse pe podea și niște flăcări albastre, ca un fel de materie plutitoare, începuseră să inunde podeaua bisericii. M-am încălțat din nou cât ai clipi și m-am repezit afară. Dar nici pomeneală de lumânare, bineînțeles, sau de foc. În somn, îmi veniseră în minte frânturi vagi din niște picturi clarobscure reprezentând priveghiuri, cu lumânări licărind la picioarele decedaților.

În biserică e întuneric, culmea, în ciuda noilor geamuri; dar între mai și iunie nu se întunecă niciodată atât de tare încât să nu se mai observe strălucirea umezelii grele pe iarba care încolțește afară.

Cu toate astea, pictura de la altar este mai întunecată ca oricând. M-am întrebat dacă nu cumva îmi băgasem nasul unde nu trebuia, atunci când îi interzisesem dnei Fína Jónsen să aplice acelei străvechi opere de artă tratamentul ei cu peria de frecat și acea sodă caustică puternică; nu era plătită cu ora tocmai pentru treaba asta? Într-un fel, am simțit ca și cum picturile m-ar fi privit profund acuzator din adâncul ruinei lor tăcute și că s-ar putea ca ele să aibă dreptate, iar eu să mă fi înșelat, încercând să inventez o soluție de curățat care să scoată la lumină ceea ce a dispărut demult.

Mă dădusem jos din pat a doua oară. M-am gândit că nu mai merită osteneala să mă culc la loc. Păstorii de vreme rea trăiesc cu impresia că se află la Polul Nord și că aceasta este catedrala de acolo. Poate că exageram, dar simțeam că e ceva necurat la mijloc, cam ca în poveștile cu stafiile de morse, iar mintea-mi roia de gânduri nepotrivite; la urma urmelor, am doar douăzeci și cinci de ani. M-am așezat la picioarele catafalcului și am ațipit cu bărbia în piept.

Deodată, am auzit un fluierat diabolic venind de la balamalele distruse şi m-am trezit din nou. Cineva intra în biserică: pastorul Jón Prímus. S-a strecurat mai întâi pe jumătate. Acum părea a fi cu totul înăuntru. Murat până la piele, bietul om. Nici încălţămintea lui nu era o priveliştе plăcută, după ce proprietarul mărşăluise prin noroi şi apă feroasă. Eram sigur că visez, dar am zis totuşi bună dimineaţa, pentru mai multă siguranţă.

Pastorul Jón Prímus: Bună dimineaţa.

Empi: Văd c-ai ieşit să faci o plimbare, pastore Jón. Cum se face c-ai aterizat în mocirlă?

Pastorul Jón Prímus: Aici, la Gheţar, avem cele mai faimoase izvoare minerale din lume. Am aterizat într-unul dintre ele.

S-a aşezat pe balustrada altarului şi şi-a scos unul dintre pantofi, şoseta, iar pe urmă a spus: Mi-am scrântit glezna uşor, vreau să văd dacă e umflată. Şi-a frecat glezna şi a remarcat: un mic hematom. Apoi a recitat un verset din *Psalmii* lui David:

„Nu pentru jertfele tale te mustru: căci arderile tale de tot sunt necurmat înaintea mea. Nu voi lua tauri din casa ta, nici ţapi din staulele tale. Căci ale mele sunt toate dobitoacele pădurilor, toate fiarele munţilor cu miile lor. Eu cunosc toate păsările de pe munţi şi tot ce mişcă pe câmp este al meu."[1]

Cu aceste cuvinte, s-a încălţat din nou cu şoseta udă şi pantoful plin de noroi: Acum aş face bine să-l salut pe Mundi, a spus.

Empi: Slavă Domnului c-ai apărut, pastore Jón, ca să-nmormântezi omul mâine-dimineaţă!

Pastorul Jón Prímus: Categoric că n-am să-nmormântez niciun afurisit de om! Ai un chibrit?

Capacul nu era închis cu totul, sicriul fiind deschis în dreptul capului, aşa cum s-a spus mai devreme. Am ridicat vălul şi am luminat faţa cu chibritul. Faţa avea o expresie de adâncă

---

[1] Psalmul 50: Un psalm al lui Asaf.

îndepărtare. Oricine a contemplat o astfel de față așteaptă cu siguranță acea unică zi, prima zi de după moarte.

Am lămurit împrejurările prin care am ajuns să stau lângă pastorul Jón Prímus în această remarcabilă biserică și să contemplu expresia celei mai îndepărtate depărtări omenești. S-a stins chibritul.

Pastorul Jón Prímus: Ce ciudat ca un asemenea tub să-și bată capul cu mersul Creației!

Subsemnatul se gândea să-l întrebe pe pastor dacă a spus *tub* sau *tip*, dar nu se făcea să-l bați la cap pentru lămuriri și oricum nu mai conta. De fapt, fără îndoială că a spus *tub*. I-am așternut din nou vălul pe față.

Participanții la înmormântare și consolarea lor

S-a adus la cunoștința tuturor celor interesați că funeraliile dr. Godman Sýngmann vor avea loc pe data de 19 mai, la ora unsprezece. La data stabilită, alte șase limuzine negre i s-au alăturat Imperialului decedatului, care era deja acolo. Din aceste luxoase mașini oficiale au ieșit mai mulți bărbați îmbrăcați în negru. Grupul participanților la înmormântare nu era, cu siguranță, foarte mare, dar era solemn și impresionant. Iată o listă a celor prezenți (fără a-i pune la socoteală pe însoțitori, șoferi și personalul auxiliar):

Dl Christie, consulul general britanic pentru Islanda;

Dl Smith, majordomul dr. Godman Sýngmann;

Dl David, funcționar al Ambasadei Statelor Unite;

Un emisar englez al firmei domnilor Mowitz & Cattleweight Ltd., Securities Corporation, Solicitors & Brokers, Londra W.C. etc.;

Șeriful din districtul Snæfells;

Un reprezentant al Ministerului de Justiție;

Un emisar al episcopului (subsemnatul);

Jódínus Álfberg, poet, reprezentantul local al decedatului, autor al *Baladei palisandrului*;

Ansamblu coral (format din Tumi Jónsen, cantorul parohial, și alte două somități, toți foarte în vârstă);

Dna Fína Jónsen, văduvă, din Hafnarfjöður, pomenită mai sus în raport, cea care a pus la dispoziție vălul etc.

Lipsesc, pe de altă parte, cele patru văduve ale decedatului, *i.e.* femeile care purtau numele lui în Buenos Aires, Sydney, Londra și New York; și totuși, li se trimiseseră telegrame.

De la Langvetningur pastorul parohial a primit următoarea telegramă, purtând ștampila poștei de undeva din nord, din districtul Húnavatns: Regret nu pot să vin la înmormântare. Sper să ajung la înviere. Vândut caii. Salutări. Helgi de Torfhvalastaðir.

O să pomenesc doar în treacăt argumentele parcă interminabile pe care le-a adus pastorul Jón Prímus până în ceasul al doisprezecelea, așa de tare se împotrivea ideii de a ține slujba de înmormântare sau, mai degrabă, așa de greu era să-l bați la cap să accepte. A zis că are un picior umflat și că a răcit – ceva adevăr era. De trei zile și trei nopți nu a avut timp să doarmă din cauza unor îndatoriri oficiale oneroase – discutabil. Nu există nicio hârtie în casă pe care să scrie predica de înmormântare și nu are deloc timp s-o compună și, în afară de asta, nu mai știe să scrie – pretexte.

Subsemnatul a subliniat că de la un pastor nu se așteaptă altceva decât să anunțe formal în biserică, la catafalcul mortului, data nașterii și data decesului și după aceea să spună o mică rugăciune, fie și Rugăciunea Domnului; iar la sfârșit să presare cele trei cazmale de țărână ale statului, împreună cu inocentele propoziții statutare, „Țărână din țărână" etc., după cum e obiceiul.

Pastorul Jón Prímus: Nu e așa de inocent pe cât pare. Derivă de la scolasticii ăia. Au încercat din răsputeri să-l falsifice pe Aristotel, deși el era deja destul de rău. Au încercat să hrănească poveștile cu alte povești, astfel încât elementele prime ale materiei să se dezintegreze și apoi să se reasambleze pentru a învia. Așa de mult mințeau în Evul Mediu, că n-aveau timp nici să sughită.

Empi: Și tot în Evul Mediu scriau o formulă pe o bucată de hârtie pe care o puneau peste rană, iar rana se vindeca. Pentru bolile interne, se prepara un amestec cu care era hrănit câinele omului bolnav, iar omul se vindeca. Când eram mic, m-am vindecat de negi lipind un os hioid pe perete.

Pastorul Jón Prímus: Pentru mine, apă caldă.

Empi: Dar câteodată merge şi fierbinte, cu o grămadă de cafea în ea.

Pe pastorul Jón Prímus l-a bufnit râsul. Filosofia şi teologia nu au niciun efect asupra lui, cu atât mai puţin bunul-simţ, pur şi simplu. Dar la umor e întotdeauna receptiv, chiar şi când e vorba de ţâfnă. Un islandez tipic, poate. Totuşi, au fost momente când emisarul Domniei Voastre ar fi dat multe ca să poată vedea lumea din punctul de vedere al pastorului Jón Prímus.

Empi, după ce pastorul Jón Prímus s-a oprit din râs: Nu vor fi prezenţi decât oficiali străini şi locali, iar treaba lor e să întocmească un raport. Dacă nu vor vedea un pastor, nu va exista niciun raport, nici funeralii, nimic, şi totul se va sfârşi cu zarvă şi bătaie de cap, acţiuni diplomatice şi complicaţii internaţionale, la nivel mondial. Se prea poate ca pe dumneata şi pe mine să ne arunce în închisoare.

Domni impunători stăteau ţepeni, în picioare, în jurul sicriului din mijlocul bisericii şi aşteptau. Coriştilor, pe de altă parte, li se repartizaseră nişte scaune pe motiv de vârstă înaintată şi li se spusese să nu se ridice până nu li se dă semnalul să înceapă să cânte. Pastorul Jón a intrat în biserică la ora 11.13. N-a închis uşa în urma lui şi biserica a rămas deschisă. Dincolo de uşă zburau păsări. O pisică rătăcită, vărgată cu galben, se aşezase pe un mormânt şi jinduia după micul dejun, dar micul dejun îşi cânta trilurile sus, pe frontonul bisericii.

Fără îndoială că sutana pastorului fusese croită iniţial pentru un cleric mult mai mic de statură decât pastorul Jón Prímus – proprietate pierdută, poate – sau, dacă nu, intrase la apă peste măsură: era mult prea strâmtă. Această sutană era multicoloră, ca şi cum ar fi zăcut câţiva ani afară, cea mai mare parte a timpului sub zăpadă; şi plină de găuri, de parcă insectele şi-ar fi făcut de lucru cu ea, poate şi nişte şoareci. Pastorul s-a îndreptat nonşalant direct către sicriu, căutşi de puţin afectat de prezenţa distinşilor participanţi la înmormântare, şi s-a oprit la capul sicriului, pe partea stângă. Nu acesta e locul unde

ar trebui să stea un pastor, dar poate că pastorul Jón a crezut că urmează să potcovească un cal. A stat acolo o vreme și s-a uitat afară prin ușa deschisă, un pic gânditor, și-a dus mâna la coama cenușie ca de lup și s-a scărpinat în cap, încercând să-și amintească ceva; pe urmă și-a trecut mâna peste față, atât de tare, de parcă ar fi strâns o mască de cauciuc. Într-un sfârșit, a scos manualul din buzunarul sutanei, dar își uitase ochelarii.

A ridicat cartea până sub nas și s-a uitat chiorâș la ea, dar nu reușea să găsească ceva potrivit de citit. Tot frunzărind prin carte, a devenit un pic nerăbdător. Până în acel moment, crezusem că pastorul Jón este ultimul om care s-ar putea fâstâci. Dar celor prezenți nu le-a scăpat faptul că pastorul parohial nu se simte în apele lui în sutană. Eu însumi am avut senzația că îl văd pentru prima dată pe pastorul Jón Prímus altfel decât prins cu jocurile lui. Consulul britanic s-a aplecat către subsemnatul și l-a întrebat în șoaptă, în numele Majestății Sale, dacă e sigur că acel om crede în Dumnezeu.

Empi: Da.

Pastorul Jón tocmai a dat, aproape de sfârșitul cărții, peste formulele prevăzute pentru înmormântarea așa-numitelor „persoane adulte" care nu au parte de o slujbă funerară specială: aceasta se referă în mod normal la săraci și la hoți sau, altfel, la cazuri de înec și cadavre din naufragii, aduse de valuri la țărm. Acolo se găsesc, *inter alia*, cuvintele: Doamne, Tu îl întorci pe om în țărână. Dar pastorul Jón Prímus dă din cap și sare și peste asta. După ce a testat diverse locuri și a gustat din câte un cuvânt, ici și colo, ajunge într-un final la un pasaj la care se oprește; fără îndoială că îl uitase; începe să cerceteze acest pasaj și cântărește și evaluează fiecare cuvânt pentru sine, deși toată lumea poate să-l audă cu ușurință, și apoi citește cu voce tare: „Fiindcă niciunul dintre noi nu trăiește pentru el însuși și nu moare pentru el însuși. Fiindcă, dacă trăim, trăim pentru Domnul; și, dacă murim, murim pentru Domnul. De aceea, fie că trăim, fie că murim, aparținem Domnului."

Pastorul Jón Prímus către sine: Asta merge.

Acestea fiind zise, aruncă manualul în buzunarul de la sutană, se întoarce spre sicriu şi zice:

Aceasta era formula, Mundi. Am încercat să te fac să înţelegi, dar n-a mers; de fapt, nici nu conta. Oricum, nu putem să ocolim această formulă. E uşor să demonstrezi că formula e greşită, totuşi este cel puţin la fel de corect că lumea a luat fiinţă. Dar e o risipă de cuvinte să încerci să-I atribui Creatorului idei democratice şi virtuţi sociale; sau să crezi că poţi să-L înduioşezi cu plânsete şi vaiete şi să-L convingi cu subterfugii logice şi juridice. Nimic nu e mai fără de sens decât cuvintele. Răposatul pastor Jens de Setberg ştia toate astea şi ceva pe deasupra. Dar mai ştia şi că formula e ţinută sub lacăt. Restul vine de la sine. Creaţia, care ne include pe tine şi pe mine, noi suntem în formulă, aceeaşi formulă pe care tocmai am citit-o; şi nu există altă cale în afara ei. Fiindcă nimeni nu trăieşte pentru el însuşi şi aşa mai departe; şi, fie că trăim, fie că murim, noi şi aşa mai departe.

Eşti supărat că demonii guvernează lumea şi că, în consecinţă, ziarele nu iau în serios decât o virtute: omorurile.

Ai zis că au descoperit o maşinărie cu care să distrugă tot ce respiră pe faţa pământului; că încercau să cadă de acord asupra unei metode de îndeplinire a acestei sarcini într-un mod rapid şi curat; de preferat, în timp ce serveau un cocteil. Încercau să scape din formulă, bieţii nenorociţi! Cine poate să-i învinuiască? Care e ăla care să nu fi dorit niciodată să facă asta?

Mulţi consideră fiinţa umană ca fiind cel mai nefolositor animal de pe pământ sau chiar cea mai de jos etapă a evoluţiei din tot universul pus laolaltă şi că a venit de mult vremea ca această creatură să fie rasă de pe faţa pământului, precum mamutul din tundră. Noi doi, tu şi eu, am cunoscut odată o fecioară războinică. Exista un singur cuvânt potrivit pentru ea: Úa. Atât de minunată era această creaţie, încât nu e nicio exagerare să spui că era cu desăvârşire de nesuportat; într-adevăr, cred că noi doi ne-am ajutat unul pe altul ca s-o

distrugem, și, cu toate astea, se poate să mai fie în viață. Nu a existat niciodată nimic care să-i semene.

Ca toți marii gânditori, credeai în lucruri care erau de două ori mai incredibile decât teologia. Ți-am urat bun-venit în această parohie săracă de la Ghețar ca să te unești cu generatorul de energie al Creației și cu inteligențele care locuiesc pe planete din galaxii îndepărtate. A fost o idee bună să chemi în ajutorul tău oameni care au în puterea lor legea determinanților și, prin aceasta, comuniunea cu ființele dătătoare de viață din spațiul infinit. Pot să înțeleg prea bine că asemenea oameni nu intră într-o biserică așa de sărmană ca a mea. Îmi plec capul în fața onorabililor participanți la înmormântarea ta, dragă Mundi, care au venit aici din locuri îndepărtate pentru a lua parte la un recviem.

În încheiere, eu, în calitate de pastor local, vă mulțumesc că ați pus umărul alături de mine ca să cărăm împreună Creația. În această parohie de la Ghețar se duce de fapt un trai bun, dar uneori e un pic cam dificil, mai ales pentru cai. Tot încerc să mai smulg niște fân de ici-colo ca să le dau să mănânce pe vreme rea. Și totuși, caii de sub cerul liber sunt toți plini de zburdălnicie și dau din picioare și se cabrează și scot nechezaturi de împerechere, oricât de rău ar fi tratați: și nu știi niciodată dacă sunt serioși sau nu; da, într-o societate ca aceasta, care torturează caii, ai multe de învățat de la aceste creaturi. Cât despre presura de zăpadă, nu mai am nimic de adăugat la ce i-am spus mai alaltăieri unui tânăr care căuta adevărul: dacă există un Atotputernic în ceruri, atunci e de găsit în presura de zăpadă. Orice s-ar întâmpla, presura de zăpadă supraviețuiește; nici nu s-a potolit bine furtuna, că ea s-a și aventurat în văzduh. Iar crinii câmpului – ei nici nu torc, nici nu țes. Aș putea să pomenesc și de micile păsări strălucitor colorate din insulele Mării Sudului. Un lucru e sigur; nu trebuie să ne temem de nimic, stimați participanți la înmormântare, fiindcă, ori că trăim, ori că murim, se întâmplă să avem același Dumnezeu ca mahomedanii din deșert – și despre El răposatul pastor Jens de Setberg spunea: Allah este mare. (Magnetofon.)

34

Zi în plus la Ghețar

M-am trezit odihnit.

Noaptea trecută mă dusesem la culcare convins că misiunea mea era de-acum încheiată, iar creștinismul la Ghețar fusese, într-o măsură mai mare sau mai mică, reafirmat în scris. Decesul prof. dr. Godman Sýngmann fusese și el rezolvat cu succes și cu asta mi-am împachetat din nou lucrurile. De mult n-am mai dormit așa de bine. Ora estimată pentru plecarea de aici, aceeași ca mai înainte (11.45).

De-abia după ce m-am bărbierit am observat coala de hârtie strecurată între toc și ușă: zăcea chiar lângă prag, pe podea.

„Ora trei noaptea. Dragă și amabile Domn Emisar, o să avem nevoie de biserică în seara asta, așa cum am convenit, dar nu ne-a lăsat inima să te trezim în mijlocul nopții. O să pornim la drum în sus pe ghețar, devreme în zori, și sperăm să fim înapoi până diseară, la ora de culcare, cu un pic de bagaj, eu și Jódínus și trei Predicatori Mondiali, plus camion, tractor cu șenile și jeep, de vreme ce caii mei cred că au fost deja făcuți supă pe undeva, prin nord. Din păcate, mașinile cu forță motrice nu favorizează legea determinanților. Dar acuma trebuie să-i dăm bătaie, fiindcă determinatorii noștri sunt pe picior de plecare și se anunță vreme senină și vizibilitate bună pe ghețar. În ciuda mașinăriei, diexelixia va cuceri dysexelixia, *i* va cuceri *y*, așa credem noi. Pe urmă totul va merge bine. Lumea va deveni întreagă. Și o să-mi cumpăr niște cai mari, Helgi."

Aha, zise subsemnatul, era de așteptat una ca asta, presupun! Sau am fost atât de naiv încât să-mi imaginez că un

chilipirgiu de talie mondială și cu zâmbet voios ca ofițerul districtual din Torfhvalastaðir se va da vreodată bătut? Evident că asemenea oameni nu se vor opri până când diexelixia nu va fi cucerit dysexelixia. Casa Domnului se află acum fără apărare și larg deschisă pentru orice toană li s-o năzări, cu pastorul Jón bătând din nou câmpii prin împrejurimi, ca de obicei, pentru a se achita de îndatoririle oneroase ale funcției sale.

Așa se face că trebuie să-mi prelungesc din nou șederea aici, până diseară, și apoi să încerc, cu sprijin episcopal și autoritate ecleziastică, să apăr biserica de acești mântuitori.

În loc să mă fi îndreptat spre casă, după o treabă bine făcută, am umblat în sus și-n jos prin ograda fermei, cât a fost ziua de lungă, sau m-am întins pe marginea stâncii ca să ascult păsările și am adormit. Mai mult ca sigur, dra Hnallþóra a plecat în călătorie; nu m-ar mira să fi ajuns la capătul puterilor cu pregătirile, de vreme ce ieri a trebuit să le servească cu prăjituri și cafea pe Marile Puteri, pe emisarul din Londra al capitalismului mondial și pe mulți alți oameni de treabă; poate că a plecat ca să-și vină în fire.

Subsemnatul a pornit de-a lungul șoselei principale, în căutarea centrului comercial care este marcat clar pe hartă și se află, conform scalei, la o distanță de aproape cinci kilometri; dar șoseaua e așa de sucită și urcă și coboară pe atâtea morene glaciare, că, una peste alta, drumul până acolo și înapoi mi-a luat cinci ore.

Centrul comercial s-a dovedit a fi format din trei ferme, împrăștiate la frontiera dintre stânci și linia țărmului. În pivnița uneia dintre ele era un magazin micuț, și, când în sfârșit am dat de gospodină, mi-a vândut din inventarul de alimente niște ciocolată veche și niște sparanghel conservat; și, bineînțeles, renumiții biscuiți Prince Polo, unicul lux gastronomic pe care și-l îngăduie islandezii de când au devenit o națiune înstărită. Când bagi în gură această delicatesă, seamănă cu spuma-de-mare pe care o găsești în albiile de râu secate de la Ghețar, mai puțin în ceea ce privește dulceața excesivă, care ar

face spuma-de-mare normală chiar mai necomestibilă. Subsemnatul, mort de foame, a înghițit cu noduri această mâncare aleasă ca untura de pește crud, cum se spune în poemul despre Ásmunder de Rembihnútur. M-am așezat pe o bancă verde ca iarba de la marginea șoselei principale, în apropierea căreia curgea un mic pârâu, și am servit la desert niște apă de izvor, împreună cu sparanghelul. Apa era de așa natură încât am înțeles, în sfârșit, doctrina apei reci a pastorului Jón Prímus, care spune că e de-ajuns să ai o singură doctrină, dar să n-o practici decât dacă ți-e sete.

În cazul în care am uitat să scriu despre vreme, o să rectific imediat: s-a înseninat. O zi fără nori. Ghețarul domnește, alb ca zăpada și de neclintit, peste un preoțaș nehirotonisit care stă pe o bancă verde ca iarba lângă un pârâu și ronțăie biscuiți Prince Polo și se înarmează mental ca să apere revelația, credința și creștinismul de hoinari, de înfăptuitori de miracole, de negustători de cai și de oameni de douăsprezece tone. O zi bună. O zi în care nu ți-ai pierdut credința. Cât de simetric este ghețarul, așa cum se vede oglindit în apa din Bárðarlaug!

35

Încă o dezbatere pe aceeași temă

Empi către fermierul Helgi de Torfhvalastaðir din Langavatnsdalur, târziu în aceeași seară: Atâta vreme cât voi fi eu aici, la această biserică, în calitate de emisar al episcopului, nu mă voi lepăda de ceea ce am spus zilele trecute: mai întâi vedem ce e-n cutie și pe urmă hotărâm dacă acordăm sau nu tratament ecleziastic conținutului său.

Langvetningur: Învățătorul meu, pe care acum îl simt mai aproape decât înainte, ținea foarte mult ca recipientul să aibă parte de tratament epagogic.

Empi: Dacă nu vă e cu supărare, asta e o biserică creștină.

Langvetningur: Eu cred în cosmobiologie, astrochimie, biotelekinezie și toate celelalte, dar asta nu pentru că mentorul meu a omis să precizeze în scrierile sale că biserica este casa sufletului. Cine ar nega că biserica e târgul de cai al sufletului?

Empi: Aha! Când te duci la un târg de cai, nu urmezi regulile târgului? Nu prea cred că ai cumpăra un cal pe care nu l-ai văzut. Nici noi.

Langvetningur: Învățătorul meu a convocat aici trei spirite care sunt de părere – și eu cred că au dreptate – că el însuși i-a insuflat în formă umană, așa cum pe vremuri finlandezii l-au însuflețit pe Eyvindur Kinnrifa, conform lui Snorri Sturluson în *Heimskringla*. Acest grup-armonie a venit până aici pentru a inaugura o nouă eră în biologie. Știi la fel de bine ca mine că razele galaxiilor se refractă în ghețar. Episcopul nostru ar trebui să acorde o matură chibzuință

cererii noastre ca sufletului să i se permită să se trezească și să învie în biserică.

Empi: V-am întrebat ce e-n cutie. Altceva nu contează.

Poetul Jódínus intervine în conversație, folosind adresarea formală cu *tu*: Deși nu suntem decât niște oameni de rând, amice, avem voie să vorbim, nu-i așa? Mântuitorii Mondiali sunt de partea noastră. Astupă-ne gura, dacă ai tupeu!

Langvetningur: Poate un fermier și proprietar de cai să spună și el două cuvinte, în numele mentorului său, care trăiește pe planetele galaxiilor îndepărtate, dar care este mai aproape de noi decât suntem noi de noi înșine și privește de acolo cu ochii Atoategânditorului și Atoatefăcătorului peste tot ce se întâmplă în timp?

Empi: N-ar trebui mai degrabă să desfacem cutia și să aruncăm o privire înăuntru și să ne folosim de propriii noștri ochi, până unde bat ei? Pe urmă mai discutăm.

Fermierul Helgi de Torfhvalastaðir era, din mila Domnului, un așa maestru la târguitul de cai și la tocmitul la preț, încât fața lui, cu tot cu ochelarii de distanță, strălucea în întuneric; când era de față, nu mai era nevoie de nicio lumină, nici măcar la miezul nopții, cel puțin în această perioadă a anului. Ochii noștri – ce sunt ei? O moștenire din vremurile monștrilor, din era reptilelor; relicve ale formei șopârlei săritoare numite Tyrannosaurus Rex, care cântărea douăzeci de tone și-și înălța capul hidos la doisprezece metri deasupra solului: din acel cap se trag ochii tăi; din această cauză, încă putrezim în închisoarea viziunii pământești din era mezozoicului; cu asemenea ochi nu se poate percepe nimic altceva decât lumea acestei teribile creaturi. Dar, dragul meu episcop, există un singur ochi care vede: ochiul care locuiește adânc în spațiul universal. Acesta este ochiul pe care-l vom întâlni în seara asta.

Jódínus trage o dușcă din sticla sa de buzunar și se întoarce spre mine: Deși Helgi și cu mine suntem doar niște islandezi, suntem în aceeași măsură și poeți și ne ridicăm deasupra

lumii, asta ca să nu spunem mai mult. Și, deși eu, cu încărcătură maximă cu tot, n-am mai mult de douăsprezece tone, în comparație cu marele triton de care-a pomenit Helgi și care cântărea douăzeci de tone, tot mi s-a dat în grijă o cutie de către un om care a fost poate la fel de grozav ca tine, amice, cu toți episcopii tăi cu tot. Na, că ți-am zis-o! Acuma arată că nu ți-e frică!

O picătură geofizică și așa mai departe

Un sunet ciudat – de unde venea muzica asta, dacă se putea numi muzică? Subsemnatul s-a așezat pe dalele din fața fermei, în liniștea nopții – se gândește că e mai prudent să se învârtă pe-afară, până când va fi absolut sigur că oamenii aceia și-au pierdut orice interes de a vizita biserica. Deși le-am interzis intrarea în biserică, mi s-a părut cam pervers din partea lor, având în vedere situația, că n-au propus să fiu și eu de față la ridicarea capacului. Sper că nu i-am jignit pe domnii respectivi. Așa că m-am așezat pe treptele bisericii ca s-o veghez, iar treptele încă miroseau a lemn proaspăt tăiat cu ferăstrăul; am auzit atunci o muzică slabă venind de după colț. Silueta semitransparentă a ghețarului se contura la orizont și asculta și aștepta parcă ceva în liniștea nopții.

Muzica aceasta era ca o picătură care cade pe trei note diferite, ca picăturile de apă într-o peșteră izolată. Între picături, tăcere. Dar tăcerea e de lungimi variate, iar nota depinde de cât de mult s-a strâns picătura în ea însăși până să se prăbușească de pe bolta de stâncă, în întuneric. Această picătură muzicală care scobește în piatră este unică și independentă în univers; și, desigur, nicio ureche care să o audă. Este muzică în același fel în care eternitatea se regăsește, autentică, într-un cap de om micșorat. Muzica cu care suntem familiarizați este o construcție de monumente gigantice, inspirată de tendințe festiviste naționale și de misa papală și de alte celebrări asurzitoare ale disperării, în stilul *Simfoniei a IX-a*, dar este ea autentică? Despre acea picătură se poate

vorbi în cuvintele poetului care l-a elogiat cândva pe cel mai scund membru al parlamentului: N-a intrat prea mult material când a fost făcută, dar ce a intrat sună adevărat. Acest umil vânător de capete și cântăreț la lăută din Anzi, care i-a cântat o vreme vițelului la Ghețar – este el, la urma urmelor, cel care cântă muzica absolutului?

Langvetningur, omul de douăsprezece tone și conducătorul păstorilor de vreme rea (care citește și cărți, din păcate) – aceștia trei au pus mâna și au cărat cutia, pe lângă ușa bisericii, unde emisarul Domniei Voastre stătea așezat pe trepte; apoi au dat colțul. Subsemnatul s-a ridicat în picioare și s-a luat după ei, fie ce-o fi.

Empi: Prefer să stau pe-aproape, deși îmi dau seama că n-am fost invitat – în cazul în care apare ceva care să privească creștinismul.

Omul de rând Jódínus zice că „un asemenea individ", *i.e.* subsemnatul, nu merită numele de islandez, fiindcă islandezii au sculat morții încă din timpuri imemoriale; au învățat de la finlandezi. Helgi de Torfhvalastaðir, pe de altă parte, zice că el e bucuros că episcopul a binevoit să-și trimită împuternicitul ca să fie prezent în calitate de martor la o transsubstanțiere așa cum predică luteranii (fie și cu jumătate de gură) în slujba de împărtășanie, dar pe care orice popă de doi bani din pontificat o practică în cadrul misei romano-catolice, în fiecare zi a anului, la fel de lejer cum bea apă.

Mi s-a dat voie să stau pe veranda bungaloului, sub portic. Luna era în al doilea pătrar.

Epimenides adormitul stătea ghemuit pe vine și zâmbea din întuneric, iar din pupilele lui ca de animal mai venea câte o strălucire albastră-verde. Își îndesase în coroniță niște iarbă murdară și crenguțe de vuietoare și acum, mai mult decât înainte, aducea a zeu.

Picătură a îngenuncheat și a atins lăuta, cu pauze lungi între episoade, în căutarea notei care poate fi găsită numai cu mult timp în urmă, în geofizică. S-a dovedit că a existat odată

pe pământ un interval uscat de vreo două sute de milioane de ani. Nicio picătură din cer. Niciun fel de viaţă posibilă. Totuşi, ideea de apă, care este ideea de viaţă, a continuat să trăiască în deşerturile pământului. Poate că acest cântăreţ la lăută a capturat o notă a picăturii care a continuat să cadă în peşteri izolate din Anzi timp de două sute de milioane de ani. Să sperăm şi să ne rugăm ca muzica absolutului să nu fie doar o altă variantă a antimuzicii anglo-saxone, pe care o zbiară zi şi noapte gangsterii din ghetourile lumii.

Cel numit Saknússemm al II-lea, care, după cum bănuiesc şi din păcate, ar putea fi profesor universitar în Los Angeles, a încercat să adopte poziţii lotus, folosindu-se de poncho-pătură ca să camufleze rigiditatea evidentă în ale budismului; şi-a pus o pălărie amărâtă, pe care şi-a îndesat-o peste ochi. În spatele lui este intrarea în bungalou, sigilată de şerif fiindcă moştenitorii legali ai clădirii nu sunt de găsit nicăieri în lume; am înţeles că acum păstorilor de vreme rea nu li se mai permite să-şi pună capul jos nicăieri.

O bună bucată de timp a părut că n-o să se întâmple nimic. Au de gând să stea aşa, fiecare separat, fără să comunice cu ceilalţi, fără niciun ritual, imn sau încercare de a se inspira unii pe alţii, ca trei pisici aristocrate oploşite sub acelaşi zid şi care nu scot un mieunat? Dar dacă s-ar ivi acum un şoarece? Au de gând să lase revelarea secretelor universului numai în seama islandezilor? Sau legea determinanţilor constă în a aştepta pasiv acel lucru straniu care în mod sigur există şi care guvernează infinitul în timp şi spaţiu? Curând, compatrioţii noştri au început să-şi facă de lucru cu ranga cu gheare.

Cutia de lemn, care vreme de trei ani îşi protejase conţinutul de zăpezile gheţarului, avea aproape un metru lungime, aproape 25 cm în lăţime şi cam tot atâta în grosime – e un copil înăuntru sau ce? Poate doar un picior, un fel de *pars pro toto*? Sau un cadavru ciopârţit, precum cele ale adolescenţilor pe care Sfântul Nicolae din Bari, binecuvântată fie amintirea lui, i-a sculat din putina cu saramură? Cutia era lucrată solid, dar

lemnul se îmbibase cu apă după ce fusese mutată din gerul de pe gheţar şi stătea de câteva ore într-o temperatură a aerului de circa douăsprezece grade. Dar, după desprinderea scândurilor, s-a dovedit că acestea erau doar învelişul exterior. Înăuntru era un container făcut dintr-un metal deschis la culoare, ce arăta ca argintul care începe să-şi piardă luciul, dar care s-a dovedit a fi zinc; acest metal are o culoare alb-albastră, spre gri-metalic, numită alb de zinc, care este folosit la vopsirea pereţilor de palisandru din bucătării.

Containerul de zinc zace acum pe verandă şi urmează să i se ridice capacul. În acest punct, subsemnatul nu mai poate păstra tăcerea.

Empi, în engleză: N-are nimeni de gând să spună ceva? Nu se cuvine să se recite ceva adecvat pentru o înviere din morţi?

După o bună bucată de vreme, de sub pălăria lui Saknússemm al II-lea a venit următoarea replică: Lordul Maitreya ne-a sculat pe noi trei din nimic, ocazie cu care nu s-a rostit niciun cuvânt.

Indiferent de ce-a făcut Lordul Maitreya, mi s-a părut inadmisibil ca fermierul Helgi de Torfhvalastaðir să nu spună nimic, mai ales că păstorii de vreme rea s-au eschivat.

Empi, către fermierul Helgi: N-ai de gând să spui nimic, omule?

După o scurtă pauză, fermierul a mers la balustrada care dădea spre silueta semitransparentă a gheţarului, pe care luna îl contura cu auriu. Şi-a ridicat mâinile şi faţa, cu ochelari cu tot, către galaxii şi a început să vorbească cu stăpânul, mentorul şi doctorul său în jargonul în care comunicau ei doi de obicei: Viaţa pe care ai cerut-o să te aştepte în acest container, până când o vei însufleţi din nou cu bioinducţia, cu ajutorul legii determinanţilor: acel moment a sosit acum, când faci un pas mai departe, reîncarnat în perfecţiunea astrochimică, şi schimbi prin aceasta biologia pământului. Angajaţii şi determinatorii tăi vor ridica acum capacul acestui sicriu...

37

Veranda, continuare: noapte

Bună seara.

Cine e persoana misterioasă care dă bună seara în acest moment al zilei? Radioul, sau ce?

În mijlocul nostru, pe verandă, stă o femeie. Pare a fi între două vârste, atrăgătoare, poartă un impermeabil clasic și o pălărie moale cu boruri late de un albastru spălăcit, făcută dintr-un fel de piele netăbăcită sau plastic, iar în mână ține o pungă de hârtie din acelea folosite în călătoriile cu avionul.

Probabil că ne-a lăsat pe toți cu gura căscată.

Ce faceți aici? întrebă femeia.

Nu ar fi deloc exagerat să se spună că celor prezenți le-a fost greu să dea un răspuns la o asemenea întrebare. Cred că noi, islandezii, chiar părem un pic rușinoși, ca băieții care sunt prinși smulgând napi din grădina de legume a vecinilor. Dar ar trebui să precizez că păstorii de vreme rea n-au trădat nicio emoție, fie datorită radianței gândului care-i caracterizează constant pe acești oameni, fie pentru că în ochii lor astrotelekinezia, cosmobiologia și bioradioterapia sunt într-un mod propriu locuri comune și nu necesită nicio explicație.

Cum răspunsurile din partea celor prezenți întârziau să vină, femeia s-a îndreptat direct spre ușa casei. O bucată de sfoară cu sigiliul șerifului bara intrarea. Femeia nici n-a avut nevoie de foarfecă; a înlăturat sfoara cu mâna, ca pe o pânză de păianjen. A scos apoi legătura de chei, a căutat o clipă cheia potrivită, a deschis ușa, a intrat, a închis ușa în urma ei și dusă a fost.

Langvetningur: Cine e femeia aia? Cumva a rupt sigiliul?

Jódínus: Cine era? Există o singură femeie care deschide această casă.

Langvetningur: Care e femeia aia?

Jódínus: Eu sunt doar un om al muncii și chiar de la-nceput am fost plătit cu ora ca să-mi țin gura închisă. Acuma n-o să mi-o deschid decât dacă o să fiu plătit cu ora ca să vorbesc. Din partea mea, puteți să credeți că femeia asta a căzut din cer odată cu ploaia.

Empi: Ce vrei să spui, a căzut odată cu ploaia? (NB: Niciun răspuns, dar în dicționar se precizează că această expresie se folosește cu privire la râme, despre care se spune că ar cădea din cer odată cu ploaia.)

Langvetningur: Se vede lumină printre perdele. A aprins luminile. Carevasăzică, e vorba de o ființă umană. Carevasăzică, a mers!

Jódínus: Credeai că nu știe să folosească electricitatea? Nu știai ce trezești? Ce spune episcopul?

Empi: După știința mea, eu n-am trezit absolut nimic. Eu sunt prezent aici în calitate de emisar al Ministerului Afacerilor Ecleziastice.

Jódínus: Dar enigmele bărboase de pe cealaltă parte a globului ce zic?

N-au zis nimic.

Legea determinanților își făcuse lucrarea: cosmobiologia și epagogia își dovediseră valoarea, „bioinducția" se produsese, după cum se exprimă americanul, folosind un cuvânt pe care l-am căutat fără succes în șaptesprezece dicționare ale limbii engleze, dar care probabil că face parte din argoul de fiecare zi al sfinților și al misticilor supraumani din California. Pesemne că astfel de oameni nu mai scot de mult țipete de uimire când scoală ceva din morți, adormitul Epimenides cel cu ochii arzători netrebuind să facă nimic altceva decât să se uite cu ochii ăia ai lui, că minunea s-a și săvârșit.

Femeia cea bine făcută stă acum în prag, cu capul descoperit, cu fața în umbră, în vreme ce lumina se revarsă afară prin ușa deschisă în spatele ei. După ce va fi chibzuit mai bine, s-o fi gândit că ar fi bine să stabilească cine sunt bărbații cărora ea, distrată, le-a dat bună seara mai devreme, în timp ce intra în casă.

Femeia: Locuiți aici, flăcăi?

Langvetningur, cu un cal mare oglindit în ochelari, dar cu toate acestea ca un băiețel: Am venit aici, fiecare din alt colț al pământului, din pricina unei chestiuni neînsemnate. Omul ăsta e din Anzi, iar celălalt, din ce-am înțeles, este de undeva de pe tărâmul lui Alexandru cel Mare. Cel de-acolo e un mistic din California.

Femeia: Și dumneata, drăguță?

Langvetningur: Păi, eu vin de așa de departe, că nimeni, nici măcar eu, nu mai știe unde se află ținutul meu. Numele meu este Helgi Jónsson din Torfhvalastaðir, Langavatnsdalur. Eu sunt omul care căuta mereu cai mari. Într-o zi am dat peste Maestru. Zice el către mine: O să te învăț cosmobiologie. La început mi-am zis că n-am mai auzit niciodată asemenea prostii. Eu sunt ceea ce se cheamă un învățător absolvent de Școală Normală și, prin urmare, cred în simțul practic. Agenți de îmbunătățire a rasei umane din galaxii îndepărtate, așa ceva pur și simplu nu e pentru negustorii de cai. Asta-i altă mâncare de pește, cum se spune. Dar ce s-a-ntâmplat? Nu tocmai calul în care îți pui cele mai puține speranțe se dovedește întotdeauna a fi cel mai bun? Din ziua aia, n-am putut să mă mai gândesc la altceva. Eu sunt ca bărbatul din *Biblie* care a auzit de o iapă bună, și-a vândut toate bunurile și a pornit la drum și a cumpărat-o. În cele din urmă, am dat la publicat cartea Maestrului, pe cheltuiala mea. Nu mi-am recuperat încă banii, dar cel care a pus adevărul pe hârtie va avea întotdeauna răsplata lui în conștiința creștină, chiar clacă nimeni nu vrea să-l citească. Sărut mâna și fiți bine-venită, doamnă, mă bucur să vă cunosc!

Jódínus: Dacă nu ți-e cu supărare, eu sunt doar un muncitor de rând și numele meu este Jódínus, dar, una peste alta, eu am fost reprezentantul local al Marelui Industriaș, responsabil cu toate isprăvile sale. Dar mă mai cheamă și Álfberg și sunt poet, deși nu sunt un poet modern și nu-mi plac poeții ăștia de modă nouă care nu-s în stare să versifice ca lumea. Eu am transportat materialele pentru toate fabricile de congelare rapidă de prin împrejurimi; nu e vina mea dacă sunt toate ori subvenționate, ori falite, ori nici măcar nu li s-a dat drumul. Poate că mâine va exista o subvenție locală de un milion. Am mai transportat și palisandrul pentru casa Marelui Industriaș; este singura clădire de la Ghețar care aduce profit. Apropo, din ce-mi amintesc eu, noi doi suntem înrudiți, scumpa mea, așa că trebuie să-mi ierți familiaritatea. Sugarul de colo, cu aparatul electric pentru spioni, pretinde că e episcop, dar mie nu mi-e frică de indivizii de teapa lui. Spune-i femeii cum te cheamă!

Subsemnatul nu se considera un hoț de napi din acea grădină de legume și nu a văzut niciun motiv pentru care să dea seama de prezența lui. Într-adevăr, femeia nici măcar nu m-a băgat în seamă și a ignorat prezentarea lui Jódínus. S-a întors către străini și le-a vorbit cu o severitate temperată cu compasiune, pe același ton pe care gospodinele l-au folosit dintotdeauna pentru a le da ordine păstorilor de vreme rea, atât în saga, cât și în basmele populare ale lui Jón Arnason: James, majordomul, vă așteaptă în capitală, așa că încercați să porniți de îndată la drum! Are bilete de avion pentru voi, pentru mâine-seară.

Jódínus: O să mă îndrept spre sud, spre casă, în douăsprezece tone, și n-ar fi niciun deranj să iau și câțiva Mântuitori Mondiali și să-i duc o parte din drum.

Saknússemm al II-lea a scos de sub pătură o mână plină de dolari americani și i-a fluturat.

Femeia: De unde ați făcut rost de banii ăștia, *vous pauvres diables, vous*[1]?

---

[1] „Amărâților" (fr.).

Saknússemm al II-lea: Lordul Maitreya, care ne-a creat din nimic și care a apărut acasă în al cincilea cer, a creat și niște bani, din care să trăim până se întoarce el, peste trei mii de ani.

Cântărețul la lăută s-a oprit din stoarcerea de picături geofizice din corzi: Am capul lui la mine-n geantă.

Adormitul Epimenides s-a ridicat în picioare, s-a întors într-un semicerc și a zâmbit la mare. Părea gata de plecare.

Femeia: Da, încercați să vă întoarceți repede la Los Angeles, sărmanii de voi. Aici puteți să răciți.

Femeia ne-a adresat următoarea remarcă, pe post de explicație și scuză: „El" nu se sătura niciodată de colecționarea unor asemenea amărâți și nu obosea niciodată să-i târască și pe ei după el, de colo-colo, prin toată lumea.

După ce a rezolvat problema păstorilor de vreme rea într-un mod așa de energic, după cum a fost descris, femeia s-a întors la chestiunea cu adevărat de actualitate și a arătat cu degetul către cutia de zinc de pe verandă, din fața ușii.

Ce se afla în acel container?

Presupun că era un fenomen psihologic în sine faptul că toată lumea uitase de cutie, inclusiv subsemnatul, care, la urma urmelor, fusese instruit pe larg de către autoritățile spirituale tocmai ca să afle ce se găsește în ea. În sfârșit, avusese loc, în public, o minune de genul celor de care oamenii nu se satură niciodată să-și bată joc, fiindcă minunile țin de teologie. Dar întâmplarea face că singurul lucru care lipsește de data asta, pentru ca minunea să devină științifică, este o legalizare de la un notar public; din păcate, s-a trecut cu vederea, în acel moment, obținerea unei legalizări de la o asemenea persoană, care să însoțească mesajul de Paște al *Noului Testament*. Dar ce se întâmplă când niște oameni cu credibilitate văd că se produce un miracol și că o femeie se scoală din morți? E ca și cum ai oferi unui cățel o prăjitură întreagă. Oamenii devin de-a dreptul neputincioși. Cei mai mulți se uită la ceas, au alte treburi de făcut, e musai să plece. Totuși, când femeia le-a atras atenția, și-au venit în fire și au deschis capacul cutiei cu pârghia.

Nu mai era mai mult de o lună până la solstițiu, noaptea din nord-vest va deveni în curând dimineață în sud-est, și cu toate astea lumina electrică care se revărsa pe ușa din spatele femeii nu afecta lumina naturală. După înlăturarea capacului, a început să se joace pe conținutul cutiei. Razele de lumină străluceau orbitor pe materialul care umplea cutia până la margine și care scânteia ca un giuvaier colosal, mai mare decât toate diamantele faimoase ale lumii puse la un loc. Era un bloc de gheață. Gheața începuse să se subțieze considerabil, așa cum s-a spus mai înainte, după multe ore de transport la temperaturile de peste zero grade din ținuturile joase, și începuse să se desprindă de marginile containerului. Au întors cutia cu fața în jos, iar conținutul a fost scos la lumină. Gheața care se topea era transparentă și era de-acum clar că blocul lung, sclipitor și translucid adăpostea un preafrumos somon. Toți marii undițari au scăpat printre degete pești de mărimea aceasta și așa ceva nu se uită în veci. După ce au răsturnat blocul umed de gheață la picioarele femeii, păstorii de vreme rea au aruncat ambalajul afară pe pavaj, iar islandezii au colectat deșeurile. Helgi de Torfhvalastaðir a luat lemnul pentru folosință ulterioară, în vreme ce poetul Jódínus a pus mâna pe zinc.

Și, în timp ce somonul zace la picioarele femeii iradiind toate culorile curcubeului, întemnițat în diamantul lui, cei trei păstori de vreme rea se pregătesc de plecare. Se înfășoară în poncho-păturile lor. Cântărețul la lăută își pune sub braț lăuta, care mai păstrează o picătură geofizică în corzile ei, și pretinde că a furat capul profesorului doctor Godman Sýngmann și că are de gând să-l micșoreze.

Adormitul Epimenides – cu ochii lui albi, barba și părul albastre și zâmbetul din umbra eternului arbore de mango – dă de trei ori cu fruntea de podea, în fața femeii, și depune la picioarele ei iarba murdară și crenguțele de vuietoare din coroniță lui, apoi se ridică fără efort, ca un om făcut din cauciuc,

şi pluteşte în jos pe treptele verandei, cu coronița rămasă fără o floare. Ajuns la ultima treaptă, se întoarce şi sărută pământul din dreptul femeii.

Saknússemm al II-lea – care poate că va fi ars într-o zi pentru scrieri controversate şi alchimie, precum compatriotul nostru, Saknússemm întâiul, despre care francezii cred că a fost ars de către Regele Danemarcei – este singurul dintre păstorii de vreme rea care îi adresează câteva cuvinte femeii: Aţi binevoi să-mi daţi o chitanţă, doamnă?

Femeia: O chitanţă? Pentru ce?

Saknússemm al II-lea: Aţi fost înviată. Suntem obligaţi să prezentăm o chitanţă pentru tot ce facem. S-ar putea ca muzeul să ridice pretenţii în ceea ce vă priveşte.

Femeia: Despre ce vorbeşti, sărmanul de tine?

Saknússemm al II-lea: Muzeul epagogic pe care l-a fondat Lordul Maitreya în California.

Femeia: Ah, casa muştelor! *Comprendo.* Vai de capul vostru de nefericiţi! Poate că o mă-ndur de voi până la urmă şi o să vă dau o chitanţă pentru peştele ăla, chiar dacă n-am comandat niciodată peşte.

Saknússemm al II-lea: În regulă.

Femeia rupe o pagină din carneţelul ei de însemnări şi mâzgăleşte aceste cuvinte în engleză, „Primit o bucată peşte", şi un nume dedesubt, „sora Helena", sau cam aşa ceva, dacă am văzut eu bine.

Saknússemm al II-lea se uită cu atenţie la foaia de hârtie şi într-un final o împăturește: Bun, în regulă. Misiunea noastră s-a încheiat. Să mâncaţi peştele, doamnă! Mulţumesc. Noapte bună!

38

Femeia Guðrún Sæmundsdóttir din Neðratraðkot

Femeia din prag: Ce-o să mă fac eu cu peștele?

Empi, singur pe verandă, după ce toți ceilalți vizitatori au plecat: Nu știu, doamnă. Ați dat o chitanță pentru el.

Femeia: Dumneata ce faci aici?

Empi: Nici eu nu prea știu. Vă cer iertare pentru prezența mea aici.

Femeia: Erai în cârdășie cu amărâții ăia?

Empi: O, nu, n-aș prea zice că eram cu ei. Am putea să schimbăm vreo două vorbe, în ciuda orei târzii?

Femeia: Cine ziceai că ești?

Empi: Îl reprezint pe episcop.

Femeia: Da, desigur, așa e. Te rog să poftești înăuntru! O să-nchid ușa, e cam răcoare. Ia loc, rogu-te! Pari un tânăr de treabă. Deși nu ești încă episcop, cred o să ajungi într-o bună zi. Îmi închipui că e amuzant.

În timp ce vorbea cu mine, femeia se învârtea prin casă, deschizând când o ușă, când alta, cercetând rafturile și dulapurile: Și uite și o bucătărie, cu electrocasnice cu tot! a zis ea cu voce tare. N-o să-mi ia prea mult să fac niște cafea. Cred că am o cutie în Imperial.

Empi: Mulțumesc, dar nu mai pun gura pe cafea câte zile oi avea!

Femeia: Trebuie să existe pe-aici, pe undeva, și o băutură mai de Doamne-ajută, cum ar fi niște whisky. De fapt, eu, personal, nu beau alcool.

Empi: Nici eu.

Femeia: Sigur o s-ajungi episcop.

Femeia m-a făcut a doua oară episcop, într-un interval relativ scurt, şi o vreme n-am prea mai avut ce face. A tras perdelele şi s-a uitat în tăcere pe fereastră, la cimitir: Mormântul ăla proaspăt e al lui?

Empi: Dr. Godman Sýngmann a fost înmormântat acolo acum trei zile.

Femeia: Ai asistat la slujbă?

Empi: Da, din partea episcopului.

Femeia: A mers bine?

Empi: A fost în regulă.

Femeia s-a uitat pe fereastră. Judecând după lumina de pe obrazul şi părul ei şi după sunetul proaspăt al ciripitului rândunicilor-de-mare de afară, am simţit că se făcuse dimineaţă.

Avea părul ridicat într-un coc grecesc, precum Venus din Milo – aici, în Islanda, se numeşte coc de spălătoreasă. La prima vedere, pe verandă, nu mi se păruse prea masivă, dar acum vedeam că e chiar voinică. După ce s-a săturat să se uite la mormânt, şi-a luat andrelele din sacoşă şi, înainte să se apuce de tricotat, a căscat fără zgomot, ca un leu, de i se vedea fundul gâtlejului. S-a aşezat, cu ghemul de lână lângă ea, pe divanul dublu unde dr. Sýngmann îşi dăduse duhul. Această femeie pare că trăieşte fără niciun efort, şi totuşi nimeni nu poate spune ce vine de la sine şi ce vine din disciplină la o asemenea făptură.

Mi-a explicat, cât se poate de nonşalant, că nu a auzit de „asta" decât alaltăieri, la Paris, în ziua cu înmormântarea. Bineînţeles că James le-a telegrafiat tuturor, mai puţin mie, a zis şi a continuat: N-am fost niciodată populară printre majordomii din acea gospodărie binecuvântată. Am primit telegrama de la bătrânul Mowitz şi ceilalţi de la Londra. Unii ajung cu întârziere, dar tot ajung.

În altă ordine de idei, subsemnatul vrea să facă trimitere la comentariile localnicilor cu privire la aceste femei, în special la cele declarate aici, în acest raport, de către cantorul

parohial Tumi Jónsen, capitolele 8-11 (cu privire la femeile care nu dorm etc.); și, de asemenea, la remarcile pastorului J. Prímus pe aceeași temă. Și, deși femeia a căscat o dată, atunci când s-a apucat de tricotat, nu se poate trece cu vederea faptul că lungile călătorii, pe timp de zi și de noapte, nu le afectează prea mult pe femeile de felul ei. Mi s-a părut că devenise mai mare, așa cum stătea pe canapea și tricota, după ce dăduse o chitanță pentru pește. Cred că măsura aproape 180 cm. Despre celelalte măsuri ale ei nu pot vorbi. Cuvântul *Vollschlank* se folosea adesea la adresa femeilor care nu puteau fi descrise decât în limba germană; înseamnă nu grasă, cu atât mai puțin slabă. Era cu siguranță lată în umeri, iar „cocoașa de matroană" începuse să iasă un pic în afară; dar gâtul este încă plin de vigoare, așa că sub bărbie nu se vede niciun fel de gușă. Pe de altă parte, dacă nu se apucă de sport, femeile de felul acesta devin rapid fleșcăite; nu trebuie să se lase pe tânjală. Purta o haină din catifea de un albastru-deschis, foarte largă (ca acelea purtate de femeile gravide), care ajungea până la tivul unei rochii bej; în picioare avea cizme din velur deschise la culoare.

Subsemnatul a scos raportul pentru a vedea cum stau lucrurile, apoi a deschis un subcapitol special la intrarea *Conversații neașteptate*, care s-ar putea dovedi a fi în afara sferei instrucțiunilor oficiale primite de la Ministerul Afacerilor Ecleziastice.

Empi: Întâmplarea face că episcopul m-a trimis aici, în această parohie, pentru niște cercetări cu privire la o chestiune neînsemnată. Ar mai fi ceva în legătură cu care aș dori să vă pun niște întrebări. Dar țin să precizez că, dacă nu doriți, nu trebuie să-mi răspundeți în niciun fel și că puteți fi oricât de evazivă vă convine; și nici nu trebuie să spuneți adevărul în răspunsurile la întrebările mele și vă puteți prevala de *reservatio mentis* cât doriți, deși eu sper că nu știți ce înseamnă această expresie. Este sarcina noastră, în sud, să aflăm adevărul.

Femeia: N-am ascuns niciodată nimic din ceea ce era important. Pe de altă parte, nu sunt o neștiutoare în privința iezuiților. Întreabă-mă după pofta inimii, drăguțule!

Empi: Dacă nu vă e cu supărare, cum vă numiți?

Femeia: Numele meu este Guðrún Sæmundsdóttir din Neðratraðkot și sunt fiica perechii de-acolo.

Empi: Ei bine, trebuie să spun că m-ați cam luat prin surprindere, doamnă. Dar nu se poate face nimic în privința asta. Tu întrebi și tot întrebi, iar răspunsurile devin din ce în ce mai incomprehensibile. La sfârșit, ajungi un idiot.

Femeia: Dă-i bătaie, drăguțule!

Empi: Episcopul vrea să știe despre statut.

Femeia: Statut, ce-i aia?

Empi: Ce sunteți?

Femeia: Sunt soția pastorului de-aici.

Empi: Nu știam că există vreo soție de pastor aici. Credeam că pastorul trăiește singur – fără s-o punem la socoteală pe dra Hnallþóra.

Femeia: Sunt nevasta lui.

Empi: Dar sunteți plecată cam de multișor, nu-i așa?

Femeia: Treizeci și cinci de ani. Nu e chiar așa de mult timp.

Empi: Când ați semnat mai adineauri chitanța pentru pește, mi s-a părut că ați folosit un nume străin, sau mă-nșel eu?

Femeia: Câteodată, când mi se livrează pește, nici nu-mi dau seama că-mi scriu numele. Am stat cândva într-o mănăstire spaniolă și recepționam peștele la poartă și mi se spunea Elena.

Empi: Să-nțeleg c-ați fost călugăriță.

Femeia: Din întâmplare, m-am ocupat câțiva ani de un *bordello* în Buenos Aires. Dar, cum plăcerile mi s-au părut dintotdeauna plictisitoare, am intrat la mănăstire. Tocmai când terminam *el noviciado* și eram pe punctul de a mă călugări, părintele duhovnic, care era impotent, a descoperit că nu aveam cum să mai fiu virgină. Vezi tu, uitasem să menționez că eram femeie măritată și nevastă de pastor de undeva din nordul Islandei.

Empi: Presupun că nu cunoșteați o fată pe nume Úa?

Doamne ferește, băiete! a spus femeia. Cine ți-a băgat în cap una ca asta?

Dar, cum stăteam eu cufundat în hârtii, neștiind ce să răspund, deodată, o femeie pe care nu o recunoșteam a început să râdă. Când am ridicat capul, râsul a încetat.

Cine a râs? am întrebat.

Femeia: Când am ieșit în lume, nici nu m-am dezmeticit bine, că am început să fiu strigată Úa.

În realitate, nu exista nimic în comportamentul acestei femei care să stârnească senzualitate. Fără îndoială că, dacă te apuci să cugeți asupra „vieții", este ca oricare altă femeie care îmbătrânește și, într-adevăr, până nu a atras ea însăși atenția asupra acestei chestiuni, eu nu mi-am adus aminte că toată lumea este parte a enigmei timpului.

Empi: „Úa" – ce-nseamnă asta?

Femeia: E ușor de înțeles în Franța. Și la Buenos Aires. Pe de altă parte, am auzit că numele ăsta sună rău în Danemarca. Se pronunță cu accentul pe *ú*; pe urmă un *a* scurt. *Uuh-a*. Unii oameni nu învață niciodată să-l pronunțe sau să-l decline. În Statele Unite, se crede că e o limbă din insulele Mării Sudului. Un bărbat din Los Angeles mi-a oferit o mie de dolari pe el, pentru fiica lui, care nici nu fusese concepută – și l-a căpătat. Da – fata aceea e moartă. Este un cuvânt din limbajul rățoilor sălbatici de acasă, úa-úa; ei m-au învățat să înțeleg viața.

Empi: Din diferitele lucruri pe care le spuneți înțeleg că dumneavoastră sunteți femeia despre care se zicea c-ar fi murit acum trei ani peste hotare?

Femeia: Da, am murit în acel an, anul în care am pierdut-o pe Úa mea.

Empi: Așadar, ați pierdut copii, doamnă? Accidente?

Femeia: Asta n-avem de unde să știm, tânărul meu prieten. Se poate vorbi de accidente atunci când e implicat Dumnezeu?

Empi: Cum puteți să puneți o asemenea întrebare în mod serios, doamnă?

E adevărat, a spus femeia. Slavă Domnului că se-ntâmplă accidente! Atunci ajungi să-L cunoşti prima oară pe Dumnezeu. Nu, copiii mei n-au murit. Eu am fost singura care a murit şi s-a mutat într-o altă casă – cealaltă casă.

Femeia a ridicat privirea şi a râs cu râsul ascuţit al unei alte femei, un râs maşinal.

Empi: Dumneavoastră râdeţi?

Femeia: Râde femeia din cealaltă casă.

Empi: Ce-ar fi, cu permisiunea dumneavoastră, doamnă, să trecem mai departe? Hm! Ce părere aveţi despre afirmaţia că sufletul dumneavoastră a fost strămutat într-un peşte acum trei ani şi conservat sus, pe gheţar, până în această seară?

Femeia s-a oprit din tricotat şi a răspuns cu uimire: Dumnezeu să te apere şi să te ocrotească, sărmane om!

Empi: Vă mulţumesc. Dar nu văd ce rost ar avea să notez aşa o replică.

O vreme, femeia a continuat să se uite la mine, evident perplexă. A zis: Nu cumva eşti un picuţ cam limitat, micuţule?

Empi: Doar nătângii sunt angajaţi să întocmească rapoarte oficiale. Dacă n-aş fi fost unul dintre ei, nu mi-ar fi cerut nimeni să fac tipul ăsta de treabă. Sper să mă iertaţi.

Comprendo, a spus femeia.

Am aruncat o privire afară şi am văzut că gheaţa de pe peşte aproape că se topise, iar pe verandă se făcuse o baltă. De fapt, eram surprins că femeia nu fusese şi mai uimită. Evident că avea foarte multă experienţă şi că nu era uşor să o iei prin surprindere cu nimic, cu atât mai puţin cu metafizica. Am optat pentru un teren mai sigur şi am întrebat cu precauţie: Ce aveţi de gând să faceţi cu peştele?

Femeia: Vino mâine să mănânci nişte somon!

Şi atunci femeia din cealaltă casă a râs scurt, cu poftă, într-un mod nefiresc.

Guðrún Sæmundsdóttir şi-a pus ochelarii, fiindcă îi căzuse o andrea. A ridicat andreaua de jos şi a reluat rândul la care rămăsese.

Când stai lângă o femeie care tricotează, simți cum te cuprinde o tihnă ciudată. Ar putea fi pentru că, prin tricotat, femeile reușesc să-și reprime propriile tensiuni interioare? La început am crezut că este vorba de un pulover, dar acum arăta ca și cum ar fi avut un deget mare.

Empi: Tricotați cumva mitene, doamnă?

Femeia: Da, tricotez mitene de purtat în larg.

Empi: De ce?

Femeia: Vai, drăguțule, cât de imatur poți să fii! Auzi întrebare, de ce tricotez mitene de purtat în larg? Fiindcă asta-i meseria mea, de-aia! Da' tu ce credeai, iubirea mea?

Empi: Eu mă întrebam pentru cine tricotați mitene de purtat în larg.

Femeia: Eu am introdus mitenele de purtat în larg în Peru.

Empi: În Peru, ei, da! Sunteți primul islandez pe care l-am auzit în viața mea că pronunță cuvântul „Peru" într-un mod corect – cu accentul pe a doua silabă. Ar fi amuzant să auzim câte ceva despre țara al cărei nume îl pronunțați atât de bine și care merită mitene de purtat în larg.

Femeia: Da, deși voi, tinerii, știți tot, se prea poate să nu știți că Peru este cea mai mare națiune de pescari din lume.

Empi: Islandezii sunt un popor periferic și nu văd niciodată centralul în nimic.

Femeia: În Peru sunt de o mie de ori mai mulți mateloți decât în Islanda. De atunci am trimis negreșit la Lima, în fiecare an, între o sută și o sută cincizeci de perechi de mitene de purtat în larg.

Empi: Există acolo, în sud, o cerere constantă pentru mitenele de purtat în larg?

Femeia: Sunt folosite mai ales ca daruri pentru tombole. Stocul nevândut e furat la Paris. Dar am croșetat și am tricotat și multe mantile pentru fetele cu ochii negri, pe care să și le pună când merg la biserică să-L sărute pe Mântuitor și pe care să și le scoată când întâlnesc un bărbat.

Empi: Nu e cam deprimant să tricotezi mitene de purtat în larg, care, înainte să ajungă la tombola din Lima, sunt furate la Paris?

Femeia: O, e atât de reconfortant să vorbesc cu tine, iubirea mea! Chiar mă trezeşti la viaţă! Şi asta fiindcă vorbeşti atât de ironic. Aproape ca un francez. Eu n-am ştiut niciodată să vorbesc ironic.

Empi: Dacă e să vă spun ce cred eu, ei bine, cred că oamenii nu se apucă de croşetat mitene de purtat în larg decât din plictiseală, şi încă ce plictiseală!

Femeia: Munca e gloria lui Dumnezeu, obişnuia să spună bunica mea. Mitene de purtat în larg sau mantile, e vreo diferenţă? Am fost dintotdeauna gata să dau şi ultimul meu bănuţ, numai să mi se permită să muncesc.

Empi: E o vorbă care spune că numai bogaţii îşi permit să fie săraci.

Femeia: Nimic nu este plictisitor, cu excepţia distracţiei.

Empi: Fără îndoială că aveţi în vedere vreun sistem social sau altceva de felul ăsta, în care oamenii să plătească pentru a li se permite să tricoteze mitene de purtat în larg, dar să fie plătiţi cu ora ca să meargă la dans şi la cinema sau să plece în călătorii?

Femeia: Sistem social? Ce ziceai că-i aia?

Empi: Statul...

Femeia: Ah, Statul! *Comprendo.* Vrei să zici clubul?

Empi: Nu neapărat clubul, mai degrabă forurile; şi, apoi, toţi cei care sunt dependenţi de foruri.

Femeia: Forurile, a, da, acum înţeleg ce vrei să spui! Sigur, sigur, le cunosc foarte bine! Acolo unde oamenii stau într-o sală de aşteptare, cu grijile lor şi o mică imagine a Mântuitorului pe un şnur în jurul gâtului, cu credinţa că în forul cel mai de taină există cineva. Nu, nu asta am vrut să spun şi nu am nimic la îndemână de pus în loc.

Empi: Sunteţi şi anarhistă, doamnă?

Femeia: O, nu, n-aş prea crede! Noi i-am cunoscut doar pe Albenes şi pe indivizii ăia. Mundi le mai vindea din când

în când brevete pentru marină. Îi făceau pe oameni să creadă că în forul lor cel mai de taină există cineva. Așa că oamenii așteptau toată ziua și Îi dădeau Mântuitorului câte un mic sărut din când în când, drept mulțumire pentru că autoritățile erau atât de îndatoritoare și *muy bien*, și pe urmă li se spunea să se întoarcă a doua zi. Dar Albenes și ceilalți erau fix în munți la acea dată, împușcând, ca toți oamenii mari, țărani, pentru distracție; sau, dacă nu, zăceau prin bordeluri.

Empi: Nu exagerați deloc, doamnă? Mă-ntreb foarte serios dacă ar trebui să includ sau nu în raport cele ce mi-ați spus.

Femeia: O, cred că știu despre ce vorbesc, eu, care ani buni am fost responsabilă de una dintre *casas* astea ale lor. Câteodată primeam asemenea *casas* de la marină, ca plată pentru brevete. E mai bine să tricotezi mitene de purtat în larg.

O relatare a lui G. Sýngmannsdóttir[1]

Povestea se complică. Se tot îngroașă, oricât de neînsemnate ar fi întrebările. Va fi o sarcină uriașă să redactez toate astea și să le dau și formă de raport. Femeia mă face să mă tot învârt în jurul cozii și mai mult ca sigur că nu a terminat. Poate că nu va sfârși niciodată, iar în curând va fi dimineață.

Empi: V-aduceți aminte de unde am pornit?

Femeia: Ne-am apucat noi de ceva, dulceață? Eu n-am observat.

Empi: În ceea ce vă privește, există o singură chestiune care îl preocupă cu adevărat pe episcop. Restul e neesențial.

Femeia: Da, am cunoscut mulți episcopi. Unii dintre ei erau oameni foarte drăguți. Dar Eminența Sa are câteodată impresia că viața e mai simplă decât este în realitate.

Empi: La început, am notat că sunteți nevasta pastorului de la Ghețar. Dar apoi, pe neașteptate, vă ocupați de un *bordello* la Buenos Aires. În același timp, v-ați călugărit în America de Sud, ca Sfânta Helena. Și ați pierdut copii în urma unor accidente, în America de Nord. Și-acum tricotați – ați spus mitene de purtat în larg –, chiar nu exagerați deloc, doamnă?

---

[1] În Islanda, în mod tradițional, numele de familie se formează prin adăugarea sufixului *son* („fiu"), respectiv *dóttir* („fiică") la prenumele tatălui sau al mamei. În acest capitol, femeia, Guðrún Sæmundsdóttir, îi mărturisește emisarului episcopului că a fost adoptată de către Godman Sýngmann, astfel justificându-se schimbarea patronimicului din *Sæmundsdóttir* în *Sýngmannsdóttir*.

Iar numele dumneavoastră este Guðrún Sæmundsdóttir din Neðratraðkot! Să sperăm că a fost înscris în registrele parohiei. Dar, înainte de toate, aș vrea să vă-ntreb: o asemenea femeie nu are responsabilități și datorii?

Femeia: Cum ar fi?

Empi: Păi, de exemplu, de ce n-a rămas soția pastorului cu pastorul?

Femeia: Probabil că episcopii ar găsi multe alte lucruri mai ușor de înțeles decât acesta.

Empi: Permiteți-mi să vă atrag atenția asupra faptului că noi, aici, suntem luterani.

Femeia: Eu sunt catolică.

Empi: Practicantă?

Femeia: Da, practicantă.

Empi: N-ați fost excomunicată?

Femeia: M-am cununat la biserică și n-am fost niciodată divorțată. L-am cunoscut doar pe soțul meu, pe care l-am iubit și l-am respectat, și niciun alt bărbat.

Empi: Dar americanul cu care ați avut copii?

Femeia: Americanii sunt copii. Copiii cred în pistoale și pistolari. O sută patruzeci și șapte de focuri de armă săptămânal în programele televizate pentru copii. În filmele pentru copii trebuie să existe pruncucideri. Ai observat că, dacă tai Crucea în două pe diagonală, obții două arme de foc, câte una pentru fiecare mână? Sunt niște copii adorabili!

Empi: De ce n-ați rămas cu soțul dumneavoastră, pe care îl iubeați și-l respectați? N-ați fost răpită?

Femeia: O, nu, nu!

Empi: Ați fost furată, doamnă?

Femeia: Am fost cumpărată.

Empi: De Godman Sýngmann?

Femeia: El a pus banii jos, da.

Empi: E posibil să cumperi oameni?

Femeia: E posibil să-i ceri unei ciobănițe să meargă să călărească, chiar dacă ea e măritată cu un pastor. E posibil

să-i ceri să meargă să călărească în jurul lumii. Dar, când se va întoarce, după o generație, va fi fost acolo tot timpul.

Empi: Nu e corect să se spună că Profesorul Godman Sýngmann a fost poligam?

Femeia: Cine zice așa ceva?

Empi: Majordomul a telegrafiat la patru văduve.

Femeia: Da, iar acum i-am luat Imperialul. O să ne asigurăm că nu mai fură. Dacă nu eram eu, nenorocitul ar fi fost în pușcărie, unde-i e locul. O să-l scap și de data asta de închisoare.

Empi: Nu mai aveți nimic de spus despre soțiile lui Godman Sýngmann? Nimic exagerat în toată povestea asta?

Femeia: Să sperăm că a avut cât mai multe. Era un bărbat de lume. A trăit pretutindeni. Prietenii lui, imamurii, țineau până la trei sute de neveste. Atât în Benares, cât și în Los Angeles, i se zicea Lord Maitreya. Ce să facă așa un bărbat doar cu o creatură sau două de parte feminină? Buddha a avut zece mii de femei în pântec. Când Mundi s-a întors în Islanda, ca tânăr inginer și inventator, cu tot cu milioanele lui din Sumatra și Australia, unora li s-a părut că are părul foarte moale. O ciobăniță din Neðratraðkot, proaspăt căsătorită cu un pastor de țară sărac lipit și cu care de-abia apucase să se culce, a primit lumea în dar de la Mundi.

Empi: Cine sunt aceste femei? Și unde pot fi găsite?

Femeia: Nu mă interesează. Se împlinesc trei ani de când i-am trimis o telegramă, ca să mă considere moartă. Despre celelalte nu știu nimic.

Empi: Chiar ați crezut că sunteți moartă de-adevăratelea?

Femeia: Dar zeii, ei în ce cred? Ăsta-i un lucru pe care nu-l vom afla niciodată. Știm doar că sunt mai presus de viața pământească. Nu-mi trece niciun moment prin cap cum că sub țărâna de colo, din cimitir, s-ar afla vreo urmă de Mundi.

Empi: Asta e treaba mea, doamnă: în fața autorităților ecleziastice, am fost responsabil de aceste funeralii. Pe de altă

parte, bănuiesc că ministerul va dori să știe care e poziția dumneavoastră față de legea locului și, de asemenea, în ceea ce privește legea matrimonială internațională, cu privire la celelalte soții ale profesorului, dacă ele există.

Femeia: Despre ce legi vorbești, băiete?

Empi: De exemplu, legea împotriva poligamiei.

Femeia: De ce ar trebui să mă privească pe mine legile referitoare la poligamie?

Empi: Mă iertați că spun asta și slavă Domnului că nu e nimeni altcineva de față ca să m-audă, dar eu am înțeles că ați fost căsătorită cu doi bărbați deodată și că unul dintre ei era căsătorit cu mai multe femei în același timp. E corect?

Femeia s-a oprit din tricotat: Cine zice așa ceva? Auzi ce porcării nemaiauzite pot să iasă din gura unui băiat așa de inteligent!

Empi: Eu nu acuz pe nimeni, nici pomeneală de-așa ceva! Cu atât mai puțin pe dumneavoastră. Ca orice alt cretin, am fost trimis aici doar ca să cercetez niște chestiuni care nu mă privesc în niciun fel și de care nu-mi pasă câtuși de puțin. Așa cum am mai spus, nu sunteți obligată să-mi dați niciun fel de răspunsuri.

Femeia: N-am fost soția lui Godman Sýngmann. Sunt fiica lui.

Empi: Mă iertați, doamnă, dar chestia asta chiar mi-a rămas în gât! Ce-o să înțeleagă superiorii mei?

Femeia: Sýngmann era cetățean britanic. M-a adoptat sub incidența legilor britanice, în conformitate cu care persoana care adoptă trebuie să fie cu douăzeci de ani mai mare decât persoana adoptată. Eu aveam șaptesprezece ani, iar Mundi avea patruzeci. Sunt singurul lui copil.

Empi: Spuneți-mi, vă rog, ce făceau oamenii din regiunea dumneavoastră când rămâneau muți de uimire?

Femeia: Își băgau cinci degete în fund.

Empi: Să mă iertați că nu sunt suficient de matur ca să folosesc cuvinte urâte altfel decât cu moderație.

Femeia: Mi-e un pic milă de tine. Din păcate, multora, dar mai ales mie, li se pare greu să mă înţeleagă – şi situaţia nu era mai roz nici în tinereţe. Nu ştiu cum aş putea să te fac să mă-nţelegi. O fată romantică – ştii ce-i aia?

Empi: Nu.

Femeia: Nu te-ai culcat niciodată cu o fată romantică?

Empi: Probabil că e groaznic.

Femeia: Ce băiat cinstit trebuie să fii! Şi totuşi, dragul meu, aşa s-a întâmplat. Nu se poate face nimic ca să împiedici o fată, devenită nevastă de pastor din motive romantice, să se îndrăgostească de un bărbat de lume. Dar, deşi eram naivă, lui Mundi bineînţeles că nu i-a trecut niciodată prin cap să mă ceară de nevastă. Pur şi simplu a pus banii jos. Şi, după ce m-a adoptat, m-a trimis să mă şcolesc la o mănăstire din Paris, fiindcă era evident că un om de felul lui nu dorea să aibă o fiică proastă. De-abia mult mai târziu, când eu trecusem de douăzeci de ani, m-a vrut o vreme şi ca amantă, ca un fel de a-şi cere iertare. Dar amândoi deveniserăm deja nişte abstracţiuni unul în ochii celuilalt, fiindcă el era mereu pe alte continente ca să facă bani, iar eu studiam lucrul de mână şi religia creştină şi conjugările germane cu măicuţele şi devenisem catolică. Idila intrase la apă şi nu mai era de mult la modă la Paris. Dar am rămas fiica lui, desigur, în ciuda acestui fapt.

Empi: Atunci o să-nregistrez că idila intrase la apă şi că nu mai era de mult la modă la Paris. Mă iertaţi, doamnă, dar ce este idila? Vreau să zic, cum s-ar defini idila pentru Ministerul Afacerilor Ecleziastice?

O să-ţi spun, a răspuns femeia. Când eram eu mică, cel mai grozav om din lume era Blondin. Iar *Parlez-moi d'Amour* era pe buzele tuturor – mai ales dacă nu ştiai franceză. Când am sosit la Paris, am fost surprinsă să aflu că lumea îl dăduse de mult uitării pe Blondin al meu, iar cei care cântau cu voce tare despre *l'Amour* erau consideraţi nebuni. Acuma se cântă *Parlez-moi de la Pédérastie.*

Empi: Cine a fost Blondin?

Femeia: Ce-ți ziceam eu, *mon petit*! Știe totul și n-a auzit de Blondin! O, au întins o frânghie peste Cascada Niagara și l-au făcut pe bietul nenorocit să danseze pe ea. Asta se face în zilele noastre cu creaturile ghinioniste care sunt puse în canistre și trimise să se rotească în jurul Pământului – sau era cumva în jurul Lunii? Ființele umane inventează în mod constant noi moduri de a se maltrata unele pe altele. *C'est la vie*!

Empi: Și ce s-a întâmplat cu cântecul ăla nou și urât de care ați pomenit?

Femeia: Ăsta a fost cam singurul lucru pe care niște fete din Scandinavia, cu bujori în obraji și ochii albaștri, l-au învățat la acea vreme, în timpul primei lor ierni la Paris. Acum și pe-acela toată lumea l-a dat de mult uitării, mai puțin câțiva nefericiți ca sărmanul Saint Genet, pe care acum vor să-l prefacă în principalul sfânt și poet național al Franței. Pe de altă parte, după ce m-a luat de lângă cel mai bun prieten al lui de-acasă, din Islanda, Mundi n-a mai fost același. Ca să ispășească, n-a trecut mult și și-a numit unica fiică moștenitoare printr-un testament indisolubil, care este păstrat de bătrânul Mowitz și de confrații lui din Londra. Cu alte cuvinte, dețin toate proprietățile lui Mundi de peste tot din lume, indiferent unde s-ar găsi ele. Dacă episcopul tău rămâne fără tutun de prizat, să-mi dai un semn, dragul meu!

Empi: Aveți de gând să folosiți acești bani, doamnă? Și pentru ce, dacă-mi permiteți?

Femeia: Ei bine, e de la sine înțeles că moștenirea va intra în gospodăria de aici, a mea și a pastorului Jón. Desigur că soțul meu va decide ce se va alege de acești bani. Nu mă sinchisesc deloc de chestiunile financiare. Eu îmi câștig existența cu andrelele mele de tricotat.

Empi: Mi-ați permite să scriu cândva o carte despre dumneavoastră, doamnă? Despre relația dumneavoastră cu

dr. Godman Sýngmann? Şi, de preferat, o carte separată despre el?

Femeia: N-ai decât! Scrie câte cărţi poftești, dragul meu!

Empi: A fost un om ieşit din comun.

Femeia: A fost un om minunat. Nimeni dintre cei care au apucat să-l cunoască n-a mai fost la fel. A fost cel mai mare om de pe pământ, după soţul meu, pastorul Jón Prímus. Dar n-avea comuniune.

Empi: Îh? Iar nu v-am auzit eu bine, doamnă? Profesor dr. Godman Sýngmann nu avea comuniune?

Femeia, a doua oară: Dragul de el, acest om minunat, poţi să-ţi închipui una ca asta: nu avea comuniune!

Empi: Eu eram convins nu doar că are comuniune, ci că are chiar Supracomuniunea, scrisă cu majuscule.

Femeia, a treia oară: Nu avea comuniune.

Empi: Şi eu care credeam că a avut chiar comuniunea cu fiinţe conştiente din nebuloase solare îndepărtate.

Femeia: Dacă-ţi spun că-i lipsea comuniunea!

Empi: Poate vreţi să spuneţi comuniunea cu fiinţele pământeşti, aşa cum sper că sunteţi dumneavoastră? Că a suferit, de exemplu, acea căderе spirituală şi fizică care face căsătoria fără sens?

Femeia: Îi lipsea comuniunea care spune: Îl vei iubi pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, tot sufletul tău şi tot trupul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuţi.

Empi: Dar acum au descoperit că omul se urăşte pe sine mai mult decât pe oricare altă creatură în viaţă, şi-atunci cum să facă să iubească alţi oameni? Poate să-i ucidă?

Femeia: *Qu'est-ce que tu as, mon petit!* Ce se-ntâmplă cu tine, micuţule?

Empi: Dumneavoastră aveţi comuniune, doamnă?

Femeia: Câţi ani ai?

Empi: Douăzeci şi cinci.

Femeia: Eu am cincizeci și doi. Douăzeci și cinci și cincizeci și doi: e aceeași diferență de vârstă care a existat între San Juan de la Cruz și Sfânta Tereza[1], când s-au cunoscut.

Empi: Și ce s-a întâmplat?

Femeia s-a oprit din tricotat; s-a ridicat în picioare: Du-te la culcare, micuțule!

A tras perdelele care ascundeau zorii; strălucirea de pe pajiștea prea verde era aproape supărătoare.

Subsemnatul și-a cerut scuze fiindcă a pierdut noțiunea timpului, și-a îndesat în buzunar carnetul de notițe, cu principalele puncte ale discuției, și a oprit magnetofonul care mergea lent. Femeia a deschis ușa și m-a lăsat să ies.

Empi: Gheața de pe peștele Domniei Voastre aproape că s-a topit, doamnă. Apa inundă veranda. În caz că n-o să ne mai vedem, vă mulțumesc pentru răspunsurile dumneavoastră prompte și pentru plăcerea de a vă fi cunoscut. Acuma mă duc să-mi fac încă o dată bagajele. Autobuzul meu pleacă la douăsprezece fără un sfert.

Femeia: Ai uitat c-ai fost invitat să mănânci pește, mâine?

---

[1] San Juan de la Cruz (Sfântul Ioan al Crucii, 1542–1591), mistic și poet creștin care, împreună cu Tereza de Jesus (Sfânta Tereza de Avila, 1515–1582), a reformat Ordinul Carmeliților.

Realitatea ca o căpățână de pește

Subsemnatului i-a luat ceva timp să-și împacheteze din nou lucrurile în sacul de marinar și să schițeze din memorie un rezumat al evenimentelor zilei. Umbrele aruncate pe pământ de o casă joasă, chiar și de zidul grădinii de legume erau atât de uriașe, încât păreau de-a dreptul ireale. Dar ce m-a atras la fereastră a fost vehemența neobișnuită a păsărilor de afară, agresivitatea acompaniată de țipete ascuțite, care nu aveau nicio legătură cu behăitul nocturn, neutru, pe care mă obișnuisem să-l aud în somn, venind dinspre stânci. Dacă te uiți afară pe timp de noapte, în această perioadă a anului, o să vezi cel mult una sau două păsări planând, cu o misiune misterioasă. Prin contrast total, acum erau miriade de păsări care se roteau și țipau pe deasupra fermei și a ogrăzii. Nu numai pescărușii, locuitorii stâncii; furtunarii-de-ghețuri și speciile de pescăruși mai mari, cu spatele negru, de pe bancurile de pești, pescărușii de hering și chiar marii lupi-de-mare atlantici veniseră să ia parte la acest cor; din câte-mi dădeam eu seama, unele dintre ele, răsturnate în aer, își înfigeau ghearele una în alta. Cimitirul era sufocat de toate aceste păsări infernale; stăteau înghesuite pe acoperișul bisericii și al bungaloului. Ca trimis al Ministerului Afacerilor Ecleziastice, nu aveam altă opțiune decât să mă holbez pasiv la acest fenomen al Naturii; în afară de asta, chiar dacă aș fi avut un tun, nu aveam autoritatea să trag.

Timp de vreo cincisprezece minute, zarva asta diabolică s-a menținut la cote înalte, după care s-a domolit. Totuși, cimitirul

a rămas acoperit de păsări; doar că acum stăteau liniștite, de parcă ar fi fost în mijlocul unei ședințe în care se analizau evenimente importante care avuseseră loc, și țipau doar cu rândul. Din ce în ce mai multe dintre ele își luau zborul, în liniște, spre mare. Altele se tot uitau în jur, de parcă ar fi așteptat un alt miracol. De ce oare păsările arată mult mai mari pe pământ decât în zbor? Mie mi se păreau de dimensiuni supranaturale. Într-un sfârșit, în zori, interesul meu pentru științele naturii s-a epuizat și am lăsat păsările de capul lor, pe mormintele celor răposați, și m-am dus la culcare. Ar trebui cumva să șterg tot ce se află în aceste pagini cu privire la păsări și pești? Dar, dacă nu vor fi luate în calcul păsările și peștii, există riscul ca ceea ce rămâne să nu fie îndeajuns.

Acum toate lucrurile mele se aflau în sacul de marinar și nu mai era nimic de făcut decât să-mi iau la revedere de la pastorul Jón Prímus și să-l felicit pentru faptul că i se întorsese nevasta acasă și că totul era în regulă și rezolvat la Gheţar și, de asemenea, să sperăm, la Ministerul Afacerilor Ecleziastice.

Am ciocănit la mai multe uși și tocuri de ușă de la fermă, dar nu am primit niciun răspuns. Femeia cu berbecul fermecat, cea care era clarvăzătoare, prinsese probabil de veste că se întorcea soția pastorului. Și-o fi făcut socoteala că acum, după ce le servise cafea Marilor Puteri și cu dușmanca de moarte prin apropiere, era rândul menajerelor să iasă în lume și să se distreze, ca nevestele de pastori. Oricare o fi fost cauza, oricât a bătut subsemnatul pe la uși, n-a primit niciun semn de viață.

Pastorul se întorcea adesea din expedițiile sale de reparații cândva între răsăritul soarelui și mijlocul dimineții, iar altă dată, deloc; de obicei, era dificil să găsești vreo urmă după care să-ți dai seama dacă dăduse sau nu pe-acasă. De data aceasta, în ansamblu, nu erau niciun fel de semne care să indice dacă cineva venise sau plecase și nici dacă, în general, existase vreo urmă de viață în această casă parohială, de mult timp încoace. Camionul de douăsprezece tone dispăruse; florile de pintenul-cocoșului care nu fuseseră strivite sub

cele optsprezece roți se iteau vioaie dintre dalele de piatră ale pavajului. Langvetningur, cel cu caii mari, era pierdut în cețurile unor regiuni îndepărtate, care poate că nici nu sunt de pe acest pământ – ofițerul districtual, cosmolog și negustor de cai, care dezmințise de unul singur maxima lui Goethe, cum că orice teorie este cenușie.

Deși se prea poate ca oamenii din Minister să nu fie interesați în mod deosebit de viței, subsemnatul e de părere că vițelul de la ferma de-aici merită note bune pentru comportament și progrese. Forțe superioare l-au eliberat din pripon și niște berbeci au venit să-l viziteze. Iarba pe care o înfulecă acum doar ce era în mintea Domnului acum zece zile.

Noaptea trecută s-a afirmat că lui Godman Sýngmann i s-a furat capul. Tot noaptea trecută s-a susținut sus și tare că proaspătul mormânt al profesorului nu este autentic. Ce ar avea de spus Tumi Jónsen, istoricul istoricilor de la Ghețar? Ar declara el, pe conștiința lui de creștin, că oameni demni de încredere sunt de părere că un undițar faimos, despre care unele surse declară totuși că ar fi fost un mare industriaș, a fost îngropat în acest cimitir? Dar dacă s-ar întâmpla ca oameni onești și de încredere, dintre discipolii istoricului, să iasă în față și să susțină, nu fără motive nobile, că acest cimitir a fost abandonat acum cincizeci de ani și că o pușlama oarecare s-a amuzat folosindu-se de un mormânt din acest cimitir ca să pună ceva, sau poate chiar nimic, în el? Sau poate că la mijloc erau niște tineri necopliți din alte regiuni sau niște copii năzdrăvani puși pe glume. La fel de bine s-ar putea ca, așa cum cred unii oameni, acest Godman Sýngmann să fie o cu totul altă persoană.

Începeam să mă tem că, în locul unui raport al acestei misiuni de la Ghețar, le voi duce superiorilor mei din sud o carte de vise. Ba mai rău, cartea de vise ar trebui însoțită și de una de interpretare a viselor.

Am urcat în vârful picioarelor pe verandă ca să văd dacă găsesc vreun semn că s-ar fi întâmplat ceva. La prima vedere,

nu era nimic și mi s-a făcut frică. Nu există experiență mai terifiantă pentru un creștin decât să descopere că a devenit brusc un raționalist. Perdelele de la ferestre erau trase, exact așa cum le lăsase majordomul John Smith, nicăieri în jur niciun semn de locuire umană, casa moartă. Unde era marele somon? Dispărut fără urmă, de parcă îl înghițise pământul! Pe verandă, doar ceva mai multe excremente de păsări decât înainte. Dar, când am început să cercetez locul cu mai multă atenție, am observat sigiliul oficial aruncat într-un colț. Sigiliul, cu alte cuvinte, fusese rupt și nu tocmai în vis. Dar cine îl rupsese? Era vorba de această femeie? Sau de altă femeie? Sau de niște pușlamale? Ce-ar spune Tumi Jónsen despre toate astea?

Cum mă învârteam eu de colo-colo pe verandă, am zărit ceva mărunt, care, în sine, nici nu prea merita să fie pomenit: una bucată căpățână de pește, ciugulită de carne, care zăcea în fața ușii femeii. Deși era posibil ca femeia pe care o visasem să nu fie reală, existase totuși, orice s-ar spune, un pește real care noaptea trecută zăcuse pe verandă.

41

Repararea fabricilor de congelare rapidă

Adevărul e că am răsuflat ușurat când am ieșit din raza casei, fiindcă simțeam că se holbează la mine; și totuși, știu foarte bine că nu e nimic mai ridicol decât să-ți fie frică de întuneric pe vreme senină, dis-de-dimineață, cu o lună înainte de solstițiu. Speram să-l găsesc pe pastorul Jón Prímus în șopronul lui, reparând cuțite cu vârful rupt și mașini de cusut uzate, din secolul al nouăsprezecelea.

Când am ajuns la peticul de pământ acoperit cu pietriș din spatele dâmbului de lavă de pe pajiște, am zărit Imperialul, care, în ceea ce-l privește, se rematerializase. Mașina fusese parcată cu dibăcie, iar pe bancheta din spate erau lucrurile unei femei. Pe de altă parte, șopronul de reparat al pastorului fusese zăvorât cu un lacăt.

Pastorul Jón Prímus stătea pe o piatră de la marginea drumului, gata de plecare, cu gulerul de la haină ridicat, și își ținea cutia cu unelte pe genunchi. În afară de asta, avea capul descoperit și fața lividă, probabil că nici nu dormise, nici nu mâncase. Era în așteptare.

Bună dimineața, pastore Jón!

Bună dimineața!

Empi: Carevasăzică, mașina cea mare s-a întors.

Pastorul Jón n-a comentat în niciun fel această remarcă.

Empi: Aveți de gând să plecați în vreo călătorie, pastore Jón?

Pastorul Jón: Aștept pe cineva să mă ia și pe mine cu mașina.

Empi: Plecați departe?

Pastorul Jón: Peste munți. Fabrica de congelare rapidă, care nici nu funcționează și este și în faliment, tocmai a primit o subvenție de un milion. Au de gând s-o repună în funcțiune. M-au rugat să-i ajut să repare utilajele. O să vină Jódínus cu mașina să mă ia și să mă ducă acolo.

Empi: Hm, ai aflat, desigur, că a sosit Guðrún Sæmundsdóttir?

Pastorul Jón: O, ți-a zis ea că așa o cheamă?

Empi: Nu v-ați întâlnit?

Pastorul Jón: Aseară, târziu, am văzut o femeie sosind.

Empi: Chiar trebuie să pleci azi? Am impresia că femeia a venit să te vadă pe dumneata.

Pastorul Jón: Apropo, ai mâncat ceva în dimineața asta?

Empi: Nu prea, nu. Dar nu contează. Azi o să plec spre sud.

Pastorul Jón s-a ridicat de pe piatră și a zis: Nu e bine să umbli așa toată ziua și să-ți lase gura apă. De fapt, nici eu n-am mâncat nimic. Dar am niște carne de rechin la mine. N-ai vrea să iei un pic?

Empi: Nu sunt obișnuit cu carnea de rechin. Am auzit că pute.

Pastorul Jón: Carnea de rechin e cea mai mare delicatesă din Islanda. Carnea de rechin miroase puternic numai în primii doisprezece ani. Chestia asta are treisprezece ani și amoniacul a dispărut de mult. E înmiresmată.

Pastorul Jón a scos din buzunar o bucată frumușică din această delicatesă națională, înfășurată într-un ziar și legată cu sfoară de împachetat. Era o bucată cu un ochi în ea. În latină, această creatură marină se numește „cap-mic somnoros" și, dacă îi vezi ochiul, îi înțelegi și denumirea (*somniosus microcephalus*). Pastorul și-a scos briceagul și și-a tăiat o felie, a mestecat și a plescăit din buze și a continuat să molfăie, evaluând gustul, apoi a zis: E exact așa cum trebuie.

Și din acest comentariu a ieșit la lumină singura tendință spre ortodoxie pe care a detectat-o subsemnatul la pastorul Jón.

Mi s-a părut că e cel mai bine să mă port frumos cu pastorul și am început să mestec chestia respectivă și s-o plimb prin gură din curiozitate și mi s-a părut un pic ciudată la gust, dar deloc rea. Am continuat să mestecăm amândoi, concentrați. Ăsta e alcalin, a zis pastorul Jón, dar eu nu pot să girez cunoștințele de chimie ale pastorului parohial. Dar fie și numai din felul în care predică pe marginea cărnii de rechin, oricine poate să vadă că acest pastor Jón este un pastor bun.

După ce am mestecat o vreme la carnea de rechin, am revenit la chestiunea cu pricina.

Empi: Așa cum s-a spus, a sosit soția dumitale, pastore Jón. Acuma n-ar trebui să mai existe niciun fel de inconveniente.

Pastorul Jón: Da, nu-ncape vorbă, e o femeie excelentă. Și tu ești un bărbat tânăr. De ce n-o iei tu?

Empi: Pe soția dumneavoastră?

Pastorul Jón: Pe femeia care a venit aseară, femeia de care vorbești.

Empi: Úa?

Pastorul Jón: Acea Úa care a venit nu este cea care a plecat. În primul rând, fiindcă Úa nu poate pleca, iar în al doilea rând, nu se poate întoarce. Nu se întoarce fiindcă nu a plecat. Úa a rămas cu mine, așa cum ți-am spus când ne-am întâlnit prima oară, aici, în șopron. Nu a rămas numai în afara mea, ci mai ales înlăuntrul meu. Cine îți poate lua mama de lângă tine? Cum ar putea mama ta să te părăsească? Mai mult, pe măsură ce îmbătrânești și pe măsură ce trece tot mai mult timp de la moartea ei, ea e tot mai aproape de tine.

Empi: Atât dumneata, pastore Jón, cât și femeia i-ați confirmat emisarului episcopului, fiecare în parte, realitatea căsătoriei voastre. Deși femeia a fost plecată vreme de treizeci și cinci de ani, asta nu schimbă nimic. În credința creștină, ăsta nu e un răstimp îndelungat.

Pastorul Jón: Nu există nicio altă Úa în afară de cea care a trăit dintotdeauna cu mine și nu s-a îndepărtat de mine nici un singur moment. Ea e mai aproape de mine decât florile

câmpului și decât lumina ghețarului, fiindcă e contopită în propria-mi răsuflare. Singurul lucru care rămâne este ceea ce sălășluiește cel mai adânc înlăuntrul tău, chiar dacă aluneci de la o galaxie la alta. Nimic nu poate schimba asta. Și-acuma hai să ne rontăim carnea de rechin!

Empi: Conform instrucțiunilor mele, pastore Jón, și fără a fi deloc implicat: personal, aș propune să te duci să te vezi cu această femeie și pentru astăzi să lași la o parte fabricile de congelare rapidă.

Pastorul Jón: Fabricile de congelare rapidă au prioritate: asta-i înțelegerea.

Empi: Am auzit că fabricile de congelare rapidă nu fac bani. Cine cu cine a făcut înțelegerea? Lasă-i pe morți să-și îngroape morții, chiar dacă numai pentru o zi.

Pastorul Jón: Orice viață se construiește pe baza unei înțelegeri. Am crezut că știi că trebuie să cădem de acord dacă e de trăit sau nu; altfel, va fi război. Dar, dacă e să încheiem o înțelegere ca să trăim, bucuroși o să ne dăm și ultimul bănuț pentru fabricile de congelare rapidă. Și atunci nu mai contează dacă fabricile de congelare rapidă fac bani sau dacă mașinăriile din ele funcționează sau dacă s-au oprit.

Empi: Păi, bine, scumpe pastore Jón, dar eu vorbesc în numele unei ființe umane, în numele unui suflet! În opinia mea, sufletul are prioritate în fața fabricilor de congelare rapidă.

Pastorul Jón: Eu cred că fabricile de congelare rapidă sunt mai aproape de Dumnezeu decât sufletul, dar asta e de fapt o chestiune de înțelegere.

Empi: Care este scopul reparării unor fabrici de congelare rapidă care nu sunt niciodată profitabile și care sunt conduse de clovni pe cheltuiala publică?

Pastorul Jón: Apărăm cumva cauza vieții de pe pământ fiindcă e profitabilă?

Empi: Într-un fel sau altul, trebuie să avem un licăr de speranță.

Pastorul Jón: În afară de fabricile de congelare rapidă, mai sunt și alții care trăiesc din fondurile publice. Nu suntem cu toții în pom, ca să zic așa? Dacă nu e să fie toată lumea lichidată deodată, pe motiv de datorii, trebuie să ajungem la o înțelegere; indiferent de cât o costa, indiferent de ce absurditate nenorocită o fi vorba, trebuie să existe o înțelegere. Oamenii trebuie să cadă de acord, de exemplu, cu privire la faptul că banii trebuie să se afle undeva – cu bogații, dacă nu e alternativă, în bănci, sau, în cel mai rău caz, la Stat. Cu toate astea, lumea știe că banii sunt de fapt o invenție, o ficțiune.

Empi: Și totuși, am avut impresia că primul pas ar fi ca toată lumea să cadă de acord că un lucru este adevărat și apoi să încerce să trăiască împreună în consecință.

Pastorul Jón: E plăcut să stai s-asculți ciripitul păsărilor. Dar n-ar fi deloc plăcut dacă păsările ar ciripi tot timpul numai adevărul. Crezi cumva că tivul de aur al norului ăstuia pe care-l vedem acolo sus, în ionosferă, e adevărat? Dar cine nu e gata să trăiască și să moară pentru norul ăla e un om lipsit de fericire.

Empi: Atunci, în locul dreptății, ar trebui să existe numai fantezii lirice?

Pastorul Jón: Înțelegerea e ceea ce contează. Altfel, toată lumea va fi ucisă.

Empi: Înțelegerea cu privire la ce?

Pastorul Jón: Nu contează! De exemplu, cu privire la fabricile de congelare rapidă, oricât de rele ar fi ele. Când repari o broască stricată, te gândești că e un obiect de valoare sau încuietoarea de la vreun cufăr plin de comori? În spatele ultimei broaște pe care am reparat-o, erau păstrate o bucată de calcan uscat și trei livre de făină de secară. Nu cred că mai e nevoie să descriu întreprinderea care are o asemenea încuietoare în dotare. Dar, dacă susții că viața pământească este valabilă cu totul, o să repari o asemenea broască cu aceeași satisfacție cu care ai repara broasca pentru Banca Națională, unde cred oamenii că e ținut aurul. Dacă nu-ți place broasca asta veche,

ruginită și simplă pe care vreun fierar neîndemânatic a făcut-o cu mult timp în urmă pentru o ladă de provizii neînsemnată, atunci n-are niciun rost să repari broasca dintr-o mare bancă. Dacă repari doar utilaje din fabrici de congelare rapidă care dau randament, atunci n-o să fii invidiat pentru rolul tău.

Empi: Ceea ce spui dumneata, pastore Jón, sună a poezie de calitate, dar, din păcate, nu are prea multă relevanță în chestiunea pe care – în numele Ministerului – am supus-o atenției dumitale.

Pastorul Jón: Cei care nu trăiesc în poezie nu pot supraviețui aici pe pământ.

Acestea fiind zise, pastorul Jón Prímus a înfășurat la loc în ziar restul de carne de rechin, l-a pus în buzunar și și-a ridicat mâna lui bună și mare, care a mai fost menționată în aceste pagini, în semn de rămas-bun. NB: Dar poate că mă înșală memoria. Sosise Jódínus în douăsprezece tone, ca să-l treacă pe pastorul parohial cu mașina peste lanțul muntos.

Poezia Sfântului Ioan al Crucii și așa mai departe

Subsemnatul a ridicat sigiliul de pe verandă, l-a băgat în buzunar și a sunat la ușă. Femeia a venit să-mi deschidă. În timpul nopții, își adusese lucrurile din mașină-și purta acum un halat lung până la glezne. Arăta mai voinică decât ieri. Dacă se poate spune despre o față că e bine făcută, atunci aceea este fața acestei femei; dar expresia nu are nici urmă de aroganță; niciun fel de afectare în purtarea ei, deși reacțiile i-ar putea fi imprevizibile. Trebuie să mărturisesc că nu-mi puteam lua ochii de la așa un specimen de rasă, despre a cărui carne se spune aici, la Ghețar, că este excepțională, descendentă din Irlanda și Spania. Acum, când am văzut-o din nou, învesmântată sumar în halatul ei, părea să se confirme ideea că femeile nu ating frumusețea care-i ispitea pe bărbații Epocii de Piatră, în conformitate cu rețeta Venus din Willendorf[1], până nu ajung pe la cincizeci de ani și nu vor fi făcut copii și-i vor fi pierdut și nu le va fi așteptând o nouă eră. Emisarul episcopului a dat bună dimineața.

Femeia: San Juan de la Cruz!

A deschis larg ușa, mi-a făcut loc să intru și apoi a închis-o. M-a așezat pe divanul dublu, m-a bătut pe obraz cu dosul palmei, ca pe un copil, s-a așezat lângă mine și m-a întrebat

---

[1] Venus din Willendorf (cca 24 000–22 000 î.H.), statuetă din calcar oolitic, înaltă de 11,1 cm, reprezentând o femeie și descoperită în 1908, într-un sit paleolitic de lângă localitatea austriacă Willendorf de către arheologul Josef Szombathy.

ce noutăți am; iar de sub halat s-a ivit o pereche de picioare neașteptat de tinere, cu pulpele sănătoase, care nu începeau să se îngroașe decât deasupra genunchiului, totul conform rețetei satului Willendorf.

Empi: Vă cer iertare c-am venit cu noaptea-n cap, dar, de vreme ce autoritățile se așteaptă să mă preocup de oameni care pe mine nu mă preocupă deloc, ar trebui să vă spun că pastorul Jón a plecat.

Femeia s-a ridicat în picioare, și-a adus andrelele de croșetat și s-a așezat pe un scaun în fața mea.

Unde s-a dus pastorul Jón? a întrebat ea.

Empi: Pastorul a plecat să repare o fabrică de congelare rapidă.

Femeia: Apropo, Sfinte, te servesc cu o ceașcă de ceai?

Empi: Ce să zic, mulțumesc, în afară de niște carne de rechin, n-am mâncat nimic altceva în dimineața asta.

Femeia s-a îndreptat spre bucătărie, iar, cât a fost ea plecată, eu i-am cercetat lucrul. După o vreme, mi-a adus ceai și niște biscuiți dulci, într-un pachet dreptunghiular.

Femeia: Visul meu e ca, într-o zi, mitenele mele de purtat în larg să devină atât de frumoase, încât să poți să le porți când te duci în vizită, de Crăciun, pe la vreo mătușă.

Pentru moment, nu mi s-a părut potrivit să continui discuția pe marginea mitenelor de purtat în larg: mai bine să dau de capăt situației matrimoniale de-aici înainte să plec; oricum, nici femeia nu avea de gând să-și explice „visul" în amănunt, dar a întrebat: Ce e aia o fabrică de congelare rapidă?

Empi: Este o întreprindere islandeză. Au fost construite cu o subvenție de la stat de niște clovni, care clovni au obținut apoi o subvenție de la stat ca să le pună în funcțiune, pe urmă au pus statul să le plătească toate datoriile, dar într-un final au dat faliment și au pus statul să-și asume falimentul. Și pe urmă, dacă printr-un miracol se mai întâmplă să intre ceva bani în traistă, clovnii ies în oraș și dau o petrecere. Acum s-a pus la dispoziție un milion pentru repararea

unei întreprinderi de acest fel de-aici, de pe cealaltă parte a muntelui, iar prima măsură luată a fost, bineînţeles, să fie chemat pastorul Jón.

Femeia: Se aseamănă în vreun fel cu chestiile alea care pe vremuri erau cunoscute ca gheţării?

Empi: Idee similară; altă generaţie.

Femeia: De ce s-a dus?

Empi: Doar îl cunoaşteţi pe pastorul Jón!

Femeia: E soţul meu.

Empi: I-am spus c-aţi sosit.

Femeia: Că doar n-o fi supărat pe mine?

Empi: Nu am niciun fel de autoritate să explic nimic, doamnă. Chiar mi s-a interzis să-mi dau cu părerea în vreun fel, fiindcă într-un asemenea caz ar exista riscul ca episcopul şi ceilalţi să fie privaţi de oportunitatea de a gândi. Cu toate astea, cred că, într-un fel, aproape că m-am prins care-i treaba cu pastorul Jón. Este unul dintre puţinii oameni din lume care sunt atât de bogaţi, încât îşi permit să fie săraci. Poate că doamna ar dori să spună ceva în nume propriu.

Femeia: Ar trebui să bei ceaiul cât mai e fierbinte, dragul meu. O să mă retrag în camera mea ca să mă aranjez un pic, să-mi pun nişte ciorapi şi aşa mai departe. A scos din buzunar o cărticică drăgălaşă în spaniolă, peste care să arunc o privire cât timp o să lipsească ea din cameră. Era vorba de poeziile Sfântului Ioan al Crucii.

Am început prima poezie şi am plănuit să las soarta să decidă cât de departe aveam să merg cu lectura; se numeşte *Noapte întunecată*. Această poezie povesteşte cum Sufletul iese afară în noapte ca să-L întâlnească pe Dumnezeu. Această noapte întunecată e mai plăcută chiar decât prima scânteiere de lumină a zorilor, *noche amable más que el alborada*. Pe urmă Sufletul se uneşte cu Dumnezeu în acea iubire a iubirilor care este însăşi lumina transformării, lumina luminilor: *O noche que juntaste / amado con amada /*

Amada en el Amado transformada.[1] La această poezie, femeia pusese un semn roșu.

Când s-a întors și s-a așezat în fața mea, s-au văzut pe sub halat niște ciorapi de mătase, mult deasupra genunchilor; probabil că acești ciorapi fuseseră aduși tot din mașină, înainte ca oamenii să se trezească și să se apuce de treburile lor. Am vrut s-o întreb dacă nu observase păsările care mâncaseră peștele, dar nu mi s-a părut potrivit: somnul fiecăruia e o treabă strict personală. Dar, dacă dormise, probabil că fusese adâncită în somn. Când a văzut că am cartea deschisă la poezia *Noche oscura*, nu s-a putut abține să n-o recite în acea limbă care este cea mai încântătoare dintre toate limbile.

Empi: Cât de frumos sună castiliana în gura dumneavoastră, doamnă!

Femeia: Am și carne spaniolă, dragule! Unii zic că și un pic irlandeză, închipuie-ți!

Empi: N-ați avut prea mult de mers pentru a vă întâlni cu catolicismul.

Femeia: Nu-i așa că e o poezie frumoasă?

Empi: Da și nu.

Femeia: Poți să-ți imaginezi ceva mai frumos?

Empi: Da, da, e o poezie reușită, fără îndoială! Dar, dacă o voi include ca document atașat la raportul meu, mă tem că episcopul nu va înțelege. Nu cred că lămurește chestiunea; cel puțin, nu aduce nicio clarificare anume la ceea ce Ministerul m-a însărcinat să cercetez. Nicio legătură.

Femeia: Se confirmă ceea ce am spus ieri: ești, fără îndoială, un tânăr cam limitat. Ce crezi tu de fapt că e în neregulă cu această poezie?

---

[1] „O, noapte ce-arătat-ai / mai mult ca zorii calea tăinuită! / O, noapte ce legat-ai / iubitul de iubită – / iubita în iubitul ei topită", în Sfântul Ioan al Crucii, *Integrala operei poetice*, versiuni românești de Anca Crivăț și Răzvan Codrescu, Editura Christiana, București, 2003, pp. 51–55 (n. red.).

Empi: De fapt, nu cred că e nimic în neregulă cu ea; nu în mod direct. Este ca și cum ar fi fost compusă de către o femeie care se gândește cu drag la iubitul ei după un raport sexual reușit. L-ați pomenit pe Saint Genet. Dacă poezia ar fi fost scrisă de el, aș fi gândit că un bărbat depravat a scris-o pentru un alt bărbat depravat.

Femeia: Uimitor ce gânduri murdare poți să ai, un tânăr așa drăguț ca tine și pe cale de a deveni episcop! Nu-ți dai seama că Juan și Tereza erau sfinți de primă mână? Nu înțelegi că ăsta este Sufletul care vorbește cu Dumnezeu? Cum să fi spus altfel?

Empi: Nu este o asemenea poezie un fel de bătaie de joc din partea sfântului?

Femeia: *Mais qu'est-ce que tu veux, mon petit?*[1] Întotdeauna există un fel sau altul de bătaie de joc. De la o bătaie de joc la alta! Ce-ar trebui să ia sfinții și poeții drept exemplu, dacă nu această bătaie de joc! Întotdeauna o nouă bătaie de joc, iar omenirea niciodată mai înțeleaptă. E ca și cum ai conjuga verbe neregulate în germană, *immer gleich schön*[2]!

Empi: Tocmai fiindcă vă cred și sfântă de prima mână, și puritană, doamnă, vreau ca, înainte să ne despărțim, să vă pun o întrebare cu privire la o mică chestiune: când nimic nu mai e drept sau nedrept, de ce mai luăm noi, oamenii, ființă și ce trebuie să facem?

Femeia: De ce te preocupă chestiunea, scumpule?

Empi: Există vreo persoană atât de umilă încât să nu care în spinare universul, precum Godman Sýngmann? Dacă inteligența umană dă greș, pe ce să te mai bazezi?

Femeia: N-ai vrea mai bine să iei parte la prostia omenească, dragule? E mai prudent. Dar ține minte, trebuie s-o faci din toată inima și din toată inima și din toată inima – și

---

[1] „Dar ce-ai vrea tu, micuțule?" (fr.).

[2] „Mereu la fel de frumos" (germ.).

care era aia, a treia chestie? A, da, ia aminte la păsările cerului, aproape că uitasem.

Empi: Dar dumneavoastră cum v-ați descurcat?

Femeia: Cum m-am descurcat cu ce?

Empi: Să mențineți această înfățișare, această coloratură, această strălucire în păr.

Femeia: Ușor, ușor, iubirea mea, femeilor de vârsta mea să nu le spui niciodată prea multe, mai ales despre părul și pielea lor, fiindcă după aia s-ar putea s-o ia razna. După cum știi, suntem vânate pentru pieile noastre. Ca să-ți spun adevărul, mi-am uns nițel fața înainte să vii.

Empi: Când vorbesc cu dumneavoastră, îmi dau bine seama că ați putea să-mi fiți mamă și că nu am niciun drept să vă cer răspunsuri. Și totuși, știu că ați trăit diferite vieți, uneori mai multe în același timp, și că probabil ați trecut prin mai multe dezamăgiri și suferințe decât majoritatea oamenilor – cum reușiți să stați neclintită?

Mă fac că nu văd, a spus femeia.

Empi: Vreți să spuneți că cel care nu ia jocul în serios nu va fi dezamăgit?

Femeia: Știi că păsările mi-au mâncat peștele în timp ce dormeam?

Empi: Da, a fost o continuare cam neinspirată a poveștii despre Paște a bioinductorilor; sau cel puțin o interpretare nu tocmai fericită a ideii.

Femeia: Ca să mă revanșez, va trebui să te invit la o petrecere, la mine acasă.

Empi: Vă mulțumesc. Ei bine, cam asta-i tot, se pare! Autobuzul meu pleacă în jurul prânzului.

Femeia: O să te iau cu Imperialul, firește!

Empi: Vă mulțumesc foarte mult, doamnă, dar o să iau autobuzul, cum e programat. Orice altceva ar putea fi interpretat greșit. Și acum îmi iau la revedere. Hm! Dar voiam să vă mai întreb un lucru înainte de plecare: din pură curiozitate, aș vrea să subliniez asta; și nu sunteți obligată să răspundeți.

Femeia: Te rog!

Empi: Când ne-am întâlnit prima oară, mi-ați povestit foarte nonșalant că o vreme ați condus un așezământ din America de Sud. Cum ați devenit matroana unei asemenea case, din proprie voință sau silită?

Femeia: Era o casă bună. Era ca orice alt club de noapte de mâna-ntâi care se deschide seara și care are în program dansuri și diverse numere cu fete goale. Cina e la jumătate de oră după miezul nopții, cu delicatese de-adevăratelea, cum ar fi sepie *à l'espagnol*, de care și-acum mi-e dor. Atâta doar că, pe termen lung, tinerelor fete li se părea cam monoton să-și înceapă ziua prin a se culca cu notabilitățile republicii și să fie trezite din somn seara, ca să iasă la rampă și să-și expună burțile goale în public.

Empi: Și dumneavoastră chiar nu vi se părea deloc imoral?

Femeia: Dimpotrivă! Nici picior de bețiv. Doar cam plictisitor. E mai distractiv să tricotezi mitene de purtat în larg.

Empi: Deloc nefiresc?

Femeia: Totul foarte normal. Și extrem de catolic. Cealaltă față a catolicismului. Și totuși, până n-am început să trăiesc cu călugărițele, n-am înțeles bordelurile. Evanghelicii nu înțeleg în ruptul capului care-i treaba cu bordelurile, după cum nu înțeleg care-i treaba cu Vaticanul.

Empi: Îmi dați permisiunea să înregistrez, oficial, că dumneavoastră, doamnă, puneți semnul egalității între imoralitate și viața monahală?

Asta nu știu, a spus femeia. Dar, în societatea noastră, regulile cu privire la iubire sunt făcute ori de eunuci, ori de boșorogi impotenți care au trăit prin peșteri și au mâncat rădăcini de gușa-porumbului. Uneori și de celibatari perverși, care se fâțâie de colo-colo în fuste, unii cică și cu lenjerie femeiască pe dedesubt. E puțin probabil ca femeile decente să fi dorit un Părinte al Bisericii ca tovarăș la masă.

Empi: Acuma se tot aude că Papii au devenit oameni drăguți.

Femeia: Dumnezeu a creat toate sufletele să fie egale și, prin urmare, ar fi necreștin să presupui că în rândul Papilor există mai mulți văcari decât sfinți. Pe de altă parte, când eram în America de Nord, o femeie a adresat Vaticanului o întrebare cu privire la o chestiune banală: a întrebat dacă e legitim să se culce cu un bărbat fără să se apuce de făcut copii; și, în al doilea rând, ce crede Papa că e de făcut în cazul unui copil conceput în afara legii? După ce a fost îndepărtată coaja retoricii, miezul răspunsului s-a arătat foarte clar: procreați sau, dacă nu, ajungeți în iad.

Empi: Credeam că Papa vorbește în limba latină.

Femeia: Sper că acum ai înțeles totuși de ce avem și Vaticanul, și bordelurile în catolicism. După ce am renunțat la psaltire în America de Sud și m-am apucat să citesc reclame în America de Nord, singura literatură din lume care mai predică în zilele noastre binele și care mai crede în viață și care-l umple pe cititor de încredere și optimism, m-am amorezat așa de tare de o reclamă la o alifie de produs raporturi sexuale fără miros, că m-am și repezit să cumpăr și eu un tub.

Empi: O să notez, doamnă.

Femeia: Da, și adaugă că e o mare milostenie pentru o femeie care de mult încetase să mai fie conștientă de ea însăși să i se permită să vorbească cu un tânăr politicos și bine-crescut: ai fi fost tocmai bun pentru fata mea.

Echilibru precar etc.

Am pus carnețelul la loc în buzunar și am alungat raportul din față, ca pe un roi de musculițe.

Femeia s-a ridicat de pe scaun. Era încă acea parte a zilei în care puține cucoane se agită. S-a îndreptat către fereastră și în treacăt mi-a atins ușor scaunul și m-a mângâiat din nou pe obraz, de data asta cu palma, iar eu am simțit aroma de femeie. Stătea în picioare la fereastră și se uita la mare. Profilul îi era încărcat de melancolie, cu o tușă de intensă dârzenie: un echilibru precar. Un asemenea profil evocă în mintea mea o asociere cu aroma unui trandafir înghețat care se scutură de chiciură într-o dimineață de toamnă. Unde se termină creația și unde începe distrugerea? Linia de demarcație este imprecisă, ca anumite zecimale. Lanțurile de încătușat lupii, pe care le găsești în unele opere de artă, făurite din zgomotul de pași de pisică, scuipatul de pasăre și barba de femeie[1] – se regăsesc și ele în acest profil.

Femeia: Nu te mai holba așa, dragule! Mai bine zi ceva!

Empi: Încotro mergeți, doamnă?

Femeia: De ce întrebi?

---

[1] Trimitere la o legendă scandinavă despre Fenrir (sau Fenris), un monstru uriaș în formă de lup. Cum niciun fel de lanțuri nu erau îndeajuns de rezistente pentru a-l încătuși, zeii le-au poruncit spiridușilor să facă un lanț magic. Rezultatul a fost o panglică subțire, incredibil de puternică, făurită din șase elemente: zgomotul de pași ai unei pisici, rădăcinile unui munte, barba unei femei, răsuflarea unui pește, forța unui urs și scuipatul unei păsări.

Empi: V-ați oferit să mă conduceți cu mașina – încotro?

Femeia: Oriunde zici tu: nimic mai bun decât un tovarăș de călătorie politicos.

Empi: Doamnă, credeți că, dac-aș vrea să fac stânga-mprejur în viața mea și dacă v-aș cere permisiunea să merg cu dumneavoastră până la capătul pământului, aș face asta din politețe?

Femeia: Nu ți-am spus că am venit ca să fiu alături de soțul meu?

Empi: Nu v-am spus că pastorul a plecat să repare o fabrică de congelare rapidă?

Femeia: Ești sigur că nu sunt o fantomă?

Empi: Cu atât mai bine!

Femeia: Stafiile au *mauvaise odeur.*

Empi: Dumneavoastră sunteți parfumată.

Femeia: O, Doamne Dumnezeule, auzi cum vorbește copilul! Roșesc! N-am fost niciodată așa timidă cu un bărbat. Transpir! Cum, Doamne iartă-mă, poți să vorbești așa cu o femeie care a avut fiice și le-a văzut în mormânt! Mă simt amețită! (În acest punct, femeia a scormonit în buzunarul halatului cu care era îmbrăcată după o oglinjoară și un ruj și s-a rujat, pe jumătate absentă, pe jumătate precipitată. Apoi le-a băgat la loc.) Nu ți-am spus că am trecut la credința romano-catolică? Acum n-o să pot să-ți mai adresez niciun cuvânt.

Empi: Nici eu nu vreau să vorbesc. Pentru mine, e suficient că v-am găsit. O să vă urmez în tăcere.

Femeia: Și atunci când voi ajunge într-un scaun cu rotile?

Empi: Un scaun cu rotile n-ar schimba nimic.

Femeia: Și chiar după ce te vei fi culcat cu mine într-o noapte?

Empi: Eu sunt un puritan.

Femeia: E îngrozitor ce poate să spună copilul ăsta! Să te ferească Bunul Dumnezeu! Puritan – unde-ai învățat cuvântul ăsta? N-ai fost niciodată îndrăgostit de o fată?

Empi: Nu în mod deosebit.

Femeia: Un pic?

Empi: Da, doar un pic.

Femeia: Şi ce s-a întâmplat?

Empi: Eram timid. Nu toţi bărbaţii dispun de cruzimea necesară pentru a se căsători: sunt nişte practici oribile la mijloc – mai ales în ceea ce le priveşte pe tinerele fete.

O vreme, femeia s-a uitat la mine cu coada ochiului, ca şi cum ar fi fost amuzată în secret, chiar dacă şocată, bineînţeles, de pălăvrăgeala inocentă a unui bărbat aşa neexperimentat. Eram pregătit pentru orice situaţie – mai puţin pentru cea în care pe ea ar fi bufnit-o râsul. La început a încercat să se abţină, desigur, dar asta n-a făcut decât să înrăutăţească lucrurile. Curând nu s-a mai putut controla deloc. M-am trezit cu ea prăbuşită lângă mine, pradă unei crize de râs. Chiar nu înţelegeam motivul unei asemenea crize de râs excesiv; poate că nici nu există motive logice pentru râs. Dar eram cu atât mai conştient de cum s-a înălţat femeia şi cum s-a prăbuşit, umflându-se lângă mine, pe divan. Sunt chiar aşa de amuzant sau ce? Până când mi-am dat seama că, dacă nu mă înşelam, femeia plângea. S-a prăbuşit peste mine cu greutatea sărată a valului şi a plâns amarnic pe umărul meu. Mi-a prins genunchiul cu mâna ei lungă, puternică, cu pielea albă şi atât de ciudat de aspră la atingere.

Fără îndoială că am spus mai mult decât ar fi trebuit, am zis eu, fiindcă n-am fost obişnuit cu femeile, cu atât mai puţin cu femei ca dumneavoastră. O să mă ridic şi o să încerc să plec şi vă rog să nu mi-o luaţi în nume de rău, doamnă!

Femeia: Dar tu chiar nu poţi să-ţi dai seama, omule? Nu înţelegi că m-ai trezit? Datorită ţie sunt din nou conştientă de mine însămi, după un lung somn. Eşti legat de cea pe care ai trezit-o. Mă vei urma până la capătul pământului. Acum o să-ţi ating goliciunea.

Şi doar cu acea atingere femeia m-a subjugat în totalitate.

Departe

Există multe referiri în literatura chineză la viței, iar maestrul Kvangtse face următoarea afirmație: Expresia înțeleptului este ca aceea a unui vițel nou-născut. Se zice că în unele variante ale textului se întâlnește prescurtarea: înțeleptul este un vițel nou-născut.

Acesta era un vițel orfan și nimeni nu știa ce se alesese de vaca cu ugerul greu, mama lui. De la Hnallþóra, femeia cu berbecul fermecat, nu primise alte lături în afară de prăjiturile înmuiate în cafea, care nu-i aduseseră decât belele. După ce-l scărpinai o vreme, nu-l lăsa inima să mugească atunci când îl părăseai; doar se holba în urma ta, cu tristețe. Fruntea acestui vițel nu mi se mai părea acum nici așa de bombată, nici așa de păroasă ca înainte. Părea să-i fie mai bine la cele trei sau patru stomacuri despre care se spune că se găsesc în orice vițel. Așa cum s-a pomenit mai înainte, se afla acum în compania unor berbeci și începuse să trăiască din bogăția pământului. Grupul respectiv lâncezea acum în cimitir și rumega. Când m-am apropiat, berbecii s-au ridicat și s-au ferit din calea mea, dar vițelușul a venit spre mine; probabil s-a gândit c-o să-i dau niște cafea.

După ce l-am scărpinat un pic pe fălci și pe bot în semn de rămas-bun și am plecat, m-a privit la început cum mă îndepărtam și apoi a tropăit în urma mea până la poarta cu acoperiș a cimitirului – cumva intrase prin această poartă, chiar dacă acum nu mai putea să iasă. A scos un muget scurt și sugrumat, precum basul dintr-o concertină de copii,

închizându-şi ambele colţuri ale fălcilor şi deschizându-şi doar gura. Iar în ceea ce mă priveşte, pe această notă ar trebui să se încheie prezentul raport cu privire la creştinismul de la Gheţar. Sper că, dacă voi încheia prezentul document cu speranţa că des-pomenitul viţel va supravieţui, să nu-mi depăşesc caietul de sarcini ca reporter şi să nu-l privez pe Excelenţa Sa episcopul de oportunitatea de a trage propriile sale concluzii.

Faptul că într-un raport nu trebuie să explici, ci să relatezi, e, fără îndoială, corect. Am încercat să văd, sau cel puţin nu m-am putut abţine să nu mă uit, cu acel ochi despre care unii cred că este moştenit de la monştrii din istoria pământului, în loc să mă uit cu ochiul care locuieşte cel mai adânc în spaţiul universal.

În faptul de a vedea şi de-a fi văzut e implicată o obligaţie de neîncălcat. Nu numai că raportul s-a amestecat cu propriul meu sânge – pulsul vieţii mele s-a făcut una cu raportul. Fără să-mi dau seama, am fost nu doar martorul, ci şi forţa motoare a unor lucruri neştiute. Cine va rostogoli piatra din gura mormântului în locul nostru – a fost odată o întrebare. Cine ne va mântui de raport?

După un ospăţ cât e ziulica de mare, cu toate delicatesele care se găsesc în portbagajul unui Imperial, femeia a tras perdeaua, a încuiat uşa cu cheia şi casa n-a mai existat. Subsemnatul a intrat în maşina mătăhăloasă a acestei femei. Am plecat cu soarele de seară bătându-ne în ceafa – acasă.

Departe – acasă.

Era una dintre acele seri de mai binecuvântate şi frumoase, atunci când fericirea vieţii se aşterne deschis în faţa muritorului. În asemenea zile, vechii greci obişnuiau să spună: Nimeni nu e fericit înainte de ziua morţii. Gheţarul, calota-castron a lumii, boltеşte secretele pământului. Se holbează pe urmele mele şi ale femeii, perfect neclintit, cu certitudinea că, dacă se va mişca, fie şi cea mai mică fracţiune, se va produce o crăpătură şi şoarecele va scăpa afară.

Conducea ușor de-a lungul drumului pietruit, cu un trafic aproape inexistent la începutul verii. Pe o parte, lanțul muntos, pe cealaltă, largi zone mlăștinoase care se întindeau spre mare, cu terasamente de pietriș erodate acolo unde peisajul se înălța și era mai uscat. Pâraie și râuri se revărsau din munți și curgeau pe sub podurile de pe drum și alergau prin câmpii în jos, către mare. Strigătele păsărilor din mlaștini și bălți acopereau zgomotul înfundat făcut de anvelopele mașinii. Femeia conducea bine, sigur, dar prudent, de parcă și-ar fi ieșit un pic din mână.

Ce anume l-a îndemnat pe un tânăr lipsit de mijloace, cu un sac de marinar, să se urce în mașina unei asemenea femei? Care a fost strania pânză de păianjen în care fusesem dintr-odată întrețesut?

Să fi fost îmbrățișarea acestei femei acel adăpost care se cheamă poala mamei și care este, atâta cât durează, singurul loc de pe pământ unde oamenii trăiesc ocrotiți? Nu cumva o asemenea îmbrățișare, precum a acestei femei, era prea mare ca să cuprindă un băiat călător? Nu se găseau la Ghețar alte femei mai potrivite și, fără îndoială, cu o îmbrățișare drăgăstoasă, în felul lor? De ce nu căutasem sprijin la dra Hnallþóra, cea care văzuse un berbec? Nu m-aș fi ales în cele din urmă cu niște pește – chiar dacă pe șest –, în locul doamnei care a tot frământat și a copt până ce Marile Puteri i-au mâncat prăjiturile? Tânărul acesta care a bătut țara în lung și-n lat, aproape gratis, în numele episcopului, n-ar fi putut el, prin vreo șmecherie, să intre în grațiile voioasei văduve Fína Jónsen din Hafnarfjöður și să devină partener la buna perie de frecat care a curățat Casa Domnului de la Ghețar? Nu era timpul ca văduva să se descotorosească de islandezul ăla de rând plictisitor, Jódínus poetul, pe care, ca să ne exprimăm fără asprime, l-a iubit doar cu moderație? Sunt sigur că, grație unei excelente perii de frecat, m-ar fi primit să locuiesc cu ea în Hafnarfjöður, așa că n-ar fi trebuit să mă mai gândesc niciodată la nimic altceva decât la știrile de la radio despre

hering şi falimentele fabricilor de congelare rapidă, iar seara să ies să cumpăr ziarul.

Nu cumva mă aventurasem la drum cu această femeie tocmai fiindcă conducea o maşină mai mare şi mai şmecheră decât celelalte femei de la Gheţar? Şi fiindcă moştenise o avere mai mare decât cele mai multe femei, milioanele ei zăcând împrăştiate ca vreascurile prin toată lumea, în dolari, lire, piaştri şi pesos, cu puţine probabilităţi de a face cuiva vreun bine, cu excepţia soţului ei, pastorul Jón Prímus, care oricum era cel mai bogat om din lume? Am avut cumva o viziune cu avioane turboreactoare şi iahturi, palate şi hoteluri, cu nisipurile aurii din Miami şi pârtiile de schi de la Garmisch-Partenkirchen – ca să nu mai vorbim de tumultuoasa viaţă culturală de la Londra, Paris, New York, Los Angeles, Buenos Aires şi cum s-or mai chema toate acele locuri din revistele săptămânale? Ca să nu mai spunem de Lima din Peru, unde au ajuns mitenele de purtat în larg!

Cine sunt eu să cad victimă vrăjitoriei şi să dau cu nasul de o imagine pe care Goethe a tot căutat-o şi n-a găsit-o niciodată, eternul feminin? Oare îl vizitase din nou Atotputernicul pe omul care era la fel de nevoiaş precum presura de zăpadă şi îi revelase un mister? Femeile de frunte ale lumii îmi vorbesc toate cu o singură gură: Fecioara Maria cu Pruncul în poală; epoca de aur grecească cu femeia cu coc de spălătoreasă şi Venus din Willendorf, vulgară şi cinstită, cu faţa ascunsă de păr şi în fundul gol, zeiţa-târfă din mitologie, Prostituata Virgină a romantismului, femeia-destin a lui Ibsen, Mater Dolorosa din *Evanghelie* – dar, mai presus de toate, buna stareţă Sfânta Tereza din Spania, în căutarea unui nou Sfânt Ioan al Crucii.

Acasă

A oprit mașina și am mers de-a lungul unei ape curgătoare în lume și am privit rațele sălbatice care înotau în bălțile de pe sub maluri. Tot acolo înota și veșnic preaplecata notătiță. Ne-am așezat pe un promontoriu acoperit de mușchi, pe care trona o movilă, și ne-am uitat la o herghelie de jos, din vale; scăpați de greutățile iernii, caii începuseră să se poarte cu nasul pe sus, să se muște, să dea din copite, să necheze, să fornăie și să se împerecheze. Mieii recent însemnați erau încă însângerați pe la cap, unii nelinși sau de-abia fătați, alții nefătați deloc. Aproape în nicio altă zi de primăvară n-a mai ars soarele așa de puternic ca astăzi, dar spre seară s-a format o ceață aurie, undeva, departe, în larg.

Am ajuns la o cafenea care era un fel de rai modern pe pământ, o construcție din plastic, șelac, vopsea de ulei, terebentină și sticlă, dar căreia îi lipseau mirosul de mâncare și de oameni. Aici, în afară de niște fierturi dulci, nu era servit niciun alt fel de mâncare. Ca să-ți potolești setea, puteai să comanzi niște apă minerală, care nici ea nu este de pe lumea asta și pe care ne-a servit-o o chelneriță necuvântătoare. Ne-am așezat unul lângă altul la o masă dintr-o foiță subțire de plastic, care se sprijinea pe niște picioare fusiforme de fier, în acest rai strălucitor de terebentină din afara existenței. De undeva de departe, dinlăuntru, femeia se uita la tovarășul ei, îi mai prindea capul din când în când și-l potrivea sub obrazul ei, în vreme ce ofta și-mi șoptea că diseară o să mergem împreună până la capătul pământului; pe urmă punea capul

la locul lui. Dar, când am ieşit, pâcla aurie, care cu ceva vreme în urmă părea un foc teatral încremenit undeva la orizont, ajunsese la ţărm; un nor negru ascundea soarele.

E mai sigur să nu vă aventuraţi în afara şoselei! ne-a zis bărbatul care ne-a făcut plinul la maşină. Nu e bine să mergi pe jos pe-o vreme ca asta.

Nu a trecut mult, şi ceaţa s-a revărsat peste noi pe şosea, la început uscată ca praful, iar apoi din ce în ce mai umedă şi rece. În scurt timp, a început să cadă burniţa, apoi o ploaie mocănească, însoţită de o briză rece venind dinspre mare. Femeia a trebuit să mărească viteza ştergătoarelor, ca să nu se aburească parbrizul. Se întunecase, aşa că a aprins luminile. Atunci am observat şi eu că ceasul de la bordul maşinii arăta aproape douăsprezece, dar pe moment nu era prea clar dacă era miezul zilei sau miezul nopţii; nici că mai conta prea mult.

Femeia nu părea să facă niciun efort să iasă mai repede din ceaţa infernală. Ba mai mult, conducea chiar mai prudent decât înainte şi supraveghea extrem de atent partea dinspre mare, de pe dreapta drumului, de parcă ar fi aşteptat ceva din acea direcţie. Din când în când, trăgea pe dreapta, cobora tacticos geamul şi scruta ceaţa de-afară. De fiecare dată când ajungea la o răscruce, cobora din maşină şi cerceta drumul care se deschidea, chiar dacă era vorba doar de o potecă neînsemnată. Am întrebat-o ce anume caută, dar nu mi-a dat niciun răspuns. Şi aşa, pe bâjbâite, am înaintat prin ploaia mocănească, mai departe, în noapte.

Într-un final, după multe încercări de stabilire a poziţiei în care ne aflam, a găsit un drum lăturalnic neînsemnat, care forma un unghi drept cu şoseaua, la dreapta. Era tăiat în nişte prundiş nisipos. Acest drum lăturalnic, dacă se poate numi drum, fusese folosit atât de puţin, încât era greu să spui când trecuse ultima oară un vehicul pe-acolo; se puteau desluşi nişte urme de roţi, care poate că erau vechi de câţiva ani, fiindcă în unele locuri mileţeaua şi studenţa alpină, chiar şi roiba, crescuseră în voie. Prin ceaţă, pe acest drum lăturalnic dubios, îşi

mâna acum femeia mașina ei mare, într-un moment în care nu se mai auzea o pasăre în tot ținutul.

Unde mergem?

Femeia mi-a zâmbit și mi-a răspuns cu blândețe: Unde altundeva, iubirea mea, dacă nu la capătul pământului?

Și am continuat să mergem de-a lungul acelui prundiș nisipos și să încercăm să deslușim poteca, dar ceața limita orizontul la trei sau patru metri în fața mașinii.

După o vreme, peisajul s-a schimbat și așa-zisul drum a început să traverseze niște pajiști colorate în roz de la iarba pârlită. Dar cel mai rău era că pământul era acum extrem de moale și umed, iar mașina aia mare, care cântărea aproape trei tone și avea centrul de greutate foarte jos, înainta din ce în ce mai greu.

Însoțitorul femeii nu se simțea îndreptățit să facă vreo sugestie într-un loc așa de străin; în cel mai rău caz, mașina se va împotmoli. Și așa s-a întâmplat. În mijlocul hotărârii mele de a nu avea opinii și de a nu trage concluzii cu privire la această chestiune, am aterizat în mocirlă și motorul s-a oprit. Când am încercat să-l pornim din nou, motorul s-a ambalat; roțile din spate s-au scufundat și mai mult în noroi. Mașina se odihnea acum pe osie. Vizibilitatea era atât de redusă, încât nu se mai deslușea emblema de pe radiator. Drept rezultat, mocirla în care eram și-a pierdut granițele. Femeia a râs până când a dat în plâns și mi-a așezat capul sub obrazul ei. O să ne croim drum spre casă trecând prin mlaștină, a spus ea.

Purta niște cizme impermeabile scumpe, care-i acopereau gambele, tocmai bune pentru plimbări sub soarele din Nisa și San Remo. Cu toate acestea, era echipată mult mai bine pentru excursii dificile decât subsemnatul, cu pantofii lui strălucitori din piele tăbăcită cu crom și cu vârfurile ascuțite. Când, în sfârșit, am reușit să crăpăm un pic una dintre cele două uși din față, noroiul a început să-și facă loc în mașină. Nici n-am pășit bine afară, că m-am și scufundat până la glezne.

Femeia a propus să ne lăsăm lucrurile în maşină şi să-şi ia doar servieta ei roşie şi moale: Am nişte şuncă înăuntru şi nişte ceai. Lucrurile tale pot s-aştepte până dimineaţă!

Empi: Eu n-am decât un sac de marinar. Dar nu-ndrăznesc să-l las peste noapte în mlaştină. Maşina se poate scufunda. Toate stenogramele şi notiţele mele, magnetofonul şi toate înregistrările sunt în sac. Astea, din punct de vedere nominal, sunt documente oficiale, şi dacă le-aş lăsa să se scufunde sau să ajungă în mâinile cui nu trebuie ar însemna să trădez încrederea cu care am fost învestit şi m-ar paşte dezonoarea.

Drept urmare, am luat sacul meu de marinar şi servieta femeii şi după aia am încuiat portbagajul. Am pornit la drum, fiecare cărându-şi bagajul. A zis că poate să-şi găsească locuinţa după miros – de aici se va conduce după duhoarea de alge marine în putrefacţie, care aduce cu untura de peşte.

Am înaintat cu greu prin putreziciunea aia de mlaştină, când încolo, când încoace, şi tot aşa, nici nu mai ştiu cât din noapte, fiindcă simţul timpului, după cum se zice, este primul care se pierde atunci când te rătăceşti. Chiar şi în toiul primăverii, o noapte ceţoasă ca asta e neagră.

Pantofii mi s-au umplut de apă şi i-am dat jos, de frică să nu se piardă în noroi. N-am priceput deloc dacă mlaştina asta oribilă se întindea pe o bucată uriaşă de teren sau dacă nu cumva ne învârteam noi în cerc prin mocirlă. Un lucru e sigur: n-am mai dat de Imperial. Poate se scufundase. Şi atunci, dintr-odată, într-un punct oarecare, am dat de urmele de roţi care ieşeau din această mocirlă întinsă, dar nu păreau să aibă vreo legătură cu alte drumuri.

Femeia: Ăsta e drumul locuitorilor mlaştinilor şi duce spre casa mea.

Am urmat această potecă, nesfârşită la un capăt, într-o direcţie opusă mocirlei, şi, în vreme ce păşeam pe terenul dintre zonele mlăştinoase de la malul mării şi baltă, drumul a devenit treptat mai uscat. Pe urmă am dat peste dunele de

nisip cu laminaria și alte soiuri de alge marine. Acum se simțea sub tălpi ca și cum, puțin mai în față, drumul ar fi urcat în pantă. Îmi țineam pantofii sub braț și i-am șters de noroi pe iarbă. Eram ud până la piele.

Dintr-odată, m-am pomenit pășind pe iarba unei ogrăzi și pe florile care năpădesc vechile poteci de fermă. Pe o ridicătură înverzită se contura prin ceață silueta unei locuințe.

Ne aflam în fața ușii vărgate a unei căsuțe cu acoperișul de mușchi. Niște oi au behăit la noi de pe acoperiș. Fereastra de la camera de zi avea șase ochiuri, iar cea de sus, de sub fronton, avea patru. Pereții casei fuseseră și ei, de mult, năpădiți de mușchi. Probabil că odată, cu mult timp în urmă, frontonul fusese vopsit în roșu, apoi dat cu smoală și, într-un final, văruit; acum era mâncat bine de vânt și de intemperii. În fața ferestrei atârna o bucată de pânză decolorată de bumbac, ce întâmpinase razele de soare ale multor veri plăpânde.

Asta e casa mea, a spus femeia. Stai nițel cât să bag eu capul înăuntru și să-i trezesc pe mama și pe tata și să-i întreb dacă pot să poftesc un tânăr bărbat să-și petreacă noaptea cu mine. O să fac patul și o să aranjez sufrageria. O să aprind și focul. Pe urmă o să-ți coc niște pâine. Cât timp aștepți, poți să iei un loc pe zidul grădinii de zarzavat, dragule!

Ușa de la casă era descuiată, a deschis-o și a intrat imediat, cu servieta în mână, apoi a închis-o la loc.

Grădina de zarzavat încă nu fusese săpată, iar câinele fusese probabil spânzurat, fiindcă niște oi străine asediau casa. Lângă peretele casei crescuse o încrengătură de sălcii, mesteceni și tufișuri de angelică, toate împletite și întrecând în înălțime buruienile ofilite; bătrânii nu avuseseră energia să repare gardul, așa că oile recoltau frunzele imediat ce acestea încolțeau. Una dintre oi m-a privit sever de sub încrengătură și a behăit acuzator.

După ceva vreme de stat afară, pe ploaie și întuneric, am început să mă întreb ce a vrut să zică femeia când mi-a șoptit că mergem la capătul pământului. Ce este locul ăsta?

Degetele îmi amorţiseră aşa de tare, că de-abia puteam să mă încalţ. Ce se alesese de femeie? Îi era chiar aşa de greu să-i trezească din somn pe cei doi bătrâni? Sau încerca încă să obţină aprobarea ca un tânăr bărbat să petreacă noaptea cu ea? Şi nu ieşea nici fum pe coş. Pâinea caldă părea ceva de vis. Curând am început să tremur. Urma să pier de frig aici, sau ce avea să se aleagă de mine? Poate că cea mai bună rezolvare a problemei ar fi fost să deschid uşa, să intru în casă şi să mă bag direct în patul femeii calde. Din nefericire, nu mi-a venit nicio idee strălucită. N-am putut să mai tac şi am ţipat în direcţia casei: Unde eşti? Niciun răspuns.

Am mai tremurat şi m-am mai bâţâit o vreme prin ceaţă, apoi am suspinat fără speranţă: Unde sunt?

Tot niciun răspuns. În casă, niciun semn de viaţă. În cele din urmă, am ajuns la capătul răbdărilor şi am strigat, cu toată forţa trupului şi din adâncul sufletului meu, acest unic cuvânt, astfel încât oile străine care înconjurau casa au zbughit-o care-ncotro, îngrozite:

Úa!

Răspunsul la acest strigăt extraordinar a fost un ţipăt înfiorător care a venit din ceaţă şi care semăna cu cel al unui pescăruş, şi totuşi nu era un pescăruş. Am ascultat mai atent şi mi s-a părut că aud un hohot de râs, pe care l-am recunoscut: era femeia din cealaltă casă. Râdea şi râdea. Râdea casa.

În mijlocul hohotelor de râs, emisarul Domniei Voastre şi-a luat tălpăşiţa şi sacul de marinar, cu degetele prea înţepenite ca să-şi mai lege şireturile de la pantofi. Eram un pic speriat. Când am ieşit din raza vizuală a casei, am luat-o la sănătoasa, cu şireturile fluturându-mi în jurul gleznelor, şi am alergat cât de repede am putut înapoi pe drumul pe care venisem. Speram să regăsesc şoseaua.

Cuprins

Cronologie 7
Discursul lui Halldór Laxness la Banchetul Nobel de la Primăria din Stockholm, 10 decembrie 1955... 21
Creștinismul la ghețar (prefață de Crenguța Năpristoc).. 25

Sub ghețar

1. Episcopul vrea un emisar 29
2. Emisarul episcopului: pe scurt, Emepi..... 36
3. Călătoria din capitală la Ghețar..... 38
4. Seara la Ghețar..... 41
5. Povestea Hnallþórei și a berbecului fermecat.... 45
6. Dimineața la Ghețar 51
7. Două clădiri 54
8. Interogarea cantorului 56
9. Femeile aduc săpun 62
10. Curajoasele femei de la Ghețar 68
11. Povestea lui Úrsalei 71
12. Fierarii 75
13. O funcție de mare răspundere 79
14. Inventarul bisericii parohiale de la Ghețar..... 85
15. *Le cimetière délirant*, *i.e.* cel mai bun cimitir din țară 91
16. Starea civilă a pastorului Jón 94

17. Filosofia la Ghețar 97
18. Despre Creația lumii, numele Domnului printre teutoni etc. la Ghețar (rezumat)..... 99
19. Douăsprezece tone 103
20. Rezumat provizoriu 109
21. *De Pisteria* 115
22. Un moment straniu 119
23. Păstorii de vreme rea 122
24. Cel roib găsit, cel sur scăpat din nou 128
25. Banchetul halibutului uscat 134
26. Comunicare intergalactică 136
27. Păpădia și albina..... 150
28. Ghețarul..... 153
29. Miracol amânat 155
30. Patru văduve sau o doamnă împătrită 159
31. Noile instrucțiuni ale Domniei Voastre și un raport de lucru..... 161
32. Priveghiul de noapte..... 165
33. Participanții la înmormântare și consolarea lor .. 171
34. Zi în plus la Ghețar 177
35. Încă o dezbatere pe aceeași temă 180
36. O picătură geofizică și așa mai departe 183
37. Veranda, continuare: noapte 187
38. Femeia Guðrún Sæmundsdóttir din Neðratraðkot 194
39. O relatare a lui G. Sýngmannsdóttir 203
40. Realitatea ca o căpățână de pește 211
41. Repararea fabricilor de congelare rapidă 215
42. Poezia Sfântului Ioan al Crucii și așa mai departe..... 221
43. Echilibru precar etc..... 229
44. Departe..... 232
45. Acasă 236

Colecția Nobel

1. Luigi Pirandello, *Șase personaje în căutarea unui autor*
2. Henryk Sienkiewicz, *Fără ideal*
3. Aleksandr Soljenițîn, *Iubește revoluția!*
4. Pearl S. Buck, *Înger luptător*
5. John Galsworthy, *Floarea întunecată*
6. Frans Eemil Sillanpää, *Silja sau O soartă zbuciumată*
7. Rudyard Kipling, *Se lasă noaptea*
8. **Halldór Laxness, *Sub ghețar***

„Ce poate da faima și succesul unui autor? O parte a bunăstării materiale, măsurabilă în bani? Desigur. Dar, dacă un autor islandez va uita originile sale ca om al poporului său, dacă va pierde chiar înțelesul de a fi alături de cei umili de pe pământ, pe care bunica mea m-a învățat să-i onorez, și se va îndepărta de ei, la ce bun faima lui sau bogăția?"

Halldór Laxness, discurs rostit cu ocazia decernării Premiului Nobel, 1955

„Roman absurd, fantastic, filosofic, *Sub ghețar* este o carte de citit și de recitit, o privire aruncată în universul unei comunități excentrice și fabuloase, întrețesute din credințe și povești vechi de când lumea."

Crenguța Năpristoc

„Biblioteca pentru Toți" inițiază prima serie de literatură universală dedicată scriitorilor laureați ai Premiului Nobel pentru Literatură. Colecția „Nobel" cuprinde selecția celor mai reprezentative opere ale lor.

www.editura-art.ro
ISBN 978-973-124-757-1
9 789731 247571
EDITURA ART